

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University (Ukraine)
The College of New Jersey (USA)
Camarines Sur Polytechnic Colleges (Philippines)
European Danube Academy (Germany)
University of Kragujevac (Serbia)

Proceedings

STRATEGIC INNOVATIONS OF SOCIAL COMMUNICATIONS AND FOREIGN PHILOLOGY IN CRISIS TIMES

I International Scientific and Practical Conference

1 June 2024

Sumy State University, Ukraine

Sumy 2024

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University (Ukraine)
The College of New Jersey (USA)
Camarines Sur Polytechnic Colleges (Philippines)
European Danube Academy (Germany)
University of Kragujevac (Serbia)**

Proceedings

**STRATEGIC INNOVATIONS OF SOCIAL COMMUNICATIONS AND
FOREIGN PHILOLOGY IN CRISIS TIMES**

I International Scientific and Practical Conference

1 June 2024
Sumy State University, Ukraine

Sumy 2024

UDC: 81'25'42:316.7(063)(0.034)

S88 Strategic Innovations of Social Communications and Foreign Philology in Crisis Times: collection of scientific paper of the I International Scientific and Practical Conference (1 June 2024) / responsible editor Nabok M., responsible designer Sadivnycha M. Sumy: Sumy State University, 2024. 351 p.

The collection includes scientific materials devoted to current problems in the field of distance teaching and learning in the era of digital technologies, in particular in language pedagogy, media innovations, modern translation, ethnolinguistics, stylistics, methods and methodologies of modern linguistic and literary disciplines. The composition of the collection is scientific research on the preservation of national identity and cultural heritage, intercultural communications, psychological theory and practice, sociological research.

For teachers of higher education institutions, graduate students, students, teachers of secondary schools, gymnasiums, lyceums and colleges, all those interested in socio-humanitarian issues.

The materials are printed in the author's editorial

Sumy State University, 2024

CONTENT

SECTION 1. RESILIENCE AND ADAPTATION IN LANGUAGE EDUCATION: EXPLORING LINGUISTIC AND CULTURAL DYNAMICS

Тетяна Беценко ПРО ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНТЕГРОВАННИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИД РОБОТИ З ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ: ДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР	13
Paul F. Langer, Nina Malovana, Nataliia Rudenko THE ROLE OF LANGUAGE CODES IN COMMUNICATION: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	17
Anna Zinchenko, Olena Ovsianko CONTEMPORARY USE OF PROVERBS: CASE OF MASS MEDIA DISCOURSE	21
Yuliia Skarlupina CONCEPTUAL METAPHOR AS THE WAY OF CONCEPT DEVELOPMENT...	25
Nataliia Fanenshtel ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY IN PSYCHOLOGY AND SOCIAL WORK: BRIDGING THE GAP IN WARTIME EDUCATION	29
Валерія Федюшкіна ТИПОЛОГІЯ ЕКФАРЗИСУ У РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «ІНФЕРНО»	32
Світлана Швачко, Єлизавета Стрельнікова ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КОМЕДІЙ («BARBIE», «THE GUARDIANS OF THE GALAXY HOLIDAY SPECIAL»)	35
Kateryna Sotnikova AGE VARIATION IN THE USE OF VOCABULARY BY NATIVE ENGLISH SPEAKERS: A SOCIOLINGUISTIC APPROACH	38
Tetyana Aleksakhina, Oksana Nefedchenko FORMATION OF LANGUAGE COMPETENCES IN STUDENTS-HUMANITIES WHILE USING PHRASEOLOGY UNITS WITH THE COMPONENT “THE NAME OF THE FLOWER” IN DILOGICAL SPEECH	41
Оксана Бровкіна, Анна Грищенко ПЕРЕКЛАД ПОЛІТИЧНИХ ДЕБАТІВ	45

Оксана Ріба-Гринишин, Юлія Стецик СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ SMART GRID	48
Svitlana Podolkova, Kateryna Vashist LANGUAGE ASPECT IN INTERNATIONAL POLITICAL COMMUNICATION.	50
Nataliia Symonenko, Victoriia Vasyleva METHODS OF TEACHING ENGLISH: TRADITIONAL AND INNOVATIVE APPROACHES	53
Наталія Іванова ІММЕРСИВНЕ НАВЧАННЯ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ІНТЕГРАЦІЯ ІСПАНОМОВНИХ ПІСЕНЬ У ВИКЛАДАННІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	56
Lesia Korolchuk STUDY OF MOTIVATIONAL FACTORS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING FOR PROFESSIONAL PURPOSES IN TIMES OF WAR	61
Svitlana Klochko THE TERMINOLOGICAL DIMENSION OF THE ENGLISH PROFESSIONAL DISCOURSE OF COMPUTER TECHNOLOGIES	63
Larysa Shchyhlo A NEW TRANSDISCIPLINARY APPROACH TO SUSTAINABILITY LINGUISTIC RESEARCH	67
Валерія Смолянiнова ПОНЯТТЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДСТАНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПРОЦЕС	69
Daria Medvedovska HISTORICAL MILESTONES IN THE LINGUISTICS STUDY OF THE TERM FRAME	72
Yuliia Korobova, Viktoriia Kozlova DESIGNING SEL ACTIVITIES FOR TEACHING ANALYTICAL READING: FOCUS ON SELF-AWARENESS	74
Milica Markovic TEACHING CHALLENGES DURING COVID-19: ADVANTAGES OF USING DIGITAL PLATFORMS	78

Svitlana Mikhno
TEACHING ENGLISH DURING WAR TIMES: EFFECTIVE APPROACHES AND
MORE80

SECTION 2. MEDIA INNOVATIONS AND CHALLENGES: NAVIGATING THE DIGITAL LANDSCAPE IN CRISIS TIMES

Інга Шерешкова
ПОШИРЕННЯ ЧУТОК ЯК МЕТОД ВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ83

Юлія Циганок
ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРІ88

Марина Отрішко
МЕМ ЯК ЧИННИК КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ92

Юлія Головчук, Ірина Чайка
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОГО
СВІТОГЛЯДУ96

Олександр Глотов
ЖУРНАЛІСТИКА: ПОРІГ МІЖ ГУМАНІТАРИСТИКОЮ ТА СОЦІАЛЬНОЮ
ІНЖЕНЕРІЄЮ99

Алла Іщук
МЕДІЙНА ДИНАМІКА ТА ЇЇ РОЛЬ У КОМУНІКАЦІЇ ТА МАНІПУЛЯЦІЯХ
ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ103

Лілія Калужська, Соня Карнауха
КРЕОЛІЗОВАНІСТЬ ТЕКСТІВ INSTAGRAM ВЕРСІЇ МОДНОГО ЖУРНАЛУ
«VOGUE»105

Юлія Хоробчук
МЕДІАЛАНШАФТ НЬЮ-ЙОРКА У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО
ДІВЧАТ»107

Vitalii Stepanov
LANGUAGE AS A MANIPULATION TOOL IN POLITICAL
TRANSFORMATIONS111

Олег Богуславський, Надія Назарук
МЕДІАКОНТЕНТ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ МІСТА115

Ірина Жиленко
 БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ У ТВОРАХ ЗАРУБІЖНОЇ
 ПУБЛІЦИСТИКИ118

Захар Ювко
 ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 рр. У
 МАТЕРІАЛАХ ІНОЗЕМНИХ ЖУРНАЛІСТІВ123

Vladyslava Fedirko, Larysa Shchyhlo
 LINGUISTIC MEANS OF OBJECTIFICATION OF NEWS TEXTS IN MODERN
 ENGLISH-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE: A SYNERGETIC ASPECT.....128

Olena Ishchenko, Ana Maria Fayad Alzate
 TELEVISION ADVERTISING AS A MEANS OF COMMUNICATION133

Євген Топалов
 МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОГАНІВ В АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ
 АВТОМОБІЛІВ136

Яна Бакаєвич
 СПОСОБИ ПРОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ЖУРНАЛІСТИКИ РІШЕНЬ (НА
 ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «РУБРИКА»)138

Olena Medvid, Alyona Sergienko
 COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC ANALYSIS OF STYLISTIC EMPHATIC
 MEANS IN CNN POLITICAL NEWS143

Milica Radojevic
 STUDY EXPERIENCES OF HISPANIC STUDIES STUDENTS AT THE
 FACULTY OF PHILOLOGY AND ARTS DURING THE COVID-19
 PANDEMIC146

SECTION 3. LANGUAGE PEDAGOGY IN THE DIGITAL AGE: STRATEGIES FOR EFFECTIVE REMOTE TEACHING AND LEARNING

Оксана Бровкіна, Катерина Колодяжна
 ОСУЧАСНЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД
 ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ151

Лариса Біденко
 ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ФОНЕТИКИ
 УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ЯК ІНОЗЕМНОЇ153

Тетяна Беценко ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ЗВО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ (з досвіду роботи)	157
Olena Yemelianova ENGLISH CORPORA AS AN EFFECTIVE TOOL TO ENHANCE TRANSLATION PROFICIENCY	163
Iryna Liashenko, Carroll Stuart ENHANCING PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN EFL TEACHING: INSIGHTS FROM AN ONLINE COURSE	166
Nataliia Rudenko, Nina Malovana, Yana Pylypenko ADVANTAGES OF STEAM EDUCATION IN FOREIGN LANGUAGE ONLINE CLASSES	169
Olena Martynyuk APPLYING THE POTENTIAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION	172
Svitlana Baranova, Olena Nazarenko, Oleksandra Derkach TESTING IN DISTANCE FOREIGN LANGUAGE LEARNING	176
Lyudmyla Hnapovska MAKING AN EFL CLASSROOM EFFECTIVE: HOW CAN EDUCATIONAL FEEDBACK CONTRIBUTE?	179
Tetyana Plokhuta VR GOGGLES: A NEW ERA OF LANGUAGE EDUCATION	182
Nataliia Symonenko, Larysa Otroshchenko, Mariia Krasnovska LANGUAGE TEACHING IN THE AGE OF DIGITAL TECHNOLOGIES	184
Nataliia Symonenko, Anna Syzonova STUDYING ENGLISH IN ONLINE ENVIRONMENT: TECHNOLOGIES, PLATFORMS AND EFFECTIVE METHODS	186
Inna Levenok, Olha Sydorenko, Zumrut Alic UKRAINIAN LANGUAGE HUB-LABORATORY FOR INTERNATIONAL STUDENTS AS A PEDAGOGICAL INNOVATION IN QUALITY EDUCATION	190

Inna Zaitseva ENHANCING FOREIGN LANGUAGES TEACHING THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES	195
Анжела Трухан ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ У ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	198
Дарина Гудакова ПОЛІЛОГ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	202
Alla Krasulia, Tamara Koval HARNESSING ADVANCED AI PROMPTING TO FOSTER CRITICAL AND ANALYTICAL SKILLS IN TRANSLATORS	206
Maryna Nabok USING THE CASE STUDY METHOD IN RESEARCH WORK WITH STUDENTS	210
Danica Jerotijevic Tisma STRATEGIES FOR LEARNING PRONUNCIATION ONLINE: SERBIAN EFL LEARNERS' PERSPECTIVE	213
Анна Зінченко, Анастасія Веремієнко ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	217
Ольга Хмизова СТРАТЕГІЇ І ПРАКТИКА ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	219
Olena Berezinska, Inna Maletska COACHING TO DEVELOP INNER PROCESSES THROUGH TEACHING	223
Iryna Ozminska DIGITAL INNOVATIONS FOR OVERCOMING LANGUAGE LEARNING CHALLENGES IN EMERGENCY SITUATIONS	227
Olena Nazarenko, Anna Shcherbak PECULIARITIES OF PROJECT-BASED LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING	230

Юлія Козаченко ПРИНЦИПИ ТА СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	233
Branka Milenković L2 COLLABORATIVE WRITING VIA INSTRUCTIONAL TECHNOLOGY IN SERBIAN TERTIARY EDUCATION	235
SECTION 4. INTERDISCIPLINARY APPROACHES TO UNDERSTANDING SOCIETAL DYNAMICS: INSIGHTS FROM PSYCHOLOGY, POLITICAL SCIENCE, AND SOCIOCULTURAL TECHNOLOGIES	
Оксана Давиденко МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДИНАМІКИ У ФОРМУВАННІ ЖІНОЧОГО ЛІДЕРСТВА	240
Олександр Котенко, Анастасія Москаленко, Ілона Охріменко ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ІВЕНТ-КОМАНД	245
Наталія Коляда, Анастасія Клименко ПОДОЛАННЯ ДЕСТРУКТИВНИХ ТИПІВ ПРИВ'ЯЗАНОВСТІ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ МЕТОДАМИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ	247
Тетяна Повалій, Аміна Болотаєва СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ХОРЕОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У СФЕРІ МИСТЕЦЬКО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	251
Олександр Котенко, Вікторія Ложечник, Анжела Кохно ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АРТ- ТЕРАПІЇ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	254
Парасковія Сахно, Сніжана Глазун РОЛЬ АРТ-ТЕРАПІЇ В СПІЛКУВАННІ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ВИСОКИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ	257
Анастасія Невесела КОНФЛІКТИ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ	263
Артем Бондарєв ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	268

Наталія Коляда, Тетяна Тарасова, Анастасія Песоцька ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ	271
Алеся Сімакова ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КОУЧИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СІМ'ЯХ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	275
Наталія Дмитренко СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО	278
Дар'я Данілова СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО ВІДРЕАГУВАННЯ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	282
Володимир Семенов, Нікіта Сичов АНАЛІЗ ТРЕНІНГОВИХ ЗАСОБІВ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	285
Alina Savchuk, Diana Movchan A PRAGMATIC STUDY OF POLITICAL CARTOONS ON WORLD LEADERS.....	288
Валентина Опанасюк ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ КУЛЬТУРНИХ І КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЇ	292
Тетяна Іванова СИТУАТИВНА ДИСФОРІЯ: СТЕНІЧНІ ТА АСТЕНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	294
Ярослав Яненко РЕКЛАМА У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ	297
Віталій Федорієнко, Олександр Прокопенко, Олександр Кульчицький ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЛІНГВІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	300
SECTION 5. LINGUISTIC DIVERSITY AND SAFEGUARDING NATIONAL IDENTITY	
Людмила Теліженко КОМЕМОРАЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	305

Євгеній Панасенко СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ТЛО УКРАЇНИ У ВИМІРІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ..308	
Nataliia Symonenko, Larysa Otroshchenko, Oksana Gromak THE EVOLUTION AND CHALLENGES OF POST-WAR MEMORIALIZATION: FROM TRADITIONAL MONUMENTS TO DIGITAL SPACES311	
Nataliia Tatsenko CULTURAL HERITAGE AND NATIONAL UKRAINIAN NARRATIVES314	
Ірина Міщинська, Олег Глухманюк ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР318	
Ярослава Сазонова ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ МЕХАНІЗМІ РЕФЕРЕНЦІЇ В ТЕКСТАХ ЖАХІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ321	
Ольга Бойко МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІШАНУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА325	
Olena Kozmenko LANGUAGE AND NATIONAL IDENTITY330	
Luka Aksentijević ENDANGERMENT OF THE ORIGINAL MEANINGS OF SERBIAN SOMATIC PHRASEOLOGISMS – GOOD AND BAD TRANSLATION PRACTICE ON THE EXAMPLES OF THE TRANSLATION OF ELENA FERRANTE`S NEAPOLITAN TETRALOGY333	
Liliya Molhamova THE MULTIFACETED EVOLUTION OF NATIONAL IDENTITY IN THE GLOBAL VILLAGE335	
Дарина Тімченко СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ НІМЕЦЬКИХ НАЗВ КАЗКОВИХ СТВОРИНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ336	
Катерина Глуховцева МОВА – ДЖЕРЕЛО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ (А. БОРТНЯК ПРО МОВУ)341	
Ірина Глуховцева МОВА – НЕ НАРОД, А НАЦІЯ Й ДЕРЖАВА (ДМИТРО ПАВЛИЧКО ПРО МОВУ)345	

СЕКЦІЯ 1
СТІЙКІСТЬ І АДАПТАЦІЯ В МОВНІЙ ОСВІТІ: ВИВЧЕННЯ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ

Беценко Т.П.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1936-6673>

доктор філологічних наук, професор

м. Суми, Україна

ПРО ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНТЕГРОВАННИЙ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИД РОБОТИ З ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ:
ДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР

Нині набуває актуалізації культурологічний аналіз художнього тексту, що постає різновидом філологічного розбору. Це один із складних видів аналізу, тому що передбачає володіння різномірною інформацією, до того ж – не лише філологічною. Для успішного здійснення вказаного виду роботи потрібні також відомості з естетики, філософії, історії, етикету, релігієзнавства, етнографії, країнознавства, психології, етнопсихології, соціології, можливо – з біології та інших наук. Ще не існує конкретного і точного алгоритму культурологічного аналізу тексту. Спроб практичного цілісного виконання означеного виду роботи поки що не засвідчено. *Лінгвокультурологічний* розбір художнього твору є складником його філологічного аналізу. Актуальність теми дослідження детермінована сучасною подієвістю – діяльними процесами у сфері міжкультурної комунікації, активізацією міжкультурних контактів у багатоманітних сферах життєдіяльності, прагненням і, можливо, потребою взаємопізнання різних культур і їх носіїв через мовно-художню дійсність, духовне надбання.

Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту ще не привабив широкого кола дослідників. Немає цілісних ілюстративних зразків такого розбору, конкретних рекомендацій. Проте інтерес до цього різновиду діяльності

все-таки спостережено. Увага до лінгвокультурологічних проблем і необхідність такого виду вправ започаткована у працях С. Єрмоленко, Л. Мацько, О. Селіванової та ін. У зв'язку з розширенням меж міжкультурної комунікації потреба у такому різновиді вправ зростає. Тому елементи лінгвокультурологічного аналізу практикують на уроках зарубіжної літератури. Необхідним є лінгвокультурологічний розбір художнього тексту на заняттях з української та світової літератури, також на заняттях з лінгвістичного/лінгвостилістичного аналізу тексту тощо у ЗВО.

Сьогодні поняття *культурологічний* набуває все більшої ваги і поширення. Актуальними і такими, що вимагають подальшого обґрунтування, постають терміни культурологічний аналіз художнього тексту; культурологічний концепт; культурологічна змістова лінія на уроках літератури; культурологічна компетентність філолога; урок культурологічного аналізу; культурологічний компонент при вивченні зарубіжної літератури; культурологічний підхід до викладання літератури в основній школі; культурологічний підхід до аналізу художнього твору; культурологічний контекст вивчення літературних творів. Засвідчені спроби дати формулювання означеним поняттям. Термін культурологічний аналіз художнього тексту ще не має остаточної дефініції. Під культурологічним аналізом загалом розуміють прийоми й види поглибленої, розгорнутої, ґрунтовної роботи з літературним твором, що спрямована на цілісне, монолітне осягнення прочитаного в контексті національної й світової культур – з урахуванням філософських, історичних, естетичних, релігійних, лінгвістичних, літературознавчих, психологічних тощо аспектів тлумачення словесно-художнього тексту як феноменального мистецького і культурного явища. Культурологічний аналіз маніфестує своєрідне поглиблене «входження» в художній текст, осягнення реалізованої в ньому системи цінностей, пізнання авторської моделі світу та людини, осмислення його національно-культурної (етнокультурної) природи й через текст занурення в певну культурну дійсність або силове поле культур. Суто фаховим постає лінгвокультурологічний розбір художнього твору, що вимагає професійного підходу, глибоких різнорівневих

знань. Мовна картина світу, оприявлена в художньому тексті, – в епіцентрі уваги у ході означеного розбору. Такий вид роботи потребує належної спеціальної підготовки. Його доцільно практикувати у підготовці вчителів-філологів, фрагменти такого аналізу варто використовувати у ході навчання іноземних студентів. Означений вид роботи з текстом вважаємо перспективним. Можливий також компаративний лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту.

Пропонуємо кваліфікувати лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту як самостійний і цілісний його розгляд, як окремих, осібний різновид наукового розбору, насамперед – філологічного (лінгвістичного), що передбачає інтеграцію знань різноманітного змісту з метою виявлення культурно значущих одиниць у визначеному творі словесного мистецтва. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту вбачаємо у ідентифікації та описові різнорівневих мовних одиниць, що безпосередньо вказують на народномовне, лінгвоетнічне, країнознавче, національно-культурне середовище / джерело, слугують засобами позначення етнічної дійсності, мають чітко виражене національне забарвлення, орієнтують на етноідентифікацію відтворюваних реалій, слугують маркерами національної картини світу; у встановленні культурної (народознавчої, етнічно забарвленої) семантики різнорівневих лінгвоодиниць та їх співвіднесеності з певним етносом; у з'ясуванні народознавчої природи повідомлюваної в тексті інформації; у пошуку та описові особливостей реалізації в тексті (в словесно-образному, мовно-естетичному його оформленні) ментальності мовця / автора.

Лінгвоаналіз тексту у культурологічному вимірі постає як пошук та інтерпретація понять, що національно марковані, тобто такі, що пов'язані з певним середовищем, соціумом буття. Звичайно, якнайкраще такий вид роботи виконувати на зразках текстів зарубіжної літератури. Хоча можна спробувати реалізувати лінгвокультурологічний опис художнього твору, належного рідномовній дійсності. Доречно підкреслити, що лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту орієнтований на увагу до слова як етнокультурного явища, що є вмістищем об'ємної інформації про духовно-матеріальне осердя нації, її самобутність, окремішність, світочуттєвість, побутові реалії. Такий вид роботи

спрямований на пізнання іншої дійсності, інакшої картини світу, чужої ментальності, іншої системи цінностей через слово (конструкцію), їх семантику. Він покликаний віднайти і пояснити, зрозуміти спільне та відмінне в моводійсності, буттєвості певного народу.

Чим зумовлений інтерес до виконання лінгвокультурологічного аналізу художнього тексту? Будь-яка культура постає як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії; як історично сформований комплекс правил усередині соціуму, орієнтований на його збереження та гармонізацію; як засіб ідентифікації; як показник окремішності, самотності. Культура є складною системою буття, що тяжіє до понять національний, етнічний, народознавчий, етнографічний тощо. У кожної людини формуються світоглядні уявлення про свою (рідну, національну) культуру і чужі (інші) культури. Пізнання мовних глибин свого, споконвічного і чужого – спосіб мовнокультурної самоідентифікації особистості.

Отже, лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту – різновид інтелектуально-творчої діяльності, орієнтований на осмислення мовних етнореалій, засвідчених у словесно-образному тексті, на пізнання картини світу певного етносу взагалі, мовної картини світу – зокрема. Це шлях до розуміння світогляду, буття, ментальності рідного або іншого народу і водночас матеріал для роздумів, зіставлення, пошуку паралелей, поштовх до заглиблення у природу мови як феноменального явища, що відображає картину світу етносу.

Список використаних джерел:

Беценко, Т. Види аналізу художнього тексту.

<http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/view/9707>

Беценко, Т. (2019). Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту в парадигмі сучасних наукових студій: базові поняття. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, № 38. Том 3. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part>

Беценко, Т. (2019). Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту як

різновид навчальних вправ у процесі вивчення іноземної мови. Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід і виклики. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, 21–22 березня, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 22–24.*

Мацько, Л. (2011). Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. *Культура слова*, Вип. 75, 56–66.

Paul F. Langer

ORCID: : <https://orcid.org/0000-0001-8735-0035>

Professor and Director

European Danube Academy

Malovana N.V.

ORCID: : <https://orcid.org/0009-0004-5423-5697>

PhD in Philosophy

Associate Professor

of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Rudenko N.V.

ORCID: : <https://orcid.org/0000-0003-1929-2077>

PhD in Journalism

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

**THE ROLE OF LANGUAGE CODES IN COMMUNICATION: A
COMPREHENSIVE ANALYSIS**

Language codes (LC) play a crucial role in communication, serving as a foundation for conveying meaning and understanding between individuals. The study explores the significance of language codes in various contexts, including verbal and

non-verbal communication. By examining the principles of LC, their evolution, and their impact on intercultural communication, this research aims to provide a comprehensive analysis of how LC shape human interaction and perception.

Language is a fundamental aspect of human communication, allowing individuals to express thoughts, emotions, and ideas (Holmes, 2013). LC, defined as systems of symbols and rules used to convey meaning, are essential components of language that facilitate effective communication. The thesis delves into the intricate nature of LC, exploring their role in shaping communicative patterns, cultural norms, and social interactions.

The literature review section examines existing research on language codes, highlighting key theories, methodologies, and findings related to their use in communication. Studies on linguistic diversity, semiotics, pragmatics, and sociolinguistics (Samovar, 2019) provide valuable insights into how LC influence the way information is encoded, decoded, and interpreted by individuals from different linguistic backgrounds. This research employs a qualitative approach to analyze the role of LC in communication.

Data collection methods include literature review, case studies, and content analysis of linguistic artifacts to identify patterns and trends in the use of LC across various communication channels. The research also incorporates interviews and surveys to gather firsthand perspectives on the impact of LC on intercultural communication.

The findings of this study reveal the multifaceted nature of language codes and their significance in shaping communication dynamics. LC do not only serve as tools for conveying information but also carry cultural, social, and psychological meanings that influence how messages are perceived and interpreted. The analysis highlights the importance of understanding language codes in fostering effective cross-cultural communication and mitigating misunderstandings in diverse linguistic contexts. The discussion section synthesizes the research findings and offers insights into the implications of language codes for communication theory and practice. By elucidating the complex interplay between language codes, culture, and identity, this thesis

contributes to a deeper understanding of the role of language in shaping human interactions and relationships. Practical recommendations for enhancing communication effectiveness through awareness of language codes are also discussed.

1. **Verbal Language:** The spoken language is a primary form of communication, and understanding the nuances of vocabulary, grammar, and pronunciation in different languages is essential for effective intercultural communication. For example, using formal language codes in addressing individuals in some cultures signifies respect and politeness.

2. **Non - Verbal Communication:** Non-verbal cues such as body language, facial expressions, gestures, and eye contact also serve as language codes in intercultural communication. For instance, a nod of the head may indicate agreement in one culture but disagreement in another, highlighting the importance of interpreting non-verbal signals within cultural contexts (Gudykunst, 2003).

3. **Cultural Context:** Language codes are deeply embedded in cultural contexts, influencing communication styles, humor, and social norms. Understanding cultural references, idioms, and metaphors specific to a culture helps in bridging communication gaps and building rapport with individuals from diverse backgrounds. The tone and pitch of voice convey emotions and attitudes in communication. In some cultures, a high-pitched voice may indicate excitement or enthusiasm, while in others, it could be perceived as aggression. Adapting tone and pitch to align with cultural norms enhances cross-cultural communication effectiveness.

4. **Written Communication:** Written language codes, including writing styles, formats, and symbols, vary across cultures and languages. For example, the use of honorifics and formal greetings in written correspondence demonstrates respect and politeness in many cultures, reflecting the importance of language codes in written communication.

5. **Digital Communication:** In the digital age, language codes extend to online platforms and social media, where emojis, acronyms, and abbreviations convey emotions and messages. Understanding the meaning behind digital language codes helps in interpreting online interactions and engaging with individuals from diverse

cultural backgrounds.

6. Translation and Interpretation: Language codes play a critical role in translation and interpretation services, where professionals must accurately convey the meaning and intent of messages across languages while considering cultural nuances. Effective translation preserves language codes and ensures clear communication in intercultural settings.

In conclusion, language codes are integral to the process of communication, serving as symbolic frameworks that enable individuals to exchange information and meaning. This thesis underscores the importance of recognizing and respecting language diversity, promoting linguistic inclusivity, and fostering intercultural understanding through the mindful use of language codes. By acknowledging the power of language codes in shaping communication dynamics, individuals can enhance their communicative competence and bridge cultural divides in an increasingly interconnected world.

References:

Gudykunst, W., and Kim, Y. (2003). *Communicating with Strangers : An Approach to Intercultural Communication*. McGraw-Hill.

Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics*. Routledge.

Samovar, L., Porter, R., and McDaniel, E. (2019). *Intercultural Communication : A Reader*. Cengage Learning.

Zinchenko A.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5672-2331>

Ph.D. in Philology

Senior Lecturer of the Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Ovsianko O.L.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0334-4891>

Ph.D. in Philology

Senior Lecturer of the Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

CONTEMPORARY USE OF PROVERBS: CASE OF MASS MEDIA DISCOURSE

Proverbs are known to be an integral cultural heritage. They are traditionally used and passed down from generation to generation and are part of a people's memory, language, and culture. Cambridge Dictionary (2024) defines a proverb as a short sentence, etc., usually known by many people, stating something commonly experienced or giving advice: *The appetite, says the proverb, grows with eating. There is an old Arab proverb that everything you write or speak should pass through three gates: Is this kind? Is this necessary? Is this true?* According to the Cambridge Dictionary (2024), the word proverb has the following synonyms: adage, axiom (formal), saw (SAYING), old-fashioned, saying. Oxford English Dictionary (2023) defines a proverb as a mysterious or ambiguous saying that requires interpretation; an allegory, a parable, or *obsolete*.

According to the dictionaries, the notion 'idiom' is identified as a group of words in a fixed order that has a particular meaning that is different from the meanings of each word on its own: *To "have bitten off more than you can chew" is an idiom that means you have tried to do something which is too difficult for you* (Cambridge

Dictionary, 2024). An idiom is a form of expression, grammatical construction, phrase, etc., used distinctively in a particular language, dialect, or language variety; spec. a group of words established by usage as having a meaning not deducible from the meanings of the individual words (Oxford English Dictionary, 2023). In sum, the difference between proverbs and other short texts as idioms is as follows: an idiom is defined as a phrase that consists of its meaning but is not easily understood. A proverb is a short saying or phrase used to advise another person; therefore, its message should be decoded almost easily.

Neal R. Norrick argued (2015) that proverbs are traditional, pithy, often formulaic and/or figurative, fairly stable, and generally recognisable units. Proverbs are characteristically used to form a complete utterance, make a complete conversational contribution and/or perform a speech act in a speech event, differentiating them from non-sentential items like proverbial phrases, idioms, binomials, etc. Proverbs make apodictic (expressed as undeniable truth) statements like *Money talks*, or evoke a scenario applicable to a range of analogous situations, as in *Little strokes fell great oaks*. Proverbs suggest particular evaluations or courses of action in supplying ready-made responses to recurrent situations.

In a study, Varga & Hrisztova-Gotthardt (2015) observed that proverbs can be collected as little texts complete in themselves; they can be described in their relations to other proverbs, in their discourse contexts, and within their cultural matrix. For folklorists, proverbs exist as folklore items alongside riddles, proverbial phrases, and jokes. They provide highly recognisable (relatively) fixed textual building blocks with unique rhetorical potential. Their cultural salience also renders proverbs interesting in cross-cultural comparison, including questions of intercultural transmission and translation. Proverbs unite features of the lexeme, sentence, set phrase, collocation, text, and quote. They illustrate interesting patterns of prosody, parallelism, syntax, and imagery. Because of their imagery, proverbs provide evidence of stereotypes and standard cultural metaphors.

Proverbs are often used in fiction literature and mass media texts, which raises interesting issues for research as well. Proverbs in up-to-date news articles fulfil the

content with figurative meaning; however, in most cases, readers can detect proverbs due to their cultural distinctiveness. Previous research (Varga & Hrisztova-Gotthardt, 2015) has established that the contribution of proverbs to the textual organisation often depends on their position in the text. Even though proverbs can appear in basically any textual position, the use of proverbs is functionally pragmatically heterogeneous and stylistically conspicuous (also because of their pronounced modifiability) when they appear in prominent places in a text, such as at the beginning or end of a text, at the beginning or end of a text segment, in the title, in the subtitle or even in the text (segment) frame. This observation is especially accurate for opinion-based journalistic texts.

In the present study, we addressed the issue of the linguistic creativity of proverbs and conducted a self-directed online experiment involving the incorporation of proverbs into mass media discourse. First, we selected English proverbs from the English Proverbs and Sayings Dictionary by Danil B. Smith (2020). This part of the experiment is called Dataset 1, which encompasses 50 traditional proverbs. Then, we searched within the mass media discourse to extract the proverbs incorporated into sentence/context or presented as a headline/subheadline to the article followed by a resolution phrase (a concise statement summarising the article's main idea). This part of the experiment allowed us to form Dataset 2, which consisted of 50 sayings. In data collection, we mainly followed the cases of structural and semantic transformations of the proverbs.

As expected and also shown below, proverbs in isolation (without being preceded or followed by a biasing context) are frequently used as headlines:

- (1) a. **Honesty is the best policy** (Hotpress, 2024).
- b. **Is honesty the best policy?** (The Guardian, 2013).
- c. **There is no place like home** (The Guardian, 2012).

A resolution phrase followed the proverb embedded in sentences. The example with consistent resolution phrases is given in (2, 3, 4, 5, 6, 7), where the biasing context is in italics, the proverb is in bold font, and the resolution phrase is underlined.

- (2) **Where there's a *Will Smith* there's a way** to a sequel (the proverb embedded

into a sentence) (The Guardian, 2012).

(3) *Letter to the editor: **Where there's a will, there's a way to save historic buildings*** (the proverb embedded into a sentence) (Little Village, 2024).

(4) *A leopard like PepsiCo **cannot change its spots*** (the proverb embedded into a sentence) (The Guardian, 2012).

(5) *Rome wasn't built in a day and neither are books; the secret is starting* (the proverb embedded into a sentence) (SaportaReport, 2024).

(6) *Practice makes perfect for Moray Rugby Club kicking hero Rory Millar who has amassed over 500 points in Scottish rugby over past two seasons* (the proverb embedded into a sentence) (Nothern Scot., 2024).

(7) *Practice makes perfect, right? Not so fast. I think the more accurate version of that truism is that perfect practice makes perfect, and the Tampa Bay Rays offer living proof of this maxim every time they warm up before a game* (the proverb embedded into a sentence) (Forbes, 2024).

Incorporating traditional proverbs or transformed ones in mass media texts is motivated by several factors: 1) the author's desire to establish contact with the reader; 2) attract the reader's attention and encourage to read; 3) presenting the main topic or issue of the article in a concise, well-known, comprehensive manner. Proverbs featured in the titles or subtitles of mass media texts provide a short, concise, and expressive introduction to the topic. Thus, they have a pragmatic stylistic function in drawing attention to the correspondent idea or topic.

References:

- Forbes. (n.d.). Forbes. <https://www.forbes.com/?sh=3f6ce01b2254>
- Hotpress.com | HoTPress. (n.d.). Hotpress. <https://www.hotpress.com/idiom> - Quick search results | Oxford English Dictionary. (2023). Oed.com. <https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=idiom>
- Little Village, LLC. (2024, April 12). Little Village Magazine - Little Village. Little Village. <https://littlevillagemag.com/>
- News, sport and opinion from the Guardian's Europe edition | The Guardian.

(n.d.-b). <http://www.theguardian.com/>

Northern Scot - read the latest News and Sport for Elgin. (n.d.). Northern Scot. <https://www.northern-scot.co.uk/>

Proverb (2024). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/proverb?q=proverbs>

Smith, D. (2023). English Proverbs and Sayings Dictionary. In Google Books. Daniel B. Smith. https://www.google.de/books/edition/English_Proverbs_and_Sayings_Dictionary/rHXJEAAAQBAJ?hl=ru&gbpv=1&dq=dictionary+of+proverbs&printsec=frontcover

Tarr, D. (2024b, April 26). SaportaReport - Valued voices share insights about Atlanta and beyond. SaportaReport. <https://saportareport.com/>

Varga, M. & Hrisztova-Gotthardt, H. (2015). Introduction to Paremiology: A Comprehensive Guide to Proverb Studies (1st ed.). De Gruyter. <https://doi.org/10.2478/9783110410167>

Skarlupina Yu.A.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9710-3844>

assistant of the department of foreign languages and linguistic didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

CONCEPTUAL METAPHOR AS THE WAY OF CONCEPT DEVELOPMENT

One of the most contentious topics in modern language studies is the term «concept» which refers to the fundamental element of our perception of the universe (Tatsenko, 2008). A. Martyniuk (2012) in the «Dictionary of Basic Terms of Cognitive and Discourse Linguistics» defines a concept as «the basic unit of structured knowledge in the human mind», which possesses a certain cultural load.

N. J. Enfield (2022) states that the main function of the concept is to establish a connection between ideas and the world.

According to contemporary scholars, the concept is the formation characterised by a dynamic character that functions within human cognitive activity.

The formation of a concept comes from a sensory-visual image, which is the core of the concept, through the gradual layering of basic layers in which the features are arranged in the direction from less to more abstract, i.e. the formation of the medial part of the concept through human activity, to the formation of the «interpretive field of the concept, which covers the assessment and interpretation of various features of the concept by native speakers of the same language, that is its periphery» (Polyuzhin, 2015).

A conceptual metaphor is a cognitive phenomenon that is characterised by understanding and experiencing the essence of one kind in terms of the essence of another kind, it is a structure that helps us understand complex abstract ideas with the help of more specific concepts with a simpler structure; a mental construct that is formed as a result of an individual's creative efforts.

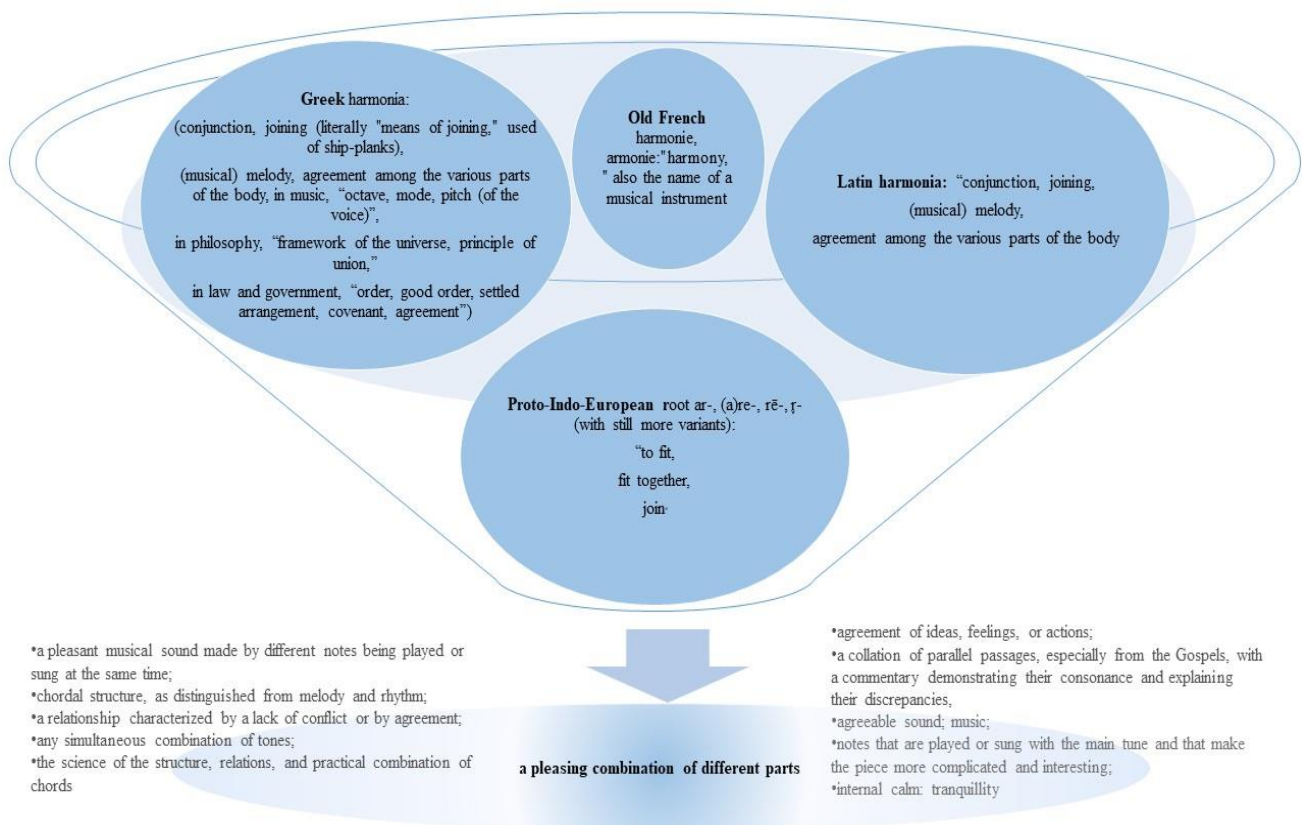
The formation of the theory of conceptual metaphor has gone through several stages, characterised by concepts of different types; from the interpretation of metaphorisation as a semantic shift of the direct meaning of a word towards the figurative one to the understanding of metaphor as a complex multilevel phenomenon in cognitive, communicative, psychological and other aspects (Khoroshun, 2010).

Metaphor as an artistic tool is the transfer of properties from one object or phenomenon to another; it is a poetic and rhetorical expressive tool that belongs to the «unusual» language rather than to the sphere of everyday communication.

At the same time, G. Lakoff and M. Johnson (2003), who shaped the term «conceptual metaphor» in the contemporary science, highlight the importance of the fact, that «most of our ordinary conceptual system is metaphorical in nature». They stress that «The concept is metaphorically structured, the activity is metaphorically structured, and, consequently, the language is metaphorically structured». According to A. Martuniuk (2012), a conceptual metaphor is a way of conceptualising reality by interpreting the essences of a certain sphere of human experience in terms of entities of another sphere of experience.

The term «conceptual metaphor», as interpreted by G. Lakoff and M. Johnson (2003), allows us to distinguish between linguistic means of expression and the cognitive processes underlying it, i.e., the understanding of one phenomenon (or field of activity) in terms of another and defines ways of nominating homogeneous concepts through a series of metaphors based on common and similar associations, thus covering entire ideographic fields. In other words, a conceptual metaphor is a stable correspondence between the field of source and target, fixed in the linguistic and cultural tradition of a society.

An example of the above-mentioned process can be seen through the development of the concept «harmony», where, with the gradual addition of meanings, the properties of physical objects («connections») are transferred to human relationships («concord»). As might be seen from picture 1, the seme "a pleasing combination of different parts", which is the core seme of the concept "harmony", credited by the compilers of dictionaries to discourses inborn in art, design, psychology, etc., constitutes the foremost summed up meaning, which alludes to human discernment of an object or phenomenon.

Picture 1. The development of the concept «harmony»

The polysemy of its verbalised form and the range of meanings it has in the present-day English language – from strictly technical phrases to philosophical concepts – prove the dynamic nature of the concept of «harmony».

References:

Meanings & Definitions of English Words. Dictionary.com. Etymonline. Etymonline – Online Etymology Dictionary. <https://www.etymonline.com/word/harmony>

Enfield, N. (2022). Linguistic concepts are self-generating choice architectures. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, Vol. 378, no. 1870. <https://doi.org/10.1098/rstb.2021.0352>

Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors* (2023). We Live By. University of Chicago Press.

Martyniuk, A. (2012). *Slovník osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvnoï linhvistyky: Slovník*. Kharkiv : Kharkivs'kyi natsional'nyi universytet imeni V.N. Karazina.

Полюжин, М. (2015). Поняття, концепт та його структура. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. *Філологічні науки. Мовознавство*, № 4, 212–222. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnuflm_2015_4_43

Таценко, Н. (2008). «Концепт» як ключове поняття когнітивної лінгвістики. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Філологія*, № 1, 105–110. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/1580>

Хома, В. (2020). Концептуальна метафора як засіб реалізації концепту self-alienation / самовідчуження в англomовному науково-фантастичному дискурсі. *World Science*, Т. 3, № 1(53), 27–33. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31012020/6908

Хорошун, О. (2010). Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. *Філологічні науки. Мовознавство*, № 9, 222–225.

Fanenshtel N.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-8056>

Candidate of Pedagogical Sciences

Associate Professor at the Foreign Languages Department

Khmelnyskyi Humanitarian Pedagogical Academy

Khmelnyskyi, Ukraine

ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY IN PSYCHOLOGY AND SOCIAL WORK: BRIDGING THE GAP IN WARTIME EDUCATION

The ongoing war against Ukraine has posed a significant challenge for its social sector. During wartime, professional social work has expanded its scope, methods, and approaches. On the one hand, it draws from years of experience, including international practices; on the other hand, it has given rise to the phenomenon of Ukrainian social work based on moral obligation, mutual support, and the dedication of each citizen, combined with the professional expertise of social work practitioners. For psychologists and psychotherapists, this situation presents a new set of challenges, as they navigate working in war conditions and addressing war-related inquiries, which not all professionals were prepared for.

English skills have always been important to psychologists and social workers for several reasons (Sowton, 2021) Presently, the English language has become not only a customary but also a crucial requirement for their work. First of all, because it allows them to communicate effectively with colleagues, clients, and professionals from different cultural backgrounds. As the field becomes increasingly globalized, being able to converse fluently in English enables professionals to collaborate, share research, and learn from international perspectives. Secondly, English provides access to a vast array of resources, including research papers, journals, and books, which are predominantly available in English. Keeping up with the latest developments in psychology and social work requires the ability to read and understand scholarly literature in English. Moreover, English proficiency is essential for attending conferences, workshops, and training programs that often take place in English-

speaking countries or feature English as the primary language of instruction. Participating in these events allows psychologists and social workers to expand their knowledge, network with colleagues, and stay updated on emerging trends in their fields. Lastly, being proficient in English enhances career opportunities for psychologists and social workers. It opens doors to international job placements, collaborations, and research opportunities. It also increases the chances of publishing in reputable English-language journals, which can contribute to professional recognition and advancement.

Although the ESP curriculum for Ukrainian universities was introduced in 2005 (Bakaieva, Borysenko, Zuienok, 2005), still there is no any general strategy, which provides guidelines covering curriculum, and training in the design and use of modern, skill-based materials. This is explained by the fact that the Ministry of Education and Science of Ukraine has not provided yet any criteria in content, methodology, course design, assessment, and learning outcomes. Furthermore, the restricted amount of ESP classes (usually 2 hours per week) complicates teaching professionally oriented English in order to develop all the necessary language skills and competences. In addition, there are some specific issues related to teaching English for psychologists and social workers in institutions of higher education in Ukraine.

Firstly, finding comprehensive and up-to-date materials specifically tailored to the language needs of psychologists and social workers can be challenging. The availability of textbooks, articles, and resources that address the unique vocabulary, concepts, and communication skills required in these professions may be limited. Secondly, language educators teaching English for psychologists and social workers often have limited knowledge of the specific terminology and practices in these fields. This can impact the accuracy and depth of instruction, as well as the ability to provide meaningful feedback to learners. Thirdly, psychologists and social workers require strong communication skills to engage with clients and colleagues effectively. However, there may be limited opportunities for learners to practice English in authentic scenarios, such as conducting interviews, writing case studies, or participating in role-plays. These issues highlight the need for specialized materials,

ongoing professional development for educators, and opportunities for learners to engage in authentic language use within the context of psychology and social work. Finally, the war against Ukraine has posed additional challenges to educational institution, such as the displacement of students, reduced funding for research, and brain drain. While talented individuals may seek opportunities abroad due to the unstable situation, it is crucial to increase ESP teachers competency in English methods and courses organization.

I would like to share my experience I had in trying of the teaching methods, such as a quest and dialogical method. The quest method was used with students majoring in Psychology when studying the topic «Mental health and well-being». Their task was to take some photos and short videos at the given locations about the actions they can take to relieve stress, build positive self-esteem, and increase the level of their overall well-being. The goal of this intellectual and dynamic game was to develop professional competencies, such as communication in a foreign language on professional topics, effective information processing skills, and soft skills (ability to organize activities, work in a team, motivate people and achieve common goals). All instructions were given through telegram chat, as well as voting for the best team was organized there. The implementation of such «learning by doing» approach had positive impact on students' English speaking skills. Moreover, it increased their awareness of the healthful habits, improved general physical and emotional well-being.

Another teaching method that I tried with students majoring in Social Work was a kind of dialogical method called «Hot Air Balloon» (Pavlenko, Syzenko, Dekshna, Loboyko, 2021). I introduced it on the ESP class when studying the topic «Concept of Health». Students were divided into groups and each group was given templates of hot air balloons, in which they placed components of health such as physical, mental, emotional, social, spiritual, and environmental. Then they were informed that the hot air balloon cannot withstand the entire load due to a malfunction, so they had to decide which component was the least important to throw overboard. Participants had to provide arguments to justify why certain components should not be thrown out of the hot air balloon. After presenting arguments and further discussion, the class

collectively decided whom to discard.

Since there are no winners or losers in a dialogue, as a result of its application, students recognized both the similarities and differences of opinions and came to the common conclusion that «health» is a complex concept, and all its elements are inseparable and equally important.

References:

Pavlenko, O., Syzenko, A., Dekshna, T., Loboiko, M. McMurray, A. (2021). Dialogue, Negotiations and Debate: toolkit for teacher. British Council. Kyiv : Symonenko.

Bakaieva, O. Borysenko, Zuienok, I. (2005). English for Specific Purposes (ESP): National Curriculum for Universities. Kyiv : Lenvit.

Sowton, C. (2021). Teaching in Challenging Circumstances. Cambridge Handbooks for Language Teachers. Edited by Scott Thornbury. <https://doi.org/10.1017/9781108816151>

Федюшкіна В.В.

студентка Херсонського державного університету
м. Івано-Франківськ, Україна

ТИПОЛОГІЯ ЕКФРАЗИСУ У РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «ІНФЕРНО»

Епоха постмодернізму спричинила функціональні зміни в деяких художніх техніках, серед яких екфразис. Провідні сучасні дослідники вважають, що екфразис є носіями культурної, історичної, естетичної та візуальної інформації, але алгоритмів ідентифікації екфразису в художніх образах чи припущеннях ще не розроблено. Нез'ясованою залишається і функція екфразиса в сучасному розумінні.

Визначаючи будь-який опис твору як екфразис, дослідники розмивають межі самого поняття, роблячи його все більш неточним і дискусійним (Зубрицька, 2001).

Екфразис – художній прийом, заснований на принципі інтерсеміотичного перекладу, що поєднує в собі характеристики інтертекстуальності (цитовання; наслідування стилю і форми) та інтермедіальності (взаємодія споріднених видів мистецтва) (Бовсунівська, 2015). Тому критеріями для проведення межі між описом звичайних алюзій та екфразисом мають бути такі характеристики: експресивність (виразність), наративність (зміст подій у контексті історії, релевантний для інтерпретації), репрезентативність (відтворюваність) та образність (уява).

Екфразис характеризується як функціональний елемент інтермедіальності та інтертекстуальності та окреслює його основні функції:

- 1) концептуальна;
- 2) образотворча;
- 3) світоглядна;
- 4) стильова;
- 5) інспіраційна (Піндосова, 2019).

Результат процесу, започаткованого згаданою вище функціональною взаємодією, є імпресинг, він з'явився в літературі на основі розвитку дидактичного мистецтва, а вже на рубежі ХХ–ХХІ століть з'явилася суперідея, що таким чином, можна зафіксувати якісну зміну екфразису від художніх описів творів до художніх прийомів, спрямованих на привернення уваги читачів через незвичні деталі чи цитати, створюючи доступний елітарний ефект, створюючи метафоричні повороти у тексті автор не завжди посилається на власний досвід сприйняття художнього твору, використовуючи найпоширеніші інтерпретації, щоб читач найкраще зрозумів текст.

У романі Дена Брауна «Інферно» екфразис виконує хронологічну, естетичну, моделюючу, прогностичну та загадкову функції.

Прикладом естетичного екфразису можемо побачити у зачарованості Ленгдоном «Давидом» Мікеланджело відтоді, як вперше побачив його в Академії витончених мистецтв ще підлітком (Браун, 2017). Ленгдон проходив повз ряди вирізьблених Мікеланджело «Рабів», коли раптом відчув, що його погляд

невблаганно тягнеться вгору, до 17-футового шедевру. Величезний розмір і випнуті м'язи статуї Давида спантеличували більшість відвідувачів, які бачили її вперше, але Ленгдон був зачарований надзвичайною поставою «Давида». Мікеланджело використав класичну традицію контрасту, щоб створити ілюзію того, що Давид трохи нахилився вправо і що його ліва нога не має великої ваги, тоді як насправді його ліва нога тримала багато тонн граніту.

Екфразис допомагає вийти за межі певного жанру мистецтва та знайти нову мову для створення світу творів мистецтва. Слід підкреслити багатогранність екфразису. Серед багатьох його функцій у художніх творах ми зосередимося на створенні сюжету та символіці. У описі баптистерії Сан-Джованні змальовується легенда, що свідчить про те як опинившись у баптистерії, людина просто фізично не може не підняти погляд вгору. І Ленгдон, незважаючи на те, що бував тут багато разів у минулому, знову відчув містичне тяжіння до цієї кімнати і дозволив своїм очам злетіти до стелі.

Дах баптистерію вигинався дугою на 80 футів з обох боків. Стеля світилася так, ніби була зроблена з розпеченого вугілля. Її полірована, бурштиново-золотава поверхня нерівномірно відбивала навколишнє світло завдяки більш ніж мільйону смальтових плиток (маленьких шматочків мозаїки, вирізаних вручну зі склоподібного кварцу), розташованих у шести концентричних колах із зображенням біблійних сцен (Браун, 2017).

Отже, вагомою складовою поетики роману «Інферно» є інтермедіальність, що функціонує на перетині семіотичних кодів вербального і невербальних видів мистецтва, сучасних медіа та сакралізованих текстів культури. Автор залучає екфрастичні описи творів живопису, архітектури, скульптури та піддає словесному перекодуванню специфічні відмінності, прийоми та техніки цих мистецтв.

Список використаних джерел:

Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів : Літопис.

Браун, Д. (2017). *Inferno* [Інферно]. Харків : КСД.

Бовсунівська, Т. (2015). Екфрастична теорія та практика. Жанрові модифікації сучасного роману. Монографія. Харків: Вид-во «Діса плюс».

Піндосова, Т. (2019). Категорія інтертекстуальності в художніх текстах Д. Брауна : прагмастилістичний аспект. Дисертація канд.. філол.. наук. Херсон, 2019. 223с.

Науковий керівник – Ільїнська Н.І., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської філології та світової літератури імені проф. О. Мішукова.

Швачко С.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2119-1884>

доктор філологічних наук, професор
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

Стрельнікова Є.С.

бакалавр Сумського державного університету
м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КОМЕДІЙ («BARBIE», «THE GUARDIANS OF THE GALAXY HOLIDAY SPECIAL»)

Гумор завжди був важливою частиною культурного та соціального життя, впливаючи на комунікацію та мистецтво. Американські комедійні фільми, своєю оригінальністю та багатогранністю, впливають на культурний образ сучасного суспільства і мають значний вплив на глядачів усього світу. Питання передачі гумору в перекладі цих фільмів важливе і підтверджується науковими дослідженнями, адже такий переклад супроводжується труднощами, пов'язаними зі стилістичними прийомами та культурними особливостями аудиторії (Добровольська, 2021).

У фільмах, що базуються на фантастичних світах, використання прийому

різниці реальності може здатися очікуваним (Shvachko, Kobuyakova, 2019). Проте, у «Барбі» та «Вартових галактиках: святковому спецвипуску», цей прийом набуває особливої оригінальності через наявність двох різних реальностей: вигаданої (Барбіленд, світи Галактики) та реальної (людської). Такі фільми створюють гумористичний ефект, коли правила життя в одній реальності суттєво відрізняються від «людського» світу:

- *«We got you Kevin Bacon as a present.*
- *You got me a human being as a present?*
- *What better gift for the guy who has everything than an actual human?*
- *This isn't a Christmas gift! This is human trafficking!*
- *Yes! »*
- *«Подарували тобі Кевіна Бейкона.*
- *Ви подарували мені людину?*
- *А що дарувати хлопцю, в якого все є, якщо не власну живу людину?*
- *Це не різдвяний подарунок! Це торгівля людьми.*
- *Так!» (The Guardians of the Galaxy, 2022).*

У перекладі структура повідомлення збережена, кожний рядок відтворений так само, як в оригіналі. Однак у деяких випадках застосовано заміну слів: «to get smb a present» перекладено як «подарувати», а «better gift» – «дарувати».

Сарказм широко використовується як комедійний прийом. Це гострий та іронічний гумор, який часто важко передати іншими мовами (Shvachko, Kobuyakova, 2019).

Наприклад:

- *I have started to get all these weirdo feelings. Like I have fair with no specific object. What is it?*
- *It's anxiety. I have it two. They're just awful at this age.*
- *У мене завжди таке відчуття, ніби я боюсь чого. Що це таке?*
- *Тривожність. У мене їх двоє. Вони кошмарні у цьому віці» (Barbie, 2023).*

Під час перекладу застосовано компресію, текст став коротшим, але не втратив свого саркастичного змісту.

Мовна грайливість є типовою для американського гумору (Добровольська, 2021). Це може включати каламбури, гру слів, подвійний зміст, що вимагають ретельного підходу при перекладі. Наприклад:

– *You guys ever think about dying? I don't know why I just said that. I'm just dying to dance.*

– *Ви колись думали про смерть? Не знаю, чому я це сказала. Я до смерті люблю танці»* (Barbie, 2023).

У тексті англійською мовою використовується каламбур на основі дієслова *dying*, що має подвійне значення: пряме означає «втрачати життя», переносне стосується «мати велике бажання». Українською мовою, аналогічно, вживається іменник «смерть» для першого значення та прислівник «до смерті» для другого значення.

Багато гумору в обраних стрічках базується на ефекті неочікуваності (Shvachko, Kobuakova, 2019). Так, Йонду карає мийкою туалетів, проте, це виявилось улюбленим заняттям Джефа, що зробило цей момент смішним і непередбачуваним:

– *«If it ain't out of here before I get back, you're both gonna be cleaning the latrines for the rest of the damn year.*

– *But that's Gef's favorite job»*

– *«Якщо я повернуся, а воно стоятиме, будете дряпати сортири до кінця року.*

– *Але ж це улюблене заняття Джефа»* (The Guardians of the Galaxy, 2022).

У цьому прикладі відбулося кілька трансформацій: зміна порядку слів у першому реченні, перестановка слів, антонімічний переклад, спрощення.

Отже, аналіз гумору в сучасних кінострічках підкреслив різноманітність методів створення комічного ефекту. Ми виокремили такі основні методи: різниця реальності, ефект неочікуваності, каламбур та сарказм. У загальному,

переклад ґрунтувався на калькуванні форми, такі як збереження форми питання – відповідь або монологу. Однак, часто доводилося вживати різні трансформаційні методи, такі як заміна (лексична, синонімічна), компресія, модуляція, антонімічний переклад та навіть повна трансформація.

Список використаних джерел:

Добровольська, В. (2021). Поняття і сутність комічного. *Студентський науковий вісник*, (46), 122–124.

Barbie (2023). Взято 17 травня 2024 року з <https://uaseial.tv/movie-barbie/ag>

The guardians of the galaxy holiday special (2022). Взято 17 травня 2024 року з <https://www.disneyplus.com/en-ca/movies/a-marvel-studios-special-presentation-the-guardians-of-the-galaxy-holiday-special/5HUc4iuAVplq>

Shvachko, S., & Kobyakova, I. (2019). Linguocognitive aspects of humour category. *II World Congress in Real and Virtual Mode East-West: The Intersection of Cultures*, 1, 17–23.

Sotnikova K.R.

Bachelor's student

Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

AGE VARIATION IN THE USE OF VOCABULARY BY NATIVE ENGLISH SPEAKERS: A SOCIOLINGUISTIC APPROACH

The development of language skills and vocabulary is an integral part of both language competence and cognitive growth. Moreover, the use of vocabulary varies depending on the age of the speaker, reflecting the cognitive, social and cultural factors that shape language behaviour. Sociolinguistics is the study of language in its social context (Karpinskyi, 2017). If we study a language without referring to those who use it, we lose the opportunity to find a social explanation for the structural framework used.

While society can be broadly categorized into several age groups – children, adolescents, adults, and the elderly – the boundaries between these groups are not definitively established. The relationship between language and age intrinsically connects to social dialects, the variations in language based on speakers' social status, class, gender, and other socio-demographic factors (Vukolova, 2017). These age groups reflect the evolving social relations and experiences that individuals encounter throughout their lives as native speakers, fundamentally influencing their acquisition, internalization, and application of language norms.

The language variation used by children, adolescents, adults and elderly people differs according to age. However, language variation is temporary, as users of language varieties also undergo age-related changes; as a person's age changes, so does the language they use. For example, when a child becomes an adolescent, he or she abandons the childhood variant of speech that seemed simple and moves to the more unique and varied adolescent variant of speech (Eckert, 1998).

Children also acquire and use language in a special way. At an early age, they use single-word utterances, which are age-specific features of biological development. Children may make up their own words (or their own language among friends), and it is natural that their pronunciation of words may not be as clear as that of adults. For example, children often use words like «mama», «dada» and «ball». They also use language to communicate their needs so that the adults around them can provide appropriate care.

Adolescents are a key cohort when it comes to monitoring language use across age groups, and their language often contains many distinctive features that may be less common in other groups. Language specific to adolescents includes frequent use of slang, colloquial and non-standard forms of words, taboo words and topics, and dialect words. For example, in the UK, teenagers in the 1980s used the word «wicked» to mean «good» and in the 1990s, the expressions «cool» and «awesome» became popular. Today, young people use words such as «lit» (literally, 'cool') or «fam» (for 'friends and family'). With the development of technology, adolescents are also actively using Internet slang, such as «LOL» (laugh out loud), «BRB» (be right back)

and «IDK» (I don't know) (Eckert, 1998).

In contrast, middle-aged adults typically employ more formal language registers than adolescents and young adults, often done to achieve different communicative goals aligned with their social roles and responsibilities. In professional environments, they demonstrate a propensity for using standardized vocabulary and phrasing, such as including formal salutations like «Best regards» in written correspondence or expressions like «Looking forward to your response» to convey politeness and decorum. Adults also tend to exhibit more advanced morphological awareness compared to younger generations, allowing them to use language in a more fluent, precise, and effective manner. They often use professional vocabulary related to their field of work, such as «synergy», «leverage» and «deliverables» in a business setting. The ability to recall certain words begins to deteriorate with age, which can eventually lead to problems with fluency and clarity. Elderly individuals may rely more heavily on archaic expressions, idioms, and words that have fallen out of common usage by younger generations, such as referring to a «wireless» instead of a «radio» or a «gramophone» rather than a «record player». They exhibit challenges with maintaining optimal communication fluency due to age-related cognitive changes and memory impairment, which can result in more frequent pauses, and the use of filler words during conversation (Eckert, 1998).

Consequently, vocabulary use in English depends on the speaker's age and sociocultural context. Children, adolescents, adults, and the elderly employ vocabulary with distinct characteristics reflecting their needs, social status, and cultural influences. Shifts in vocabulary across age groups mirror cognitive development, social changes, and life experiences. Age plays a crucial role in shaping linguistic behaviour, and studying age-related language variation yields valuable insights into the interplay between language, cognition, and social factors.

References:

Vukolova, K. (2017). Sociolinguistic variability of the speech of speakers of the Pittsburgh dialect [Dissertation]. Kharkiv.

<https://ekhnur.karazin.ua/handle/123456789/13303>

Karpinskyi, Yu. (2017). To the question of the basic conceptual and terminological apparatus of modern sociolinguistic research.

<https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/212>

Eckert, P. (1998). Age as a Sociolinguistic Variable. The Handbook of Sociolinguistics. Coulmas, Florian (ed). Blackwell Publishing.

[http://www.blackwellreference.com/subscriber/tocnode?](http://www.blackwellreference.com/subscriber/tocnode?id=g9780631211938_chunk_g978063121193811)

[id=g9780631211938_chunk_g978063121193811](http://www.blackwellreference.com/subscriber/tocnode?id=g9780631211938_chunk_g978063121193811)

Research Supervisor – Shchyhlo L.V., Ph.D. in Philology, Associate Professor Department of Germanic Philology Sumy State University.

Aleksakhina T.O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9905-330X>

PhD in Philology,

Associate Professor of the department of foreign languages and linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Nefedchenko O.I.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1656-2422>

PhD in Pedagogy,

Senior teacher of the department of foreign languages and linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

**FORMATION OF LANGUAGE COMPETENCES IN STUDENTS-
HUMANITIES WHILE USING PHRASEOLOGY UNITS WITH THE
COMPONENT «THE NAME OF THE FLOWER» IN DILOGICAL SPEECH**

In the modern world, the ability of people to interact with each other plays an increasingly important role – the effectiveness of work and the level of relationships depend on this. An important component of successful verbal communication at the

personal level is the formation of communicative competence: «the presence of communicative competence in a person allows him to interact with other people in everyday life, educational, industrial, cultural and other spheres of life».

The main purpose of teaching a foreign language in a higher education institution is to develop communicative competence in various spheres of life. The communicative method involves mastering communicative competence. Learning is managed not through grammar, but it is guided by communicative intentions (intentions). The student is at the centre of learning. Without mastering the language material, it is impossible to develop foreign students' speaking skills.

In speech, phraseologisms are used for various purposes: to make a statement more imaginative, emotional, expressive; to create a touch of irony, joke, mockery, sarcasm, etc.; to express positive emotions or familiarity; to reproduce the subtle nuances of meaning, characteristics of an object, phenomenon, or situation (Левченко, 2008).

These theses are examined a gender phraseology with the component «the name of a flower». The authors investigate the semantics of set phrases denoting the features of women on the basis of the English, French and Ukrainian languages. It defined lexical and grammatical means of expressing femininity in different languages, the impact of component «name of the flower» in the structure idiom to its semantics. The authors find universal and ethnospecific trends of gender aspect of the English, French and Ukrainian languages. Despite the fact that phraseological units are the subject of constant study in a variety of aspects, issues related to the gender aspect of their semantics remain unresolved. It is well known that phraseological combinations are a vivid reflection of the specifics of the national worldview. One of the properties of a phraseology is its imagery. A certain group of these images represents the characteristics of people. In the context of this issue, the gender aspect of phraseological units occupies a special place.

Thus, the relevance of our research is determined by the need to study the semantics of phraseological units with the component «name of a flower» in their structure on the basis of English, French and Ukrainian. The purpose of our work is to

study the semantics of phraseological units with this component from the gender aspect.

The grammatical gender of the component «name of the flower» is represented by the following feminine lexemes: Fr. *fleur, fleurette Flos, lavande Lavandula, marguerite Bellis, pivoine Paeonia, rose Rosa, tulipe Tulipa, violette Viola*; Ukr. *cornflower Centaurea, flower Flos, lily Liliium, Papaver, rosa Rosa, Malva, rose Rosa, chamomile Chamomilla, rue Rosa, ruta Ruta, rose Rosa, violette Viola*. However, as the data obtained show, the gender of lexemes denoting the names of flowers does not always affect the gender aspect of the semantics of the phrase. We conditionally divide the studied phraseological units with the component «flower name» into two groups. The first group includes phrases that can be attributed to both masculine and feminine genders and that have a common referent for both genders in their structure. According to their semantics, these phraseological units can be divided into the following two subgroups.

The appearance of a person. This includes the following signs: blush: *English*: as red as a poppy (lit. red as a poppy); turn red as a poppy (lit. blush like a poppy); - *French*: être rouge comme un coquelicot; *Ukr.* blush like a poppy (Larousse, Oxford advanced American dictionary). Human health. This semantic subgroup includes phraseological expressions for both good and bad health. Diseases. This group of phrases has been recorded only in French. The name of the flower *Calendula* acts as an actualiser of the yellow complexion (a sign of illness) in the phraseologies: *jaune comme un souci* (jaune comme souci); être jaune comme un souci. Human character. The innocence and purity inherent in young people.

The other group includes stable phrases that express the traditional properties of femininity and have a female referent in their structure. It is quite natural that this group is dominated by French and Ukrainian phraseology. For example: girlish, female beauty; a girlish blush; a woman is a hostess; a woman is a wife; motherhood. The traditional properties of a girl include her virginity and innocence. We have recorded phraseological units with this semantics only in French (Лисенко, 2010).

Our research gives rise to the following conclusions.

In terms of gender, there is a clear tendency to the presence in English and French of phraseological units that can characterize both masculine and feminine genders and that have a common referent for these genders. This is due to the analytical nature of these languages, the absence of the grammatical category of gender in English and the presence of adjectival forms common to both genders in French. In Ukrainian, such phraseology is sporadic (Лисенко, 2010). As for the traditional properties inherent in the female gender and expressed by the female referent in the structure of the phraseology, such stable phrases are recorded in the three languages under study. However, the range of phraseological meanings in terms of quantitative parameters is approximately equal only in French and Ukrainian, respectively. Only the meanings «maiden beauty» and «transience of a girl's youth» are universal for all languages. As for the partial coincidences, we have recorded them in the French and Ukrainian languages («the youth of a girl») (Українські прислів'я, приказки, прислів'я, 1993).

The prospect of our further research is to study the gender aspect of phraseological phrases in their contextual environment on the basis of works of fiction. It is this knowledge that will enable students to express their attitude to the situation, to evaluate it, giving the language imagery, brightness, expressiveness, and expressiveness. Today, every person and the state as a whole are interested in the practical mastery of a foreign language, which provides access to the world market, familiarization with world culture. Therefore, communicative competence becomes a priority goal and phraseological units make our speech brighter and more intelligent.

References:

Алексахіна, Т. (2012). Маскулінність у структурі та семантиці фразеологічних одиниць з компонентом «назва квітки». *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету LINGUA PAH*,. Випуск 11, 37–40.

Левченко, О. (2008). Специфіка прототипних репрезентацій. *Ucrainica III Souasna ukrainistika. Problemy jazyka, literatury a kultury*.

Лисенко, Л. (2010). Структурні типи компаративних фразеологічних

одиниць (на матеріалі англійської, німецької та української мов). *Наукові записки*, Випуск 89 (3), 90 – 96.

Українські прислів'я, приказки, прислів'я та ін. (1993) / упоряд. М. Номис; редакція, примітки та вступна стаття М. Пазяка. Київ: Либідь.

Larousse : Dictionnaire de français.

<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/>

Oxford advanced American dictionary.

<http://oaadonline.oxfordlearnersdictionaries.com/>.

Бровкіна О.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0778-6387>

кандидат філологічних наук, доцент

старший викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Грищенко А.С.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2777-6881>

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПЕРЕКЛАД ПОЛІТИЧНИХ ДЕБАТІВ

Політичний дискурс є невід'ємною частиною політичної комунікації, спрямованої на почуття та переконання громадян, провокування їх до певних дій і пропаганду ідей. Він охоплює різні форми авторства, адресність, а також використання стратегій і тактик для досягнення своїх цілей.

Політичні тексти можуть мати індивідуальне або колективне авторство. Часто офіційні звернення створюються командами фахівців, але відповідальність за зміст та наслідки текстів лежить на авторові, який враховує політичний контекст і цілі свого повідомлення. Важливою складовою є адресність текстів, оскільки вони можуть бути спрямовані до різних категорій: політичних

однодумців, опонентів або широкого загалу виборців. Сприйняття та реакція на політичні меседжі залежать від цільової аудиторії, що впливає на ефективність комунікації.

Політична комунікація використовує різноманітні стратегії для досягнення своїх цілей, наприклад, зміну політичних поглядів адресатів. Тактики включають конкретні методи та прийоми, які реалізують стратегії. Вибір тактики залежить від конкретних обставин і аудиторії, до якої спрямоване повідомлення.

Невербальні засоби, такі як жести, міміка та постава, важливі в політичній комунікації, але вербальний спосіб залишається основним для впливу на аудиторію. Політична комунікація відзначається особистісністю, інформативністю, ритуальністю, доступністю, стандартністю, ідеологічністю, експресивністю, маніпулятивністю, толерантністю та оцінювальними характеристиками (Hoffjann, 2021). Лексично це проявляється у використанні невеликого словника, кліше, слів-заповнювачів, власних назв, статистики та цитат. Граматично – у повноті висловлювань, розгорнутості промови, різних граматичних конструкціях, дієслівних формах, емфатичних конструкціях та інверсії.

Для ефективного донесення інформації та вибору лексичних і граматичних конструкцій необхідні стратегічні підходи. У політичному дискурсі виділяють стратегія на зниження, підвищення та театральності. Хотіла б більш детальніше оглянути кожен стратегію, взявши за приклад політичні виступи Дональда Трампа.

Стратегія на зниження спрямована на дискредитацію опонента, політичного противника, через тактики, що виражають негативне ставлення (Вису, 2020). Якщо Трампу не вистачало власних досягнень або підстав для звинувачень, він вдавався до виправдань. Наприклад, навесні 2020 року, коли Конгрес США ухвалив програму економічної допомоги під час пандемії, республіканці у Сенаті опиралися повторним виплатам. Трамп звинувачував Ненсі Пелосі, заявляючи, що вона гальмує процес заради політичних вигод: «Nancy Pelosi does not want to approve it». Використовуючи паузи та повне ім'я

опонента, Трамп перекладав усю вину на Пелосі, підкреслюючи своє невдоволення та її відповідальність за проблеми.

Стратегія на підвищення спрямована на представлення мовця у вигідному світлі. Це досягається завдяки тактиці як «аналіз – плюс», де акцентуються позитивні досягнення, навіть якщо це лише частково правдиво. Наприклад, Трамп використовував минулий час для негативної інформації (There was a very big spike in) і теперішній для позитивної (It's now gone), щоб підкреслити свої успіхи в боротьбі з пандемією, акцентуючи завершеність спалахів і свою ефективність у вирішенні цієї ситуації.

Стратегія театральності в політичному дискурсі використовується для привернення уваги потенційних виборців через ефектне виставлення себе на громадський показ. Наприклад, у згаданому вислові Трампа він намагається переконати аудиторію в своїй не расистській позиції, згадуючи рух Black Lives Matter і фразу «Pigs in a blanket, fry them like bacon», що стосується поліції (Trump, 2020). Цим самим він спрямовує увагу на негативні асоціації і звинувачення у відношенні до протестів, що спрямовані на підтримку прав людини.

Отже, комунікація в політичному дискурсі має вирішальне значення для формування переконань громадян і провокування їх до дій. Засоби вербальної та невербальної комунікації слугують методами ефективного впливу на аудиторію, а для успішного донесення інформаційної думки використовуються різноманітні стратегії, такі як зниження, підвищення та театральність.

Список використаних джерел:

Вусу, Е. Р. et al. (2020). Performing populism: Trump's transgressive debate style and the dynamics of Twitter response. *New media & society*, Vol. 22, №. 4, 634–658.

Hoffjann, O. (2021). The politician as a player: Political strategic communication as a play. *Journal of Communication Inquiry*, Vol. 45, №. 3, 267–289.

Trump, D. (2020). Presidential Debate at Belmont University in Nashville, Tennessee. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/presidential-debate-belmont-university-nashville-tennessee-0>

Ріба-Гринишин О.М.

orcid.org/0000-0002-7579-0903

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології та перекладу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Стецик Ю.В.

студентка Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

**СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ
СФЕРИ SMART GRID**

Сфера Smart grid, або «розумна мережа», використовується для опису сучасних систем електропостачання, які використовують передові технології та інтелектуальні рішення для оптимізації ефективності, надійності та стійкості електричних мереж. Оскільки ця галузь тісно пов'язана з інформаційними технологіями, переклад термінології, що використовується в Smart grid, вимагає уважного та точного підходу.

Основні труднощі перекладу термінології Smart grid пов'язані з:

- технічною складністю: сфера Smart grid містить велику кількість технічних термінів із специфічними технічними або інженерними аспектами;
- швидким розвитком технологій: галузь Smart grid швидко розвивається, і постійно з'являються нові технології, поняття та терміни;
- контекстуальною точністю: багато термінів сфери Smart grid мають специфічні значення та контекстуальні нюанси;

- міжнародним характером: Smart grid є глобальною галуззю, і термінологія використовується в різних країнах та регіонах;
- стандартизацією термінології: в рамках Smart grid існує багато стандартів та нормативних документів, які визначають термінологію та вимоги до перекладу.

Ці специфічні труднощі, з якими зустрічається перекладач при перекладі англійських термінів у сфері Smart grid викликають перш за все неоднозначність (деякі терміни можуть мати кілька значень у різних контекстах, наприклад: «*smart meter*» означає «розумний лічильник» і «розумна станція»); часто застосовується транслітерація (наприклад: «*smart metering*» перекладаємо як «сма^{рт}-вимірювання»); калькування (використовується, коли термін має прямий еквівалент у мові перекладу, але використовується разом з оригінальним терміном, наприклад: *distributed energy resources* (англ.) – *розподілені ресурси енергетики* (укр.); створення нових термінів: (у деяких випадках доцільніше створити нові терміни або використати існуючі терміни з аналогічних галузей, щоб відображати нові поняття. наприклад: *transactive energy* (англ.) – *трансактивна енергетика* (укр.); особливий спосіб перекладу абревіатур, наприклад: «IoT» перекладаємо як «Інтернет речей»; описовий переклад, наприклад: *Microgrid* (англ.) – *мережа енергозабезпечення малих об'єктів* (укр.)

Отже, переклад англійських термінів у сфері Smart Grid вимагає глибокого розуміння технічної термінології, врахування контексту, локалізації та додержання стандартів. Тільки професійний перекладач, знайомий зі сферою Smart Grid, здатний забезпечити точні й чіткі переклади, що враховують особливості цієї галузі.

Список використаних джерел:

Gatto, A. (2023). People have the power. Electricity production, renewable energy transition, and communities empowerment across 11 Nordic-Baltic countries.

Reszke, D. (2023). Smart Grids and IoT: Examples of Digital Technologies. <https://codete.com/blog/smart-grids-and-io-t-examples-of-digital-technologies>

Podolkova S.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2853-5579>

PhD in Philology

Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Vashist K.M.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2381-1143>

Assistant of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

LANGUAGE ASPECT IN INTERNATIONAL POLITICAL COMMUNICATION

The role of language in politics attracts the attention of scholars from various fields, such as philosophers, political scientists, psychologists, sociologists, linguists, politicians, and public figures worldwide. The ability of language to evocate political processes has become apparent recently. Social constructivism, developed in the 60s of the XX century by P. Berger and T. Luckmann, clearly justifies the role of terms, concepts, and speech patterns as a tool for political mobilization and a significant information resource for political structures (Акінчиць, 2007).

Emphasizing not only the communicative and functional aspects but also the social nature of discourse, I. Klymenko claims that political discourse arises in the context of social interactions and, at the same time, influences changes in the social environment through its functioning (Клименко, 2009).

One of the key tasks of political discourse is to influence the consciousness of both individuals and the mass society through various linguistic means. Political communication is realized through the unique linguistic and stylistic features of political rhetoric, as well as the means of representing the personal mental world in language, the characteristics of categorization, and the conceptualization of reality

(ФіЛЬ, ЦЬОХ, 2021).

The political discourse of the XXI century, according to Butova I. S., is a carefully planned communicative statement that, having passed the stages of formulation and perception, is aimed at achieving a positive result of influence on the recipient (Бутова, 2010). Knowledge of the peculiarities of political discourse is key to the successful creation of high-quality politico-diplomatic discourse.

According to M. Goltseva, diplomatic discourse functions in the sphere of political interactions; it is a complex linguistic construction with social and cultural connotations, which is focused not only on communication between diplomats but is also determined by several cultural and psychological and other influential factors (Гольцева, 2023).

According to M. Didenko, participants in political and diplomatic communication express specific social and political positions, and the exchange of information takes place with pragmatic goals. That is, the communication process in political diplomacy always intends to influence the audience. In order to achieve this perlocutionary goal, a detailed selection and arranging of linguistic means of different levels is the most important to form a specific type of text – a political speech (Діденко, 2001).

A political speech is a prepared text to cover the current political situation. It is a communication process in which the speaker influences the political beliefs of the listener. O. Yegorova and A. Zinchenko believe that a politician's public speech emphasizes the pragmatics of political discourse, expressing the speaker's intention to fight for power and influence the political consciousness of the audience. To implement these strategies, various verbal and non-verbal means of political communication are used (Зінченко, Єгорова, 2013).

In the modern world, with its diverse cultures, international communication has become an important tool for achieving common goals and solving global problems. The crucial means of realizing diplomatic communication is language. Every politician tries to develop his / her unique style of speech, which helps not only to popularize them but also to effectively influence the audience. A speaker whose speech is easy to

identify has a higher chance of attracting the attention of listeners and successfully influencing them (Моначин, 2019).

The principal goal of political discourse is to convince the audience of the correctness of a certain position, to impose his/her opinion, and to cause certain actions on the part of the speaker. So, political discourse in all its manifestations is audience-oriented (Козуб, 2011).

Thus, the language aspect of political communication, in particular, fits into the general context of international political relations and interaction between countries. Speech in this context becomes a tool for creating, expressing, and influencing the positions of states on the world stage.

References:

1. Акінчиць, Н. (2007). Політичний дискурс як об'єкт наукового аналізу. *Культура народів Причорномор'я*, 72–76. Взято 25 листопада 2023 року з URL:<http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/54472>
2. Бутова, І. (2010). Креативність та евалюативна насиченість політичного дискурсу ХХІ століття (на матеріалі англійської та української мов). *Мандрівець: актуальні проблем гуманітарного пізнання*. Тернопіль, 5, 66–69.
3. Гольцева, М. (2023). Англomовний дипломатичний дискурс Ради безпеки ООН: структура і прагматика: дис. доктора філософії. Київ, 300 с.
4. Діденко, М. (2001). Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття). Одеса.
5. Зінченко, А., Єгорова, О. (2013). Лінгвопрагматична актуалізація кількості в текстах політичного дискурсу (на матеріалі інавгураційних промов Б. Обама). *Філологічні трактати*, 2, 32–37.
6. Клименко, І. (2009). Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу. *Лінгвістичні студії : збірник наукових праць Української преси*, 19, 182–186.
7. Козуб, Л. (2011). Мовні засоби впливу у сучасному англomовному політичному дискурсі. *Studia Methodologica: [науковий збірник]*. гол. Р.Гром'як;

відп. ред. Ю. Завадський; редкол.: О. Куца, М. Лабашук, Н. Поплавська [та ін.]. Тернопіль: ТНПУ, 32, 50–53.

8. Моначин, І. (2019). Засоби вираження персуазивності у сучасному англомовному дискурсі. *Лінгвостилістика. Соціолінгвістика. Лінгвокультурологія*, 66–69.

9. Філь Я., Цьох Л. (2021). Лексичні засоби вербалізації концепту національна ідентичність у англомовному дискурсі політичних публічних виступів. Національний університет «Львівська політехніка».

Symonenko N.O.

<https://orcid.org/0000-0003-2994-3574>

Ph.D in Pedagogy

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Vasyleva V.V.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9798-1735>

Student of Sumy State University, Medical Institute

Sumy, Ukraine

METHODS OF TEACHING ENGLISH: TRADITIONAL AND INNOVATIVE APPROACHES

This study examines the various teaching strategies and methods currently used by English teachers and how these methods have evolved. Over the last century, language teaching has gained significant attention as a crucial part of professional education. The concept of a «method» in language teaching, once overlooked, has now become a focal point, representing a systematic and investigative approach to pedagogy. Essentially, it is a way to integrate theory with practice.

Traditional teaching methods were originally grounded in a systematic behavioral analysis of students' practical needs in language learning. Key methods

include the Grammatical Translation Method, the Audio-Lingual Method, Communicative Language Teaching (CLT), and Total Physical Response (TPR).

Our goal is to discuss various teaching methods used by contemporary English teachers and explore their development, with a particular emphasis on teaching English in professional contexts.

Traditional Methods:

1. Grammatical Translation Method. Originating in the late 19th and early 20th centuries, this method focuses on understanding grammatical rules through translating texts from the second language to the native language. It remains prevalent in some cultures, involving extensive reading, translation, and exercises (Dostert, 1960)

2. Audio-Lingual Method. Emerged in the 1940s and dominated the 1950s and 1960s. It emphasizes listening to dialogues, followed by repetition and exercises, with minimal active teacher involvement. Despite its effectiveness in memorization and practice, it lacks in developing communicative skills (East, 2019).

3. Communicative Language Teaching (CLT). Developed in the 1970s as a response to the repetitive exercises of the audio-lingual method. CLT is widely used today, based on the belief that meaningful communication helps students naturally acquire language (East, 2019). It integrates grammar as a tool for conveying meaning, taught either deductively or inductively, within contextual conversations.

4. Total Physical Response (TPR). Patented by James Asher, this method uses physical movement in response to verbal stimuli, reducing students' inhibitions and emotional filters. It is particularly beneficial for beginners and lower-level students, facilitating immediate language response without extensive cognitive processing.

Transition to Innovative Approaches.

The need for alternative methods drove the shift from traditional to innovative approaches. Traditional methods are not discarded but adapted to new models. Inductive methods, which emphasize subject consolidation and performance assessment, have been particularly notable.

Technological advancements, including computer-based programs and artificial

intelligence, have revolutionized language teaching since the 1960s. These tools now offer interactive learning experiences. These methods include using digital platforms and AI-driven tools for personalized learning experiences, incorporating multimedia resources. Task-based methods also incorporate innovative ideas, utilizing visual aids such as videos, photos and simulations to enhance active learning.

Innovation aims to improve interaction and bridge perceptual gaps between hearing and understanding. Integrating language skills represents a significant advance, moving from teacher-centered traditional approaches to fostering student autonomy and cultural awareness. Such approaches not only make learning more dynamic and enjoyable but also improve practical language skills by encouraging active participation and contextual understanding (Nurutdinova, 2016).

Whether using traditional or innovative methods, it is crucial to align learning objectives with the needs and requirements of the target student population and learning environment to boost motivation and participation. Research indicates that teachers often adapt methodologies based on classroom realities, leading to a blend of traditional and innovative elements. This «principled eclecticism» is considered appropriate for meeting diverse teaching challenges. As noted by Nurutdinova et al. (2016) and supported by findings from East (2019), teachers' beliefs and practices are shaped by immediate classroom needs and the necessity of adapting to various situational demands.

References:

Dostert, L. E., Eddy, F. D., Lehmann, W. P., & Marckwardt, A. H. (1960). Tradition and Innovation in Language Teaching. *The Modern Language Journal*, 44(5), 220. <https://doi.org/10.2307/321110>

East, M. (2019). Sustaining innovation in school modern foreign language programmes: teachers' reflections on task-based language teaching three years after initial teacher education. *Language Learning Journal*, 47(1), 105–115. <https://doi.org/10.1080/09571736.2016.1221440>

Nurutdinova, A. R., Perchatkina, V. G., Zinatullina, L. M., Zubkova, G. I., &

Galeeva, F. T. (2016). Innovative Teaching Practice: Traditional and Alternative Methods (Challenges and Implications). *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(10), 3807–3819.

Іванова Н.Г.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9614-9587>

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов Національного університету

«Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

ІММЕРСИВНЕ НАВЧАННЯ:

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА ІНТЕГРАЦІЯ ІСПАНОМОВНИХ ПІСЕНЬ У ВИКЛАДАННІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Використання пісень на заняттях з іспанської мови як іноземної розвивалося протягом ХХІ століття та продемонструвало свою надзвичайну корисність та незаперечний потенціал. Завдяки сучасним новітнім технологіям музика є доступною у сьогоденні і значною мірою присутньою в аудиторії завдяки, наприклад, використанню мобільних телефонів.

Саме дидактичне використання пісень є одним із ефективних засобів для полегшення тривалого засвоєння матеріалу, оскільки мелодія та ритм допомагають студентам не тільки краще запам'ятовувати відомий лексико-граматичний матеріал, але й створити емоційний соціокультурний зв'язок із новою для них мовою. Як зазначила Марісоль Антолін Вальдеррама, це пов'язано з тим, що іспанські пісні є чудовими амбасадорами нашої мови, мотивуючим елементом в аудиторії та цінним продуктом нашої культури (Antolín Valderrama, 2021). За думкою Соні Перес Мартінес, пісні представляють потрійну реальність: музичну, текстову та культурну, що дозволяє використовувати її дидактично з трьох точок зору (відповідно): музичної, текстової та культурної (Pérez Martínez, 2020). Лорена Камачо Гуардадо та Оскар Гарсія Марчена, розвиваючи вказану

думку, зазначають, що пісні розглядаються як необхідний, дуже корисний і багатий ресурс при викладанні іспанської як іноземної як у лінгвістичному, так і у соціокультурному плані, оскільки передають дух часу, визначальні цінності епохи, її інтелектуальний та культурний клімат, історичний досвід і літературну традицію (Camacho Guardado. & García Marchena, 2017).

При викладанні іспанської як іноземної існують напрацювання та дидактичні пропозиції щодо використання іспаномовних пісень з метою мотивувати студентів до вивчення іспанської мови, пробуджуючи в них інтерес до пізнання іспаномовних країн. Соня Перес Мартінес розглядає пісню як інтегративну дидактичну одиницю, яка дозволяє учням глибше познайомитися з мисленням і баченням реальності культури, яку вони вивчають (Pérez Martínez, 2020). Рубен Крістобаль Хорнільос та Хуан де Діос Роа, надали узагальнюючі розробки із застосування пісень при викладанні ELE (Hornillos & Roa, 2015). Овіна Анна Маргрет Оррадоттір, описуючи використання музики як засобу навчання на уроках іспанської мови в Ісландії зосередила свою увагу не тільки на аналізі використання пісень як дидактичного інструменту в аудиторії, а й взагалі на їхній присутності у підручниках іспанської мови як іноземної. У роботі засвідчується, що додатковим дидактичним ресурсом викладачів іспанської мови як іноземної, що використовується неодноразово щотижня, є оригінальні версії фольклору та сучасних пісень іспанського та латиноамериканського походження, що допомагають виявити та відрізнити фонетичну різноманітність іспанської мови (Orradóttir, 2015). До цієї думки приєднується Соня Перес Мартінес, підкреслюючи, що пісні, завдяки своїй різноманітності та міжнародному поширенню, є ідеальним засобом для ознайомлення учнів з різними культурами, які складають панораму іспано-американського світу (Pérez Martínez, 2020). Фанні дель Кармен Даліс Ледесма дослідила використання у викладанні іспанської як іноземної в Норвегії (Ledezma, 2007). Хірай Мотоко розробив методичні рекомендації щодо використання пісні *Guantanamera* в японській аудиторії (Motoko, 2023). Мерседес Кастро Ягуе, запропонувала дидактичну одиницю задля опрацювання пісні *Sabor de Amor* іспанського гурту

Danza Invisible (Castro Yagüe, 2010). Гонсало Абіо та Ана Маргарита Барандела згадують про пісні у своїй дидактичній практиці, систематизуючи деякі ідеї та рекомендації (Abio & Barandela, 2000). Марта Галлардо та Марта Йорді-Талтавулл виявили, що студенти опиняються перед певними труднощами, обираючи самостійно з навчальною метою пісенний відеокліп, що текстуально та візуально відповідає темам, розглянутим у курсі. Тому авторки звертають увагу на позитивний вплив фасилітуючої ролі викладача та визнають слушним надання студентам власного репозиторію відео або плейлисту YouTube з належними музичними відео (Gallardo & Jordi-Taltavull, 2019). Марісоль Антолін Вальдеррама присвячує своє дослідження ролі пісень на заняттях іспанської мови як іноземної з дітьми та підлітками, беручи до уваги такі аспекти, як вік учнів, важливість відбору матеріалу вчителем та знання вчителем інтересів, смаків і проблем учнів. Дослідниця підкреслила, що пісні мають багато застосувань у класі, від поживлення атмосфери в класі до вивчення складніших граматичних понять (Antolín Valderrama, 2021).

Зазначаючи іспаномовні пісні як ефективний лінгводидактичний інструмент в контексті реального використання мови, ми бачимо, що саме робота з піснями сприяє покращенню навичок аудіювання, розширенню словарного запасу, вивченню граматики та збільшенню мотивації до навчання. Таким чином йдеться про створення позитивного іммерсивного середовища, де студенти вивчають мову, насолоджуючись музикою та ритмом, а також вдосконалюючи розуміння субтексту та соціокультурних особливостей.

У найближчому майбутньому методична робота в напрямку використання пісень при вивченні іспанської як іноземної розширюватиметься та удосконалюватиметься детальним чином; її перспективи є вельми обіцяними. Доречними вважаємо наукові дослідження з метою визначення ефективності та впливу використання пісень на процес навчання та результати студентів. Своєчасними є розробка нових веб-сайтів та додатків (інтерактивні відео, додатки для караоке, мобільні додатки, онлайн-платформи, форуми для обговорення тощо), створення додаткових навчально-методичних матеріалів

(створення ментальних лексичних карт, вправи для розвитку усного та письмового мовлення, завдання для автономного опрацювання тощо). Використання сучасних технологій для розробки методичного забезпечення є ключовим задля ефективного освоєння іспаномовної пісні, оскільки це дозволяє інтегрувати музичний контент у навчальний процес, роблячи його більш захоплюючим та інтерактивним.

Список використаних джерел:

Abio, G. & Barandela, A. (2000). La música en la clase de E/LE. Actas del VIII Seminario de Dificultades Específicas de la Enseñanza del Español a Lusohablantes. São Paulo. 245–261.

https://www.academia.edu/1874618/La_música_en_la_clase_de_E_LE.

Antolín Valderrama, M. (2021). Juegos y canciones en el aula de ELEN. Trabajo Fin de Máster. Universidad de Alcalá. <http://hdl.handle.net/10017/53794>.

Camacho Guardado, L. & García Marchena, Ó. (2017). La música hispánica en la clase de ELE. Actas de las IX Jornadas de Formación para Profesores de Español en Chipre. Pedro Jesús Molina Muñoz (Ed.). https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones_centros/PDF/nicosia_2017/05_camacho-garcia.pdf.

Castro Yagüe, M. (2010). Las canciones en la clase de ELE: Un recurso didáctico para incentivar la integración de las destrezas. III Jornadas de Formación de Profesores de ELE en China. Suplementos SinoELE, 3. https://www.sinoele.org/images/Revista/3/iii JornadasT_Castro.pdf

Fandiño López, Z. & Viaplana Torras, A. (2008) Canciones en la clase de ELE. Jornadas de Formación del Profesorado en la enseñanza de ELE y la literatura española contemporánea. <http://www.mecd.gob.es/dms-static/04f901d2-65a0-4abf-8c23-9dabd12f492a/consejerias-exteriores/bulgaria/publicaciones/pdfs/jornadasformacionprofesorado.pdf#page=177>.

Gallardo, M. & Jordi-Taltavull, M. (2019). Videoclips musicales en YouTube como herramienta para el aprendizaje. Ejemplo práctico en la enseñanza universitaria.

RIITE. *Revista Interuniversitaria de Investigación en Tecnología Educativa*, 6, 64–75. <http://dx.doi.org/10.6018/riite.370271>.

Hornillos, R.C., & Roa, J.D. (2015). La música, un instrumento en la enseñanza del español como lengua extranjera mediante la aplicación de las nuevas tecnologías. *Porta Linguarum*, 23. <http://hdl.handle.net/10481/53763>.

Ledezma, F. del C.D. (2007). Recursos didácticos en la enseñanza de idiomas extranjeros: Un estudio sobre el uso de la música en el aula de ELE en Noruega Tesis de maestría del Departamento de Lenguas Extranjeras Español y Estudios latinoamericanos Universidad de Bergen. <https://hdl.handle.net/1956/2762>.

Motoko, H. (2023). Música y canciones en la enseñanza-aprendizaje de español como lengua extranjera: un ejemplo con Guantanamera. *The Ritsumeikan business Review*, Vol. LXI, No.6, 185. <https://ritsume.repo.nii.ac.jp/records/18531>.

Orradóttir, Óvina Anna Margrét. (2015). El uso de la música como herramienta didáctica en el aula de español en Islandia: Estudio sobre la inclusión de la música y canciones en la enseñanza de ELE en centros de educación secundaria Tesis de Máster. Reikiavik: Universidad de Islandia. http://skemman.is/stream/get/1946/22657/51909/1/%C3%93vina_Ana_Margr%C3%A9t_Orrad%C3%B3ttir.pdf.

Pérez Martínez, S. (2020). Música, cultura y nuevas tecnologías en ELE. Trabajo Fin de Máster. Universidad de Alcalá. <http://hdl.handle.net/10017/46249>.

Korolchuk L.V.

ORCID: 0000-0002-2821-476X

Candidate of Economic Sciences

Associate Professor of the Department of International Economic Relations

Lutsk National Technical University

Lutsk, Ukraine

STUDY OF MOTIVATIONAL FACTORS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING FOR PROFESSIONAL PURPOSES IN TIMES OF WAR

During the full-scale invasion, Ukrainians especially felt the influence of language on the formation of the socio-political system in the state and even on national security. The place of the Ukrainian language as the state and everyday language has been strengthened. At the same time, the importance of English as an international language is growing, and it has begun to play a crucial role in cooperation with Ukraine's international partners in its fight against the enemy. The demand for English-speaking professionals in government, military, service, business, etc. has increased. Even ordinary citizens who were forced to leave their homes because of the war began to show interest in learning foreign languages and English in particular. «Self-development of Ukrainians became their response to the crisis, they began to consider English as an alternative to the hopelessness caused by the war, trying to find online jobs in foreign companies or increase their competitive advantages in the domestic labor market» (MMR. Trends, 2024).

Such metamorphoses have a significant impact on the educational process of teaching a foreign language for professional purposes in HEIs. There is an objective rethinking of the motivational factors of mastering the discipline. Thus, the theoretical analysis of scientific literature and empirical research based on practical experience of teaching a foreign language before and after a full-scale invasion allows us to identify the following factors that influence students' personal motivation to learn a foreign language for professional purposes:

- the practical purpose of language learning by a student expands in wartime

from using it in everyday life, for professional growth, good academic performance, etc. to ensuring security in a crisis;

- a sense of success in learning the language. If a person believes that they are doing something well, they want to continue doing it, and the growing demand for English-speaking professionals in wartime, and in the long run in the post-war period, only strengthens this desire;

- the desire to communicate with relatives from another country, friends, business partners, etc. In this case, the war has exacerbated the desire to distance oneself from the Russians in favor of the democratic world, and English is a means of integration into the Western developed world;

- reaction to trends. If a future specialist is formed in a society where knowledge of a foreign language is highly valued, he or she will understand the importance of learning it, otherwise he or she will simply lose the point of learning and, accordingly, will not be motivated;

- satisfaction from the learning process. A well-organized learning process can increase a student's interest in the discipline. The teacher who teaches, the relevant content of the course, as well as the teaching methods, which in crisis conditions are preferred to be «problem-oriented, interactive, and group-oriented» (Korolchuk, Voitenko, 2023), can be interesting, as communication becomes crucial in a crisis;

- opportunities for international mobility have expanded significantly in times of war, due to the desire of the international community to support Ukrainians, and therefore, if the HEI actively involves students in international mobility, the interest in learning a foreign language increases significantly, as it is directly related to the ability to realize such opportunities.

In turn, we can identify general trends in the motivation to learn a foreign language for professional purposes in times of war. The actualization of Ukraine's integration into the EU and NATO, the growing intensity of partnership relations and the increase in the flow of international grants to Ukraine «create a demand for specialists in various spheres of public life who are proficient in foreign languages, as they can not only communicate freely with foreign partners, but also comfortably

navigate the international information space, and therefore constantly improve their professional skills, following the world's leading trends» (Korolchuk, 2024).

References:

MMR. Trends. (2024). Yak viina vplynula na vyvchennia anhliiskoi movy ukraintsiamy: doslidzhennia. [How the war affected the learning of English by Ukrainians: a study], from <https://mmr.ua/show/yak-vijna-vplynula-na-vyvchennya-anglijskoyi-movy-ukrayinczyamy-doslidzhennya>.

Korolchuk, L., Voitenko, I. (2023). Integration of education for sustainable development into the curricula of foreign language studies for professional purposes in HEIs of Ukraine. Actual issues of the humanities. *Pedagogy*, Issue 60, Vol. 5, 126–132. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-5-22>.

Korolchuk, L. (2024). Sustainable development as an interdisciplinary approach to teaching a foreign language for professional purposes in HEIs. *Actual issues of humanitarian sciences*. Issue 72, volume 4, 55–60. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-4-10>.

Klochko S.Yu.

master' student of german philology department

Sumy State University

Sumy, Ukraine

THE TERMINOLOGICAL DIMENSION OF THE ENGLISH PROFESSIONAL DISCOURSE OF COMPUTER TECHNOLOGIES

In the era of globalisation, modern society needs to constantly expand of international contacts in various sectors of the economy, law, science, medicine and even at the household level which leads to an increasing need to use computer technology and the World Wide Web. The newest language of computer discourse is a linguistic phenomenon that is explained by the urgent need for multi-level use of technological devices within different industries with their close interaction (Skoropad,

2024).

The term 'discourse' has different meanings which leads to its ambiguity and the lack of a clearly defined single concept (Sytnyk, 2024). It is worth noting that this concept is associated with all types of communication in society with its own rules of communication, means of reproduction and implementation of the pragmatic goal of the participants in the discourse. Today it is possible to distinguish the following types of professional discourse: political, medical, artistic, religious, judicial, educational, scientific, media discourse, etc. In particular, it is worth paying attention to the newest type of discourse, namely, computer discourse, because the current stage of society's development is no longer imaginable without the use of computer or digital technologies that function as a means of information and technical globalization. Computer-mediated communication refers to linguistic communication between participants in a given discourse who exchange information in the online space using computers connected to the global Internet. The most common means of online communication is through text messages. Computer-based communication in social networks has become widespread bringing people together on the basis of their common interests and contributing to the emergence of interpersonal relationships. Accordingly, this group of people, united by common professional characteristics, has created a language that has gone beyond online communication (Makhachashvili, 2005).

Computer discourse is communication mediated by electronic means. Due to the emergence of the Internet, a new communicative community has emerged in the modern world - the electronic community in which oral and written forms of speech activity function in a coordinated manner. The process of computer discourse is reproduced in real and virtual time within the online space, forming the actual and necessary technological means of speech communication of the participants of this discourse (Yenina, 2024).

The language of computers is related to computers and electronic computing equipment. This concept is used to transfer information in two directions: both from a person to a computer and from a computer to a computer; the functionality of a specific

language ensures the maintenance of communication links between participants in the process through the Internet; at the same time, various texts are related to this communication sphere (Hudz, 2024).

There is a specific computer terminology used, as a rule, by IT specialists which is not clearly understood by the average user: For example: ‘A **cookie** (also known as a web cookie or browser cookie) is a small piece of data a server sends to a user's web browser.’ (HTTP, 2024); the term ‘cookie’ in direct translation means ‘biscuit’, but in IT terminology it means ‘information stored by a web browser after visiting a particular website’; **Microsoft Windows** is a computer [operating system](#) (OS) developed by [Microsoft Corporation](#) to run [personal computers](#) (PCs) (Microsoft, 2024); ‘winda’ is the name of a computer program designed for running PCs.

The discourse of computer speech is distinguished by its thematic diversity, its vocabulary includes various lexical structures: scientific terms and colloquial vocabulary, highbrow and commonplace, which undoubtedly highlights the specific features of computer communication. The vocabulary of computer communication is formed and developed in accordance with the laws of language forming its own lexical tendencies to abbreviations, the use of wordplay and expressive colouring (Medvid, 2005).

Computer communication is characterised by a spectrum of certain lexical differences. Widespread use of English terminology – ‘Interface ‘a [connection](#) between two [pieces](#) of [electronic equipment](#), or between a [person](#) and a [computer](#)’ (Cambridge dictionary, 2024): ‘Interface’ is a set of tools that ensure the interaction of functional devices and/or programs; ‘App is an abbreviated form of the word *application*. An [application](#) is a software program that's designed to perform a specific function directly for the user or, in some cases, for another software program’; app is an application of transcoding rules (transcription and transliteration) when transmitting English words (Software, 2024).

Thus, linguistic science has recently been interested in the study of professional discourse computer discourse in particular. Hence, the study of the specifics of the functioning of the modern English-language discourse of computer technologies is

promising and opens up new ways for scientific knowledge of its terminological space including the positions of the linguistic synergistic paradigm (Shchyhlo, 2018).

References:

Hudz, N. (2024). Internet discourse is an integral part of modern communication. <http://eprints.zu.edu.ua/9886/1/47.pdf>

Makhachashvili, R. (2005). Linguo-philosophical parameters of English language innovations in the sphere of new technologies: PhD dis, 2005.

Medvid, O. (2005). Computer slang. *Visnik of Sumy State University. Series Philological Sciences*, № 6 (78), 50–56.

Skoropad, D. (2024). Lexical and semantic innovations of computer discourse. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/36511/1/Skoropad_Kompjuterny_dyskur

Shchyhlo, L. (2018). Evolutionary trajectories of word-formation processes in the old high German language. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, Volume 15, No. 3, 98–108. http://www.skase.sk/Volumes/JTL38/pdf_doc/05.pdf.

Sytnyk, I. (2024). Discourse in contemporary LINGUISTICS. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v46/part_2/32.pdf

Yenina, H. (2024). Computer discourse as a necessary component of foreign language teaching. <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12239/1/>

Scientific Adviser: Candidate of Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic Philology at Sumy State University Shchyhlo L. V.

Illustrative references:

Cambridge dictionary (2024). <https://dictionary.cambridge.org/>

HTTP/Cookies Using HTTP cookies (2024). <https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/>

Microsoft windows operating system (2024). <https://www.britannica.com/technology/Microsoft-Windows>

Software design computer programming.

<https://www.techtarget.com/searchsoftwarequality/definition/application>

Scientific Adviser – Shchyhlo L.V., Candidate of Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic Philology at Sumy State University.

Shchyhlo L.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4505-5094>

Ph.D. in Philology, Associate Professor

Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

A NEW TRANSDISCIPLINARY APPROACH TO SUSTAINABILITY LINGUISTIC RESEARCH

*Learn everything not for vanity,
but for practical benefit.*

Georg Christoph Lichtenberg

The latest stage of the development of science is characterized by the formation of a transdisciplinary paradigm of scientific research. It is worth emphasizing that the most effective approach to the transdisciplinary unification of sciences is the acceptance of evolution as the main concept, where the methodological basis is synergetics – the theory of self-organizing systems (Laszlo, 2024).

Human language is a complex, multidimensional system, the study of which cannot be comprehended by the methods of a single discipline, because only at the «intersection of sciences» is it possible to obtain new knowledge about the real essence of the studied object. Hence, transdisciplinarity is considered by me as a strategy of scientific knowledge, which is aimed at overcoming the boundaries between specific disciplines in order to form an integrative and holistic system of knowledge and ideas about the subject of study.

It is worth noting that it is the evolutionary-synergistic picture of the world that focuses its attention on the formation, co-evolution, coherence, and cooperation of the

components of reality. In synergistic lighting, the world appears not only substantially as objects, substances, processes, but also defined as creation of structures and forms, self-organization, self-development. The prerogative here is the connection, transition, relationship between Chaos (disorder) and Cosmos (order). In the context of the evolutionary-synergistic paradigm of the scientific research, the world is considered as a kind of dynamic combination of chaos and order, as a self-evolving trinity of Nature – Society – the Spirit of man in their universality, synchronicity, identity and diversity.

Based on the transdisciplinary evolutionary-synergistic theory of the word formation of the German language developed by me to build a coherent synergistic model of the development of the latter, it was proved that the word-formation system of the German language develops in an evolutionary or progressive way, since the low level of its entropy testifies to the desire system to stability. The word-formation of the German language is a hierarchically ordered, non-linear, unbalanced macrosystem, the evolutionary development of which is determined by internal and external factors that contribute to its transition to new levels of organization, to new relatively stable states. In addition, a fundamental characteristic of the word formation of the German language as a complex synergistic system is its fractal scale-free network internal organization (Shchyhlo, Vorfolomeiev, 2022).

Therefore, linguistics with its intermediate status between the humanities and natural sciences highlights in its methodology the interaction of humanitarian and natural-scientific approaches with the aim of applying the theoretical and methodological principles of the evolutionary-synergistic approach to language research. This, in turn, allows us to consider the language system in general and its subsystems in particular, in a new spectrum, as well as such a complex, multi-component, dynamic, with close interaction to the external environment – the surrounding world, which is reflected in language.

In addition, the reproduction of the evolutionary processes of language in the context of the evolutionary-synergistic paradigm of scientific knowledge with its interdisciplinary (and more broadly, transdisciplinary) focus on the study of the subject makes it possible to go beyond narrow specialization and contributes to the

improvement of the conceptual toolkit for a comprehensive study of changes in the language system in a qualitatively new way.

References:

Laszlo, Ervin (2024). What is Reality? with Dr. Ervin Laszlo.

<https://www.youtube.com/watch?v=1Ke2apZ5aPk>

Shchyhlo, L. (2018). Evolutionary trajectories of word-formation processes in the Old High German language. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*. http://www.skase.sk/Volumes/JTL38/pdf_doc/05.pdf.

Shchyhlo, L., Vorfolomeiev, M. (2022). Philological researches in the context of transdisciplinarity: a fractal scale-free derivational network modeling. *Moderni aspekty vědy: XXI. Díl mezinárodní kolektivní monografie (Modern aspects of science/ 21-th volume of the international collective monograph, Czech Republic)*. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., Česká republika: 65 Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. pp. 204–21.

Смолянiнова В.А.

магістрант кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПОНЯТТЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДСТАНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПРОЦЕС

У сучасному світі, де глобалізація та міжкультурна комунікація набувають все більшого значення, переклад стає невід'ємною складовою міжмовної взаємодії. Одним із ключових аспектів, який впливає на процес перекладу та якість його результатів, є лінгвістична відстань між мовами.

Ціль роботи полягає у визначенні поняття лінгвістичної відстані, дистантних мов та впливу цих факторів на процеси вивчення мови та перекладу з них. Методами роботи був аналіз існуючих досліджень та обґрунтування

тенденцій при перекладі.

Лінгвістична або *мовна відстань* – це ступінь фактичної різниці між мовами і є важливою незалежною змінною у вивченні міжмовного перенесення, що виражається через внутрішньомовні фактори, такі як фонологія, лексика, синтаксис і форми написання (Chiswick, Miller, 2005). Лінгвістична відстань охоплює різноманітні структурні, лексичні, граматичні та культурні відмінності між мовами, які можуть суттєво ускладнювати перекладацьку діяльність. Відповідно до цього, *дистантні мовами* зазвичай вважаються мови, які демонструють значні відмінності у своїх лінгвістичних особливостях, включаючи фонологію, морфологію, синтаксис, семантику та лексику.

У процесі досліджень (Chai, Bao) було визначено, що лінгвістична відстань суттєво впливає на процес оволодіння іноземною мовами, і чим більший об'єм відмінностей між рідною мовою та мовою, яку людина вивчає, тим складнішим є процес вивчення мови, набуття навичок правильної вимови, побудови речень та вільного спілкування, оволодіння системою письма, тощо. Також вважається, що складність вивчення іноземної мови є рівноцінною для представників обох сторін дистантної пари мов, тому для носія китайської мови рівень складності та незвичності англійської алфавітної системи буде відповідним рівню складності системи ієрогліфів для носія англійської.

Неможливо переоцінити значення лінгвістичної відстані в контексті перекладацької діяльності, та виклики, з якими стикаються перекладачі, що мусять використовувати нові методики для подолання цих труднощів. Особлива увага має приділятися ролі лінгвістичної відстані у виборі перекладацьких стратегій та технік, що забезпечують точність і адекватність перекладу, наприклад, при перекладі мовних реалій. Для повноцінного розуміння іншомовного художнього тексту перекладачеві необхідні знання наявного у ньому лінгвокраїнознавчого матеріалу, структурних особливостей мови та її відмінності від мови оригіналу, розуміння цільової аудиторії тексту (Афанасьєва, 2018). Серед факторів, на які впливає лінгвістична відстань, наявні переклад національних реалій, а саме елементів національної системи понять, що

існують у межах явищ та об'єктів того чи іншого народу і відображені в мові; конотативної лексики (слів зі співвідносним об'ємом понять в різних культурах, але які при цьому мають додаткові значення й викликають у свідомості носія мови певні культурно-історичні асоціації) та умов її вживання; фоновій лексики, що несе як міжнаціональну інформацію, так і інформацію національного характеру).

Таким чином, можна зробити висновок, що фактор лінгвістичної відстані має значний вплив на всі процеси, пов'язані з мовною взаємодією, та потребує подальшого вивчення з перспективою розвитку сфери навчання іноземних мов, а також розроблення нових концепцій в теорії перекладу та винайдення нових стратегій в перекладацькій практиці задля удосконалення навичок професійних перекладачів.

Список використаних джерел:

Chai X., Bao, J. (2023). Linguistic distances between native languages and Chinese influence acquisition of Chinese character, vocabulary, and grammar. *Front Psychol.* Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1083574>

Chiswick, B., Miller, P. (2005). Linguistic distance: a quantitative measure of the distance between English and other languages. *J. Multiling. Multicult. Dev.* 26, 1–11.

Афанасьєва, О. (2018). Використання лінгвокраїнознавчого коментаря при здійсненні лінгвокраїнознавчого аналізу іншомовного художнього тексту. *Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. С. 30–32.

Науковий керівник – Швачко С. О., кандидат філологічних наук, професор кафедри германської філології Сумського державного університету.

Medvedovska D.O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6532-4108>

Teaching Assistant of the Foreign Languages Department

Sumy State University

Sumy, Ukraine

HISTORICAL MILESTONES IN THE LINGUISTICS STUDY OF THE TERM FRAME

In modern linguistics, one of the most important areas of research is cognitive analysis, within which the frame approach to the study of linguistic phenomena is gaining increasing relevance. Such an analysis allows us to view language phenomena through the prism of structured stereotypical situations, or frames.

The emergence of a new term in the linguistic paradigm has not only opened up new opportunities for the study of linguistic phenomena. In particular, many studies of foreign and domestic linguists devoted to the frame analysis of linguistic phenomena begin not only with the justification of the choice of research method, but also with the analysis of the concept of «frame» itself (see works by D. Tannen, C. F. Baker, L. O. Nizhegorodtseva-Kirichenko, N. V. Tatsenko, S. V. Kozak, etc.)

Von Humboldt is considered to be one of the first people to pay attention to and begin to study in detail the interdependence of language, thinking and culture. According to von Humboldt, language not only reflects the way of thinking and cultural characteristics of a people, but also actively shapes these aspects.

The term «linguistic worldview» was coined by the German philologist L. Weisgerber in 1923. He believed that language is not just a tool for communication, but also a tool for understanding the world. Language reflects the unique perception of objective reality by a particular people. Weisgerber identified the following main characteristics of the linguistic worldview: systemicity, syncretism, variability, historicity, multilevelness, and multifunctionality.

In the early 70s of the twentieth century, the American scientist M. Minsky introduced the term frame to the conceptual apparatus of artificial intelligence research.

The researcher defines a frame as information data formed in a certain way, which reproduces the knowledge of a certain stereotypical situation acquired through experience.

C. Fillmore developed Minsky's theory and made a significant contribution to the development of cognitive linguistics. In his work, Fillmore proposed the theory of frames, which is used to explain how people understand language. The scientist defined a frame as «a structure of knowledge that represents a typical situation, action, or object». He claimed that frames are the primary way in which people store and use knowledge about the world.

According to the latest research and publications in the field of cognitive science, the traditional understanding of frame theory may not be sufficient to cover all dimensions of the concept in this interdisciplinary field. The concept of frames focuses on stereotypical situations and is not able to take into account the conceptual analysis that covers knowledge about the world. It is important to note the importance of conceptual analysis in the cognitive and communicative activities of an individual, as well as its implementation in a speech act.

References:

Артемчук, Г. (2012). Лео Вайсгербер і його роль у розвитку сучасного мовознавства. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. *Мовознавство*, 23, 174–179.

Минский, М. (1979). Фреймы для представления знаний. Энергия.

Огар, А. (2019). Вербалізація концепту війна в сучасному художньому дискурсі. Рідне слово в етнокультурному вимірі. <https://doi.org/10.24919/2411-4758.2019.177323>

Fillmore, C. (2006). Frame semantics. У *Encyclopedia of language & linguistics* (с. 613–620). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b0-08-044854-2/00424-7>

Kaisu korhonen developing intercultural competence as part of professional qualifications. A training experiment. (2003). The 10th NIC Symposium on Intercultural Communication.

Korobova Yu.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6896-3936>

PhD in Education

Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Kozlova V.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6882-2738>

Candidate of Philological Sciences

Associate Professor of the Department of English Philology and Linguodidactics

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

Sumy, Ukraine

**DESIGNING SEL ACTIVITIES FOR TEACHING ANALYTICAL READING:
FOCUS ON SELF-AWARENESS**

Incorporating Social and Emotional Learning (SEL) into educational frameworks has gained significant attention in Ukraine for its role in holistic development of pre-service English language (EL) teachers and fostering their resilience. All Ukrainian educators need to change and adapt themselves to the present wartime conditions. The abstract explores the integration of SEL activities specifically designed to enhance analytical reading skills, with a particular emphasis on fostering self-awareness. By combining these two educational priorities, we aim to create a synergistic approach that not only improves reading comprehension and critical thinking but also nurtures students' ability to understand and regulate their emotions.

Fostering resilience and developing self-awareness are closely interconnected, as both are essential components of emotional intelligence and personal growth. O'Loughlin (2020) emphasizes that EL teachers should focus on creating a safe environment in schools and in classrooms that will help each child recognize, nurture, and expand their own internal resilience that has enabled them to weather their past situations and that will allow them to continue the healing process. Self-awareness

presupposes «the ability to recognize one's own feelings, interests, and strengths, in addition to maintaining an accurate level of self-efficacy» (Yoder, 2014). The skills related to self-awareness competence include a) labeling and recognizing one's and others' emotions, b) identifying what triggers these emotions, c) analyzing emotions and how they affect others, d) accurately recognizing one's strengths and limitations, e) identifying one's needs and values, and f) possessing self-efficacy and self-esteem (Yoder, 2014).

Understanding and managing one's emotions effectively is crucial for the person's resilience as students can better navigate challenges and recover from setbacks. Identifying their strengths and weaknesses, they can leverage their strengths and work on their weaknesses. Effective self-regulation is a key aspect of resilience, as it allows to stay calm and composed under pressure, maintain a positive outlook, and persist in the face of challenges. Setting and achieving realistic goals builds confidence and resilience, providing a sense of accomplishment and motivation to tackle bigger challenges, etc.

Developing self-awareness skills in an English Analytical Reading class can be achieved through a variety of engaging and reflective activities. To help students identify and label emotions in themselves, it is suggested to use the activity «*Name out the Emotion*» both before and after reading. Have each student call out their emotion at the beginning of the class which helps them become aware of their own and others' emotions and interact more effectively with their peers. After reading, repeat the activity to see if and how the students' emotions have changed, and discuss what in the reading might have influenced these changes.

To enhance the efficacy of SEL activities and improve language competence it is recommended to provide the vocabulary for feelings (e.g., *elated, blue/down, rejected/disappointed, angry/enraged*). Also, ask students to generate additional words that extend their emotional vocabulary identifying feelings they might have in different situations (e.g., *How would you feel if you were in character's place? How would you feel if your friends left you out when they were planning an activity? How would you feel if someone said something nasty about you?*).

Major themes of short stories can be used for designing both pre-reading and post-reading tasks for developing self-awareness skills. For instance, before learners read D. Hammett's story «*The Gatewood Caper*» they answer the following questions which encourage them to understand their own emotions, communicate effectively within the family, reflect on their own behavior and consider how their actions may impact family relationships: *Is it good or bad to be egoistic in your family circle? Can it help to improve family relations? Is there anything people in your family could do to make you feel happy, to make your life easier?.*

«*All Summer in a Day*» by R. Bradbury, a short fantasy story, can be viewed as a powerful tool for developing self-awareness competence in students. Here are several post-reading activities designed to enhance their self-awareness:

1) *Emotion Mapping activity* is aimed at facilitating students a) *to identify and label their own and others' emotions*. Students are instructed to create an emotion map for the characters. They can note significant events and the emotions experienced by each character, discussing how these emotions influence their actions and pointing out factors that b) *trigger these emotions*. For analyzing c) *how the emotions of characters affect others* the students work in groups to fill a chart with columns (for characters' names, emotions felt, triggers, and impact on others). After completing the charts, each group presents their findings to the class and facilitates a discussion on the emotional dynamics in the story;

2) *Creating a list* of the character's strengths and challenges based on their actions, behaviors, and interactions with others in the story supported with evidence from the text, helps students d) *accurately recognize one's strengths and limitations*;

3) *Values Clarification Activity* promotes e) *identifying and articulating one's own needs and values* based on the themes of the story. Students create a word cloud with values (e.g., honesty, empathy, responsibility) and rank them due to their importance. Then, they reflect on their choice in a group discussion: *What aspects of your life do you prioritize the most? When faced with difficult decisions, what factors do you consider most important? What are some goals or aspirations that resonate*

deeply with you? What do you need to feel a sense of belonging or connection? What values do you admire or look for in others?

4) *Character Empowerment Collage* is aimed at *f) fostering a sense of self-efficacy and self-esteem* inspired by the themes of “*All Summer in a Day*” with the use of an online collage-making platform. Students are guided to select and arrange images, symbols, and quotes that represent their personal experiences of resilience and self-efficacy;

5) recording observations in a chart with columns *Characters’ Experiences and Emotions and My Experiences and Emotions*. As students read the story they make connections between the character's world and their own which develops the skill of understanding their own emotions and those of other people;

6) *Empathy journal writing*, done from the chosen character's perspective, is a good tool for exploring the characters' emotions and considering their impact on others. Students are assigned to imagine themselves in the shoes of one of the characters from the story (e.g., Margot, one of the other children). After completing the journals, it is recommended to facilitate a class discussion where students share their insights and discuss the importance of empathy.

To sum up, by developing self-awareness, students gain a deeper understanding of themselves, which in turn builds their resilience. This interconnectedness allows them to face life’s challenges with greater strength, adaptability, and confidence. The recommended activities are designed to acquaint pre-service English Language teachers with critical reading and SEL strategies that they can apply in both their academic and professional lives.

References:

O’Loughlin, J. & Custodio, B. (2020). *Supporting the journey of English learners after trauma*. University of Michigan Press.

Yoder, N. (2014). *Teaching the whole child. Instructional practices that support social-emotional learning in three teacher evaluation frameworks*. AIR: American Institutes for Research.

Marković G.M.

Bachelor's degree in Hispanic Philology

Research fellow

Faculty of Philology and Arts

University of Kragujevac, Serbia

TEACHING CHALLENGES DURING COVID-19: ADVANTAGES OF USING DIGITAL PLATFORMS

The aim of this paper is to present the results that the new, online teaching approach gave during the COVID-19 crisis, as well as the challenges that had to be overcome in the process.

We start from the assumption that digital platforms, with a focus on Google Classroom, represent a useful tool for teaching and we try to examine to what extent it can adequately replace the instructional method called face-to-face learning.

For the purposes of this work, empirical research was conducted, which includes an anonymous and open-ended survey. The respondents form four groups that correspond to each year of study and different level of knowledge of the Spanish language at the Faculty of Philology and Arts. Through the qualitative and quantitative analysis of their answers, we will try to prove that the use of digital platforms contains more advantages than disadvantages, especially when they are the only means of transferring knowledge. We will see how the multifunctional role of the teacher that Durbaba (2018) states can be transferred to the virtual world.

Furthermore, we try to examine whether it is possible to develop the communicative competence introduced and defined by the anthropological linguist Hymes, since its sense defined by Chomsky (1965) is not sufficient to include all segments of our knowledge of language. According to Hymes (1971), it refers not only to the ability to correctly use the grammatical system of a language and to produce grammatically correct sentences, but also to the social

acceptability of the statements themselves, more precisely, when to talk, about what, with whom, where and in what way. In other words, any communicative act between two or more people in any situation exchange is governed by rules of social interaction, which is defined as «who speaks to whom (interlocutors), what language (regional variety, age variety, sex or social stratum), where (setting), when (time), about of what (topic), with what intentions (purpose) and consequences (results)» (Fishman, 1970).

The preliminary results of the survey, conducted on the target groups, showed mostly positive results when it comes to online platforms for teaching purposes. In this paper, we will try to analyze them in detail, summarize and systematically exhibit them so that they can represent a guideline for the further use of the mentioned platform outside the context of the pandemic.

Teaching in itself has always been a very demanding and challenging process, especially in the era of the corona pandemic. Everything that was known and used until then ceased to be valid and everyone found themselves on a totally unknown terrain without an idea of how everything would proceed. Some way had to be found to bridge the period when everyone's lives were put on hold. Consequently, what followed was one of the first major challenges faced by both professors and students.

In the following research, we intend to examine whether it might be most useful to combine learning face-to-face and online learning in order to achieve the best possible results, since neither of those two methods is perfect and the use of TIC is inevitable.

References:

Дурбаба, О. (2018). О образовању наставника страних језика у Републици Србији. Језици образовања, Едиција Филолошка истраживања данас, (8th ed., pp. 131–146). https://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_ser/fid/2018/fid-2018-8-ch8.pdf

Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass:

MIT Press.

Chomsky, N. (1965). *Language and Mind*, Harcourt. New York: Brace and World.

Consejo de Europa (2001). *Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación*. Madrid: Instituto Cervantes- Ministerio de Educación Cultura y Deporte, Anaya.

Fishman, J. (1970). *Sociolinguistics: A brief introduction*. Mass: Newbury House.

Hymes, D. (1971). «Acerca de la competencia comunicativa». En Llobera et al. (1995). *Competencia comunicativa. Documentos básicos en la enseñanza de lenguas extranjeras*. Madrid: Edelsa, pp. 27–47.
https://www.academia.edu/36245284/Hymes_Dell_Acerca_de_la_competencia_comunicativa_pdf

Hymes, D. (1971). *Competence and performance in linguistic theory*. E. Ingram and R. Huxley (eds.). *Studies in Language Acquisition: Methods and Models*. London: Academic Press.

Mikhno S.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8307-1028>

PhD in Pedagogical Sciences

Senior Teacher of The Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

TEACHING ENGLISH DURING WAR TIMES: EFFECTIVE APPROACHES AND MORE

In the conditions of war, one of the main goals is to save the lives and health of our students and provide quality education. A class that takes place to the sounds of sirens and regular alarm notifications is vastly different from an online class at peaceful times, or even during a pandemic. Therefore, new approaches to teaching English are

needed, which require enriching methodology with the elements of psychological support. This doesn't mean that an English teacher takes on the role of a psychologist, but incorporating a few techniques can help students focus on what they are studying, thus improving their achievements (Anisenko, 2023).

An example of such a combination is «grounding techniques» which can be used as warm-up activities. For instance, a cascading warm-up activity that consists of 5 stages: 1) name 5 objects you see around you; 2) name 4 objects you can hear; 3) name 3 objects you can feel; 4) name 2 objects you can taste; 5) name 1 object you can touch. A few more examples of these activities include: name 4 green objects you can see; move three different parts of your body and name them in English. Another technique you can practice with your students is square breathing, while commenting on your actions in English at the same time. Engaging in creative tasks or projects in English helps cope with anxiety. A few more examples of such activities: focus on a specific object and describe it in English using given adjectives / phrasal verbs / nouns; describe the room you are staying in; play the following English speaking games «Freeze the Feelings», «What's Missing?», etc (Ти як? Всеукраїнська програма ментального здоров'я, 2024).

Today's social and military challenges require preserving the mental health of students. This urges integrating elements of socio-emotional learning into the process of learning foreign languages, mastering communicative strategies and tactics, and using story-telling among other methods. The challenges of teaching English during wartime in Ukraine in 2023-2024 include: students' distraction and inability to concentrate due to constant fear, danger and inability to satisfy basic needs, lack of available digital resources due to power outages, communication gaps from poor connection and broadband issues, the constant state of alert, and the need for teachers to shift plans at any moment due to unexpected events. A mixed class in this context includes students from different safety environments, which should be considered (Anisenko, 2023).

At the initial stage of the full scale invasion, storytelling became a need in English lessons. Many students were ready to share their stories in English, often

expressing pride in having survived the events. However, some people prefer not to talk about the war, needing to shift their thoughts to something else. We find ourselves living in a dual reality: leading almost normal lives and performing daily routines, while dealing with the constant presence of deaths, explosions, and shelling.

To overcome the challenges of teaching during wartime, it is recommended to incorporate the elements of social emotional learning, grounding techniques, creative tasks and projects, among other strategies.

References:

Anisenko, O. (2023). Psychological And Pedagogical Challenges Of EFL Teaching English In Wartime. O. Illenko, M. Tsehelska, L. Kuznetsova (Comp.), *Teaching English In Wartime: Challenges And Opportunities For Community Building And Social Change* (p. 4–5). <http://www.tesol-ukraine.com/wp-content/uploads/2023/07/TESOL-Convention-2023-Book-of-Papers.pdf>

Ти як? Всеукраїнська програма ментального здоров'я. (б. д.). Howareu.com.
Взято 1 травня 2024 з <https://howareu.com/>

СЕКЦІЯ 2

МЕДІАЛАНДШАФТ ПЕРІОДУ КРИЗ ТА ПОТЯСІНЬ: КОНТЕНТ, ТЕХНОЛОГІЇ, ІННОВАЦІЇ

Шерешкова І.І.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8358-9871>

доктор філософії, начальник науково-дослідної лабораторії проблем внутрішніх комунікацій науково-дослідного відділу розвитку та впровадження стратегічних комунікацій інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України
м. Київ, Україна

ПОШИРЕННЯ ЧУТОК ЯК МЕТОД ВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Феномен чуток, які стихійно виникають або свідомо створюються для психологічного впливу на цільові аудиторії згадується в найдавніших історичних працях. У наш час застосування такого методу як поширення чуток обумовлене комунікаційними змінами, що пов'язані з появою соціальних медіа, які стали основним каналом передачі інформації, оминаючи контроль її якості та правдивості з боку журналістів та редакторів. Ситуація в суспільстві й створення інформаційної нагоди сьогодні, як ніколи, дозволяють використовувати неформальну комунікацію як потужну зброю маніпулятивного впливу на широкі маси, скеровуючи їх світосприйняття та дії.

В таких умовах відбувається швидка зміна ціннісних та ідеологічних пріоритетів, а комунікація «стає формальною і вихолощеною, позбавленою людського начала» (Дзяна, 2020).

Поширення чуток, на рівні з дезінформуванням, пропагандою, диверсифікацією громадської думки та психологічним тиском є методом деструктивного впливу інформаційно-психологічної війни (Петрик, 2009). Чутки науковці відносять до неформальних масових комунікацій та відзначають високу

ефективність PR-впливу таких каналів.

Г. Оллпорт і Л. Постман запровадили три терміни для опису передачі чуток: злагоджування (втрата подробиць у процесі передачі; зникнення другорядних деталей, посилення функціональності змісту за рахунок його скорочення); загострення (вибір певних деталей і надання їм додаткової виразності; обростання в результаті колективної творчості новими деталями, які вважаються суттєвими з огляду на стереотипи та настановлення аудиторії) та асиміляція (викривлення передачі інформації в результаті підсвідомих мотивацій; підлаштування під стереотипи і настанови окремої деталі сюжету, без виражених ознак згладжування або загострення, але таким чином, що це суттєво змінює психологічний зміст інформації) (Оллпорт, 1947).

Досить значного поширення набув закон Г. Оллпорта, який стверджує, що у підґрунті чуток лежить подія, що характеризується важливістю і невизначеністю (чутка є функцією важливості події, помноженої на її неоднозначність). Якщо позначити чутку (Ч), важливість події (В), неоднозначність (Н), функцію (F), то закон набуде такого вигляду (Шибутані, 1966) : $Ч = F (В * Н)$.

Сучасні дослідники прийшли до висновку, що найсприятливішим ґрунтом для поширення чуток є так званий інформаційний вакуум – симбіоз трьох умов: важливої для значної кількості людей подія (суспільний інтерес до теми); незрозуміння до кінця того, що відбувається та брак офіційної інформації з роз'ясненнями. Зона мовчання традиційних засобів масових комунікацій дорівнює зоні поширення чуток (Почепцов, 2001). Тобто інформаційний простір не терпить порожніх зв'язків і якщо вони виникають, то одразу заповнюються «продуктами суспільної фантазії».

Основними причинами виникнення чуток є: різнобій і різноплановість інформації про подію; тривала затримка в ухваленні рішення; наявність організаційних проблем; брак потрібних ресурсів, у тому числі комунікаційних; нестача офіційної інформації та повідомлень із першоджерел; помилкова інформація, що породжує сумніви; конфлікти в команді або з партнерами; паніка

(Мудрак, 2020).

Р. Кнапп визначив три типи чуток: чутки-бажання (відображають колективні мрії та бажані наслідки); чутки-лякалки (викликають емоцію страху); агресивні чутки (націлені на підриг групової лояльності або міжособистісних стосунків усередині окремих груп) (Кнапп, 1944).

Тобто чутки можуть бути відповіддю на невизначеність, колективні тривожні очікування, або суспільні бажання. Аналізуючи інформаційний простір з часу широкомасштабного вторгнення РФ на територію України, чутки-бажання у своїй більшості пов'язані зі звільненням українських територій та перемогами українського війська. Нажаль, поширення таких чуток здійснювалось через щире бажання отримати переможні новини, однак мали негативні наслідки у випадках, коли люди довіряли чуткам, поширеним у соціальних мережах щодо звільнення окупованих територій та передчасно повертались на окуповані території та наражали себе на небезпеку. Прикладами чуток-лякалок є інформаційні вкиди, пов'язані із створенням паніки та залякуванням людей («протягом 2–3 діб обов'язково реагувати на сигнал тривоги...», «завтра-післязавтра можливий новий наступ...», «очікуються ракетні обстріли по таких-то координатах», «рф прийняла рішення застосувати тактичну ядерну зброю...» тощо). Агресивні чутки відрізняються від чуток-лякалок тим, що закликають до чіткої дії: що робити («хто побачить будь-які маячки – знищуйте, бо по них наводяться ракетні удари та орієнтуються диверсійні групи»; «знищуйте будь-які мітки, які побачите на деревах, будівлях, дорогах»; «росіяни прослуховують телефони через такий-то додаток, тому видаліть його...» тощо)

Чутки прийнято класифікувати за двома основними характеристиками – інформаційною (визначає об'єктивну міру достовірності чутки) й експресивною (визначає емоційну реакцію, на яку вона розрахована і яку демонструє аудиторія) (Юркова, 2021). Тому головною метою поширення чуток – це вплив на емоційну сферу адресата, адже людиною, яка побуває в емоційному збудженні набагато легше маніпулювати та вводити в оману, оминаючи її раціональне мислення.

Цифрова армія росії стала важливим інструментом російської військової

стратегії, яка поєднує традиційні військові сили із сучасними технологіями. Вона займається не лише кібератаками та хакерськими атаками, а й використовує соціальні мережі та інтернет-платформи для поширення пропаганди та маніпулювання громадською думкою. Так виникла однойменна російська мережа роботів під назвою «Цифрова Армія Росії». У Telegram-каналі штучно створюються та поширюються фейкові новини, які сприяють посиленню негативного сприйняття ситуації в Україні та розпалюють ворожнечу («Как работают...», 2024).

В одному із дописів у такому Telegram-каналі зазначається, що головною метою є: викликати демотивуючі емоції, тобто емоції, які підштовхують до здачі та припинення супротиву. До таких емоцій автори каналу відносять: засмучення, туга, паніка, страх, так зване «всепропало» – відчуття безсилля та усвідомлення того, що ти нічого не можеш змінити, вплинути на ситуацію, відчуття зради, безкорисності та непотрібності.

У соціальних мережах та месенджерах агресор поширює різноманітні чутки (не обов'язково відверто проросійських), однак спостерігається зростання кількості застосовуваних для їх підтвердження маніпулювань: сумнівні інсайди, кулуарні історії, теорії змови, посилення на авторитетне авторство тощо. На сьогоднішній день основний вектор поширення чуток агресором направлений на підрив і припинення допомоги Україні з боку Заходу та на деморалізацію українського суспільства з метою їх схилення до капітуляції та припинення опору.

Деякі науковці прийшли до висновку, що ефективних засобів протидії чуткам практично немає. На офіційному рівні зупинити їх неможливо: це викликає протилежний ефект: чим численніші намагання їх спростувати, тим більша впевненість у їхній достовірності (Жарков, 2012; Петрик, 2011). Однак, безумовно, найкращий шлях боротьби з поширенням чуток – це попередження ситуацій, що їх породжують. Виходячи з причин виникнення чуток, завдання профілактичних заходів зводиться до наступного: запобігання наростання високого рівня невизначеності і тривожності в суспільстві; створення і

підтримання на належному рівні системи інформування, що володіє у аудиторії іміджем високої надійності та достовірності; створення стійкого зворотного зв'язку від аудиторії до джерела інформації, своєчасне реагування на потреби та запити людей; формування такого емоційного середовища, яке виключало б можливість поширення чуток, навіть у тому випадку, якщо вони провокуються навмисно; підвищення рівня медіаграмотності, розвиток критичного та аналітичного мислення суспільства.

Підсумовуючи варто відзначити, що такий метод ведення спеціальних інформаційних операцій як поширення чуток широко застосовується РФ проти України. Йдеться вже не просто про поширення неправдивих повідомлень чи намагання дезорієнтувати аудиторію, а про системне намагання сформувати в українського суспільства спотворену картину світу.

Список використаних джерел:

Дзяна, Г. & Дзяний, Р. (2020). Комунікаційна стійкість суспільства як запорука стабільності держави в умовах кризи. Публічне управління XXI століття: портал можливостей : зб. тез XX Міжнар. наук. конгресу (м. Харків, 23 квітня 2020 р.). Х. : Вид-во ХарРІДУ НАДУ «Магістр».

Жарков, Я. , Компанцева, Л., Остроухов, В., Петрик, В. , Присяжнюк, М. & Скулиш, Є. (2012). Історія інформаційно-психологічного протистояння : підруч. за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є. Скулиша. К: Наук. вид. відділ НА СБ України.

Как работают российские боты в соцсетях (2024). Взято 22 квітня 2024 року <https://1kr.ua/news-87938.html>

Мудрак, Л. (2020). Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи : посібник. Київ.

Петрик, В., Присяжнюк, М., Компанцева, Л., Скулиш, Є., Бойко, О. & Остроухов, В. (2011). Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб.; за заг. ред. Є. Скулиша. 2-ге вид. К: ЗАТ «Віпол».

Петрик, В. (2009). Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи. *Юридичний журнал*, 2009, № 5. С. 122–134.

Почепцов, Г. (2001) Теория коммуникации. К.: “Ваклер”.

Салата, О. & Гінетова, Т. (2022). Чутки як засіб формування інформаційного простору на окупованій території України у 1941–1944 роках. *Київські історичні студії*. Вип. 2 (15). С. 93–100.

Юркова, О. (2021). Чутки як соціокомунікаційний феномен. *Обрії друкарства*. Вид. 1 (9). С. 121–131.

Allport, G. & Postman, L. (1947). *The psychology of rumor*. New York: Henry Holt.

Knapp, R. (1944). A psychology of rumor. *Public Opinion Quarterly*, Vol. 8, PP. 22–37.

Shibutani, T. (1966). *Improvised news: A sociological study of rumor*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company, Inc.

Циганок Ю.С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

факультету менеджменту та маркетингу

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ

Мова не просто слугує інструментом для спілкування, вона відображає унікальну культуру та світогляд народу. Її структура, лексика та фразеологія формують уявлення про світ, впливаючи на думки, почуття та поведінку людей.

Інтернет-комунікація стала невід’ємною частиною нашого повсякденного життя. Розвиток цифрових технологій докорінно змінив способи спілкування, обміну інформацією та самовираження людей у сучасному світі. Інтернет-простір породив нові форми мовлення, жанри та стилістичні особливості, що зумовлює необхідність всебічного дослідження цього феномену.

Аналіз інтернет-комунікації в сучасному мовному просторі має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дає змогу глибше зрозуміти процеси трансформації мови під впливом новітніх технологій, а також спрогнозувати перспективи розвитку мовної комунікації в цифрову епоху.

На сучасному етапі доведено, що інтернет як культурний феномен істотно впливає на свідомість користувачів та їхнє сприйняття реального світу. Це призводить до трансформацій у сприйнятті часу і простору, а також до змін в усному та писемному мовленні, зокрема формування специфічного сленгу, що досі залишається недостатньо вивченим лінгвістами та педагогами. Віртуальний простір мережі став новим середовищем для розгортання мовленнєвої взаємодії, породжуючи при цьому специфічні форми, жанри та стилістичні особливості спілкування.

Особливості комунікації переважно зумовлені специфікою онлайн-простору, до якого звертаються інтернет-користувачі. Наприклад, ухвалення закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Закон України, 2019) зобов'язує державні структури розміщувати інформацію у віртуальному середовищі українською мовою, тож на веб-ресурсах органів влади спілкування з користувачами ведеться саме державною мовою.

Вітчизняні та іноземні бізнес-компанії обирають маркетингові стратегії, спрямовані на доступність інформації кожному споживачеві, тому значна частина інформації на їхніх веб-сайтах представлена українською мовою. Примітно, що після початку російської агресії проти України багато організацій, які раніше використовували російську мову, перейшли на українську, послуговуючись принципами клієнтоорієнтованості та дистанціюючись від країни-агресора.

Окремо варто зазначити українськомовні веб-ресурси соціокультурного спрямування, що належать культурним фондам, мистецьким спілкам та об'єднанням. Вони орієнтовані на промоцію вітчизняного культурного продукту – кіно, літератури, музики тощо.

Безперечно, найвиразнішими щодо функціонування мови та її впливу на

мовленнєві практики сучасної молоді є соціальні медіа, чати й форуми. Як зазначає С. Чемеркін (2009), «на електронних платформах, де відбувається онлайн-комунікація, чітко простежується використання мови відповідно до регіону», тобто спостерігається домінування певної мови в повсякденному віртуальному спілкуванні. Ця теза набуває особливої ваги, адже саме соціальні мережі та онлайн-простори є найпопулярнішими комунікативними майданчиками для сучасної молоді. Саме тут формуються мовленнєві звички та традиції наступних поколінь. Тож аналіз мовних практик у цих середовищах дає змогу виявити реальні тенденції у функціонуванні та використанні мов серед молодіжної аудиторії.

Водночас варто наголосити на формуванні специфічної мови інтернет-спілкування молодого покоління. Мова, яка обслуговує комунікацію в інтернеті, зазнає трансформацій у різних аспектах: лексичному, граматичному, жанрово-стилістичному, у співвідношенні усного й писемного мовлення, комунікативних стратегіях і тактиках (Борисенко, 2023).

Дослідники також відзначають, що тенденцією інтернет-спілкування, коментування, обміну думками на форумах стає навмисне порушення правил правопису, орфоєпії, стилістики, що дезорієнтує користувачів інтернету різних поколінь щодо норм літературної мови. Водночас, як зазначає С. Чемеркін (2009), важливою є позиція реципієнта інформації, толерантне ставлення якого створює сприятливі умови для такого спілкування.

У контексті інтернет-комунікації в українській мові з'являються нові лексичні одиниці, зокрема, шляхом входження до словника без перекладу (здебільшого це англомовні запозичення) або транслітерації. Певних трансформацій мова зазнає й на рівні синтаксису та текстотворення, широкого вжитку набуває телеграфний стиль. Гіпертекстуальність, своєю чергою, полегшує пошук та сприйняття інформації, хоча може відволікати користувачів.

Інтернет-комунікація має вагомий вплив на мовленнєву культуру сучасної молоді. З одного боку, вона сприяє збагаченню мовлення новими лексичними одиницями, зокрема запозиченнями з англійської. З іншого – може призвести до

зниження рівня грамотності через використання скорочень, сленгу та спрощеного спілкування (Бернацька, 2023).

Для збереження традиційних мовних норм в інтернет-просторі важливо застосовувати комплексні заходи. Це, зокрема, впровадження культури інтернет-етикету в навчальні програми, розроблення правил онлайн-комунікації, проведення освітніх заходів для підвищення мовної культури користувачів, а також розвиток медіаграмотності. Ефективним може бути й міжнародний досвід, наприклад, проекти з «гейміфікації» освіти щодо критичного мислення та безпечного використання інтернету (Бернацька, 2023).

Загалом, врахування тенденцій інтернет-комунікації та цілеспрямована робота з підвищення мовної культури молоді дозволять мінімізувати негативний вплив на мовленнєві практики.

Отже, ці та інші динамічні процеси, що відбуваються в мові під впливом інтернет-спілкування, формують новий вид комунікації між людьми, а також нову культуру інформаційного середовища.

Список використаних джерел:

Бернацька, С. (2023). Роль і вплив інтернет комунікації на сучасну культуру мовлення. *Вісник науки та освіти*. 4 (10). [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-4\(10\)-62-75](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-4(10)-62-75)

Борисенко, І., & Шумейко, З. (2023). Вплив інтернет-спілкування на культуру мовлення здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 177 (21). <https://doi.org/10.58407/visnik.232101>

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019). Взято 28 квітня 2024 року з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

Чемеркін, С. Г. (2009). *Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси* [Монографія]. Київ: Основа. <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/chemerkin-s.pdf>

Науковий керівник – Сухенко В. Г., кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Отрішко М.А.

ORCID: 0000-0001-7944-5085

аспірантка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

МЕМ ЯК ЧИННИК КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Медіапростір на даному етапі соціально-культурного розвитку є невід'ємною складовою суспільства, оскільки формує, передає і зберігає інформацію за допомогою різноманітних каналів комунікації. Суспільство ХХІ ст. доцільно означити як суспільство візуальної комунікації, що переважно здійснюється в онлайн-середовищі. Меми виступають одним із найбільш поширених та виразних проявів цієї комунікації (Milosavljević, 2020). Інтернет, будучи основним фактором популяризації і розповсюдження мемів, здійснює вплив на їхню трансформацію у сучасному медіапросторі.

Вперше поняття «мем» було використане біологом-еволюціоністом Р. Докінзом у праці «The Selfish Gene», що була опублікована у 1976 р. Автор визначив мем як одиницю культури, яка представляє собою ідею, інформацію або стиль поведінки, що поширюється від особи до особи в культурному оточенні, а їхня інтерпретація залежить від їхнього носія. Він також порівнює меми з генами, вказуючи на схожість у спадковості інформації, схильності до варіацій, мутацій, відбору, конкуренції та реплікації, що з часом може викликати еволюційні зміни. Р. Докінз наводить приклади мемів: мелодії, улюблені вирази та модні тенденції, наголошуючи, що вони можуть поширюватися різними способами, наприклад, наслідуванням, усною та письмовою комунікацією, а

також за допомогою ЗМІ (Dawkins, 2016).

С. Блекмор вбачає, що концепція мему ґрунтується на «імітації». Цей процес відрізняється від зараження, індивідуального навчання, або навіть від соціального, яке зазвичай відбувається несвідомо та інтуїтивно (Blackmore, 2008).

Розповсюдження візуальної форми мемів швидко закорінилося в онлайн середовищі і стало підґрунтям адаптивної еволюції мемів: вони перетворилися з фольклорних одиниць культурної інформації, які раніше передавалися переважно у вербальній формі, в автономні візуальні або аудіовізуальні конструкції, які тепер можна сприймати, редагувати, коментувати, характеризувати та поширювати у форматі файлів. Отже, меми перетворились в інтернет-меми та адаптувалися до абсолютно нового для них середовища.

Інтернет-меми визнані самостійним явищем, які описують популярні, часто комічні концепції, що поширюються в онлайн середовищі. У таких випадках, концепція представляє собою ідею, яку автор мему візуалізує за допомогою фото, відео або анімації та пояснює коротким текстом. У кожному мемі візуальна складова відіграє головну роль, тоді як текстовий елемент служить лише коротким поясненням. Користувачі черпають зображувальний матеріал із різних джерел, таких як фільми, серіали, шоу-бізнес, політика, новини, побутові світлини та комікси. Доволі часто персонажі з мемів набувають великої популярності, стають предметом обговорення; про них створюють новини, спостерігають за їхнім життям та діяльністю.

З огляду на те, як меми адаптувались до сучасного онлайн-простору, можна виділити їхні ключові характеристики: наслідування, культурний та соціальний контекст, конкретність та виразність, гумор і сатира, простота, висока стислість широких понять, синтез візуального та текстового.

Усі перелічені характеристики, за винятком останньої, притаманні всім типам мемів у Інтернеті, навіть якщо вони представлені лише текстом, новинами або звуком. Проте, найпоширенішими форматами інтернет-мемів є картинки та відео, до яких можна застосувати всі зазначені характеристики, включаючи останню (Milosavljević, 2020).

Класифікація мемів, беручи за основу їхні функції, надає розуміння намірів та цілей їхніх авторів. Хоча гумор є однією з основних характеристик та функцій мемів, варто зауважити, що мета повідомлення, яку вкладають у меми творці, може мати різні значення та відтінки. Завдячуючи зрозумілій і, водночас, кумедній формі, меми легко та природньо передають ідеї користувачам і виступають засобом візуальної комунікації не лише у соціальних мережах, але й у різних сферах, таких як маркетинг, освіта, політика тощо (Milosavljević, 2020). Отже, головними функціями мемів можна вважати розважальну та інформативну.

До прикладу, можемо розглянути новину на порталі «Дія» щодо можливості подання заяви про шлюб онлайн, або відображення освітніх документів (Портал «Дія», 2024). Новини миттєво стали основою мемів, що позитивно вплинуло на просування інформації про державні послуги. У даному випадку інформаційна складова мемів стала домінуючою над розважальною. Доволі відомим є мем із відеозвернення Президента України Володимира Зеленського, яке глядачі одразу розповсюдили в гумористичному контексті. Проте, жарт «Ніхто не готує мені сніданки» звернув увагу і на важливість інтерв'ю, адже більше громадян виявили бажання його переглянути.

Меми є унікальним феноменом, що мають в основі демократичність, свободу самовираження і бажання суспільства бути в контексті актуальних подій. Особливість мему також полягає у його видозміні в окрему, повноцінну

культурну форму, що демонструє цінності і думки користувачів у інтернет-просторі.

Дотепер триває обговорення щодо властивостей мемів, їх ситуативності, емоційної прив'язаності, ролі, актуальності та поширення через різноманітні суспільні канали. Значна частина цих питань залишається відкритою та недостатньо вивченою. Мільйони людей використовують меми як інструмент для інтернет-комунікацій. Слід наголосити, що ця кількість лише зростає. Тому необхідно безперервно досліджувати явище мемів, щоб забезпечити їх свідому, обґрунтовану та ефективну вживаність.

Список використаних джерел:

Blackmore, S. (2008). Imitation and the definition of a meme. *A memetics compendium* : Compendium / ed. by R. Finkelstein, P.170–181.

Dawkins, R. (2016). «The Selfish Gen» 40th anniversary edition by Oxford Landmark Science. New York : Oxford University Press, 421 p.

Milosavljević, I. (2020). The phenomenon of the internet memes as a manifestation of communication of visual society – research of the most popular and the most common types. P. 9–27.

Портал «Дія». Освітні документи вже в застосунку Дія. Взято 04 травня 2024 року з <https://diia.gov.ua/news/osvitni-dokumenty-vzhe-v-zastosunku-diya>

Портал «Дія». Подати заяву про шлюб за 10 хвилин, не виходячи з дому: на порталі Дія доступна нова послуга. diia.gov.ua. Взято 04 травня 2024 року з <https://diia.gov.ua/news/podati-zayavu-pro-shlyub-za-10-hvilin-ne-vihodyachi-z-domu-na-portali-diya-dostupna-nova-posluga>

Науковий керівник – Сушкова О. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету.

Головчук Ю.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4516-109X>

кандидат економічних наук

доцент кафедри маркетингу та реклами

Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ

м. Вінниця, Україна

Чайка І.О.

здобувач вищої освіти

Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ

м. Вінниця, Україна

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОГО СВІТОГЛЯДУ

Інформаційні технології в сучасному світі займають центральне місце у формуванні суспільного світогляду. Вони впливають на те, як люди отримують, сприймають та обробляють інформацію про світ навколо, а також на їхнє розуміння суспільних явищ і процесів. Цей вплив може бути як позитивним, сприяючи розвитку критичного мислення та збагаченню знань, так і негативним, спричиняючи поширення дезінформації та формування стереотипів. Отже, важливо розглянути різні аспекти ролі інформаційних технологій у формуванні суспільного світогляду.

Інформаційні технології значно розширюють доступ до інформації. Інтернет, соціальні мережі, мобільні додатки та інші інструменти дозволяють людям отримувати доступ до різноманітної інформації з будь-якої точки світу в будь-який час. Це сприяє збільшенню обізнаності та освіченості суспільства, що в свою чергу може сприяти формуванню більш об'єктивного світогляду.

Інформаційні технології впливають на формування суспільного світогляду через фільтрацію та підбір контенту. Алгоритми рекомендацій та персоналізовані новинні стрічки в соціальних мережах можуть впливати на те, яку інформацію людина отримує, і як вона сприймається. Це може призводити

до формування інформаційних «бульбашок», де користувачі отримують лише інформацію, яка відповідає їхнім поглядам і переконанням, що може призвести до поглиблення політичних та ідеологічних розбіжностей у суспільстві.

Інформаційні технології впливають на формування суспільного світогляду через поширення дезінформації та фейків. Завдяки швидкості та масштабам, з якими інформація поширюється в Інтернеті, неправдиві чи приховані факти можуть швидко стати популярними і набути авторитету серед великої кількості людей. Це може призвести до спотворення уявлень про світ та навіть до подальшого розколу суспільства (Ноловчук, 2022; Графська, Головчук, 2023).

Інформаційні технології створюють платформу для миттєвого обміну новинами, ідеями та думками, зменшуючи географічні та культурні бар'єри. Ці технології роблять медіаконтент доступним для широкої аудиторії, дозволяючи кожному висловлювати свою думку та ділитися власним досвідом у глобальному масштабі. Однак ці можливості також пов'язані з новими проблемами, такими як поширення дезінформації та вплив алгоритмів на формування інформаційного середовища (Паска, Гарасимчук; Черевко, Головчук, 2021).

Однак із зростанням впливу інформаційних технологій в масових комунікаціях з'являються й виклики. Серед них – проблема конфіденційності даних, ризик алгоритмічної упередженості та загроза маніпуляції інформацією. Щоб забезпечити ефективне використання цих технологій, потрібно розробляти етичні стандарти, законодавчі рамки та механізми контролю.

У світі, де масові комунікації є ключовим механізмом взаємодії та обміну інформацією, роль інформаційних технологій стає все більш суттєвою. Вони не лише змінюють спосіб, яким відбувається спілкування, а й впливають на сприйняття світу та формують глибинні тенденції у суспільстві (Паска, Головчук, 2022; Черевко, Белоусова, 2021).

Інформаційні технології перетворюють масові комунікації, вносячи як позитивні, так і негативні зміни. Для досягнення максимальної користі від цих технологій необхідно активно працювати над розвитком етичних стандартів та регулюванням їх використання, з метою забезпечення збалансованого та

ефективного впливу на суспільство.

Отже, важливо розробляти механізми контролю інформації та підвищення медіаграмотності серед населення для того, щоб зменшити негативний вплив інформаційних технологій на формування суспільного світогляду. Також необхідно створювати прозорі та етичні алгоритми для підбору контенту, які б враховували різноманітність поглядів та переконань. Навчання критичному мисленню та розвиток медіаграмотності стають важливими завданнями в сучасному світі, де інформаційні технології відіграють визначальну роль у формуванні суспільного світогляду.

Список використаних джерел:

Holovchuk, Yu. (2022). Directions of Ukrainian regions economic development in crisis. Relationship between public administration and business entities management: 2nd International Conference proceedings (November, 12, Tallinn, Estonia). <http://dx.doi.org/10.36690/RPABM-2022-35>

Графська, О. І., Головчук, Ю. О., Кулик, О. М. (2023). Інноваційні інструменти маркетингових стратегій розвитку туризму на регіональному рівні. *Інфраструктура ринку*. № 71. <https://doi.org/10.32782/infrastruct71-36>

Паска, М. З., Головчук, Ю. О., Гарасимчук, Н.А. (2022). Гастрономічний туризм як елемент маркетингових стратегій розвитку регіональної економіки в умовах кризи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». № 6. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-6-8086>

Черевко, О. В., Белоусова, Н. В., Головчук, Ю. О. (2021). Теоретико-методологічне забезпечення розвитку економіки регіонів України. *Актуальні проблеми економіки*. № 4. 17–25. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/4.21._topic_-Cherevko-O.V.-B%D1%96elousova-N.V.-Golovchuk-J.%D0%9E.17-25.pdf

Черевко, О. В., Белоусова, Н. В., Головчук, Ю. О. (2021). Оцінка доцільності використання методики прогнозування регіонального економічного розвитку інклюзивного туризму. *Актуальні проблеми економіки*. № 2. 4–11.

https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/2.21._topic_Cherevko-O.V.-B%D1%96elousova-N.V.-Golovchuk-J.%D0%9E.-4-11.pdf

Глотов О.Л.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1394-2817>

доктор філологічних наук, професор

професор кафедри журналістики та українознавчих студій

Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля

м. Київ, Україна

ЖУРНАЛІСТИКА: ПОРІГ МІЖ ГУМАНІТАРИСТИКОЮ ТА СОЦІАЛЬНОЮ ІНЖЕНЕРІЄЮ

З того моменту, як журналістика у цілісному комплексі понять стала різновидом професійної діяльності, її прийнято розподіляти на такі сегменти:

1. Система творів, підготовлених у певних жанрах і формах для розміщення у засобах масової інформації;
2. Комунікаційний інститут суспільства, який організаційно складається з мережі профільних установ;
3. Сукупність творчих професій, необхідних для збирання, відбору, опрацювання, творення, розповсюдження соціальної інформації масовій аудиторії;
4. Спеціальні носії соціально-масової інформації (преса, телебачення, радіо, Інтернет).

Провідним компонентом тут, звичайно, є третій – «сукупність професій», бо перший («система творів») – це результат роботи журналіста, другий («інститут суспільства») – це ідея професії, а четвертий («носії інформації») – це технічне забезпечення. І ключовим, як на мене, словом тут є «творчих», тобто – усі ті дії, які мають остаточною метою створення певної інформації (текст, відео, аудіо тощо), не обмежуються застосуванням певних технічних засобів для

передачі цієї інформації на розгляд соціуму, а передбачають саме власну точку зору, власне трактування, власний спосіб викладення інформації. За контентом (рядками в газеті, звуком на радіо, картинкою на ТВ) завжди має бути АВТОР, творець цього змісту і сенсу. І у цьому журналіст дуже близько перебуває з літератором, який теж створює контент (повість, сценарій фільму чи радіовистави). І новітня історія знає випадки, коли радіослухачі сприймали художній текст як репортаж з місця подій. І за нинішнього науково-технічного рівня розвитку цивілізації відео старту космічного корабля з першим космонавтом на борту, яке було записано через тиждень після польоту, довго уявлялося цілком документальним. А кадри пересування американських астронавтів Місяцем на фоні зірково-смугастого прапорця, який тріпотить на місячному вітру, й досі викликають здивування чарами позаземного життя. Але принципова відмінність журналістського тексту від тексту художнього, письменницького полягає саме у тому, що цей текст (в широкому сенсі цього слова) є текстом, по-перше, нон-фікшн, підтвердженим документально, по-друге – актуальним, не віддаленим у часі. Так чи інакше продукт журналістської діяльності – створений, артефакт, його не існувало до того, як він виник у свідомості автора.

І ця категорія – «автор» – є провідною у літературознавстві. Література як соціальний феномен довго йшла до визнання цього явища. «Усвідомлення самобутнього авторства як категорії, відповідної творчій, неординарній особистості, – свідчать укладачі Літературознавчого словника-довідника, – виникло у зрілий період еволюції мистецтва, на стадії переходу від фольклорно-колективного чину до індивідуального» (Гром'як, Ковалів). Ключовими у цих міркуваннях суть слова «самобутнє авторство». Такої ж думки дотримуються й автори Літературознавчої енциклопедії. «Лише автор, – стверджують її укладачі, – може дозволяти або забороняти оприлюднення власного твору в будь-якому вигляді» (Ковалів). Текст вірша, новели, роману може бути опублікований у журналі, газеті чи окремою книгою у видавництві, але завжди у нього є автор, фізична особа, яка не залежить від назви газети, журналу чи видавництва. І у

цьому основна світоглядна особливість літературної творчості. І підручники історії літератури – це завжди низка власне монографічних статей про творчість окремих авторів, які можуть гуртуватися у якісь об'єднання чи навколо якогось журналу або видавництва – а можуть зовсім цього не робити, і їх літературна кар'єра та реноме від цього не постраждає, а читач про це може взагалі не знати.

Натомість творчість соціально-комунікативна, журналістська з точки зору сучасних українських теоретиків від журналістикознавства функціонує у принципово інших координатах. Пишучи про постать автора в журналістиці, І.Л. Михайлин заховав за густо плетеним правовим парканом фатальну для цієї постаті фразу: «Сучасний друкований чи електронний часопис, радіопередача чи телепрограма – результат колективної творчості» (Михайлин, 2013). Тобто, автора, моно-постаті у журналістиці не існує. За все відповідає орган: газета, журнал, канал, станція, сайт. Можуть сказати, що це справедливо, бо газету, канал, станцію реалізує цілий колектив працівників. Але й письменник не набирає свою книжку у друкарні.

І коли викладач пропонує студентам факультету журналістики перейнятися метою їх майбутньої професії, то у робочій програмі, у підручнику з предмету «Історія журналістики» студент не побачить жодного імені: жодного видатного газетяра, репортера, фотографа, аналітика, спортивного коментатора, який би своєю діяльністю заслужив на окрему розповідь про його творчий шлях, щоби студенти знали, з кого брати приклад. Достатньо подивитися у будь-який, без виключення, підручник або методичні матеріали з історії світової чи української журналістики – і у змісті ми побачимо: «Преса Буковини. Преса Волині. Преса Карпатської України...» (Кость) або: «Розділ четвертий "Харьковский демокрит". Розділ п'ятий "Украинский вестник"...» (Михайлин, 2003).

І це не тільки тому, що так історично склалося і так були написані підручники, за якими вчилися нинішні автори, а тепер їх нам не можна цитувати, а ще й тому, що це обґрунтовується методологічно, і методолог у книзі, яка описує журналістську освіту і науку, зазначає, розглядаючи «особливості історії

журналістики як галузі наукового пізнання», що, по-перше, оскільки, на відміну від літературознавства, історик журналістики має справу із значно більшим обсягом матеріалу, то й зазіхати на окремі обличчя у цьому океані мас-медіа не має ані можливості, ані сенсу. По-друге, журналіст, у протилежності до письменника, який є, як правило, поетом, прозаїком або драматургом, займається чим завгодно і мало хто писав тільки у обраній сфері. Тому, каже дослідник, «уся періодична преса повинна увіходити до предмета історії журналістики» (Михайлин, 2009).

У результаті історія світової та вітчизняної журналістики постає безликою. Та обставина, що переважна більшість письменників починали як журналісти або й здійснювали ці процеси паралельно, нічого у атмосфері сприйняття не змінює, тому що курс світової літератури у студентів-журналістів вилучений, і їм імена класиків репортажу, які перейшли до жанру повісті і роману, нічого не кажуть. І імена українських журналістів, які вперше в історії української культури здобули Оскара, стали для більшості читацької та глядацької публіки, у тому числі – студентської, повною несподіванкою, незважаючи на попередню Пулітцерівську та Шевченківську премії. Практично ніхто з студентів факультетів журналістики, пишучи дипломні роботи, не спирається на іменні, індивідуальні досягнення діючих, активних асів українських медіа. І таку картину освітнього процесу треба кардинально змінювати, бо до добра вона не доведе.

Список використаних джерел:

Гром'як, Р., Ковалів, Ю. (1997). *Літературознавчий словник-довідник*. ВЦ «Академія».

Ковалів, Ю. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Т.1*. ВЦ «Академія».

Кость, С. (2008) *Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: структура, проблематика. Книга перша)*. ЛНУ ім. І. Франка.

Михайлин, І. (2003) *Історія української журналістики XIX століття: Підручник*. Центр навчальної літератури.

Михайлин, І. (2009) *Журналістська освіта і наука: підручник*. Університетська книга.

Михайлин, І. (2013). *Журналістика: словник-довідник*. Академвидав.

Ішук А.А.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7825-4295>

кандидат філософських наук, доцент

доцент кафедри германських мов

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

м. Київ, Україна

МЕДІЙНА ДИНАМІКА ТА ЇЇ РОЛЬ У КОМУНІКАЦІЇ ТА МАНІПУЛЯЦІЯХ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Російсько-українська війна актуалізує питання важливості не лише швидкої передачі інформації, а й її достовірності. У цьому контексті надзвичайно зростає роль медіа, включно із соціальними мережами, у формуванні суспільної думки.

Мета даної розвідки полягає в розгляді динаміки сучасної комунікації в умовах воєнних реалій та її впливу на гуманітарну безпеку.

Як російські, так і українські медіаплатформи використовують свої ресурси для інформування громадян про воєнні та політичні події. Велика кількість телеграм-каналів, сторінки у соціальних мережах, великі офіційні медіа є засобами формування громадської думки та політичних рішень (Ishchuk O., Ishchuk A., 2023). Державні установи (прямо чи опосередковано), громадські угруповання, окремі активні громадяни мають змогу таким чином впливати на суспільну думку, формувати відповідний наратив шляхом поширення необхідної (для автора конкретного повідомлення) інформації. Так досягаються певні стратегічні цілі і формується думка більшості. І таким же чином можна говорити

про створення маніпулятивних наративів. Кожне таке повідомлення спрямовується для конкретної аудиторії і є ретельно продуманим і адаптованим під її потреби (Schoemaker & Strelau, 2014).

Під час війни або будь-якого конфлікту увага завжди акцентується на протидії можливим інформаційним маніпуляціям. Важливо впроваджувати високі етичні стандарти публікацій офіційних медіа та підвищувати рівень медіаграмотності населення, особливо це стосується молоді, яка бере активну участь у медіакommunікаціях і часто може стати жертвою вдалим інфоманіпуляцій. Це не означає заборону певних ЗМІ чи медіаресурсів, а навпаки підтримує здоровий та цілісний публічний дискурс, в якому усі учасники мають можливість розрізняти якість і мету конкретних повідомлень. Соціальні медіа стають ключовим інструментом комунікації, що знижує витрати, прискорює поширення інформації та змінює динаміку конфлікту. Науковці використовують дані із соціальних мереж для кращого розуміння конфліктів і їх впливу на гуманітарну безпеку (Zeitsoff, 2017). Це включає вивчення механізмів поширення інформації та впливу медіа на соціальні процеси, а також розробку стратегій для захисту громадськості від дезінформації та пропаганди.

Російсько-українська війна показує, як перекручені або просто неправдиві новини у соціальних мережах можуть призвести до плутанини та підвищення напруженості. Це підкреслює важливість медіаграмотності для розрізнення правдивої інформації від дезінформації. Неправдиві (фейкові) повідомлення можуть викликати серйозні наслідки, включаючи загрозу життю цивільного населення.

Швидке поширення інформації в соціальних мережах впливає на громадську думку та формування політичних рішень, що може суттєво вплинути на ефективність гуманітарного реагування. Маніпуляція медіа-комунікацією в зонах конфлікту може підривати довіру до джерел інформації та ускладнювати діяльність гуманітарних організацій. Це підкреслює значення медіаграмотності та критичного мислення для пом'якшення впливу дезінформації та маніпуляцій на громадську думку. Гуманітарні організації повинні адаптувати свої

комунікаційні стратегії для забезпечення прозорості, довіри та стабільності в умовах конфлікту.

Список використаних джерел:

Ishchuk, O., Ishchuk, A. (2023). Communication in the media space and manipulation during wartime. Proceedings of the II International Interdisciplinary Scientific and Practical Conference «Open Science of Ukraine: Visionary Discourse in the Context of Martial Law», 27–29 September 2023. <https://shorturl.at/rsBKU>

Schoemaker, E., & Stremlau, N. (2014). Media and conflict: An assessment of the evidence. *Progress in Development Studies*, 14 (2), 181–195. <https://doi.org/10.1177/1464993413517790>

Zeitsoff, T. (2017). How Social Media Is Changing Conflict. *Journal of Conflict Resolution*, 61(9), 1970–1991. <https://doi.org/10.1177/0022002717721392>

Калужська Л.О

ORCID: 0000-0002-5833-7779 0009- 0009-0600 -7215

кандидат філологічних наук

доцент кафедри германської філології

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

Карнауха С.О.

здобувач вищої освіти філологічного факультету

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

КРЕОЛІЗОВАНІСТЬ ТЕКСТІВ INSTAGRAM ВЕРСІЇ

МОДНОГОЖУРНАЛУ «VOGUE»

Ми розглядаємо тексти соціальної мережі Instagram, в якій фото або відео

є основним компонентом публікації. Фото або відео може супроводжуватися текстом. Текст, який створює ціле із немовними компонентами, розглядається як креолізований.

Розгляд креолізованості текстів в роботі базується на класифікації О. Амісімової (Амісімова, 1992). Перший вид, з нульовою креолізацією, тобто текст без зображення, відсутній серед розглянутих нами. Серед розглянутих прикладів відсутній другий вид, часткова креолізація, для якої важливий текст, а фото або відео є необов'язковим.

Всі тексти належать до третього типу, тобто вони є частиною комплексу, головну роль у якому відіграє фото або відео, оскільки одяг має візуальну культуру у сучасному суспільстві. Тексти описують та дають додаткову інформацію.

Наприклад, зображення на фото моделей, що демонструють колекцію бренду Chanel, супроводжується текстом: *«Virginie Viard presented a vision of balletcore this morning in the form of @ChanelOfficial's 2024 Haute Couture collection. Margaret Qually, Actor and Chanel ambassador, opened the show with white tights and a tulle skirt, followed by models including @akonchangkou, @AmeliaGray in Chanel's staple tweed paired with flowing skirts and the Chanel couture bride, @LoliBahiaa, closed tulle detail – the show, as ever. Tap the link in bio to see every look from the runway».*

Попередній текст надає інформацію про автора одягу, який зображений на фото. Надаються назва колекції одягу, короткий опис основних особливостей колекції, Instagram та nicknames дівчат-моделей на фото. Особливість текстів Instagram представлена тим, що частина тексту є посиланнями на інші сторінки та акаунти Instagram, наприклад: @ChanelOfficial's, @AmeliaGray.

Ще один приклад креолізації третього типу представляє групу фото, на яких зображені знамениті особи, що прийшли на спотривний матч в якості болівальників. Текст надає їх імена та короткий опис їх вбрання та посилання на Instagram акаунти: *«@jlo, @kimkardashian, and @badbunnypr have court-side style down to a fashionable science. Head to the link in bio for all the details on their*

Lakers game looks».

Наведений текст також містить притаманні платформі Instagram посилання «@jlo, @kimkardashian, @badbunnypr», які дозволяють перейти на інші сторінки та аканти.

Сучасні модні журнали опановують соціальні мережі, для того щоб поширювати свої тексти за допомогою нових сучасних можливостей Інтернету. У мережі Instagram всі тексти журнали «Vogue» є креолізованими, оскільки платформа була створена для обміну фото та відео.

Список використаних джерел:

Амісімова, О. (1992). Паралінгвістика та текст (відносно проблеми креолізованих та гібридних текстів). *Питання мовознавства*, 58–71.

Хоробчук Ю.В.

ORCID: <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-2057-5501>

аспірантка Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

МЕДІАЛАНШАФТ НЬЮ-ЙОРКА У РОМАНІ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ»

Важливою складовою знакової природи міста є медіаланшафт, який потребує докладних розвідок у сучасному літературознавстві, особливо у сучасній постфеміністичній прозі, для якої характерно використання медіаланшафту як складової її жанрової природи.

Метою нашої роботи є дослідження поетикальної природи медіа як частини урбаністичної культури Нью-Йорка в романі Елізабет Гілберт «Місто дівчат». Теоретико-методологічною базою дослідження є праці, що стосуються семіотики міста (Butor, 1982; Агеєва, 2006; Бігун, 2019; Фоменко, 2007).

Частиною урбаністичного медіаланшафту у романі Елізабет Гілберт

виступають радіопрोगрами, афіші, друковані медіа, рецензії, вивіски тощо. Сюжетна лінія твору тісно переплетена з так званою «жовтою» пресою. Як відомо, такого роду медіа часто маніпулюють думками, розповідають про особисте життя відомих людей, виносячи таємні інтриги на загальний осуд, проте інформація не завжди є достовірною та правдивою.

Усі герої роману «Місто дівчат» у різний спосіб контактують з тогочасними американськими медіа. Наприклад, бабця Моріс обожнювала читати сенсаційні новини кіно та шоу-бізнесу, слідувала за колонками редакторів «жовтої» преси, про що згадує Вівіан, головна героїня роману. Одним із улюбленців бабці був редактор Вінстон Вінчелл, про якого говорили, що той: *«створював і руйнував чужі репутації, як тільки йому хотілося — наче хлопчик, який бавиться з піщаними замками. Дехто навіть стверджував, мовляв, саме Вінчелл доклався до того, що Рузвельта переобрали: бо Вінчелл (який палко виступав за те, щоб Америка вступила у війну й перемогла Гітлера) прямо сказав своїм прихильникам голосувати за Рузвельта. І мільйони людей його послухалися»* (Гілберт, 2019). Так у творі підкреслюється значний вплив преси на формування суспільної думки, на хід історичних та політичних подій. Бабуся Моріс навіть натиснула на свою невістку, щоб та обрала імена для внуків, які починаються з літери «В» як у Вінстона Вінчелла, тому брата героїні назвали Волтером, а її – Вівіан.

Поворотний момент у творі теж пов'язаний з «жовтою» пресою, з самим Вінстоном Вінчеллом, в руках якого опинилася доля Вівіан, що потрапила у скандальну історію зі своєю подругою Селією та Артуром Вотсоном, чоловіком популярної актриси Едни Паркер. Описуючи подружнє життя Едни та її чоловіка, таблоїди писали: *«Що ж до Артура Вотсона, то він занадто молодий для своєї дружини, а вона занадто для нього талановита. І, певно, саме тому вони тримаються купи! Не знаю, чи поза сценою він такий самий дерев'яний, як у світлі прожекторів, але якщо так, то мені шкода його гарнюню жінку!»* (Гілберт, 2019).

Вівіан потрапляє на фото, де в обіймах Артура, під дією алкоголю

цілується із Селією. Вінстон Вінчелл хоче скористатись моментом та розповісти про цей скандал у своїй колонці. Безперечно, що секс-скандал може зруйнувати репутацію сім'ї Вівіан, кар'єри Селії та Артура, врешті й самої Едни Паркер. На допомогу Вівіан приходять подруга тітки Пег – Олів, яка переконує Вінстону Вінчелла знайти спосіб врятувати репутацію молодої дівчини. Стаття Вінчела виходить без згадки про її ім'я та прізвище: *«Ось вам приклад неджентльменської і непорядної поведінки від такого собі «містера Една Паркер Вотсон». Якщо однієї жінки ненаситному британцю замало, то, може, хай його зігріють дві американські артисточки, що скажете?.. Так і є, ми піймали Артура Вотсона в той гарячий момент, коли він вицілювався біля входу у «Прожектор» із Селією Рей, своєю партнеркою з «Міста дівчат», і зі ще однією довгоногою жителькою Лесбосу... Прекрасний спосіб збавити час, містере, поки ваші земляки гинуть на війні з Гітлером... Оце так видовище влаштували вчора ввечері на тротуарі!.. Сподіваюся, ці троє дурноверхих купідончиків досхочу набавилися перед камерами, бо всі, хто має мізки в голові, розуміють: ось іще один зірковий шлюб, який скоро «перекроють»! ...Напевно, учора ввечері Артур Вотсон дістав добрячого прочухана від своєї дружини...!»* (Гілберт, 2019). Наслідком публікації цієї статті було повернення Вівіан з Нью-Йорку додому у невеличке місто, кар'єру танцівниці Селії було зруйновано. Тільки Артур вийшов сухим із води та залишився разом зі своєю дружиною, яка йому пробачила.

Окрім впливу таблоїдів у романі розкривається роль рецензій у театральному житті: *«Усе залежить від того, що напишуть Аткінсон і Вінчелл, – сказав дядько Біллі. – Якщо нас похвалять і престижні газети, і жовта преса – все, маємо хіт»* (Гілберт, 2019). Після вдалої прем'єри шоу у театрі «Лілея» кожний критик хотів написати свій відгук про виставу, наприклад: *«Підійть на цю виставу й забудьте про свої клопоти. Місіс Вотсон нагадує нам, чому до Нью-Йорка варто привозити більше акторів з Лондона, а може, навіть і не відпускати їх потім назад»* (Гілберт, 2019), або: *«Подивитися «Місто дівчат» варто бодай для того, щоб помилуватися костюмами Едни Паркер Вотсон, бо*

вони прекрасні – від першого до останнього гудзичка» (Гілберт, 2019). Схвальні рецензії дали результат, вистала стала справжнім хітом, глядачі масово скуповували білети: *«Хіт був у наших руках. Якийсь тиждень тому ми вмовляли людей прийти на нашу виставу, а тепер завертали їх з порога. Ще до Різдва тітка Пег і дядько Біллі повернули собі вкладене, а грошенята почали стікатися рікою – принаймні так запевняв дядько Біллі»* (Гілберт, 2019).

У романі прослідковується зміна характеру мистецького контенту під час активних військових дій США у Другій світовій війні. У цей час Вівіан ставить сценки на корабельні. Зокрема, вона підкреслює пропагандистський характер мистецтва того період: *«Ми повинні були повсякчас підтримувати й розпалювати злість до Гітлера й Гірогіто (ми стільки разів убили Гітлера у стількох різних скетчах, що я впевнена: ми снилися тому чолові'язі в кошмарах, дарма що він був аж у Німеччині). А ще нам треба було дбати про те, щоб робітники не забували про наших хлопців за океаном: ми нагадували їм, що халявити – означає наражати американських моряків на небезпеку. Мусили попереджати, що шпигуни на кожному кроці і що язик мій – ворог мій. Давати їм уроки з техніки безпеки й повідомляти останні новини»* (Гілберт, 2019).

Яскравим елементом твору є візуальний урбаністичний текст Нью-Йорка разом з вивісками та афішами. На думку М. Бютора, надписи, реклама, преса, вивіски, афіші є невіддільними елементами урбаністичного простору. Дослідник вважає, що у великих містах соціум сприяє концентрації медіаланшафту, що посилює емоційний вплив на реципієнта (Butor, 1982). Наприклад, частиною театру тітки Пег були афіші, які слугували медіамаркерами для глядачів. Назви ресторанів, барів, готелів Нью-Йорка були яскравими та екзотичними у розрахунку на приваблення клієнтів. Вивіски магазинів, салонів Нью-Йорка теж втілювали певну ідею, в якій декодувалися прагматичні маркетингові смисли. Коли Вівіан та її подруга Маджорі відкрили салон весільних суконь, то обрали для нього назву «L'Atelier»: *«Ідею елітності – ось що ми продаватимемо людям. Ідею елегантності. Я назву салон французькою: L'Atelier»* (Гілберт, 2019). Так особлива назва давала відчуття унікальності, можливість ввиділитись з-поміж

інших подібних закладів та подарувати атмосферність столиці моди – Парижу.

Отже, медіаландшафт є важливим елементом урбаністичної культури Нью-Йорка в романі Елізабет Гілберт «Місто дівчат». Сюжетна канва роману розвивається на тлі преси, вистав, рецензій, афіш, вівісок та інших видів медіа. Письменниця використовує медіа як засіб передачі не лише інформації та атмосфери, але й як частини знакової системи міста.

Список використаних джерел:

Агеєва, В. (2006). Координати урбаністичного простору. Кур'єр Кривбасу, (198), 153–163.

Бігун, О. (2019). Imago Urbis: Париж У поезіях у прозі Поля Верлена. Султанівські читання, (8), 93–101.

Гілберт, Е. (2019). Місто дівчат / пер. з англ. Г. Лелів. Львів : Вид-во Старого Лева.

Фоменко, В. (2007). Місто і література: українська візія. Луганськ : Знання.

Butor, M. (1982). La ville comme texte. *Répertoire*, V, 33–42.

Stepanov V.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8169-7908>

PhD in Philology

Assistant lecturer at the Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

LANGUAGE AS A MANIPULATION TOOL IN POLITICAL TRANSFORMATIONS

In the modern world, language is important as a factor of social unity. By bringing people together, language is able not only to integrate the community, but also to manage it according to needs of authorities. In other words, language is a kind of tool, a weapon in the processes of political transformations (Zhabotynska, 2015).

Appearing in the political continuum, language adjusts interests of the nation,

directs people to achieve specific goals. In this aspect, it becomes a tool of propaganda – dissemination of worldviews, statements, theories, facts, arguments, rumors and other information to influence public opinion in favor of a certain common cause (<https://sal0.li/d395a8E>).

Within the historical development of humanity in general and the current situation on the international arena in particular, propaganda acquires a special relevance in political transformations when a country survives and progresses with overcoming difficulties. Military conflicts are one of the most significant challenges to country's destiny. In such situations, maximum mobilization of political, economic, scientific, cultural, and moral potential is required, which is made possible by language resources and the media.

Nevertheless, when a nation seeks to win a conflict, public propaganda can be used not only for good purposes. It is not uncommon for state leaders to abuse their powers by putting their own priorities above those of the public or by promoting openly reprehensible ideas. This problem requires clarification: why do officials manipulate the language and what exactly is hidden behind such manipulation?

From our perspective, the main reason for language manipulation lies in attempts to hide responsibility for political decisions. It is responsibility (including the criminal one) that is imposed for any actions in governing the country. In such cases, the state leadership may resort to specific linguistic manipulation techniques, the typology of which we propose to consider in lexical, grammatical and stylistic aspects. The proposed classification resonates with the ideas of the language level stratification (phonetic, lexical, grammatical, etc.) (Kocherhan, 2001).

Among lexical means of manipulation, there are euphemisms – neutral words used to replace inappropriate utterances. Traditionally used as a tool of political correctness (a manner of respectful communication with members of one's own or another culture: *Afro-American* instead of *Negro*; *disabled* instead of *invalid*), euphemisms have become firmly rooted in the political sphere to conceal aggressive intentions or forceful influence.

Thus, in the sense of military conflicts, the historical perspective shows that the

Holocaust (the mass extermination of Jews) during the Third Reich was called *the final solution to the Jewish question*. In the secret protocol to the Molotov-Ribbentrop Pact of 23 August 1939, the agreed division of Eastern Europe was veiled as *a territorial and political reorganization*. Germany called the invasion of Poland during the Second World War *a preventive measure*.

Modern times are also rich for lexical manipulation in political conflicts. For example, we can list a number of propaganda stamps of the Russian Federation where euphemisms masked openly hostile actions in the international arena:

- a) *reunification of Crimea – annexation of the Crimea to the Russian Federation;*
- b) *special military operation – a full-scale invasion, war;*
- c) *denazification – overthrow of the constitutional order, change of power;*
- d) *demilitarization – destruction of the armed forces;*
- e) *strikes on decision-making centers – destruction of the political elite.*

In addition to euphemisms, stylistic devices can shift responsibility. One of them is metonymy – transfer by adjacency. The metonymic pair «plural – singular» has a manipulative effect. The responsibility of a person or group is transferred to the entire state:

Most Ukrainians support joining the EU – Ukraine is for joining the EU;
Deputies adopted the law – Ukraine adopted the law.

The grammatical system has a similar feature. In particular, the verb categories of person and number clearly indicate manipulative operations to shift personal responsibility for political decisions onto collective shoulders:

I gave the order – We gave the order;
The President vetoed – Politicians vetoed / The whole Ukraine vetoed.

The verb category of voice is also a notable tool of power manipulation. For example, when reporting on difficult decisions, politicians try to absolve themselves of responsibility by using the Passive Voice instead of the Active Voice without specifying the decision initiator. This was the case with representing information about the Chernobyl accident in the *Vremya* TV program (Zhabotynska, 2015):

There was an accident at the Chernobyl nuclear power station. One of the

nuclear reactors was damaged. Measures are being taken to eliminate the accident consequences. Assistance is being provided to the victims. A government commission has been established.

Besides, the verb categories of tense and aspect (perfective, imperfective) can have a strong manipulative meaning. For example, there are two possible responses to a proposal to support a certain political decision: *I am supporting* or *I will support*. The first option indicates a voluntary vote in the moment of speech. The second statement indicates pressure and a prior agreement.

Similar manipulations are manifested in the following statements. *I have made a decision* – the person performed and completed the action once; *I made a decision* – the action was performed many times, and it is not known for sure whether it was successful.

In addition, manipulation works through the excessive use of formal business or scientific style lexemes. For example, by using bureaucratic words, people may try to make themselves appear «smarter and more experienced than they really are».

Thus, a long statement and an identical short one can manipulatively divide people into competent and incompetent.

Regarding your official appeal, we would like to inform you that in accordance with Article ... of the Criminal Code of Ukraine, investigative actions are carried out at the time of the suspect's detention after serving him with a suspicion – The suspect was detained. The case is being investigated.

Thus, verbal means are a powerful manipulative weapon in political transformations. We see the research prospects in studying the manipulative effects of non-verbal means of communication.

References:

- The Vremya TV program on the Chernobyl accident (2024). <http://surl.li/txjpu>.
- Zhabotynska, S. (2015). Language as a weapon in the world outlook war. MAIDAN – ANTIMAIDAN: The thesaurus language of lexical innovations. <http://surl.li/txjpv>.

Kocherhan, M. (2001). Introduction to linguistics. Kyiv.

Propaganda: A Wikipedia article (2024). <https://salo.li/d395a8E>.

Богуславський О.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2653-5228>

доктор наук із соціальних комунікацій,

професор кафедри журналістики, реклами та PR

Житомирського державного університету імені І. Франка

м. Житомир, Україна

Назарук Н.О.

магістрантка Житомирського державного університету імені І. Франка

м. Житомир, Україна

МЕДІАКОНТЕНТ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ МІСТА

Впізнаваний бренд міста та його позитивний імідж є одними із важливих чинників для залучення інвестицій, сприяння туризму, підвищенню рівня поваги до населеного пункту та його престижу. На думку Саймона Ангольта (2007), в епоху глобалізації, коли всі країни, регіони та міста змушені конкурувати одне з одним, брендинг для них є необхідним. Місто потрібно виділити серед інших, показати його унікальні цінності, створити впізнаваний образ. Не менш важлива роль відведена територіальному брендингу в протидії кризовим явищам. В умовах повномасштабної війни це особливо актуально, оскільки бюджет громад обмежений, і розвиток міст залежить від намірів інвесторів вкласти в це власні кошти та зусиль жителів населених пунктів. Окрім того, спільна робота жителів громади над розробкою та реалізацією проєктів сприяє їхній згуртованості і є ефективним інструментом для розвитку міста (Головко, 2021).

Тема міста та цінності його бренду – одні з ключових елементів концепції бренду. Цінності показують унікальні переваги міста серед інших, як-от економічні, соціальні, культурні або емоційні (Іванченко, 2017). Одним із потужних каналів для трансляції інформації цільовій аудиторії про цінності

бренду є медіаконтент. Він дозволяє створити емоційний зв'язок із містом, викликати позитивні асоціації та зацікавленість у потенційних відвідувачів, інвесторів та жителів.

Медіаконтент – це наповнення засобу масової інформації матеріалами у формі тексту, відео, звуку чи зображення для передачі повідомлень до реципієнтів. Однією із найбільш впливових видів медіаконтенту є змішаний, який поєднує зображення, текстові елементи та звук (Туманська, 2021). Відеоролик є одним із різновидів медіаконтенту. Відеореклама міста, презентуючи його найяскравіші образи та переваги, передаючи атмосферу, має на меті заохотити якомога більшу кількість реципієнтів до подорожі (Білюк, 2015).

Соціальні медіа щороку стають дедалі популярнішим джерелом отримання інформації. Пандемія COVID-19 у 2020-2023 роках, а за нею і повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році закріпили позиції соціальних мереж у житті українців не лише як засобу для спілкування та отримання оперативних новин, а й комунікації між брендом та споживачем. За результатами громадської мережі «ОПОРА» (Опора, 2023) у 2023 соціальні мережі були одним з основних джерел отримання інформації в українців. Найпопулярнішими соцмережами були фейсбук, інстаграм і тікток. Високі сходинки посідають месенджери, а також відеохостинг «YouTube» – 2 місце у переліку. Для поширення відеоконтенту з метою формування бренду найбільш придатними є ютуб, інстаграм та тікток. Перший та останній спеціалізуються на поширенні відеоконтенту, а інстаграм має окремий розділ «Reels» для поширення відеороликів тривалістю до 90 секунд.

Один із найбільш впізнаваних територіальних брендів у світі – бренд американського штату Нью-Йорк – активно використовує для поширення інформації про Нью-Йорк цифрові інструменти, зокрема соціальні мережі. Менеджери, відповідальні за наповнення акаунтів в соцмережах, активно створюють відеоконтент і поширюють на платформах тікток та інстаграм. Так одним із найпопулярніших жанрів відео на акаунтах бренду є «Місця в Нью-

Йорку, які варто відвідати» із текстом та відеорядом, який містить кадри місць, про які згадують. Менш популярним є ютуб-канал бренду. Однак така тенденція є закономірною, враховуючи те, що реципієнти все частіше віддають перевагу саме коротким відео, як-от у тіктоці чи інстаграмі.

В Україні найяскравішим прикладом є ютуб-канал бренду «Lviv Travel» із короткими відео, які презентують принади Львова, та інтерв'ю, де різні герої діляться враженнями про місто. Більш популярним є тіток та інстаграм акаунт бренду, де публікують короткі відео з вулицями та пам'ятками міста під популярну музику. Відео стабільно набирають кілька тисяч переглядів

Цікавим є підхід Житомирської міської ради. На ютуб-каналі міськради є декілька списків відтворення із медіапроектами жителів міста. Показовими є відеоролики переможців творчого конкурсу відеороликів про місто «22 Житомире! Я люблю тебе» (Житомирська міська рада, 2017). Житомиряни у відео розкривають унікальні переваги свого міста, використовуючи різні прийоми, зокрема сторітелінг. Менш популярними є тіток та інстаграм органу місцевого самоврядування. Однак, варто зазначити, що акаунти в цих соцмережах були створені значно пізніше, ніж оприлюднені згадані відеоролики.

Отже, медіаконтент, зокрема відеоролики, є одним із засобів формування та підвищення обізнаності про бренд міста. Сьогодні цей інструмент брендингу може сприяти залученню інвесторів для розвитку міста, а також згуртованості населення. Відеоконтент про місто як інструмент брендингу активно використовують як у світі, так і в Україні. Соціальні мережі – один з оптимальних варіантів для поширення відеоконтенту з цією метою, оскільки цей вид медіа є найбільш популярним зараз.

Список використаних джерел:

Білюк, І. (2015). Відеореклама в брендингу міст. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*, (21), 128–134.

Головко, Л., Головко, Т. (2021). Бренд територій, як інструмент соціальної згуртованості громад. У *Бренд-менеджмент: маркетингові технології*, 27–29.

Житомирська міська рада. (2017, 28 березня). *Запрошуємо до Житомира* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9w7XAGxAGN0>

Іванченко, А., Іванченко, Г. (2021). Брендинг міста як інструмент територіального маркетингу (приклад міста Вінниця). У *Бренд-менеджмент: маркетингові технології*, 374–376.

Медіаспоживання українців: Другий рік повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. (б. д.). ОПОРА – Громадянська мережа – вибори в Україні - Election in Ukraine. https://www.oporaua.org/polit_ad/mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-drugii-rik-povnomasshtabnoyi-viini-24796

Туманська, М. А. (2021). Медіаконтент: Сутність та види. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*, (11).

Anholt, S. (2007). *Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions*. Palgrave Macmillan.

Жиленко І.Р.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1982-710X>

доктор філологічних наук

професор кафедри журналістики та філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ У ТВОРАХ ЗАРУБІЖНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

Найдоленосніші події початку ХХ століття – Жовтневий переворот, а за ним створення у кінці 1922 року Союзу Радянських Соціалістичних республік – викликали у світі неймовірну цікавість. Це питання є для нас *актуальним* не лише з огляду переосмислення обставин того часу, але й з боку розуміння того, як, чому і завдяки яким творам світова спільнота дізнавалася і сприймала СРСР –

як світовий експеримент «союзу незламних республік вільних» (у перекладі М. Бажана – слова з гімну С. Міхалкова «Союз нерушимих республік свободных») – чи «не той, яким ми сподівалися його бачити» (Жід, 1990). З огляду на минуле можна зрозуміти й сьогодення, адже зображення сучасних подій відбувається з присутністю вдалих пропагандистських маркерів.

У травні 1927 р. до редакцій деяких еміграційних видань, зокрема паризьких, надійшло анонімне звернення «До письменників світу», у якому митці СРСР нарікали на мовчання зарубіжних колег тоді, як «у великій країні йде удушення великої літератури». Автори зазначали, що, окрім співчуття й морального засудження найжорстокішої з деспотій, вони нічим не зможуть допомогти, але намагалися відкрити світові правду, розповівши про жорстку реальність, створену «майстерною лицемірною маскою з того страшного лику, який виявляє комуністична влада в Росії». Письменники заклинали зарубіжних колег описати страшний досвід СРСР, бо самі вони безсилі зробити це. У газеті «Правда» згадане звернення було назване фальшивкою. І хоча письменники, які перебували в еміграції, спробували завадити цьому, написавши протест проти комуністичної брехні, однак західна преса ніяк на це не відреагувала.

Мета роботи: розглянути репрезентацію СРСР як безпрецедентного більшовицького експерименту у творах зарубіжних публіцистів, виявивши їхню кардинальну відмінність і намагання кожного сказати світові свою «правду».

СРСР, як відомо, охоче запрошував зарубіжних журналістів і працював з ними так ефективно, щоб країни Заходу у жодному разі не дізнався правди. До цього «додавалися і чималенькі «фінансові заохочення» потрібних персонажів – політиків, профспілкових діячів, інтелектуалів. Крім того, вистачало і мрійників-не-від-світу-сього, котрі абсолютно добровільно розповідали, яким чудовим є життя трудящих в Радянському Союзі і які брудні наклепи ллють на це життя буржуазні писаки» (Грабовський, 2012). Так Країна Рад довоєнних часів стала місцем «паломництва» зарубіжних письменників, яким – чи під впливом більшовицької пропаганди, чи від власного бажання – кортіло самим побачити, як відбувається побудова соціалізму й описати цей світовий експеримент.

У 30-ті роки деякі журналісти знаходилися в СРСР як представники зарубіжних видань (Гарет Джонс, Волтер Дюранті). Серед тих, хто побував, іноді й не один раз, і був частіше у або захваті від оновленої країни – Бернард Шоу, Луї Арагон, Сінклер Льюїс, Герберт Веллс, Теодор Драйзер, Ромен Роллан, Анрі Барбюс, Ліон Фейхтвангер, Андре Жід та багато інших. Наукові й журналістські розвідки на цю тему маємо від І. Бредіхіна, О. Гандзія, С. Грабовського, І. Жиленко, Ю. Колісника, В. Короткого, С. Криворучко. Дж. Мейса, К. Мороза, О. Мустафіна, О. Пасховеера, К. Сіріол, Ю. Шаповала та багатьох інших.

Зарубіжні письменники залишили твори про більшовицький експеримент, які на початку перебудови Жак Дерріда назвав «літературним пілігримством». Щоб упевнитися, що Захід мав дві правди про СРСР – «єдину у світі державу, яка не містить у собі жодної вказівки на місцевість чи націю, яка не має власного імені в звичному сенсі слова» (Ж. Дерріда), зробимо *оглядову подорож* у 30-і роки за творами відомих літераторів – Бернарда Шоу і Андре Жіда.

Після Жовтневого перевороту Бернард Шоу приєднався до руху «Руки геть від Росії!», захищаючи право країни на експеримент. Готуючись до відвідин Москви у 1931 р., він наполягав: «Я не хочу померти, не побачивши СРСР!». Письменник не лише побачив, а був у захваті, навіть став одним з найбільших і найкращих спростовувачів кривавих злочинів Кремля. Бернард Шоу писав: «Голод в СРСР? Це нонсенс. Я ніколи не бачив, щоб десь годували так добре, як у Радянському Союзі. Це були дев'ять найситніших днів у моєму житті». У передмові до п'єси «На міліні» (1933) він категорично заперечував існування голоду в Україні. «Я не бачив там голодних людей, і діти були помітно гладкими. І я не можу вірити тим звісткам, коли щойно прочитав у *The Times* листа від містера Керенського, який запевняв, що в Україні голодні люди їдять одне одного» (Пасховеер, 2015). Разом із 20-ма іншими особами, 2 березня 1933 р. Б. Шоу написав лист у *The Manchester Guardian*, де зокрема йшлося: «Ми, ті, що підписались нижче, нещодавно відвідали СРСР. Деякі з нас об'їздили більшу частину її цивілізованої території. Ми хочемо зазначити, що ми ніде не бачили доказів такого економічного рабства, злиднів, безробіття та цинічного відчаю

покращення, які сприймаються як неминучі та ігноруються пресою як такі, що «не мають цінності новин» у наших власних країнах. Скрізь ми бачили повний надії та ентузіазму робітничий клас, який поважає себе, вільний до меж, нав'язаних їм природою та жакливою спадщиною від тиранії та некомпетентності їхніх колишніх правителів <...> Ми вважали б це нещастям, якби нинішня кампанія брехні дозволила б просунути без протиріч і зашкодити відносинам між нашою країною та СРСР» (Letters, 1933).

Іншу «правду» дізнаємося від класика французької літератури Андре Жіда, який у 20-30-ті роки був у Радянському Союзі одним із найпопулярніших зарубіжних письменників. Він не приховував симпатій до комуністів: «Три роки тому я висловив своє захоплення Радянським Союзом, оголосив про свою любов до нього. Здійснюваний там безпрецедентний експеримент сповнював наші серця надією, ми побачили в ньому джерело величезного прогресу, порив, здатний захопити все людство» (Жід, 1990, с. 83). Андре Жід заявив на весь світ: «Якби для успіху Радянського союзу потрібне було моє життя, я б його віддав». В СРСР почули позитивний відгук письменника й запросили відвідати країну, куди він завітав разом з іншими представниками французької інтелігенції.

Але все виявилось не так, як уявляв собі Андре Жід за натхненними відгуками численних братів по перу. Своїми враженнями він поділився в опублікованому наприкінці того ж року нарисі «Повернення з СРСР», де зауважив: «...в СРСР мені було (в моральному плані) то холодно, то жарко» (Жід, 1990, с. 98). Жід наголосив на відсутності свободи думки, жорсткому контролі за літературою та громадським життям. Цікаву згадку залишив автор про епізод, коли, проїжджаючи Горі, де народився Сталін, вирішив відправити йому листівку-вдячність. Але текст телеграми не сподобався перекладачеві, адже поруч з займенником «Вам» у ньому не було слів на кшталт: «Вам, вождеві трудящих» або «учителю народів». Автор зауважив: «...Але б'юся я даремно. Нічого не вдієш» Нарешті погоджується, втомлений суперечкою і розуміє, що «все це утворює між Сталіним і народом жакливу і непереборну дистанцію», до того ж згадує, що усі його короткі промови, виголошені в СРСР, містили

аналогічні поправки і уточнення, що й змусило Андре Жіда заявити: «...я не визнаю своїм жоден текст, який вийшов російською мовою протягом мого перебування тут» (Жід, 1990, с. 94). Письменник зауважує на тих речах, які пізніше знайдуть підтвердження у сліпому поклонінні вождеві народів: це і численні тости за Сталіна, і символічні картини, де він – у центрі – виголошує промову, а члени уряду аплодують йому. А ще Андре Жід «...не бачив такої кімнати, найскромнішої, найбруднішої, де б не висів на стіні портрет Сталіна в тому місці, де колись була ікона» (Жід, 1990, с. 94).

Хоча у нарисі було чимало теплих слів на адресу простих радянських людей, захоплення самовідданістю тих на новобудовах, натомість автор показав незвичні для нього речі: схожість одягу і приміщень, численні черги за невідомо яким товаром, товкотнечі, розповів про низьку якість товарів, адже не зміг купити навіть сувенірів, виявив фальш колективізації, стахановського руху: «Стахановський рух був чудовим винаходом, аби розворушити ледарів (колись був батіг)» (Жід, 1990, с. 89).

Але навіть така обережна критика викликала невдоволення численних прихильників і друзів СРСР, у т. ч. Ліона Фейхтвангера, який написав на противагу Жідові книгу «Москва. 1937». На це Андре Жід відповів критикам набагато різкішим щодо сталінського режиму нарисом «Поправки до мого „Повернення з СРСР“» (1937), у якому писав: «Я просвітився вже після того, як було написано книгу про СРСР. Сітрайн, Троцький, Мерсьє, Івон, Віктор Серж, Легей, Рудольф та багато інших забезпечили мене документами. Те, що я в них знайшов і про що тільки невиразно здогадувався, підтвердило і посилило мої висновки. Настав час для Комуністичної партії Франції розплющити очі, щоб припинити їй брехати. Або, якщо сказати по-іншому, щоб трудящі зрозуміли, що комуністи їх дурять так само, як їх самих дурить Москва» (Жід, 1990).

Отже, для кращого розуміння того, що і як відбувалося у Країні Рад у 20-30-ті роки, на прикладі творчості двох авторів зарубіжжя Бернарда Шоу і Андре Жіда ми відслідкували, яку «правду» хотів донести світові кожен з них. Історія й зараз показує, на чиєму боці істина, а також дає розуміння того, яку роль

відгравала радянська пропаганда, плоди якої відчуває світ і зараз.

Список використаних джерел:

Грабовський, С. (2012) Захід осмислює радянський тоталітаризм: терор, ГУЛАГ, Голодомор. 22.11.2012. <https://www.radiosvoboda.org/a/24777866.html>

Жід, Андре (1990). Повернення з СРСР. Пер. з франц. І. Овруцької. *Всесвіт*. 7. 83–111.

Пасховер О. (2015) Голодомор: як Сталін обдурив Бернарда Шоу, а він обдурив весь світ. 30 листопада 2015 р. <https://nv.ua/ukr/opinion/golodomor-jak-stalin-obduriv-bernarda-shou-a-vin-obduriv-ves-svit-82882.html>

Letters to the Editor Social Conditions in Russia Recent Visitor's Tribute. *The Manchester Guardian*. Thursday, 2 March, 1933. https://web.archive.org/web/20130308053936/http://www.garethjones.org/soviet_articles/bernard_shaw.htm

Ювко З.Ю.

студент кафедри журналістики та філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 рр.

У МАТЕРІАЛАХ ІНОЗЕМНИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Голодомор – жахлива трагедія в історії людства та нашої держави. Штучний голод, який вчинила влада СРСР по відношенню до українського народу, тривалий час несправедливо замовчувався у світі, та й досі багатьма країнами залишається невизнаним через тиск Росії. Але як тоді, так і зараз, світова спільнота воліє закрити очі на злочини росіян та відмовитись від визнання правди, якою б жорстокою та жахливою вона не була. Тоді уряди країн боялися псувати відносини з Радянським Союзом, адже через прихід до влади націонал-соціалістів у Німеччині в 1933 р. головною загрозою вважався вже не

Йосип Сталін, а Адольф Гітлер. Однак інформаційна блокада, організована радянським урядом на піку голоду, виявилася провальною. Попри обмеження свободи пересування іноземних кореспондентів та цензуру їхніх матеріалів, деяким журналістам все ж вдалося пробити залізну завісу та розповісти світові про жахливі наслідки колективізації та масові смерті від голоду на теренах «житниці Європи». Таким уособленням безпрецедентної журналістської етики та моралі були Гарет Джонс та Малькольм Маггерідж. Але на противагу їм виступили особисті апологети Сталіна, серед яких – Волтер Дюранті, який усіяко заперечував факт наявності штучного голоду в СРСР та виправдовував жорстокі методи радянської влади, підкріплюючи це максимально цинічним у цьому контексті висловом: «Не можна приготувати омлет, не розбивши яєць».

Дослідженням цієї теми займалися науковці й журналісти: Д. Мейс, Р. Конквест, Т. Снайдер, С. Кульчицький, Ю. Колісник, Я. Папуга, Я. Городняк, Ю. Луць, О. Буруль та багато інших. Але попри наявність низки ґрунтовних наукових праць, тема висвітлення Голодомору є маловивченою.

Актуальність роботи полягає в розгляді значення діяльності іноземних журналістів досліджуваного періоду для кращого розуміння настроїв Заходу, які суттєво вплинули на формування суспільних настроїв тих часів та сформували перцепцію про Голодомор та Україну на довгі роки.

Мета розвідки – проаналізувати причини й передумови авторського висвітлення подій Голодомору, а також порівняти суть опису цього явища з історії України (СРСР) у працях міжнародних журналістів, які працювали в той час.

При написанні тез ми ставили перед собою виконання наступних *завдань*: виявити особливості творчості Гарета Джонса, Малькольма Маггеріджа та Волтера Дюранті в питанні висвітлення подій Голодомору; звернути увагу на місце України та українців у їхніх матеріалах.

Історія двох журналістів, що по-різному писали про Голодомор, глибоко драматична та несправедлива за своїм змістом. Джонс, який насмілювався сказати правду про те страхіття, яке побачив в Україні весною 1933 р., поплатився за це своєю професійною репутацією та був убитий у Внутрішній Монголії 1935 р., а

Волтер отримав Пулітцерівську премію 1932 р. за репортажі з СРСР, які, як він сам визнав, «відображали офіційні погляди Радянського уряду», а не його власні. Виходить, що одного журналіста за правду засудили, а іншого винагородили за брехню. А. Канівець у рецензії на фільм «Ціна правди» називає їх «Валлійською Кассандрою» і «Мефістофелем від журналістики» (Канівець, 2020). І в цій історії значно меншу роль має молодий англійський соціаліст Малькольм Маггерідж, який глибоко розчарувався в експерименті під назвою «Радянський Союз».

Наприкінці березня 1933 р. газета *Manchester Guardian* опублікувала дві статті про поїздки Україною та Північним Кавказом. Автор першого матеріалу «Нотатки спостерігача» – анонімний, але відомо, що це Малкольм Маггерідж. Другим матеріалом був якраз репортаж Гарета Джонса «Голод в Росії».

Як зазначає Кеппелер, «Маггерідж повідомляє про всюдисущий голод, про жебраків-селян з опухлими тілами, про безлюдні села та зарослі бур'янами поля. На запитання про причини голоду одностайною відповіддю було те, що все їстівне забрала влада. Маггерідж робить висновок, що це був "організований голод" у колишніх житницях Росії. Водночас частину зерна, конфіскованого у селян, все ще експортують. Він прогнозує, що ситуація погіршиться перед літніми жнивими, і голод поширяться на інші регіони» (Див.: Короткий, 2023)

Репортаж Джонса підтверджує спостереження Маггеріджа про масовий голод: протягом усієї подорожі він неодноразово чув крики: «У нас немає хліба! Ми помираємо!». Голод був сильнішим, ніж у 1921 р., і весь регіон обезлюднів» (Джонс, 1932). 29 березня 1933 р. Гарет Джонс представив репортаж на берлінській пресконференції, однак його доповідь було поширено лише у Великій Британії (і США) і спершу її не сприйняли в континентальній Європі, особливо в Німеччині.

На сенсаційне повідомлення Джонса відреагував московський кореспондент американської *New York Times* Волтер Дюранті. Написаний ним матеріал можна вивчати на факультетах журналістики як приклад того, як майстерно лавірувати між правдою та брехнею. Він називається «Росіяни голодні, але не помирають із голоду» і починається з викриття Джонса у

контексті, який прояснює все: «У розпал дипломатичної дуелі між Великою Британією та СРСР з приводу арештованих британських інженерів, в американській пресі з'являється «страхітлива історія» із британського джерела про голод у Радянському Союзі, про «тисячі вже загиблих і мільйони, яким загрожує голодна смерть» (Мейс, 2003). В усіх матеріалах, попри різний характер змальовування дійсності, є одна проблема – ототожнення України з Росією.

І хоча голод 1932–1933 рр. мав місце головним чином в Україні, тогочасні газети переважно писали про «голод в Росії» або «на Півдні Росії». Як пояснює Каппелер, вони «зважали на свою читацьку аудиторію, яка часто не мала чіткого уявлення про Україну і пов'язувала її з Росією». Однак нерідко йшлося про голод «в Україні, на Північному Кавказі та Нижній Волзі». «Оскільки в останніх двох регіонах проживало багато українців, ці повідомлення також можна вважати такими, що стосувалися України» (Див: Короткий, 2023).

Навіть у тексті Гарета Джонса можна помітити своєрідний знак «дорівнює» між українцями та росіянами: «У кожному домі, де селяни пригощали мене з тією сердечністю, якою відомі росіяни, вони просили пробачення в мене через те, що у них не було їжі» (Джонс, 1932). Тобто, попри те, що у березні 1933 р. Джонс здійснив несанкціоновану подорож саме українськими селами, аби адаптувати свій текст для широкого читача, він все ж називає українців росіянами. Проблема ототожнення росіян з українцями гостро відчувається і нині, а подібні повідомлення, що датуються 30-ми рр. ХХ ст. підтверджують глибокий корінь цієї проблеми, підґрунтя якої готувалося росіянами довгі століття.

Повертаючись до історії між трьома журналістами, зазначимо, що після публікації матеріалу Дюранті, проти Джонса розпочалася жорстока інформаційна кампанія з метою дискредитувати валлійця. Гарет спробував захистити себе в листі до *New York Times*. Малкольм Маггерідж, що тоді вже виїхав з СРСР, відмовився його підтримати, хоча Джонс публічно хвалив його анонімні статті у *Manchester Guardian*. І. Полуектов зазначає: «А цинічний і добре відомий на заході журналіст Дюранті, сидячі в Москві, з фанатичною відданістю друкує на

своїй машинці пропагандистські тексти, а кожен удар його пальцем по клавіші стає в той самий момент смертю якоїсь людини в Україні» (Полуектов, 2024).

Проте чимало організацій, переважно правого спрямування, брали участь у розголошенні правди світовій громадськості про Голодомор 1932–1933 рр., але за два-три роки це питання відійшло на другий план і фактично про нього забули.

Джонс і його прихильники були поховані під вагою спростувань. Один за одним, покидаючи Радянський Союз, американські журналісти створювали книги про те, що вони бачили. Маггерідж написав роман «Зима в Москві» (1934), в якому імена змінені, але дуже чітко видно, хто є хто. Ймовірно, він просто належним чином замаскував Джонса: персонаж був старшим, курих і пив, чого справжній Джонс ніколи не робив. Схоже, Маггерідж у своїх мемуарах забув, хто розказав правдиву історію українців у часи Голодомору під своїм іменем. Щодо Дюранті, то його ще довгий час вважатимуть найкращим іноземним журналістом СРСР. Так, в очах К. Уманського він невинний і постійно дає приклад усім медійникам. Мав Дюранті світове визнання: у 1932 р. отримав Пулітцерівську премію – нагороду, яка й сьогодні викликає багато дискусій. *The New York Times* навіть найняла Марка фон Хагена, професора російської історії Колумбійського університету, щоб оцінити роботу Дюранті (Жиленко, 2015, с. 32). А у 2000-х рр. Українська канадська асоціація громадянських прав ініціювала резонансну кампанію задля позбавлення Дюранті Пулітцерівської премії посмертно.

Таким чином, визначивши важливі тенденції у професійній діяльності Джонса, Маггеріджа й Дюранті у висвітленні теми Голодомору, ми розглянули особливості змалювання цих подій, наголосили на проблематиці ототожнення росіян з українцями, однак ця тема потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

Джонс, Г. (1932). «There is no bread» by Gareth Jones. *Wayback Machine*. https://web.archive.org/web/20120127050621/http://www.colley.co.uk/garethjones/soviet_articles/hearst2.htm

Жиленко, І., Бардак, В. (2015). Порівняльна характеристика специфіки висвітлення теми голодомору 1932–1933 років у журналістській діяльності Гарета Джонса та Уолтера Дюранті. *Журналістика*, 14, 26–35. http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhur_2015_14_5

Канівець, А. (2020). Валлійська Кассандра в радянському потойбіччі. *Кіно-Театр*. 2. 10-11. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9985d130-1a9c-428e-9ff9-dfa9c1c12d45/content>

Короткий, В. (2023). Що писала європейська преса 1932–1933 років про Голодомор. *Аргумент*. <https://argumentua.com/stati/shcho-pisala-vropeiska-presa-1932-1933-rok-v-pro-golodomor>

Мейс, Дж. (2003). Повість про двох журналістів. *День*, 120, 15–16 <https://day.kyiv.ua/article/panorama-dnya/povist-pro-dvokh-zhurnalistiv>

Полуектов, І. (2024). Зацькований за правду. *Історична правда* <https://www.istpravda.com.ua/columns/2024/03/30/163797/>

Науковий керівник – Жиленко І. Р., доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики та філології Сумського державного університету.

Fedirko V.V.

Exam Invigilator

Darlington College

England, the UK

Shchylho L.V.

Ph.D. in Philology, Associate Professor

Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

LINGUISTIC MEANS OF OBJECTIFICATION OF NEWS TEXTS IN MODERN ENGLISH-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE: A SYNERGETIC ASPECT

Modern society actively consumes information from news articles, and this

process has a significant impact on the individual and their social position. As Wang (Wang, 2024, p. 128) notes, there has been an increase in the influence of news texts on the formation of individual views and social decision-making. In particular, news on social networks creates patterns of social behavior and draws attention to current social problems.

The Chester Jazz Fundraiser for Ukraine is a prime example of how news media can shape social perceptions and values. This event, organized by the family (see Fig.1), received considerable attention due to publications in the media.

For example, an article in *The Standard* (Chester jazz fundraiser, England 2024) tells the story of «a talented young French musician,

whose latest song has been streamed more than 10 million times, is travelling to Chester this month to help his grandmother raise much needed funds for sick babies in war-torn Ukraine». This sample highlights the importance of media in shaping social initiatives and raising awareness of important societal issues. Information disseminated in the news can stimulate the public to take action and support various social projects.

As our research indicates, the objectivity of news texts arises not only from the use of specific linguistic means but also from their synergetic interaction. This synergetic interaction involves the combination of linguistic elements working together to create a more balanced and impartial representation of information, enhancing the reliability and credibility of the news content. According to an experiment of S. Asch described by H. Haken in «Advanced Synergetics: Instability Hierarchies of Self-Organizing Systems and Devices» participants were asked to identify which of three lines of different lengths matched a given segment. Sixty percent of the participants provided the incorrect answer after listening to the opinions of the so-called assistants of the experimenter. In the process of forming public opinion, mutual influence was involved, which is studied by synergetic methods (Haken, 2016).

Fig 1 Ann Williams and T!no

The concept of «discourse» is connected with actual examples of communication utilizing linguistic means (Johnstone, Andrus, 2024). Media discourse is one of the branches of discourse, where the language of the media, news context, new concepts, and neologisms are studied.

The reader's perception of information is influenced by the balance of objectivity and subjectivity in the presented information. The personal views of journalists and the policies of the publication indirectly affect the reliability of news texts (Nabok, 2019). Objectification is conveyed through apparent unequivocalness – relating a profile to a single entity within the conceptual framework (Chulanova, 2022).

The analysis of scientific sources on the studied issue has enabled the identification of the following linguistic means associated with objectification:

- the use of collective name or organizations, and generalized nouns denoting some groups of people with no personalization;
- omission of direct quotations;
- the absence of real information sources (Chulanova, 2022).

The abovementioned linguistic means attract the attention of news readers by presenting certain material in a form that is easily accepted by the audience.

The results of the analysis of English-language news texts indicate the presence of such linguistic means as:

- The use of statistical data and figures without providing a source, which makes readers believe the information more than other means used by news authors. Omission of a source or its generalization (e.g., scientists say): «Experts have warned that small changes, such as releasing people 18 days early, *will make no real difference because there are so many people going into prison*» (Scottish, 2024).

- The use of words and phrases that describe probability – could, might, likely. For example, «*The agreement was likely to end soon anyway – Plaid had strongly suggested it would end by the summer at its spring conference*» (Cheung, 2024).

- Imprecise time and place of events: «*The chancellor told Andrew Marr, external: 'We're saying as soon as we're able to afford to do this because the economy*

has grown and because public finances are in a position to be able to do it, this is something we want to do» (Mason, 2024).

- Speculations, suggestions – is thought to be, is suggested, and synonymous expressions aimed at presenting information as generally accepted. For example, «*This might sound superficial, even trivial, but this sort of stuff doesn't happen by accident*» (Mason, 2024).
- The use of quotations and direct speech. News articles mention the actual name of a person and then directly quote them. Since most reputable journalists cannot risk their careers by fabricating quotes, these quotes are mostly reliable. For example, «*David Lammy has previously called Mr Trump a 'neo-Nazi sympathising sociopath*» (Francis, 2024). If a direct quote is included in a news text, it is necessary to check if it is part of a larger statement. Some media outlets take words out of context, and sometimes satirical quotes are presented as genuine.

It is worth noting that the aforementioned linguistic means interact synergetically, which helps to consider information from various perspectives, without biases, and taking objectification into account. Moreover, the use of a linguosynergetic approach cannot guarantee absolute objectivity in news texts, as the objectivity of news is a complex issue. However, by employing the linguosynergetic approach, it becomes easier to distinguish between truth and disguised deception.

Thus, the identified linguistic means of objectifying news texts in modern English-language media discourse, based on the principles of the synergetic paradigm of scientific inquiry, not only help readers navigate the world of news and find reliable sources of information but also develop their critical thinking. Additionally, this approach is useful for journalists to ensure unbiased and neutral coverage of events.

References:

Nabok, A. (2019). Cognitive Specificity of Detecting Effects of Objectivity and Subjectivity in English-language News Internet Discourse.

Chulanova, H., & Ivashchenko, V. (2022). Linguistic Means of Creating Objectivity Effects in News Articles about the Coronavirus. *Philological Treatises*, 14(1), 152–158.

Haken, H. (2012). *Advanced Synergetics: Instability Hierarchies of Self-organizing Systems and Devices* (Vol. 20). Springer Science & Business Media.

Johnstone, B., & Andrus, J. (2024). *Discourse Analysis*. John Wiley & Sons.

Wang, Y., Kim, Y., & Lin, H. (2024). Social Viewing of News and Political Participation: The Mediating Roles of Information Acquisition, Self-expression, and Partisan Identity. *Computers in Human Behavior*, 154, 108–158.

Illustrative Sources:

Chester jazz fundraiser for Ukraine is a family affair (2024).

<https://www.chesterstandard.co.uk/news/24312611.chester-jazz-fundraiser-ukraine-family-affair/>.

Cheung, I., Aitken, C. (2024). Pressure piles on Wales' FM as Plaid ends deal.

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/ce5186e0veeo>.

Francis, S. (2024). David Lammy rejects call to label Trump racist.

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/cyer0y1klwro>

Mason, C. (2024). What the razzmatazz and promises tell you about Labour.

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/c98zqle8jjxo>.

Scottish prisoners to be released early to ease overcrowding (2024).

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/c72p258g99jo>.

Ishchenko O.A.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9274-8566>

PhD in Philology Lecturer of the Department of Journalism and Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Ana Maria Fayad Alzate

Advertising Program Professor

Catholic University of Manizales

Colombia

TELEVISION ADVERTISING AS A MEANS OF COMMUNICATION

At the beginning of the 21st century, television advertising remains one of the effective means of demonstrating the advantages of a certain product or service, which is due to its ability to influence a wide audience with the help of audiovisual means. The development of technologies and social demand contribute to the search for ways to improve this specific type of communication and strategies for conducting a dialogue with the recipient. This problem has attracted the attention of numerous Ukrainian and foreign researchers. For example, the essence of the communicative potential of advertising was studied by D. Burnett, R. Blackwell, P. Vydrya, A. Dergousova, S. Zarya, O. Zorina, G. Carter, O. Kitchenko, F. Kotler, R. Kramar, S. Kuchina, T. Lukyanets, S. Moriarty, N. Popova, O. Syvolovska, U. Wells and others. The goal of the research is to systematize the views of modern researchers on television advertising as a means of communication.

Studying the reception of television advertising as a means of communication, we will first clarify the essence of the concept of «advertising». In the Law of Ukraine «On Advertising» this term means information about a person, an idea and/or a product distributed «for monetary or other remuneration or for the purpose of self-promotion in any form and in any way and intended to form or support in a direct (direct advertising, telemarketing) or indirect (sponsorship, product placement) way, awareness of advertising consumers and their interest in such a person, idea and/or

product» (Закон України «Про рекламу», 2024). The law also outlines the following basic principles of the phenomenon: legality, accuracy, reliability, use of forms and means that do not harm the recipient; compliance with the rules of fair competition and create trust; lack of information or images that violate ethical, humanistic, moral norms, disregard the rules of decency; careful attitude to «sensitive» topics. In the scientific discourse, advertising is interpreted as «a paid, targeted and non-personalized appeal, carried out through the mass media and other types of communication, campaigning in favor of any product, brand, company, etc.» (Скрицька, 2009). The goal of the advertising appeal – to influence the consciousness of the recipient – is achieved with the help of means of information transmission, for example, radio, print media, Internet, television, etc. (Клімчук, 2024). It is worth noting that television advertising, even in the age of information technology development, remains relevant due to its multifaceted impact on the recipient's consciousness and the reach of a large audience. It, like any other type of advertising, performs an economic, social, ideological, educational, psychological, cultural and communicative function (Овсяннікова, (2021). Researchers single out the following advantages of television advertising: a combination of image, sound, movement, colors, which has a sensory impact and has a high degree of attention control (Кітченко, 2021).

There are three main types by which advertising in general, and television advertising in particular, can be distinguished: 1) informative – forms the image (style) of the company of the manufacturer, supplier. Notifies the buyer about goods, their types, purpose, quality, price level, principles of action. It is especially important at the implementation stage for the formation of initial demand; 2) persuasive – encourages the buyer to prefer this particular product. Changes the consumer's perception of the product; 3) reminder – reminds about the product, place and conditions of sale. Confirms the image of the company. It is especially important at the stage of saturation and maturity (Клімчук, 2024). Depending on the purpose of television advertising, the following types are distinguished: 1) image advertising creates a positive image of an object or subject (image). It is aimed not only at the immediate target audience, but also at broad segments of the population, seeks to create positive emotions with the

help of all available means; 2) stimulating advertising emphasizes the main advantages of products (services), their positive qualities in comparison with similar products. The main task of such advertising is to stimulate the need to purchase a given product or use a service; 3) political advertising is used to persuade people to vote for certain candidates and parties; 4) business advertising is created to promote certain goods and services; 5) public advertising calls for overcoming certain problems related to human life and society, etc. (Вовчук, 2018).

The goal of television advertising is to create content for a fairly wide audience. The undoubted advantage of this type of advertising is the synthesis of means that affect the recipient's consciousness: a combination of image, sound, movement, colors, etc. Video materials of television advertising try to be relevant in terms of problematic thematic level and the use of the latest interactive technologies, which allows not only to transmit information, but also to involve the recipient in a dialogue, realizing the communicative function.

References:

1. Вовчук, О. (2018). Реклама як елемент концепції маркетингу. Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції «Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій», Тернопіль.
2. Закон України «Про рекламу». Взято 20 травня 2024 року з <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Кітченко, О. (2021). Телевізійна реклама як основний медіаканал рекламної кампанії. Взято 21 травня 2024 року з <http://www.es.khpi.edu.ua/article/view/243635/241630>.
4. Клімчук, О. Основні види реклами та їх характеристика. Взято 20 травня 2024 року з <http://www.ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/a7d1a7d6-b912-4e7f-a1b0-77f1712d4f73/content>.
5. Овсяннікова, К. (2021). Роль реклами в просуванні вітчизняного бренду на ринку виробів з гуми, латексу, ПВХ, ТЕП і силікону(на прикладі ТОВ

«Київгума»). Взято 21 травня 2024 року з <http://www.rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/>

б. Скрицька, Н. (2009). Реклама: до визначення поняття. *Правове регулювання економіки: збірник наукових праць*, № 9, 203–212.

Топалов Є.М.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9725-0641>

старший викладач кафедри германської філології
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОГАНІВ В АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ АВТОМОБІЛІВ

Реклама – невід’ємна складова сучасної економіки та культури взагалі, оскільки вона відіграє ключову роль у стимулюванні споживчого попиту, формуванні брендів, впливі на громадську думку та створенні соціальних трендів. Вона є важливим інструментом у процесі просування товарів і послуг, сприяючи економічному зростанню та розвитку ринкових відносин. Крім того, реклама відображає культурні та соціальні цінності суспільства, а також впливає на спосіб життя та поведінку людей.

Слоган як стрижень реклами має високий прагматичний потенціал.

Сучасні лінгвісти активно вивчають мовні, психолінгвістичні, перекладознавчі особливості слогану як центрального компонента реклами.

Регулятивна функція як домінуюча в рекламі визначає відбір мовних одиниць та способів їх поєднання для створення слоганів. Слоганові притаманна стисла виразна форма, яка містить ідею рекламного повідомлення (Малишенко, 2011).

Мета нашого дослідження розглянути лінгвальні особливості англomовних слоганів реклами автомобілів.

Сучасні технології дозволяють робити автоматизований аналіз текстів з метою виявлення частотності використання лексичних одиниць. Такий аналіз визначив найбільш частотні одиниці англомовних слоганів реклами автомобілів.

Слогани англомовної реклами автомобілів містять переважно лексику з нейтральною або позитивною оцінкою. Наприклад, до слів, які використано 5 разів та більше в корпусі 200 слоганів, належать *drive, car, better, built, new, road*. Присутні багатозначні слова, в семантиці яких є негативні значення, наприклад, *tough, relentless*.

У слоганах реклами технічних засобів майже відсутні технічні терміни. Зареєстровано тільки одиницю *4×4*, яка позначає повний привод.

Найбільш частотні слова в слоганах англомовної реклами автомобілів належать до лексико-семантичних полів «Автомобіль», «Досконалість», «Людина», «Почуття», «Сила».

Лексико-семантичне поле «Автомобіль» представлено лексемою *drive* та її дериватами (24 одиниці), *car* (12), *build* (11), *road* (6), *way* (3), *technology* (3), *designed* (2).

Високу частотність демонструють слова, які належать до лексико-семантичного поля «Досконалість». Реклама має донести до споживача думку, що саме цей товар є найкращим, особливим. З такою метою в слоганах широко використовуються слова *standard* (4 одиниці), *luxury* (4), *best* (4), *class* (3), *excellence* (3), *experience* (2), *perform* (1), *performance* (3).

Людина створює автомобіль. Людина користується ним. Для людини створюється реклама. Лексика, яка належить до концепту «Людина», часто використовується в слоганах реклами автомобілів: *spirit* (4 одиниці), *soul* (2), *mind* (2), *think* (2), *man* (2), *people* (2). В слогані компанії Aston Martin одиниця *soul* надає автомобілю якості людини – *Power, beauty and soul*.

Частотно використовуються одиниці, які належать до лексико-семантичного поля «Почуття». Нараховано 5 прикладів використання одиниці *feel* та її дериватів. Наприклад, в слогані компанії Subaru *Think. Feel. Drive*. В слоганах домінують сильні позитивні почуття *passion* (4 одиниці), *love* (4), *enjoy*

(2), *emotion* (2), *pleasure* (2). Наступний слоган декларує, що в автомобілі FIAT та керуванні ним найважливішим є сильні почуття *passion: Driven by passion. FIAT.*

Значну частотність мають одиниці лексико-семантичного поля «Сила». Автомобіль – потужний технічний засіб, який використовують для пересування у просторі людей та вантажу. Найпопулярнішими є одиниці *power* (4 одиниці), *strength* (3).

Дослідження фонетичних особливостей слоганів в рекламі автомобілів демонструє, що виробники реклами активно використовують стилістичні прийоми: асонанс, алітерацію, ритм, риму.

Серед лексико-стилістичних засобів та прийомів особливої уваги набули гіпербола, метафора та гра слів.

Список використаних джерел:

Малишенко, А. (2011). Переклад слоганів в англomовному рекламному дискурсі. *Вісник Харківського національного університету*, 973, 188–192.

Бакаєвич Я.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5508-8471>

аспірантка, викладачка кафедри журналістики та нових медіа
факультету журналістики

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Київ, Україна

СПОСОБИ ПРОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ЖУРНАЛІСТИКИ РІШЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «РУБРИКА»)

На сучасному етапі розвитку деякі медіа створюють контент або окремі матеріали в жанрі журналістики рішень: World's Best News, Solutions U, BBC, The New York Times (колонка «Fixes»), The Guardian (категорія «The Upside»), Boston Globe (розділ «Things That Work»). В Україні за аналогією можемо

віднести видання «Гречка», «Varosh», «ШоТам», «ГлуЗд», «НВ», «Заборона», «УП.Життя», DIVOCHE.MEDIA.

Крім цього, в Україні навіть є онлайн-видання «Рубрика», що спеціалізується на матеріалах з журналістики рішень.

Журналістика рішень критично та прозоро досліджує й пояснює, як люди намагаються вирішити суспільно важливі проблеми. У той час як журналісти зазвичай визначають новини як «щось пішло не так», журналістика рішень намагається розширити це визначення: відповіді на проблеми також варті новин. Описуючи ретельно випадок конкретного рішення, журналісти можуть ґрунтовно розповісти всю історію питання, а не просто вказати проблему.

Якісні історії рішень дають цінну інформацію, яка допомагає громадам у важкій роботі по вирішенню таких проблем, як безпритульність або зміна клімату, стрімке зростання цін на житло або низька явка виборців. Матеріали з журналістики рішень можуть змінити тон публічного дискурсу, зробивши його менш розбіжним і більш конструктивним. Розповідаючи про те, що спрацювало, можна знайти рішення різноманітних проблем (Gielan, 2017).

Медіакомпанія SmithGeiger у 2020-2021 роках виявила, що аудиторія оцінює історії про рішення як більш цікаві та важливі, ніж звичайні історії. Крім того, після перегляду історій про рішення люди, швидше за все, діяли: говорили з іншими про цю історію, шукали більше інформації в Інтернеті та відчували натхнення взяти участь (Solutions Journalism, 2021).

Попри те, що жанр журналістики рішень стає популярнішим, створені матеріали потребують додаткової промоції. Серед способів, що дозволять залучити ширшу аудиторію до прочитання статті, є як традиційні, так і нові для сфери комунікацій.

Поширення матеріалів на різних платформах. Через розвиток цифрових ресурсів та різних інтернет-платформ, до можливостей для промоції матеріалів з журналістики рішень, в першу чергу, залучають різні соціальні мережі (Facebook, Instagram, X), месенджери (Telegram) та відеохостинги (YouTube). Видання «Рубрика» має профілі та канали на зазначених платформах, активно їх

розвиває та систематично публікує актуальний контент. Варто зазначити, що редакція цього медіа публікує не лише матеріали з журналістики рішень, а й оперативні новини з порядку денного, що стимулює читачів «споживати» інформацію саме на платформах «Рубрики».

Мультимедійність. Окрім того, що використовуються різні платформи для публікації, контент створюється на сучасному етапі розвитку у різних можливих варіаціях – текст, фото, відео, аудіо, графічні зображення. Шляхом поєднання різних форматів контенту можна експериментувати із представленням матеріалів з журналістики рішень для аудиторії та робити їх такими, що вирізняються серед інших ЗМІ. Публікації за межами сайту «Рубрики» вирізняються якісним дизайном, подачею інформації у форматі дописів-каруселей в інстаграмі з переважанням візуального супроводу над текстовим. Якісний дизайн має вагомий вплив на споживання інформації на всіх платформах. Якщо публікація оформлена з урахуванням дизайнерських рішень та законів композиції, це спрощує споживання інформації читачам та скорочує час прочитання публікації, стимулює до поширення іншим користувачам в мережі.

Матеріали у співпраці чи співавторстві. Одним із головних критеріїв успішності видання вважається кількість аудиторії. «Рубрика» – нішеве видання, враховуючи тривалість становлення жанру журналістики рішень, й тому, поки жанр продовжує розвиватись, наростити аудиторії кількісно досить складно. Потрібно залучати більше ресурсів та способів з боку всієї редакції. Через це на платформах «Рубрики» наявні публікації у співпраці з іншими виданнями, громадськими діячами та організаціями, проектами.

Дайджести матеріалів. Цей спосіб «Рубрика» використовує у двох варіантах для додаткової промоції статей. Перший – добірка найкращих рішень, опублікованих протягом тижня в інстаграмі. Другий – розсилка дайджесту найцікавіших новин на електронні адреси читачам, які погодились її отримувати, тобто залишили свої контакти. Якщо читач пропустив матеріал протягом тижня, дайджест дає ще один шанс читачеві для ознайомлення з матеріалом.

Спільнота видання. Цей спосіб використовують різні ЗМІ. Він дозволяє через найактивніших та найвіданніших читачів популяризувати ідею та бренд медіа. Особливістю спільноти читачів «Рубрики» є акцент на їх проактивності: редакція залучає тих, хто не байдужий і сам впроваджує різні рішення як на особистому, так і на територіальному рівні, займає активну громадянську позицію. Саме через особисті бренди та довіру до лідерів думок відбувається популяризація видання та збільшення аудиторії читачів «Рубрики».

Спецпроекти. У співпраці з різними компаніями та проектами, «Рубрика» не лише занурюється у специфічні проблеми та представляє унікальні й інноваційні рішення, а й виконує освітню функцію. Це означає, що зацікавлені люди можуть спробувати за описаним алгоритмом у матеріалі повторити дії та отримати практично той же результат, що й автори рішення. Наприклад, що робити, якщо ваша домівка замінована чи як вінничанка створила український хор у Фінляндії та допомагає дітям знайти хобі.

«Сарафанне радіо». Якщо рішення представлено для вирішення нагального суспільно значущого питання й пропонує універсальний, ефективний варіант, то воно буде самостійно себе просувати шляхом активного поширення читачами один одному. У даному варіанті на бажання поширити інформацію іншому читачеві впливатиме два чинники: масштаб проблеми, для якої запропоноване рішення, та універсальність рішення.

Отже, функціонування медіа в соціальних мережах потребує особливої уваги в контексті масштабних політичних і технологічних трансформацій, що відбуваються останнім часом у світі. Соціальні мережі стали найефективнішим майданчиком для розповсюдження контенту та просування нішевих чи вузькоспеціалізованих ЗМІ, як наприклад видання «Рубрика». Проте, ефективні способи промоції вузькоспеціалізованих медіа, що в комплексі дозволяють збільшувати аудиторію видання, існують. Розглянуті способи промоції матеріалів з журналістики рішень дозволяють «Рубриці» нарощувати активно свою аудиторію та формувати бренд першого українського медіа, що спеціалізується на рішеннях.

Список використаних джерел:

Головна. (2018). rubryka.com. <https://rubryka.com/>.

Рубрика [@rubryka]. (2024, 23 травня).

Instagram. https://www.instagram.com/p/C7TnjdtBbj/?img_index=1.

Dahmen, N. S., Thier, K., & Walth, B. (2019). Creating engagement with solutions visuals: testing the effects of problem-oriented versus solution-oriented photojournalism. *Visual Communication*, 147035721983860. <https://doi.org/10.1177/1470357219838601>.

Gielan, M., Furl, B., Jackson, J. (2017). *Solution-focused News Increases Optimism, Empowerment and Connectedness to Community*. Institute for Applied Positive Research. <https://michellegielan.com/wp-content/uploads/2017/03/Solution-focused-News.pdf>.

Solutions Journalism (2021). *The Top 10 Takeaways from the Newest Solutions Journalism Research*. Solutions Journalism. <https://thewholestory.solutionsjournalism.org/the-top-ten-takeaways-from-the-newest-solutions-journalism-research-9d4cbbed7578> .

Thier, K., & Namkoong, K. (2023). Identifying Major Components of Solutions-Oriented Journalism: A Review to Guide Future Research. *Journalism Studies*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2023.2230314>.

Медвідь О.М.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0723-5753>

кандидат філологічних наук

доцент кафедри германської філології

факультету іноземної філології та соціальних комунікацій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Сергієнко А.С.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1805-4037>

аспірант кафедри германської філології

факультету іноземної філології та соціальних комунікацій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC ANALYSIS OF STYLISTIC EMPHATIC MEANS IN CNN POLITICAL NEWS

Nowadays, among the current directions of anthropocentric linguistics, a significant place is occupied by linguistic pragmatics. The increased interest of linguists in the pragmatics of language is caused by the fact that identifying the potential pragmatic properties of linguistic units helps establish a connection between the functional orientation of the text and the author's intent. This is especially important to consider when examining political news, as it shapes the recipient's perception of what is happening around them.

The primary and fundamental function of any communicative act is the direct management of the reader's perception. This fact is explained by the pragmatic orientation of the speech act: it facilitates the emergence of additional associations in the reader, aids in the intellectual and emotional evaluation of what is read or heard, and supplements or conveys certain knowledge.

The central concepts of the communicative-pragmatic aspect are the pragmatic directive and the communicative intent or intention of the speaker. Intention determines

the direction of the communicative act towards solving the established linguistic task of communication as such. In turn, the pragmatic directive creates the socio-psychological context of a specific speech act of generalization and thus defines the communicatively homogeneous meaning of the utterance.

Returning to political discourse, it should be noted that political communication is interaction organized by the state to influence public opinion, utilizing manipulation techniques, various strategies, and tactics to impact the audience. A significant role in this process is played by the mass media, whose development has spurred extensive research into the phenomenon of political communication. Let's analyze examples of how this occurs, using empirical material collected from CNN news.

One of the most popular means of emphasis in news is metonymy. Often, metonymy is used to avoid tautology, but it also has another very important task: to enhance the stylistic-pragmatic function of the expression. For example: «Ukraine is fighting against a Russia that has been a pernicious, destabilizing force on the global stage. The West is trying to calibrate its support, but the result of the Ramstein meeting was disappointing for Kyiv and for those who believe Russia must be defeated». In this example, the lexeme «the West» is used as a general term for the countries that are allies of Ukraine, while «Kyiv» represents the leadership of Ukraine. The pragmatic directive in the phrase «Ukraine is fighting against a Russia that has been a pernicious, destabilizing force on the global stage» creates in the recipient's mind an image of the struggle between two categories –good and evil – where the former is supported by the predominant global order and the latter opposes everyone. Ukraine is depicted as the arena for these events. Thus, in the recipient's imagination, an associative array is established that correlates not just with the names of countries and capitals (toponyms) but with events connected not to individual politicians, but to entire countries or even a group of countries as a whole.

Another example of emphasis is fuzzification, introducing ambiguity: «The top US diplomat said the new tranche of assistance “contains urgently needed capabilities” for Ukrainian troops as they fight to hold back Russia’s advances toward the key northeastern city». The phrase “contains urgently needed capabilities” aims to establish

a correspondence between the recipient's expectations and reality. Thus, each recipient receives a generalization of information, and the intention of this tactic is to align the news with the expectations of all recipients (both Ukrainian and Western).

CNN news offers qualitative, diverse analysis, covering various perspectives. This makes it interesting to read for different categories of recipients. Why? Because here we find another emphatic device in the form of quotes. Quotes are used in almost all CNN news, creating the effect of being an eyewitness to the news, being present at the event, and visual, audiovisual means, and screen communication only enhance this effect.

Internet media serve as communicative intermediaries in quickly grasping the «political world». Essentially, they are perhaps the most effective mechanism for shaping public opinion and social management processes, with emphatic means being its effective lever. They can perform a constructive function of informing, creating a general communicative context, or play a destructive (conflictological) role, creating certain stereotypes of events or phenomena that can provoke negative or, conversely, positive consequences for society.

Список використаних джерел:

Медвідь, О., Вашист, К., Соломка, А. (2020). Communicative and Pragmatic Functions of Lexical Blends in Advertising Discourse. *Філологічні трактати*, Т. 12, № 2, 68–75.

Медвідь, О., Петухова, А., Вашист, К. (2-16). Телескопія як спосіб утворення неологізмів (на матеріалі сучасних англomовних онлайн-видань ЗМІ). *Філологічні трактати*, Т. 8, №1, 39–45.

Radojevic M.

Master's student of Spanish Language and Hispanic Literature

University of Kragujevac

Kragujevac, Serbia

**STUDY EXPERIENCES OF HISPANIC STUDIES STUDENTS AT THE
FACULTY OF PHILOLOGY AND ARTS DURING THE COVID-19
PANDEMIC**

The pandemic of the Covid-19 virus in Serbia began in March 2020, when the state leadership adopted direct measures that temporarily closed preschools, schools and colleges. The newly created situation required quick reactions from professors and the reorganization of teaching, which moved from traditional, face-to-face, to online, distance learning. At the very beginning of the pandemic, the teaching staff of the Faculty of Philology and Arts of the University of Kragujevac received permission to adapt the classes to their needs and all professors were required to find the most adequate solution for teaching in these changed social circumstances. In this paper, we will focus on teaching during the pandemic at the Department of Hispanic Studies, with the aim of presenting the course of teaching, the methods and tools that were used, and the experience, judgment and attitudes of students, since the evaluation and improvement of each method of teaching should start exactly from how it performed for the main actors in that process. We will present the opinions of the students on the basis of a completed questionnaire, with which we examined the impressions of students of Hispanic studies who were in their first and second year of study during the pandemic.

Each of the professors found a different solution for this inconvenient situation that befell us, but most of them resorted to Google's learning platforms, primarily Google Classroom and Hangouts meet. Apart from these platforms, some of the professors also decided on the Trello platform, and some sent the material directly to the students by email. These exceptional circumstances forced the lecturers to turn to more modern approaches in teaching and information and communication

technologies, which were already applied at our faculty before the pandemic, but only partially and sporadically. However, although the use of these more modern tools has many advantages for the entire teaching, both for teachers and for students, we believe that their quick and sudden implementation caused a lot of difficulties for students, most of whom (according to the survey 73%) encountered for the first time these e-learning platforms only after the beginning of the pandemic. To the question: “Do you think that students and professors at the beginning of the transition to online teaching possessed satisfactory digital literacy?”, 45% of students answered No, 36% partially agree with that statement, and 18% believe that neither students nor professors were sufficiently prepared for the transition to online teaching. Although, in the opinion of the surveyed students, these platforms are easy to use, they admitted that it took them a while to get used to them. On the other hand, some of the respondents think that they are extremely useful and practical and that they helped them a lot, since they enabled them to have all the material at hand, in one place, distributed by teaching units and weeks.

The students almost unanimously agreed that the most adequate substitute for traditional teaching are the lessons held via Google Meet, since they enable open communication and interaction between teachers and students through video calls. The impossibility of instant resolution of doubts that may appear, many students objected to the teaching method used by some of the professors, who uploaded the intended materials and lessons to Google Classroom in the form of PowerPoint presentations, with audio explanations and guidelines for problematic parts which they should pay more attention to. Although they believe that teaching via Google Meet is the closest to face-to-face teaching, they still do not agree with the statement that this method of teaching is an adequate replacement for traditional teaching in classroom. The reason for this is primarily because the interaction is reduced and delayed due to various factors such as braking, interruption of the Internet connection, the appearance of microphonics, etc., which interfere with attention and reduce concentration.

It is evident that during the course of the online classes, the students encountered many difficulties and problems, and as the most frequent, they singled out the

following: lack of interaction with the professors, technical problems such as poor internet connection, weak sound and misunderstanding, lack of motivation, stiffness and headache caused by sitting in front of screens all day, distractions and inadequate space for following lessons in their own homes. Also, the impression of not actually attending the faculty, resulted in a weakening of work discipline and poor time management.

One of the most problematic things in the organization of online classes was the evaluation of knowledge and Partial exams were prepared in different ways. Instead of tests, some professors gave the students other pre-examination tasks, such as writing a seminar paper or making a presentation. Others composed tests to check knowledge via google questionnaires, and the rest held a colloquium via google meet, by publishing documents with tasks on google classroom, and the students were expected to solve the tasks on paper or in the Word application, then take a picture and post it on the classroom. Many students do not think that this way of checking knowledge is realistic and objective, since copying was greatly facilitated, and on the other hand, students who really prepared for the test often did not have enough time to demonstrate their knowledge because the duration was reduced to a minimum.

Most of the surveyed students stated that they did attend online lectures and exercises and that they turned on the microphone and camera when requested. Opinions are divided as to whether or not there is a difference in communication in person and via video meeting. Some students prefer to show up and actively participate when classes take place virtually, but for many, this form of communication created huge anxiety and discomfort, because all attention is focused on the speaker, and they often avoided attending online classes, so as not to find themselves in an unpleasant situation.

In the period of the global pandemic, when the media spread enormous fear and a feeling of uncertainty, day by day, the students found themselves in front of another challenge and novelty that created additional pressure for them and contributed to an increased feeling of anxiety and psychological overload. The majority of students agree that online teaching had a negative impact on their mental health and self-confidence. In addition to fear, feeling of being caught out and loneliness due to the lack of contact

with people, they also faced depression, stress, and confusion, and some even stated that they took tranquilizers because of it.

In conclusion, the students do not think that this type of teaching has many good sides, but they consider the fact that they could follow the lessons from the comfort of their own home to be its biggest advantage; mainly because it saved a lot of time for other activities and also money that they would otherwise spend on travel and rent. As a positive side, they also mentioned that circumstances forced them to learn to use online tools and platforms for learning and thereby improve their digital skills. However, the majority believes that online teaching only partially realized the desired results and they were disappointed with the ones achieved.

The students are aware that the situation we all found ourselves in was unexpected and that the professors did everything in their power to adapt to the new circumstances and way of working and make it as easy as possible for them to study and fulfill pre-examination obligations. They even believe that there are elements of online teaching that should be retained even after returning to classrooms, which is primarily the use of Google Classroom for posting materials and audio-explanations, holding consultations through G-meet meetings, as well as the use of other platforms and digital tools. It is clear that the attitude of the majority of students is that online teaching can never replace live teaching, but that with certain corrections it could be improved in case it is applied again in the educational system. First of all, they drew attention to the fact that it provides a lot of opportunities for more creative lesson plans and the use of various materials, which would greatly awaken the attention of students and encourage motivation. Also, they believe that the use of the Moodle platform (which is used at the Faculty of Philology in Belgrade) would greatly contribute to a better organization of teaching, since it provides the possibility of direct communication between professors and students, access to complete teaching material, as well as the possibility of evaluating knowledge.

References:

Arsenijevic, Madjarev, Markov, Sapic, Simic (2021). Kvalitet i efektivnost

online nastave u visokom obrazovanju u vreme pandemije Covid-19.
<https://vaspitacka.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Kvalitet-i-efektivnost-online-nastave.pdf>

Bozic, Novakovic (2020). Stavovi studenata srbistike prema platformama za elektronsko učenje (Google Classroom i Hangouts Meet).
<https://metodickividici.ff.uns.ac.rs/index.php/MV/article/view/1929/1991>

Selakovic (2021). Model obrnute ucionice na casovima spanskog kao stranog jezika u izmenjenom drustvenom kontekstu.
<https://pfunaucniskup.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/10/09-irena-selakovic-u-1.pdf>

СЕКЦІЯ 3
МОВНА ПЕДАГОГІКА В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ:
СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ТА
НАВЧАННЯ

Бровкіна О.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0778-6387>

кандидат філологічних наук

старший викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Колодяжна К.Р.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2692-1325>

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ОСУЧАСНЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
МЕТОД ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Метод опрацювання художньої літератури на уроках іноземної мови дедалі ширше використовується як спосіб не лише розширити лексичний запас і знання граматики, а й підвищити мотивацію до вивчення мови, інтерес учнів та їхню активність на заняттях. До того ж, такий викладацький метод дозволяє безліч варіацій завдань, тем та ідей, котрі вчитель може адаптувати до потреб та інтересів конкретного класу чи групи. Однією із найцікавіших таких варіацій вважаємо осучаснення літературних творів.

Дослідженню дидактизації художньої літератури присвячували свої роботи Г. Лазар, О. Тарнопольський, О. Кравець, Н. Годованець, Я. Біла, О. Альошина, Е. Над-Коложварі, Л. Занкова, Дж. Брюстер та ін. Утім, зазвичай науковці розглядали загальні передумови й підходи до застосування художніх творів на уроках іноземної мови, не досліджуючи зв'язок літератури з

сьогоденням і використання її в рамках сучасного мовлення.

Отже, мета роботи – з'ясувати потенційну ефективність методу осучаснення учнями художньої літератури іноземною мовою для покращення мовленнєвої компетенції, а також можливі шляхи й передумови її застосування у викладанні.

Перш за все, визначмо основні засади вказаного методу. Він полягає в тому, що під керівництвом вчителя учні обирають вподобаний художній твір певного жанру, уривок з нього чи конкретний діалог та адаптують його сюжет, лексико-граматичний склад, емоційне забарвлення до сучасних реалій.

До прикладу, після опрацювання п'єси Шекспіра в оригіналі, обговорення героїв та сюжету, учні обирають певну сцену з «Ромео і Джульєтти» й «переписують» її так, ніби автор описував подію сучасності. Надалі учні можуть зіграти її у вигляді міні-вистави перед класом або ж презентації, де створений драматургом усний діалог трансформується у форму переписки в месенджері.

Ключовими цілями учнів під час виконання подібного завдання мають стати:

- осучаснення лексики і граматичних конструкцій (заміна архаїзмів та слів піднесеного, художнього стилю сленгом, поширеними ідіомами, неологізмами);
- зміна контексту зі збереженням авторського задуму (напр. героям не судилося бути разом через підготовку до іспиту чи вступ у різні університети);
- адаптація емоцій та цінностей до сучасних реалій;
- за можливості – збереження поведінки й характеру персонажа.

Зазначений метод опрацювання художньої літератури має ряд переваг. Перш за все, для успішного виконання завдань учні мають заглибитися в оригінальний твір – опрацювати його так, щоб розуміти суть сцени, значення фраз персонажів і підтекст діалогів (Lazar,1993). Крім того, учням потрібно підібрати сучасну лексику, фразеологізми і сленг, а отже таке завдання неодмінно розширить їхній словниковий запас. Проте найголовніше – подібний

підхід зацікавить учнів, адже вийде далеко за межі шаблонних діалогів у підручниках та дасть шанс проявити свою креативність. До того ж, за умови активності учнів осучаснювати можна твори будь-яких жанрів, у тому числі й поезію – трансформуючи використані автором символи на буденні для 21-го століття речі й поняття, які часто обговорюються і згадуються у сучасному мовленні. Наостанок, зазначений підхід дозволяє втілити на заняттях навіть виховний аспект викладання: представлені учнями проєкти і діалоги можуть стати темою для обговорення сучасних цінностей і пріоритетів у ретроспективі.

Утім, метод осучаснення літератури вимагає високого рівню мовної підготовки учнів через обов'язковість попереднього детального вивчення твору чи уривку з нього в оригіналі. Проте з огляду на значно ширший спектр переваг, цей метод потенційно має високу ефективність у викладанні іноземної мови, хоч і має бути експериментально підтвердженим на практиці.

Список використаних джерел:

Lazar, G. (1993). *Literature and Language Teaching: A guide for teachers and trainers*. Cambridge.

Біденко Л.В.

ORCID ID/0000-0001-9128-5678

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ФОНЕТИКИ УКРАЇНСЬКІЙ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Лінгводидакти все частіше сходяться на думці, що під час вивчення української мови іноземними громадянами слід урахувувати національну та етнокультурну особливість інокомунікантів.

Заняття з української мови як іноземної у групах китайських студентів проходять у Сумському державному університеті в онлайн форматі. Кількість годин, відведених на вивчення мови, є недостатньою для виведення студентів на рівень А2, тому вкрай необхідно вибудувати таку систему навчання, яка б забезпечувала одночасно і оволодіння знаннями мовного матеріалу і вдалому застосуванню цих знань в усіх видах мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письмо).

Аналіз наукової та методичної літератури показав, що в лінгводидактиці вже достатньо робіт, присвячених питанням навчання окремих аспектів української мови китайськими студентами. Так, О. Некрилова, О. Бризгунова, А. Савченко, Чжао Цзо Ин, Чэнь Цзънь Хуа, І. Єсаулов, І. Яценко приділяли увагу контрастивній лінгвістиці, співставляючи граматику слов'янських мов з китайською.

Навчання китайських студентів українській мові має свої труднощі, що обумовлюють зміну дидактичної парадигми вивчення мови. Китайська та українська мови не є спорідненими. Ці відмінності і впливають на швидкість і ефективність у оволодінні іноземною мовою.

Заняття з вивчення української мови як іноземної починається з вивчення фонетики: звуків, складів, інтонаційних конструкцій.

Відмінність структури складів української та китайської мови полягає у кількості звуків, що формують склад, у інтонуванні складу та послідовності розташування звуків. Так, в українській мові склад може утворюватися з різної кількості звуків (*і, чи, тут, лють, лють, сплеск*), тоді як у китайській мові кількість звуків у складі не може перевищувати 4 звуки (*yi, li, lai, huan*) (Маргунова, Рязанцева, 2023). Склад китайської мови – це ієрогліф, що вже має певне значення, аналогічно слову в українській мові. Китайський склад містить два структурних елементи, що мають своє чітко визначене місце: приголосний звук розташовується на початку складу – ініціаль, а наприкінці складу – фіналь. Наприклад, склад *rā*: *r* – це ініціаль, *ā* – фіналь; *māo*: *m* – ініціаль, *āo* – фіналь; *biān*: *b* – ініціаль, *iān* – фіналь (Приходько, Божко, 2022). Один склад китайської

мови не може об'єднувати приголосні, але є нормою поєднання голосних, чого немає в українській мові.

Кожен склад китайської мови вимовляється чотирма різними способами – тонами, який виконує таку саму смислову функцію, як і звук. Якщо один і той самий склад відтворювати за допомогою різних тонів, то значення слова буде змінюватись. Наприклад, залежно від тону склад «та» може мати різні за значенням слова: першим тоном *mā* – «мама», другим – «льон», третім – «кінь», четвертим – «сваритися» (Моргунова, Рязанцева, 2023).

На відміну від тонічної системи китайської мови, українська мова має багату палітру інтонацій, що не сприймаються на слух інофонами. Ця тенденція простежується у відтворенні шиплячих і свистячих звуків, не властивих етномовній картині іноземних студентів. Даний чинник неминуче накладає відбиток на успішність засвоєння лексичного матеріалу, впізнавання під час читання вивчених лексико-граматичних конструкцій, отже, порушує роботу над говорінням і аудіюванням.

Відмінність є і у фонетичному складі двох мов: у китайській мові немає відмінності приголосних звуків за глухістю/дзвінкістю та твердістю/м'якістю. Це призводить до того, що китайські студенти не чують різниці між глухими і дзвінкими та твердими і м'якими приголосними.

Підсумовуючи вищенаведені позиції щодо співвідношення складів і звуків, пропонуємо виокремити групи фонем, які потребують /не потребують максимальної уваги під час опрацювання на заняттях з української мови.

1. Звуки української мови, що характеризуються мінімальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками ([a], [o], [y], [i], [m], [n], [ц], [ф], [x]): *мама, потім, шафа, це*.

2. Звуки, які характеризуються середнім ступенем відмінності в артикуляції ([г], [к], [п], [т], [с], [є], [ш], [в]): *нога, син, шість, текст, зупинка, стоп, кава*.

3. Українські звуки, що характеризуються максимальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками ([й], [йа], [йо], [йє], [йу], [и], [з],

[ж], [л], [ч], [ш:], [дж], [дз]): *слухати, газета, новий, що, можна, школа;*

4. Українські звуки, що відсутні у китайській літературній мові ([б], [в], [г], [д] [р]): *парк, марка, ганок, день, дядько, бути.*

Отже, для успішного оволодіння українською фонетикою китайськими студентами необхідно враховувати особливості артикуляційної системи китайської мови. Важливу роль відіграє й досвід роботи в цих групах. Мета занять фонетичного курсу полягає в максимальному наближенні вимови китайських студентів до вимови носіїв мови. Передбачення, аналіз, створення відповідної системи вправ для китайських студентів, уміння виправляти артикуляційні помилки – все це дієві методи формування фонетичної компетенції, без яких неможливе успішне оволодіння українською вимовою.

Список використаних джерел:

Война, М., Воробей, О., Гончаренко, О. (2021). Китайська мова.

Приходько, С., Божко, Н. (2022). Врахування особливостей фонетичної системи рідної мови у навчанні китайців української мови як іноземної. *Інноваційна педагогіка*, Випуск 52, Том 2, С. 44–49.

Morhunova N., Riazantseva D. (2023). The Effectiveness of the Use of Nationally Oriented Methodology in the Study of the Ukrainian Language by Chinese Students (Phonetic Aspect). *Theory and Practice in Language Studies*, 13(10), P. 2439–2448.

Беценко Т.П.

ORCID: // <https://orcid.org/0000-0002-1936-6673>

доктор філологічних наук, професор

м. Суми, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ЗВО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ (з досвіду роботи)

Проектна технологія сьогодні є однією із затребуваних. Метод проєктів осмислюється як освітня технологія, що спрямована на здобуття учнями, студентами знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою і передбачає формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Робота над проєктом – це практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної діяльності учня, студента на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів (Коновальчук, 2017).

Проектування є «методом технологізації всіх видів робіт, пов'язаних з освоєнням і реалізацією нововведення. В сучасній практиці проєктний підхід стає методологічною основою й провідним методом організації інноваційної діяльності, а проєкт виконує функції технологічно-конструкторської розробки процесу реалізації інновацій, переведення теоретичних моделей на мову практичних дій і процедур. Перевагами проєктної технології реалізації нововведень є її гнучкість, можливість адаптації до різних за цілями, змістом та масштабністю інновацій, ефективне використання ресурсів, надійність у досягненні й моніторингу результатів. Співробітництво, обмін досвідом в процесі спільної роботи над проєктом, можливість реалізації своїх індивідуальних здібностей та авторських ідей підвищує мотивацію, активність, зацікавленість, інтерес загальної маси педагогів до інноваційної діяльності» (Беценко, 2022).

Технології управління інноваційними проєктами представлені у працях таких учених, як В. Балашов, Н. Білоусова, С. Бушуєв, Л. Даниленко, Д. Васильєв, Л. Вознюк, В. Воропаєв, О. Зосименко, Л. Калініна, Д. Новіков, Т. Сорочан, О. Трінітатська та ін.

Мета – з'ясувати мету і особливості реалізації проєктної технології, окреслити вимоги до організації проєктної діяльності студентів-філологів – майбутніх педагогів – у процесі вивчення курсу «Історія української літературної мови»; подати теми можливих проєктів.

Виклад основного матеріалу. Проєктні технології мають певні стандартні алгоритми, організаційні етапи, дотримання яких є обов'язковим. Це, зокрема: визначення й аналіз цілей проєкту; осмислення схеми (конструкції), оцінки й вибору альтернативних підходів до здійснення проєкту; складання структури проєкту, вибір складу виконавців, добір ресурсів, визначення термінів виконання робіт; управління взаємодією із зовнішнім середовищем; регулювання ходом реалізації робіт (внесення коректив та ін.).

Ученими встановлено таку послідовність етапів технології проєктування процесу реалізації інновацій: організаційний, інформаційно-аналітичний, прогностично-цілеутворювальний, процесуально-ресурсний, конструювання, експертизи, реалізації, рефлексивно-оцінювальний (Беценко, 2022).

Мета проєктної діяльності, пропонованої у процесі вивчення курсу «Історія української літературної мови», передбачає досягнення навчальної, розвивальної і виховної цілей:

навчальна:

навчити самостійно і творчо працювати; вчити опановувати нові підходи у пошукові та репрезентації інформації; вчити пізнавати нове; навчити відшукувати інформацію, добирати, вибирати основне, здійснювати аналітико-синтетичну обробку; навчити презентувати опрацьований матеріал;

розвивальна:

розвивати вміння вчити самостійно мислити, формувати вміння відчуття наукової проблематики, новизни матеріалу, активізувати потяг до науково-

дослідних експериментально-пошукових студій; генерувати вміння займатися самоосвітою, самопідготовкою; розвивати прагнення бути першовідкривачем у науковій галузі;

виховна:

виховувати потяг до творчості, до науково-дослідних студій, до пізнання нових технологій; плекати інтерес до наукових відкриттів.

Очікувані результати від проєкту:

- проєкт повинен базуватися на стрижневих, опорних вузлах, змістових домінантах теми, на винесенні їх в епіцентр обговорення; - проєкт повинен відкривати перспективи дослідження теми; - проєкт повинен апелювати до новизни, актуальності повідомлюваної інформації. Бажано, щоб проєкт містив посилення на нерозв'язану проблему, дискусійне питання тощо; - проєкт повинен бути наповненим фактами, визначеннями основних понять, гіпотезами; - проєкт повинен розширювати світогляд; - проєкт повинен виробляти відчуття теми, глибинне чуття предмета дослідження, формувати смак науковця, особистість дослідника-пошуковця.

У процесі виконання проєкту необхідно вчити студентів творчо мислити, систематизувати матеріал, добирати яскраві ілюстрації, репрезентувати матеріал для дискусій, продукувати порівняння, зіставлення фактів, генерувати нові ідеї та пропонувати альтернативні, актуальні шляхи їх розв'язання. Обов'язково потрібно навчити студентів ілюструвати виклад короткими, змістовними прикладами.

З досвіду роботи можемо стверджувати, що процедура організації, підготовки та виконання проєкту має таку послідовність:

- пояснення викладача щодо організації, підготовки та здійснення проєкту.
- осмислення студентами теми, запропонованої для проєктного висвітлення.
- складання плану роботи над проєктом.
- здійснення добору матеріалу (статей, монографій методичних рекомендацій енциклопедичних матеріалів, фото персоналій, фільмів, відео, малюнків, схем).
- - аналіз, систематизація, класифікація матеріалу.

- опрацювання теоретичного матеріалу. Виділення ключових питань, запланованих для висвітлення.

- складання плану проєкту (формулювання розділів).

- підготовка схеми макету проєкту за планом.

У процесі виконання проєкту студенти вчаться самостійно добирати матеріал, опрацьовувати, систематизувати, класифікувати, узагальнювати, ущільнювати/компресувати, розширювати, вибирати основне, конкретизувати. Одночасно вони набувають умінь творчо мислити, творчо репрезентувати результати дослідів. Вчаться естетично оформляти роботу. У них виробляється смак наукового чуття, смак творчого духу. Вони набувають досвіду дослідника-шукача.

Підготовка проєкту – доволі складне завдання, адже це – різновид наукової роботи. У процесі вивчення курсу «Історія української літературної мови», як переконує досвід роботи, можна рекомендувати виконання таких різновидів проєктів, як:

проєкт – ілюстрація до навчальної теми

Підготовка такого проєкту зумовлена потребою проілюструвати вивчений теоретичний матеріал, поглибивши окремі питання. Передбачені коментарі до основних понять теми, ключові гіпотези, авторські концепції, персоналії вчених, наукові джерела з теми. Наприклад, реальними видаються проєктні продукти на зразок: «Основні підходи до історії української мови», «Хронологія історії української мови», «Виділення української мови з праслов'янської мовної єдності: основні риси», «Особливості давньоукраїнських говорів у X-XIII (XIV) ст.», «Іван Франко в історії української літературної мови», «Мовна практика письменників-шістдесятників»; «Мовна діяльність письменників 80-хрр. ХХ ст. і їх внесок у розбудову української літературної мови», «Оцінка мовно-естетичної діяльності митців-сюрреалістів ХХ ст. в історії української літературної мови», «Методи дослідження історії української літературної мови», «Зв'язки історії української літературної мови з іншими розділами гуманітарних знань», «Джерела з історії української літературної мови», «Давні

пам'ятки з історії української літературної мови» та ін.;

проект – узагальнення матеріалу

Такий проект є своєрідним підсумком блоку тем розділу; наприклад, можливі проекти на теми: «Історія української літературної мови в персоналіях»; «Теоретичні питання курсу «Історія української літературної мови», «Дискусійні питання курсу «Історія української літературної мови», «Погляди вчених на проблему походження української мови», «Українські і зарубіжні вчені – дослідники історії української літературної мови», «Джерелознавча база історії української літературної мови»;

Евристичний проект – дослідження, розробка нової теми і репрезентація отриманого матеріалу. Означений різновид проекту – науково-дослідна розробка з новими результатами, новими фактами, раніше не відомими загалу; представлення власних наукових дослідів із залученням матеріалів інших наукових студій. Наприклад: «Значення мовно-поетичної діяльності Лесі Українки в історії української літературної мови», «Епістолярій Лесі Українки як джерело вивчення внеску письменниці у розвиток української літературної мови», «Вплив фольклорних джерел на формування мовної особистості Лесі Українки», «Внесок поетів-футуристів у розвиток української літературної мови», «Павло Тичина в історії української літературної мови: погляд крізь роки», «Мовостиль письменника як джерело вивчення історії української літературної мови».

Окремо варто практикувати краєзнавчі проекти. Скажімо, щодо Сумського регіону актуальними будуть проекти на зразок: «Б. Д. Грінченко в історії української літературної мови», «Пантелеймони Куліш в історії української літературної мови», «Мовотворчість М. Хвильового в ракурсі історії української літературної мови», «Мовна особистість Івана Багряного в історії української літературної мови», «Значення мовознавчої діяльності Б. Антоненка-Давидовича в історії української літературної мови», «Мовно-літературна діяльність Б. Антоненка-Давидовича в оцінці критиків».

Які знання і вміння повинен набути здобувач освіти у процесі виконання

проєкту?

Здобувач вищої педагогічної освіти зобов'язаний:

знати: вимоги, правила підготовки, оформлення проєктів; методи і способи пошуку та обробки інформації на задану тему; теоретичний матеріал висвітлюваної теми, шляхи і способи його практичного застосування.

вміти: добирати матеріал, систематизувати, реалізовувати у конструюванні проєктів; здійснювати пошук матеріалу; знаходити і виділяти дискусійні моменти; висувати гіпотези; продукувати власні тексти на основі опрацьованого матеріалу.

Що найскладніше в підготовці проєкту? Дібрати матеріал, заглибитися в нього, вибрати основне, найзмістовніше; класифікувати; сформулювати заголовок, підзаголовок і максимально стиснуто представити в межах одного слайда інформацію підрозділу (окремого фрагменту). Кожен слайд – це практично узагальнення певної частини матеріалу, мікротема, тому бажано, щоб ця частина мала заголовок.

Як уже наголошувалося, реалізація проєктної діяльності передбачає відкриття в особистості творчих резервів, самовдосконалення, поглиблення теоретичних знань, розвиток умінь поєднувати теорію з практикою, формування вміння ущільнювати матеріал, максимілізувати. Виконання проєкту орієнтує на самопошук, на саморозвиток, самоствердження в певній галузі знань; формує смак, естетику моделювання.

Підготовка проєкту візуалізує особисте бачення індивідом означеної проблеми, засвідчує глибину і обсяг осмислення проблематики, її конкретизацію. Підготовка і виконання проєкту формує чіткість мислення індивіда, конкретність дій творчість

Отже, проєктна технологія – шлях до успішного навчання, до створення оптимального освітнього середовища. Проєкт виступає засобом і способом реалізації освітніх завдань. Він є необхідним складником організації навчання здобувачів вищої освіти – майбутніх педагогів-філологів. Разом з тим використання цього різновиду роботи повинно бути вмотивованим, доречним,

планомірним.

Список використаних джерел:

Беценко, Т. (2022). Робоча програма з дисципліни «Історія української літературної мови». Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.

Коновальчук, І. (20217). Проектні технології здійснення інноваційної освітньої діяльності. Проблеми освіти: зб. наук. праць, Вип. 87. С. 133–139.

Yemelianova O.V.

ORCID: 0000-0002-3277-1227

Candidate of Philological Sciences

Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

ENGLISH CORPORA AS AN EFFECTIVE TOOL TO ENHANCE TRANSLATION PROFICIENCY

Nowadays the study of languages via the use of corpus-based tools is considered to be one of the promising directions in modern linguistics and language learning and teaching (Yemelianova, 2024). As Peter Crosthwaite points out, «corpus linguistics has played an important role in language teaching for decades», and at the same time the scholar mentions that «no one is under the illusion that corpora (at least, in their direct data-driven learning, DDL) have finally entered mainstream classroom pedagogy» (Crosthwaite, 2024).

Pedagogical corpus applications can be categorized into two types: indirect applications and direct applications. These terms are sometimes referred to as hands-off and hands-on by other researchers. In the hands-on method, students have direct computer access to a corpus, typically to learn vocabulary definitions. Conversely, the hands-off method requires students to use printed corpus materials provided by their

teacher (Sun, Park, 2023).

One of the efficient resources to facilitate the second language acquisition, translation skills and scientific-research work in linguistics and translation studies conducted by students-translators of Sumy State University is English Corpora (<https://www.english-corpora.org/>) which offers access to different corpora, such as: News on the Web (NOW), iWeb: The Intelligent Web-based Corpus, Global Web-Based English (GloWbE), Wikipedia Corpus, Coronavirus Corpus, Corpus of Contemporary American English (COCA), Corpus of Historical American English (COHA), The TV Corpus, The Movie Corpus, Corpus of American Soap Operas, Hansard Corpus, Early English Books Online, Corpus of US Supreme Court Opinions, TIME Magazine Corpus, British National Corpus (BNC), Strathy Corpus (Canada), CORE Corpus and other corpora.

The benefits of working with corpora to make the process of learning English and translation both engaging and highly productive are the following:

- 1) access to authentic language data as corpora contain vast amounts of real-world language data, providing students with authentic examples of how English is used in various contexts;
- 2) improved language accuracy. By studying corpora, student-translators can enhance their understanding of English grammar, vocabulary, collocations, and idiomatic expressions, leading to more accurate translations;
- 3) contextual understanding. Corpora help students grasp the nuances of language use by providing context for words and phrases, enabling them to produce translations that are contextually appropriate;
- 4) exposure to different registers and styles. Corpora include texts from different genres, registers (formal, informal, academic, etc.), and styles (e.g., journalistic, technical), allowing students to familiarize themselves with diverse linguistic patterns and adapt their translations accordingly;
- 5) terminology research. Corpora facilitate the exploration of specialized terminology in various fields, aiding student-translators in finding precise and appropriate equivalents during translation tasks;

6) enhanced translation consistency. By consulting corpora, students can maintain consistency in their translations by ensuring that terms, phrases, and terminology choices remain uniform throughout a document or project;

7) development of translation skills. Working with corpora enhances critical thinking and analytical skills necessary for effective translation, such as identifying patterns, understanding context, and making informed linguistic decisions.

Incorporating English Corpora into the learning process empowers students-translators with valuable resources and skills essential for producing high-quality translations, mastering the nuances of the English language, conducting a well-grounded research in linguistics and translation studies.

References:

Crosthwaite, P. (2024). Bridging the research-practice divide for data-driven learning. *Corpora for language learning*, May 6. <https://www.routledge.com/Corpora-for-Language-Learning-Bridging-the-Research-Practice-Divide/Crosthwaite/p/book/9781032537221>

Sun, W., Park, E. (2023). EFL Learners' Collocation Acquisition and Learning in Corpus-Based Instruction: A Systematic Review. *Sustainability*, 15, 132–1442. <https://doi.org/10.3390/su151713242>.

Yemelianova, O. (2024). Modern information and communications technologies for foreign language acquisition. *Proceedings of the XVII International Scientific and Practical Conference «The latest technologies in the development of science, business and education»*. London, Great Britain. Pp. 229–233.

Liashenko I.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4211-5116>

Candidate of Pedagogical Sciences, PhD

Associate Professor in the Department of Foreign Languages and Linguodidactics at Sumy State University

Sumy, Ukraine

Carroll Stuart

Ph.D. in Teaching and Curriculum

Associate Professor in the Department of Elementary and Early Childhood Education at the College of New Jersey

New Jersey, USA

ENHANCING PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN EFL TEACHING: INSIGHTS FROM AN ONLINE COURSE

The topic of professional development with the teachers has been an integrative part of professional competence shaping, meaning the multifaceted and complex nature of this essence in forms, stages, stakeholders, methods and many more.

Grounding in the continuous flow of research about teaching and learning process in the time of COVID 19, when education system urged to switch to the online or blended mode, the period or trial and error in conforming to the demanding requirements for successful communication and in substituting the live communication.

The experience gained during global pandemic in sustaining teaching and learning as well as in-service development has created a solid background for application the key principles of it in crisis time, such as the russo-Ukrainian war with the English teachers in secondary schools. The use of IT this time is a key factor for maintaining professional development (Cosgun & Savaş, 2019; Hidayat, 2023; Gonzalez-Vidal, 2024).

As Satar and Akcan (2018) claim in their research, the key factors for successful professional development programs for EFL teachers are the participation, interaction

patterns, and sense of presence. These aspects create a real-communication feeling and lead the process of professional development during the course to the successful results. These factors should be considered in the professional development courses when designing the group work online.

With this in mind, the Department of Foreign Languages and Linguodidactics at Sumy State University, with the support of the College of New Jersey, has organized a 1 credit course on professional development for secondary school EFL teachers on teaching methodology.

There were 15 participants on the course, who attended 5 synchronous sessions and were supposed to reflect on the questions about their practical implementation with their students. As this was the first course with the EFL teachers online, after completing the course, the participants were asked for their feedback to research the benefits and failures of the course to improve further courses. The participants were asked the questions to find out the level of their satisfaction, methods, content along with the open-ended questions about the level of satisfaction in learning outcomes, course content, and instructor engagement.

The responses from the questionnaire answering the question about the course's attractiveness, the most common respondents' answers were: communication with colleagues (100%), relevant professional content (90%), instructor's level and methods (90%), mixed (university/school) teachers format (70%), enough possibilities to express yourself (60%).

Additional comments highlighted practical classes, interesting exercises, and the easy format of communication and cooperation as highly attractive elements. These answers come along with the research of Satar and Akcan (2018) about importance of the participation, interaction patterns, and sense of presence.

More than that, in answering the question about the level of connection with colleagues and instructor, the vast majority of respondents (90%) felt very or extremely connected to the community of colleagues and the instructor, which proves the correct choice of methods, strategies and technologies in the course.

In reply to the question whether the participants felt a lack of live

communication, the results of this question indicate that the majority of respondents (11 out of 12) felt that the course effectively substituted for live interaction. This suggests that the organization of the course maximized the substitution for live communication. Only one respondent strongly felt a lack of live communication, while no one was unsure about this aspect. Additionally, no one indicated a moderate lack of live communication or moments where live communication would have been beneficial. Overall, the findings suggest that the course structure and design effectively facilitated interaction despite the absence of live communication.

Overall, the results of the exit survey have proved the importance of communication in the professional development course. The overall results obtained from the participants proved the high quality of a range of methods and strategies which provided a sense of presence, feeling of live communication, and interactiveness.

References:

Satar, H. M., & Akcan, S. (2018). Pre-service EFL teachers' online participation, interaction, and social presence. *Language Learning & Technology*, 22(1), 157–183. <https://dx.doi.org/10125/44586>

Cosgun, G. E., & Savaş, P. (2019). Use of information and communication technology by in-service English teachers for self-directed professional development. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 230–249. <https://hdl.handle.net/11511/79697>

Hidayat, N. (2023). Do EFL Teachers' Digital Literacies Reflect Sociocultural Frameworks during Their Online Professional Development? *Language Related Research*, 14(1), 193–217. <https://doi.org/10.52547/LRR.14.1.8>

Zhong, W. (2019). The Strength and the Correlation Between English Learning Attitudes and Professional Development Needs of Secondary-School English Teachers in Multilingual Areas of China. *Lecture Notes of the Institute for Computer Sciences, Social-Informatics and Telecommunications Engineering, LNICST*, 299, 347–367, ISSN 1867-8211, https://doi.org/10.1007/978-3-030-35095-6_39

Gonzalez-Vidal, T. (2024). Technology-enhanced language and culture teaching

in Chile: the perceptions and practices of in-service EFL teachers. *Journal for Multicultural Education*, 18(1), 25–37, ISSN 2053-535X, <https://doi.org/10.1108/JME-08-2023-0073>

Rudenko N.V.

ORCID ID 0000-0003-1929-2077

PhD in Journalism

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Malovana N.V.

ORCID ID 0009-0004-5423-5697

PhD in Philosophy

Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Pylypenko Y.

Student of Anadolu University

Eskişehir, Turkey

ADVANTAGES OF STEAM EDUCATION IN FOREIGN LANGUAGE ONLINE CLASSES

STEAM is a modern educational model that focuses on practice, encouraging independent learning, research, and creativity. The overall goal of STEAM education is not only to create an understanding of STEAM and the qualities of 21st-century citizens, but also to develop human resources in science, technology, engineering, arts, and mathematics. European countries promote STEAM education through partnership and cooperation programmes. Although STEAM is still at the initial stage of implementation in Ukraine, more and more educational institutions are accepting and adapting STEAM principles in their programmes.

The coronavirus pandemic of 2020 has changed the learning environment, making it necessary to switch to distance learning. Despite challenges related to adaptation and technical skills, this change has opened up new opportunities for implementing STEAM elements in foreign language classes. The availability of free mobile applications, online services, and platforms can be used to create interesting and original lessons on any conversation topic covered by the curriculum.

Since the founder of this educational trend, American professor Georgette Yakman, first used the acronym «STEAM» in the early 21st century, it has become a buzzword in education, even though it is a complex and controversial concept. At the same time, international experts in the field of STEAM education also note that «The STEAM-oriented teaching methodology is based on the use of project-based learning, problem-based learning of natural and mathematical subjects, independent creation of new educational values and practices of cooperation and interaction (including networking) in the context of educational research and artistic developments that illustrate the implementation of scientific information in the process of creating art objects» (Marchenko, 2020). STEAM Education has been conceptualised in different ways: as a movement in search of innovative pedagogical experience, as integrative classroom practices focused on solving real problems, as an integrated approach to learning, as a full-fledged educational model, etc. Regardless of the terminology used, authors interested in STEAM agree on the need to focus teaching and learning on practical projects that allow students to understand, evaluate, and successfully solve technical and scientific issues that arise in everyday life.

Using technology in STEAM education also reduces cognitive load (mental workload and mental effort) and improves students' learning motivation (Costley, 2017). In addition, previous educational research has provided evidence of the effectiveness of STEAM education in student learning (Gao, 2020) and professional development (Shernof, 2017). Currently, the use of artificial intelligence (AI) represents an upward trend in education, as it contributes to the enhancement of students' learning analytics capabilities, which can strengthen their competitiveness in the future labour market (Zawacki-Richter, 2019). To realise the positive impact of

artificial intelligence and introduce gamification into learning design, educators need to teach students how to use AI tools in the classroom to increase their learning interest.

The introduction of STEAM education elements into the process of learning a foreign language with the help of electronic tools and software products makes it possible to develop all the necessary skills: reading (working with the English-language interface and user manuals for devices and software), speaking (discussing the terms of reference, presenting a project as a team, leading a discussion), writing (writing step-by-step instructions, terms of reference, reports, plans, scripts for videos, recipes, and other content), and listening (watching training videos, reading a book, watching a movie, or watching a video). Project tasks also promote the development of analytical and critical thinking, creative design, and problem-solving skills, and encourage creativity and collaboration by finding ways to implement their own ideas in solving technical problems, thus giving students a sense of self-efficacy, confidence, and motivation for technoscientific learning. This modern pedagogical approach inspires students to mobilise all resources to solve a complex problem situation, guides them through science, technology, and art, and aims to develop personal competences and qualities. At the same time, STEAM also gives students an active, constructive, and critical role in their learning and promotes collaboration, while the teacher takes on the role of advisor, consultant, and/or guide.

Having improved their foreign language skills and the ability to work with modern available software, students will be able to access publicly available global platforms to organise international projects and research activities. Therefore, STEAM is a new vision for promoting student creativity, and collaboration through transdisciplinary awareness, and achieving integrative and holistic education. A pedagogical approach that integrates knowledge and experience across disciplines will help Ukrainian students become successful professionals in the future, making our country's economy more innovative and competitive. STEAM education can be seen as an appropriate solution for national education reform on the way to developing a national position in the era of globalised competition.

References:

Shernof, D., Sinha, S., Bressler, D., & Ginsburg, L. (2017). Assessing teacher education and professional development needs for the implementation of integrated approaches to STEM education. *International Journal of STEM Education*, No 4(1), pp. 1–16.

Costley J., Lange C. (2017). The Mediating Effects of Germane Cognitive Load on the Relationship Between Instructional Design and Students' Future Behavioral Intention. *The Electronic Journal of e-Learning*, No 15(2), pp. 174–187.

Marchenko, O. (2020). Implementation of steam approach to the formation of creative competence of students in the process of studying mathematics [Realizatsiya steam-pidkholdu do formuvannya kreatyvnoyi kompetentsiyi zdobuvachiv osvity u protsesi vyvchennya matematyky]. *Nova pedagogichna dumka*, No 3 (103), pp. 19–26.

Zawacki-Richter, O., Marín, V., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, No 16 (1), p. 39.

Gao, X., Li, P., Shen, J., & Sun, H. (2020). Reviewing assessment of student learning in interdisciplinary STEM education. *International Journal of STEM Education*, No 7(1), p. 24.

Martynyuk O.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8973-5876>

PhD in Pedagogy, Associate Professor

Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication

Khmelnyskyi National University

Khmelnyskyi, Ukraine

APPLYING THE POTENTIAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

In the contemporary technological age, the development of Artificial Intelligence

(AI) has completely transformed foreign language education. AI provides innovative digital resources and tools to learners and educators all over the world. As AI technology continues to advance, the possibilities for AI-driven language learning are boundless, promising an increasingly immersive, engaging, and efficient language learning experience for learners of all levels. One outstanding example of AI is Open AI's Generative Pre-trained Transformer (GPT), which represents a significant advancement in this field. Our study aims to highlight the transformative impact of AI, particularly GPT, on teaching foreign languages.

Various aspects of AI application in the education field have been studied by Frazier, E. et al. (2020), Fryer, L. K. (2017), Gillani, N. (2023), Kochmar, E. (2022), Koldovskyy, V. (2023), Pokrivcakova, S. (2019), Tsai, S. C. et al. (2020) and others. Having reviewed the results of their research and considered our own hands-on experience, we are attempting to outline the potential, limitations and consequences of AI application in educational contexts, particularly for foreign language learners and educators.

The core ability of AI is text generation empowering it to create coherent and contextually fitting language outputs. If to consider foreign language teaching, GPT is adept at producing diverse educational materials such as lesson plans, language-based exercises, quizzes and other learning materials. It can simulate authentic language usage by generating dialogues, facilitating interactive conversations and role-play situations that enhance language immersion for learners.

AI demonstrates satisfactory performance in text translation facilitating foreign language communication by converting text from one language to another. Through the translation capabilities provided by GPT, learners can access foreign language materials and resources in their native tongue, thereby improving understanding and accessibility. AI can assist language educators in developing bilingual teaching materials and adjusting curriculum content to accommodate various linguistic contexts.

One more distinct feature of AI is that it provides advanced resources for automated assessment of comprehension, which include generating questions, evaluating answers, and conducting proficiency tests. Through analyzing learners'

responses and interactions AI can offer immediate feedback and metrics on performance, allowing educators to pinpoint students' strengths and weaknesses and adapt their instruction accordingly.

For foreign language learners AI can facilitate individualized tutoring via adaptive learning algorithms which examine learners' interactions, preferences and performance data to customize instructional content and delivery techniques. Through offering tailored feedback, practice tasks, and additional assistance AI enables learners to advance at their own speed and attain linguistic proficiency.

Language modeling is a foundational task for AI, as it has acquired the ability to predict and produce sequences of words based on contextual information. In foreign language acquisition employing AI-driven language models helps learners make up grammatically correct sentences enriching their vocabulary and developing writing skills. For example, GPT is capable of generating language samples that serve as models for learners to imitate and foster their language production and creativity.

AI assists in the development of pronunciation skills and accent through the speech recognition and synthesis features. By assessing learners' oral speech, AI can offer guidance on accuracy, intonation, and fluency, aiding learners in refining their speaking abilities. AI can also produce audio recordings that simulate native speakers' speech patterns and accents, facilitating listening comprehension and enabling learners to practice authentic pronunciation.

Integrating multimodal elements like audio, video and interactive visual aids enriches language learning experiences and promotes comprehension. AI provides features for creating multimodal content, such as image captioning, summarizing videos and application of augmented reality. By combining text with visual and auditory elements AI accommodates different learning styles and reinforces language learning through multiple sensory channels.

It should be also mentioned that AI enhances collaborative learning by offering features for group discussions, collaborative writing, and project-based tasks. By enabling communication and sharing knowledge among learners, AI can create dynamic learning environment that encourages social interaction and collective

problem-solving.

We have come to the conclusion that AI has revolutionized foreign language education by introducing innovative tools and resources that facilitate acquisition of linguistic fluency and cultural understanding. Among these, GPT stands out as a widely utilized AI tool, providing engaging and effective language learning experiences tailored to the diverse needs and preferences of learners worldwide. GPT supports foreign language educators in text generation, translation, comprehension assessment, language modeling and multimodal content creation. AI can also offer personalized tutoring, foster curiosity and creativity and instill a lifelong passion for language learning.

Though AI presents unique opportunities for foreign language education, some ethical considerations and challenges have to be considered. Concerns about data privacy, algorithmic bias, equal access to technology and subscription fees (to access some innovative tools) underscore the importance of responsible development and implementation of AI-driven language learning solutions. There is also a risk of becoming overly reliant on GPT and potentially disengaging from human interaction which emphasizes the necessity to maintain a balanced approach to language instruction.

References:

Колдовський, В. (2023). ChatGPT для навчання та роботи в ІТ. Взято 7 травня 2024 року з <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=XrkEnm4VdUg>

Frazier, E., Bonner, E., & Lege, R. (2020). Creating custom AI applications for student-oriented conversations. *The FLTMAG*. Retrieved May 10, 2024, from <https://fltmag.com/creating-customai-applications-for-student-oriented-conversations/>

Fryer, L. K., Ainley, M., Thompson, A., Gibson, A., & Sherlock, Z. (2017). Stimulating and sustaining interest in a language course: An experimental comparison of chatbot and human task partners. *Computers in Human Behavior*, 75, 461–468. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.05.045>.

Gillani, N. (2023). ChatGPT isn't the only way to use AI in Education. *Wired*.

Retrieved May 11, 2024. <https://www.wired.com/story/chatgpt-artificial-intelligence-education-networks/>

Kochmar, E., Vu, D. Do, Belfer, R., Gupta, V., Serban, I. V., & Pineau, J. (2022). Automated data-driven generation of personalized pedagogical interventions in intelligent tutoring systems. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 32(2), 323–349. <https://doi.org/10.1007/s40593-021-00267-x>

Pokrivcakova, S. (2019). Preparing teachers for the application of AI-powered technologies in foreign language education. *Journal of Language and Cultural Education*, 7(3), 135-153. <https://doi.org/10.2478/jolace-2019-0025>

Tsai, S. C., Chen, C. H., Shiao, Y. T., Ciou, J. S., & Wu, T. N. (2020). Precision education with statistical learning and deep learning: A case study in Taiwan. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-020-00186-2>

Baranova S.V.

ORCID ID 0000000194259774

Ph.D. in Philology, Associate Professor

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Nazarenko O.V.

ORCID ID 0000-0002-4134-1894

lecturer of the Department of Germanic Philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Derkach O.

bachelor's student

Sumy State University

Sumy, Ukraine

TESTING IN DISTANCE FOREIGN LANGUAGE LEARNING

The process of learning foreign languages is challenging and demanding, but to

achieve good and quality results, it is also necessary to organize assessment over the outcomes effectively. Testing is one of the most popular methods of assessment that can be applied in remote foreign language education.

Essentially, testing is a crucial stage of assessment that cannot be overlooked in planning quality lessons. Firstly, testing allows establishing a connection between the teacher and the student. Secondly, testing is paramount for adjusting and monitoring students' achievements. Of course, the learning process requires not only assessing knowledge but also adjusting during the learning process. This adjustment may be necessary to guide the student in the right direction and to address specific mistakes (Kisil, 2013). Additionally, testing can also be organized online, which is highly convenient for distance learning. With access to the internet, teachers can utilize interactive resources. For instance, they can create tests using foreign resources or even find resources online simultaneously to check the works and work on mistakes (Andriianova, 2018).

Before starting the testing process, the teacher should begin with preparation and review of the material. Both the teacher and the students can interactively review lexical or grammatical material and perform practice exercises. Afterward, during the testing session, the teacher can display the tasks on the screen, allocate time for their completion, and then proceed to assess the work.

Testing can take various forms. For instance, testing can be conducted through true/false questions. Here comes the example of typical true/false exercise. Surely, we can choose this type for assessment of the listening part.

“Listen to the story of Mark and Allie. Mark the sentences T (true) or F (false).

- 1. Mark met Allie in London two years ago.*
- 2. He's American and she's British.*
- 3. They work for MTV.*
- 4. He invited her to San Francisco for a holiday.*
- 5. They both got jobs in the new Paris of ice” (Oxenden, 2006).*

In the lessons, students first read the tasks, then listened, and then proceeded to complete the assignments. It can be noted that students took these tasks seriously, and

after completing the tasks, they asked the teacher questions that concerned them (either about unfamiliar words or to clarify details).

Another example could be this multiple-choice test sample. Students are required to choose one of the options provided. During the test, students also took this task seriously, as this type of task required more engagement and attentiveness. After completing the tasks, during error correction, students could note why they chose one option over another.

“Choose the correct answer.

The passenger is NOT travelling to

A Frankfurt. B Rome. C.Madrid” (Oxenden, 2006).

In conclusion, testing is an essential process of assessment in online foreign language learning. This process can be effectively organized remotely by incorporating interactive materials and educational online platforms. Among the types of testing that can be organized are multiple choice and true or false tests, followed by error correction sessions with both the teacher and the students.

References:

Andriianova, H., & Skora, N. (2018). *The use of game technologies in distance learning of a higher school* (7th ed.). Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University: Philological sciences.

Kisil, A. (2013). *Pedagogical conditions of test control of students' foreign language knowledge. Young specialists are the future of science.* (4th ed.).

Oxenden, C. (2006). *New English File*. Oxford University Press.

Hnapovska L.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2335-6723>

Ph.D. in Philology

Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Linguistic

Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

MAKING AN EFL CLASSROOM EFFECTIVE: HOW CAN EDUCATIONAL FEEDBACK CONTRIBUTE?

Educational feedback in an academic setting, often referred to as ‘instructional feedback’, has traditionally been defined as information provided to a learner to reduce the gap existing between their current performance and a desired goal. The primary function of feedback is to help learners reflect on where they are now, where they need to move in the future, and how to reach improved learning outcomes. On the other hand, an equally important role of feedback is to draw the instructors’ attention to flaws or weaknesses in their teaching methodology and classroom practices, and thus enable them to make informed decisions on how to tailor their teaching style to the reality of a concrete academic environment.

Giving feedback is a challenging professional activity that requires from the instructor a complex interplay of communication, analytical, and interpersonal skills. The key reason why feedback is not always well received by learners is the imbalance in the teacher-student interaction, which can turn feedback into an undesirable tool simply because the instructor, who generally has more institutional authority and expertise than the student, may exercise his/her authority by giving the student more directives than encouragement. The proof of this is findings from the analysis of students’ evaluation forms/questionnaires and interviews. These have shown that learners are not always very happy with the feedback they receive as they consider this feedback unhelpful, inflexible, critical, or negative, and desire to receive accurate and appropriate feedback with a good balance between compliments and criticisms.

Feedback is widely regarded by researchers as crucial for improving not only knowledge acquisition but learner motivation and satisfaction as well. In addition, receiving adequate feedback facilitates the development of learners' self-regulatory study skills: constructive educational feedback produces a significant impact on students' goal orientations, which in turn contributes to their academic achievements and efforts taken in performing academic activities.

The efficiency of feedback is mediated by a set of aspects (Providing Educational Feedback, 2024). Listed below are the four factors that influence feedback and are considered crucial:

- *learner characteristics*, i.e. their skills and prior knowledge, beliefs about the learning process and goal orientations;
- *instructional context*: good feedback reduces learner uncertainty regarding current performance level and a desired goal if it provides forward-looking suggestions and includes next steps for learners, indicating a clear way forward, rather than addressing past errors and performance;
- *feedback structure*: effective feedback should be clear and specific in communicating the criteria by which a learner's performance has succeeded or failed. It should also be designed to avoid cognitive overload and be as minimally complex as necessary to convey needed corrective or elaboration information;
- *feedback level*: feedback information should be targeted at the task (beneficial for novice learners working on simple tasks) or process and regulative (valuable to more skilled learners working to develop deeper understanding and broader meta-cognitive skills).

One important conclusion from the above considerations is that there is no single type of feedback that will be appropriate for all learners in all instructional situations.

Another conclusion is that effective teaching and learning *always* rely on the quality of the feedback that teachers and learners engage in, which makes feedback a significant aspect of successful 'assessment *for* learning'. The concept of *assessment for learning* signals the use of assessment to directly *encourage* learning rather than merely sum up what the learner has achieved up to a given moment, which is

commonly referred to as ‘assessment *of* learning’, or summative assessment.

‘Assessment *for* Learning’ as an “informal gathering of evidence to determine the next steps in teaching and learning” (Assessment for learning: 10 principles, 2002) sends a much more powerful message about the nature of language assessment than ‘Assessment *of* Learning’: it highlights that assessment is *part of good pedagogy*, not just tests and grades that happen at the end of a course or academic year. ‘Assessment for Learning’ is part of everyday practice utilizing which learners, teachers and peers seek, reflect upon and respond to information from dialogue, demonstration and observation in ways that enhance ongoing learning (Boyd et. al, 2019).

In general, the concept of educational feedback, or ‘Assessment for Learning’, progressively broadens our understanding of the learning process, summarizes its four-stage phenomenology, and enables instructors to turn their academic activities into the ‘learning process → *that teachers can use for making informed instructional decisions* → and *students can use to progress in their academic performance* → *which enhances students’ motivation to progress*’.

References:

Assessment Reform Group (2002). *Assessment for learning: 10 principles*. <https://www.aaia.org.uk/content/uploads/2010/06/assessment-for-Learning-10-principles.pdf>

Boyd, E., Green, A., Hopfenbeck, T., Stobart, G. (2019). *Effective feedback: the key to successful assessment for learning*. ELT position papers : Oxford University Press.

Providing Educational Feedback (2024). White paper : Pearson Higher Education Services. <https://scholarblogs.emory.edu/digitalmatters/files/2019/08/ProvidingEducationalFeedback.pdf>

Plokhuta T.M.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8106-7367>

Candidate of Pedagogical Sciences

Senior Teacher of the Department of Foreign Languages and Linguistics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

VR GOGGLES: A NEW ERA OF LANGUAGE EDUCATION

Over the past twenty years the advancements of technologies have provided various tools that optimize and facilitate the process of education using immersive teaching methods that help learners to acquire and understand new knowledge interactively. Immersive technology can be defined as a type of technology that uses a digital landscape which allows users to interact and feel a sense of immersion within an artificial environment (Immersive Technology, 2024).

One of the immersive tools which can be effectively used in teaching-learning process is Virtual Reality Goggles (VR Goggles). This headset is worn on the face and the output is projected directly into the eyes. This device allows users to get back in time to witness historical events firsthand or immerse in the «real» working environment and practice their professional skills. For example, VR Goggles can bring history to life in a way that is both engaging and educational and students, who study History, could discover ancient civilizations, visit historical landmarks, and interact with historical figures; students of Science could explore the human body, the solar system, or the microscopic world, this could help them understand complex scientific concepts in a more concrete way.

VR Goggles suggest many benefits to the students, who study languages:

1. **Vocabulary Enhancement:** VR's rich, contextual settings help students absorb new vocabulary more naturally.
2. **Immersive Learning Experience:** Allows students to experience language use in varied real-life situations.
3. **Enhanced Engagement and Motivation:** The novelty and interactivity of VR

boost students' interest and eagerness to learn.

4. **Improved Listening and Speaking Skills:** Engage in conversations and listen to native speakers in diverse scenarios.

5. **Cultural Immersion:** Simulate environments from around the world for a deeper cultural understanding.

6. **Increased Confidence:** Offers a less intimidating space for practice, reducing language anxiety.

7. **Personalized Learning Experiences:** Adapts to different learning styles and proficiency levels.

8. **Immediate Feedback and Correction:** Facilitates quick identification and rectification of mistakes.

9. **Enhanced Memory Retention:** The multisensory VR experience leads to better memory retention.

10. **Scalability and Accessibility:** Makes high-quality language learning accessible to a broader audience (Virtual Reality, 2024).

By using VR technologies, we can create a new way of learning that is immersive, interactive, and personalized. This can motivate students to learn more and better, by giving them exciting, engaging, and relevant learning experiences. Immersive technologies are bringing a big shift, and it is important for educators, technologists, and policymakers to collaborate to make the best use of these possibilities for improving education around the world.

References:

Immersive Technology in World Languages.

<https://www.colorado.edu/center/altec/resources/faculty/immersive-technology-world-languages>

Virtual Reality in English Teaching: The Future?

<https://www.linkedin.com/pulse/virtual-reality-english-teaching-future-wonderful-world-english-n59ee/>

Symonenko N.O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2994-3574>

Ph.D in Pedagogy

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Otroshchenko L.S.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2333-333X>

Ph.D in Pedagogy

Associate Professor of the Department

of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Krasnovska M.V.

student at Sumy State University

Sumy, Ukraine

LANGUAGE TEACHING IN THE AGE OF DIGITAL TECHNOLOGIES

In today's world, digital technologies have become an integral part of life and education for students and teachers. The pandemic in 2020 and the full-scale war in Ukraine in 2022 have turned the world upside down. Therefore, it is now necessary to adapt to effective remote learning.

Firstly, we would like to emphasize that digital technologies open up many new exciting possibilities for us. They allow us to expand the horizons of traditional learning, making it more accessible and interactive. However, we need to develop and implement appropriate strategies for these technologies to be truly effective (Havrilova, Katasonova, 2017).

Let us start with the importance of interactivity in remote learning. Traditional teaching methods often do not consider the need for active student interaction with the learning material. In the digital age, we can use various interactive tools, such as virtual

classrooms, interactive whiteboards, and various educational platforms. This peculiarity increases student engagement and motivation and contributes to a deeper understanding and retention of the material.

Secondly, attention should be paid to the personalization of the learning process. We can track each student's progress and tailor educational materials to their needs using analytical tools. It is essential in language teaching, where knowledge levels and learning speeds vary significantly (Rebukha, Polishchuk, 2020).

Another critical aspect is the flexibility of the learning process. Remote learning allows students to independently determine the time and pace of their lessons, making the learning process more comfortable and effective. Teachers, tutors and instructors, in turn, can conduct classes at times convenient for the students, enhancing overall learning efficiency.

Furthermore, digital technologies provide us with the opportunity to use a variety of multimedia resources. Videos, audio, animations, and interactive simulations can significantly improve the understanding and retention of the material (Rebukha, Polishchuk, 2020). For example, using authentic video clips in English helps students immerse themselves in the language environment, facilitating better language acquisition.

Lastly, but equally importantly, is the social aspect of remote learning. Students should be able to interact with each other and the instructor, even if they are at a distance. Social networks, forums, group chats, and video conferences – all these tools can be effectively used to create a virtual learning environment that fosters communication and collaboration (Havrilova, Katasonova, 2017).

In conclusion, language teaching in the digital age requires a new approach from teachers to organize the learning process: interactivity, personalization, flexibility, practice-oriented teaching, gamification and the use of multimedia resources. We can trace these trends worldwide as all countries are developing their higher education systems that meet the needs of learners in the knowledge age to ensure quality higher education in the future.

References:

Havrilova, L., Katasonova, Yu. (2017). Teoretychni aspekty vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v Ukraini [Theoretical aspects of the introduction of distance learning in Ukraine]. *Osvitohichnyi dyskurs*, No 1–2 (16– 17), 168–182. <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/433/362>

Rebukha, L., Polishchuk, V. (2020). Ukrainian Society and Covid-19: the Influence of the Pandemic on Educational Processes in Higher School. *Postmodern Openings*, № 11(2), 120–127. <https://doi.org/10.18662/po/11.2/165>

Symonenko N.O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2994-3574>

Ph.D in Pedagogy

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Syzonova A.I.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9286-4714>

student at Sumy State University

Sumy, Ukraine

STUDYING ENGLISH IN ONLINE ENVIRONMENT: TECHNOLOGIES, PLATFORMS AND EFFECTIVE METHODS

Problem statement: With the spread of the Internet and the growing popularity of online learning, studying English in online environment is becoming increasingly relevant. Thanks to the latest technologies and platforms, students have access to a variety of resources and can learn at a convenient time for them (Kolisnychenko, 2023). Understanding effective methods of learning English in an online environment is important for students, teachers and educational institutions.

Objective: to explore modern technologies and platforms for learning English in online environment, identify their advantages and disadvantages and establish

effective methods of learning that can be used to achieve better results.

Main results: The analysis of technologies and platforms for learning English in online environment includes a review of various resources available in the form of websites, mobile applications, video lessons, and other interactive learning tools.

1. Duolingo – a mobile application that offers a gamified approach to language learning. It includes various tasks for reading, listening, writing, and speaking, helping to improve all aspects of language proficiency (Duolingo, 2024).

2. Rosetta Stone – language learning software that uses the immersion method. It allows a teacher to use only the target language, helping a student learn to use the language (Rosetta Stone, 2024).

3. BBC Learning English – a website offering a multitude of free resources for learning English. It includes video lessons, audio recordings, articles and games that enhance language skills at various levels (BBC Learning English, 2024).

4. YouTube – a free resource where one can find numerous video lessons for learning English. From language teacher channels to videos on English grammar and pronunciation, it offers a wide range of educational materials (YouTube, 2024)

5. Quizlet – a platform for creating and using flashcards that help memorize words, phrases and other language units. It also includes other useful tools such as tests and games. These resources are useful for students at all stages of learning English and provide diverse teaching strategies to meet each learner's unique requirements (Quizlet, 2024).

Let's take a closer look at the Duolingo mobile app example.

Duolingo is one of the most popular mobile apps for language learning, and it indeed offers a gamified approach to education. The main features of Duolingo include:

- **Interactivity:** Duolingo offers users a variety of tasks, including exercises for reading, listening, writing, and speaking. These tasks help develop different aspects of language proficiency.
- **Gamified approach:** the app uses game elements such as achievements, levels, and points to motivate users to engage actively in learning. This makes the learning process more interesting and engaging.

- **Personalization:** Duolingo takes into account the user's knowledge level and provides individualized recommendations for exercises and tasks. This allows users to study at their own pace and according to their specific needs.
- **Accessibility:** the app is available for free download on various mobile platforms, such as iOS and Android, making it highly accessible to a wide range of users.

Identifying Effective Methods for Learning English Online Using Duolingo:

- **Active engagement:** students can make the most of Duolingo by actively engaging in learning. By completing tasks in reading, listening, writing and speaking they can practice the language and strengthen their skills in all areas.
- **Interactivity:** using interactive exercises and tasks on Duolingo enhances material retention. Features like voice input and speech recognition allow students to actively communicate in English, improving their speaking skills.
- **Personalized learning:** Duolingo offers the ability to create personalized profiles for each user, taking into account their needs and language proficiency level. It allows students to study at their own pace and choose tasks that match their individual requirements.

Evaluating the effectiveness of Duolingo includes identifying the advantages and disadvantages of this platform from the users' perspective (Duolingo, 2023).

Advantages of Duolingo:

- **Gamified approach:** many users note that a gamified format of Duolingo makes learning more engaging and enjoyable.
- **Variety of tasks:** the platform offers a wide range of tasks for reading, listening, writing, and speaking, allowing users to improve all aspects of a language.
- **Accessibility:** Duolingo is free to use and available on various mobile platforms, making it very accessible to a wide range of users.
- **Personalized approach:** the platform adapts to each user's knowledge level and provides individualized recommendations for exercises and tasks.

Disadvantages of Duolingo:

- Limited speaking practice: although Duolingo offers speaking exercises, they can be limited, making it less effective for developing conversational skills.
- Unequal coverage of language aspects: some users may feel that certain aspects of the language (e.g., grammar) are covered less thoroughly compared to others.

Given these pros and cons, Duolingo continues to be one of the most popular and effective tools for online language learning. However, it is essential to consider each user's individual needs and preferences when selecting a learning platform.

Learning English online is an effective and convenient way for many students. The use of modern technologies and platforms makes the learning process more accessible and efficient. However, selecting the appropriate resources and learning techniques that align with each student's individual needs and learning styles is crucial. After evaluating the effectiveness of Duolingo and identifying the best practices for online English learning, we can conclude that Duolingo is a highly effective and accessible language learning tool. It offers a gamified approach and a variety of tasks that cover all aspects of language learning.

The use of active engagement, interactivity, and personalized learning is key to successful language learning with Duolingo. Continuous practice and a systematic approach to learning on the platform help maintain progress and achieve better results. It is also important to use additional resources and methods to improve language skills, such as reading, listening to audio materials and communicating with native speakers.

References:

Kolisnychenko A., Kobylanska V. (2019). Studying English Online: Distance and Blended Learning. <http://lib.pnu.edu.ua/files/zbirnyky/inoz-2019.pdf#page=147>

Duolingo – The Best Way to Learn a Language. <https://uk.duolingo.com/mobile>
 Rosetta Stone Online Application. Retrieved from:
<https://play.google.com/store/apps/details?id=air.com.rosettastone.mobile.CoursePlayer&hl=ru&gl=US>

BBC Learning English, a website for learning English.
<https://www.youtube.com/watch?v=DsQMLrPdLf8>

YouTube. <https://m.youtube.com>

Quizlet – The Best Flashcard App to Help You Study and Remember.

<https://quizlet.com/ua>

Advantages and Disadvantages of Duolingo.

<https://znaki.fm/uk/teams/duolingo/>

Levenok I.S.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3423-7175>

PhD in Pedagogy

Senior Lecturer at Language Training of Foreign Citizens Department

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Sydorenko O.P.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5507-2867>

PhD in Pedagogy

Associate Professor, Head of Language Training of Foreign Citizens

Department Sumy State University

Sumy, Ukraine

Zumrut A.

Student at Sumy State University

Turkey

**UKRAINIAN LANGUAGE HUB-LABORATORY FOR
INTERNATIONAL STUDENTS AS A PEDAGOGICAL INNOVATION IN
QUALITY EDUCATION**

The research in language pedagogy is determined by searching the most suitable strategies for language teaching in distance learning, in particular Ukrainian as a foreign language. Language Hub-laboratory for international students is definitely an important tool for receiving qualitative education.

The aim of the research is to analyze the role of hub-laboratory in teaching

Ukrainian language to international students as a pedagogical innovation in quality education.

On the ground of scientific review sources, website pages and social network, on the ground of systemic analysis to outline the main purposes and fields of activity of Hub-laboratory «Ukr. Lang. Laboratory for foreign students» as a pedagogical innovation for enhancing quality education.

According to the official information of the Ministry of Education and Science of Ukraine there are 16 educational hubs are currently open both in Ukraine and in other countries. Educational hubs implement the concept of Lifelong Learning (Levenok, Sydorenko, 2022).

An Australian scientist and researcher J. McCarthy shares his experience of using the Facebook network to develop communication skills of foreign students. The use of the Facebook social network helps «to immerse foreign students in a foreign language culture, promotes the development of language competences, the development of academic culture» (Levenok, Husenko, 2022).

Sumy State University also has the practice of using the Facebook network, where the Ukrainian-language hub-laboratory «Ukr. Lang. Laboratory for foreign students» <https://m.facebook.com/groups/2580388622284576/?tsid=0.8819733169724733&source=result> (80 members) (co-funded by EU, within the Grant Jean Monnet Project «EUROVALID») was created on Facebook network.

The aim is to promote the Ukrainian language acquisition and expansion of knowledge by foreign students, to stimulate active educational and extracurricular activities on the basis of interethnic interaction.

The main purpose of Ukr. Lang. Laboratory for foreign students: to promote the acquisition and expansion of knowledge about the Ukrainian language, to stimulate active educational and extracurricular activities on the basis of interethnic interaction for quality education.

The main directions of operation of the language hub-laboratory:

- socio-cultural and cultural-educational.
- educational and professional.

- research.

Socio-cultural and cultural-educational directions of the hub-laboratory's work are realized in the involvement of international students in learning about the history, culture of the city, the university through reading texts (for example, «The Day of the City of Sumy»), watching videos about the cities of Ukraine, about Ukrainian holidays and traditions («Schedryk, Shchedryk, Shchedrivochka», Carol of the Bells), listening to Ukrainian language podcasts (topics «Acquaintance», «Words of greeting and parting in the Ukrainian language», etc., study of Ukrainian idioms, phraseological units, excursions, virtual city tours. Participating in University Science Days (making quiz), participating in creating promo videos, interviewing for local media, etc. (Levenok, Sydorenko, 2023).

Educational and professional directions are implemented by reading and discussing texts of various levels of complexity (we offer adapted fragments of articles, publications for students, for example, «Breathe correctly!» advice from J. Nestor, author of the book «Breathing»), professionally oriented texts, mind maps, cards with Ukrainian grammar, spelling, resources of online dictionaries of the Ukrainian language.

Reviewing and discussing video materials on the «Interesting Science» YouTube channel (for example, processing the video «Where do new viruses come from»), news fragments (photos, videos), for example, from the TV channel «Suspilne Sumy» about children's surgeon V. Doroshenko, TV series about doctors, virtual travel («CORPUS Museum of the Human Body») (Levenok, Sydorenko, 2023).

These activities are for international medic students. The series of mini projects, online international language meetings «United by the language of profession: International and Ukrainian Students», «United by the language of Art», «International Mother Language Day» we celebrated online together with Ukrainian students and international members of Ukr.Lang.Laboratory for foreign students.

PROJECT MEETING "UKRAINIAN AND ARABIAN WORLDS: UNITED BY INTERNATIONAL LANGUAGE BRIDGE" was organized and held for students of Economics Department, Electronics and Information Technologies Department.

Scientific direction – participation of foreign students in the implementation of projects, competitions (for example, the annual project «International Mother Language Day» (started in 2022), the competition «My talent is to my Sumy State University» (May-June 2022) with students of the preparatory department, the mini-project «Foreign medical students support doctors», which was presented at the Scientific Conference «Academic culture of the researcher» 2020).

Participation of foreign students in the student conference «The First Step in Science», making presentations and thesis, participating in All-Ukrainian Students Conference «The Scientific Community of Students of the XXI century» (2023, 2024).

Search, analysis of information, preparation and presentation of projects, theses of reports, articles to participate in scientific, educational and cultural events, organization of cross-cultural round tables, workshops, discussions for breaking language barriers.

In 2022 hub-laboratory in Facebook «Ukr. Lang. Laboratory for foreign students» was rewarded the 3-d prize in annual Sumy State University Competition «Pedagogical Innovations 2022». In 2023 it was The 1st degree award was given to hub-laboratory «Ukr. Lang. Laboratory for foreign students» in *Nomination 6 «The Scientific Club»* of the All-Ukrainian Competition «Young Scientist of the Year-2022» (was held in 2023) of the Council of Young Scientists under the Ministry of Education and Science of Ukraine.

«Ukrainian language hub-laboratory Ukr.Lang.Laboratory for foreign students» on the social network Facebook functions within the framework of the ERASMUS+ grant project Jean Monnet Module «European values of intercultural dialogue in the field of education: interdisciplinary and inclusive approaches – EUROVALID».

So, hub-laboratory practices an online intercultural language meeting, series of author's projects such as «BiEM: United by the language of profession: Ukrainian and International students», «United by the language of profession (ELIT faculty): Ukrainian and International students», «United by the language of art: Ukrainian and International students» (all the events were outlined on official page of Language training of foreign citizens Department) (Alic, 2023).

Therefore, the hub-laboratory promotes the development of language skills of foreign students, creates a foundation for further study of the Ukrainian language as a foreign language. Hub-laboratory is a powerful educational instrument for language teaching, intercultural online meetings.

The language hub-laboratory «Ukr. Lang. Laboratory for foreign students» on the Facebook social network is a relevant tool for Ukrainian-language training of foreign students interested in choosing a future profession and continuing their studies at Sumy State University.

The hub-laboratory ensures compliance with the most urgent needs and interests of foreigners in learning Ukrainian as a foreign language, overcoming language barriers by participants of the hub-laboratory, career guidance work.

References:

Alic, Z. (2023) Participation of foreign students in scientific conferences: overcoming language barriers. *Scientific community of students of the 21st century: materials of the 6th All-Ukrainian scientific and practical online student conference*, Sumy, June 8, 2023.

Levenok, I., Husenko, Y. (2022). Hab-laboratory «Ukr. lang. laboratory for foreign students» in social network facebook as an innovative technology of teaching international students. *Інноваційна педагогіка*, 49, том 2, 176–179. <https://doi.org/10.32843/2663-6085>

Levenok, I., Sydorenko, O. (2022). Integrating e-learning in ukrainian language teaching for international students at higher education institutions. *Інноваційна педагогіка*, 45, 275–278. <https://doi.org/10.32843/2663-6085>

Levenok, I., Sydorenko, O. (2023). Ukrainisches hub-sprachlabor in facebook für fremdstudenten als interaktive technologie von sprachbeherrschung: монографія *World trends in the use of interactive technologies in education.*: Lima: International collective monograph. Intellebence Transportation System and Smart City Institute (ITS- SCI). NGO «IESF».

Congratulations on winning the All-Ukrainian Competition «Young Scientist of

the Year-2022» of the Council of Young Scientists under the Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://lang.sumdu.edu.ua/en/news-en/578-congratulations-on-winning-the-all-ukrainian-competition-young-scientist-of-the-year-2022-of-the-council-of-young-scientists-under-the-ministry-of-education-and-science-of-ukraine>

The hub-laboratory «Ukr.Lang.Laboratory for foreign students», which is co-funded by the Erasmus+ Jean Monnet Program of the European Union «Eurovalid», won the 3rd prize contest of «Pedagogical Innovations of Sumy State University 2022» <https://lang.sumdu.edu.ua/en/module-jean-monnet/european-values-of-intercultural-dialogue-in-education-interdisciplinary-and-inclusive-approaches-eurovalid/project-news/514-the-hub-laboratory-ukr-lang-laboratory-for-foreign-students-which-is-co-funded-by-the-erasmus-jean-monnet-program-of-the-european-union-eurovalid-won-the-3rd-prize-contest-of-pedagogical-innovations-of-sumy-state-university-2022>

Zaitseva I.O.

ORCID: orcid.org/0000-0002-1545-7690

PhD in Pedagogy

Senior Lecturer

Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

ENHANCING FOREIGN LANGUAGES TEACHING THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES

In the 21st century, proficiency in foreign languages has become increasingly valuable. It gives the possibilities for global communication, cultural exchange and of course for professional opportunities. And now many teachers try to equip students with the skills needed to be successful in a multilingual society. The digital technologies as powerful tools play a great role for enhancing foreign languages teaching. This article explores the role of digital technologies in foreign languages education, their benefits, challenges and potential for transforming language learning

experiences.

Digital technologies offer a lot of benefits for foreign languages teaching, enriching the learning process in various ways. One of the most significant advantages is the accessibility of authentic language materials. Through the internet, the students can access to a great amount of authentic texts, videos, podcasts and online resources in their target language, providing situations to real-world language use and cultural contexts. This immersion forms and develops linguistic competence, cultural understanding, students' ability to communicate effectively in diverse settings.

Furthermore, digital tools facilitate interactive and engaging language learning experiences. Language learning platforms, mobile applications and multimedia resources offer interactive exercises, games and simulations that actively engage students in the learning process. These interactive activities promote active participation, increase motivation and improve retention, making language learning more enjoyable and effective (Зайцева, 2021).

Another benefit of digital technologies is the opportunity for personal learning experience. Adaptive learning platforms analyze students' performance and provide a feedback and recommendations based on their individual strengths and weaknesses. This innovative approach allows students to progress at their own pace, receive targeted support and focus on areas that require improvement, leading to more efficient and personalized language learning.

Despite the numerous benefits, integrating digital technologies into foreign languages teaching also presents challenges and considerations. One of the primary challenges is ensuring equitable access to technology and digital resources for all students. The digital divide is that some students may lack access to reliable internet connectivity or devices. It can influence the language learning outcomes. One can admit that this divide requires effective measures to provide access to technology and support digital literacy skills development for all students (Зайцева, 2019).

Additionally, teachers face the challenge of navigating the great variety of available digital tools and resources that can best coincide with their pedagogical goals and students' needs. Professional development and training are of great importance for

teachers and it helps them effectively integrate digital technologies into the teaching practices and maximize their potential benefits.

Moreover, the scientists predict the potential for digital technologies and their replace with human interaction and the development of essential language skills such as speaking and listening. Balancing the use of digital tools with face-to-face communication and authentic language practice is the most important to ensure the students' development of well-rounded language proficiency.

Looking ahead, the future of foreign languages teaching has an immense potential for continued innovation and advancement in digital technologies. New technologies such as artificial intelligence (AI), virtual reality (VR) and augmented reality (AR) offer exciting possibilities for creating immersive and interactive language learning experiences. AI-driven language learning platforms can provide personalized tutoring and conversation practice, while VR and AR simulations can transport students to virtual language environments, allowing for realistic language practice and cultural immersion.

Furthermore, constant collaboration among teachers, researchers and technology developers will be essential to use the full potential of digital technologies in foreign languages teaching. By embracing digital technologies and focus on pedagogical principles and language learning goals, teachers can create dynamic and engaging language learning experiences that empower students to become proficient and confident communicators in foreign languages (Zaitseva, 2021).

Using the digital technologies in foreign languages teaching has changed its approach greatly, offering new opportunities for interactive, personalized and immersive language learning experiences. The benefits of digital tools are obvious. Among them are digital literacy, creation of inclusive and effective language learning environments that prepare students for success in a globalized world. As technology continues to develop, the future of foreign languages teaching holds exciting possibilities for innovation, collaboration and transformative learning experiences.

References:

Zaitseva, I. (2021). Teachers' professional readiness to implement digital technologies. *International scientific conference «Modern European psychological and pedagogical education. The development of a creative learning environment» : conference proceedings*, October 8–9, 2021. Łódź, the Republic of Poland: Baltija Publishing, 2021. pp. 143–146.

Зайцева, І. (2019). Neuristische Technologien im Fernstudium. *Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноз. мов: матеріали VII Міжнар. наук. - практ. конф. Ніжин*, 120–121.

Зайцева, І. (2021) Особливості формування професійно-творчих умінь студентів у змішаному навчанні. *Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 42, т. 1*. 286–292. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/42_2021/part_1/42.pdf

Трухан А.С.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ У ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Вивчення німецької мови у сучасному світі має велике значення. Німецька є однією з найпоширеніших мов у Європі, а Німеччина – економічно потужна країна з багатьма міжнародними компаніями, де використовується ця мова. Знання німецької мови відкривають можливості для кар'єрного зростання, навчання та культурного обміну.

Німецька мова вважається складною для вивчення через свою граматичну структуру, що включає чотири відмінки, три граматичні роди та складну систему дієвідмін. Багато правил мають численні винятки, що вимагає значної уваги до деталей. Крім того, довгі складені слова та специфічна вимова можуть бути складними для розуміння новачків.

Проте через це не потрібно ставити хрест на вивченні мови. У наших

реаліях можливо все хоча б за допомогою сучасних технологій. Потрібно обрати підхід, за яким буде простіше вчити мову. Існує кілька таких підходів, кожен з яких має свої переваги та недоліки.

Інтерактивний підхід до навчання значно трансформував вивчення іноземних мов, зокрема німецької, в умовах онлайн навчання. Використання інтерактивних технологій дозволяє створювати динамічне та залучаюче середовище, яке сприяє більш ефективному засвоєнню мовних навичок. Цей метод передбачає активну участь студентів у навчальному процесі через різноманітні інтерактивні завдання, що стимулюють як мовну практику, так і розвиток міжособистісних навичок.

Однією з ключових переваг інтерактивних методів є можливість використовувати віртуальні класи, де учасники можуть взаємодіяти в режимі реального часу. Це дає змогу проводити онлайн-уроки з викладачем, брати участь у групових обговореннях і спільних проєктах.

Такі заходи сприяють формуванню мовного середовища, що є критично важливим для вивчення німецької мови. Студенти мають можливість практикувати говоріння, слухання, читання та письмо в умовах, наближених до реального спілкування.

Аудіовізуальні засоби відіграють значну роль у вивченні іноземних мов. Їхнє використання у навчальному процесі є виправданим, оскільки вони сприяють реалізації всіх основних дидактичних принципів навчання: активності, свідомості, послідовності та наочності. Аудіо- та відеоматеріали покращують сприйняття програмного матеріалу, допомагають перевірити рівень його засвоєння, а також сприяють розвитку вмінь і практичних навичок застосування отриманих знань (Зозуля, Стадній, Слободянюк, 2022).

Наприклад, перегляд відеороликів з носіями мови дозволяє студентам ознайомитися з автентичними вимовою та інтонацією, що сприяє розвитку їх слухових навичок. Інтерактивні завдання, такі як онлайн-тести та квізи, дозволяють швидко перевірити знання та отримати зворотний зв'язок, що стимулює подальше навчання.

Онлайн платформи для вивчення німецької мови часто пропонують можливість створення та участі в мовних спільнотах. Це дозволяє студентам практикувати мову з іншими учасниками, обговорювати різні теми, обмінюватися досвідом і підтримувати один одного в процесі навчання. Такі спільноти можуть бути дуже корисними, особливо для тих, хто вивчає мову самостійно, оскільки вони забезпечують додаткову мотивацію та соціальну підтримку.

Інтерактивні методи також включають використання ігрових технологій у навчанні. Гейміфікація навчального процесу, наприклад за допомогою навчальних ігор або додатків, може значно підвищити мотивацію студентів та зробити процес вивчення німецької мови більш цікавим. Граючи в мовні ігри, студенти активно застосовують знання на практиці, що сприяє кращому їх засвоєнню. Крім того, гейміфікація допомагає створити позитивний емоційний фон, що є важливим для ефективного навчання (Бугайчук, 2015).

Одним з ефективних інтерактивних завдань для вивчення німецької мови є віртуальні рольові ігри. Наприклад, можна організувати ситуацію, де студенти грають ролі покупців та продавців у німецькому магазині. Вони використовують німецьку мову для здійснення покупок, запитують про товари, уточнюють ціни та обговорюють знижки.

Основні переваги цього завдання включають можливість застосовувати мовні знання в реальному контексті, що підвищує впевненість у використанні мови та допомагає подолати мовний бар'єр.

Рольові ігри стимулюють розвиток навичок слухання, говоріння та збагачують словниковий запас. Студенти чують німецьку мову у виконанні однокурсників, що сприяє кращому засвоєнню правильної вимови та інтонації.

Для застосування віртуальних рольових ігор в онлайн-середовищі можна використовувати конференц-зв'язок. Викладач розподіляє ролі та визначає сценарій гри.

Платформи з віртуальними кімнатами дозволяють студентам працювати у групах. Викладач спостерігає, коригує помилки та надає зворотний зв'язок.

Після гри варто провести обговорення, щоб студенти могли поділитися враженнями та отримати додаткові рекомендації.

Віртуальні рольові ігри розвивають креативність, критичне мислення та соціальну взаємодію, роблячи навчання цікавішим та більш мотивуючим.

Загалом, інтерактивні методи навчання значно підвищують ефективність вивчення німецької мови в умовах онлайн-навчання. Вони сприяють активній участі студентів у навчальному процесі, розвитку мовних навичок та критичного мислення.

Використання сучасних технологій та інтерактивних інструментів робить навчання більш захоплюючим і доступним, сприяє індивідуалізації навчання та розвитку автономії студентів.

Незважаючи на деякі технічні виклики, інтерактивні методи відкривають нові можливості для покращення якості освіти та досягнення кращих результатів у вивченні німецької мови.

Список використаних джерел

Зозуля, І., Стадній, А., Слободянюк, А. (2022). Аудіовізуальні засоби навчання в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, №40, 12–28.

Бугайчук, К. (2015). Гейміфікація у навчанні: сутність, переваги, недоліки. *Дистанційна освіта України* (збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 19-20 листопада 2015 р.). Харків: ХАДІ.

Науковий керівник – Степанов В.В., доктор філософії, асистент кафедри германської філології Сумського державного університету.

Гудакова Д.О.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПОЛІЛОГ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На старшому етапі середньої освіти виникає потреба створення на уроці умов, подібних до життєвих ситуацій, де школярі можуть не лише проявити рівень мовних досягнень, а й продемонструвати комунікативно-мовленнєві навички, тоді як вчитель, у свою чергу, має можливість оцінити кожного з учасників групи, в якій проводиться один з видів полілогічної взаємодії.

У старшій школі вивчення мови і літератури спрямоване на розвиток здібностей та навичок у всіх аспектах мовленнєвої діяльності. Це має на меті формування комунікативної компетенції на рівні B1, як передбачено Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, де підкреслюється значення стимулювання школярів до читання літературних творів, введення в основні цінності культури, а також формування гуманістичного світогляду та поширення культурно-пізнавальних інтересів, що сприяє розвитку поваги до власних і чужих традицій (Ніколаєва, 2013).

Комунікативна компетентність визначається як здатність успішно встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, а також досягнення кращого розуміння ситуації та теми розмови. Вона базується на взаємопов'язаних мовленнєвому, соціокультурному і мовному розвитку учнів згідно їхніх вікових особливостей та інтересів, про що стверджує у своїх роботах С. Ніколаєва (Ніколаєва, 2013).

Процес навчання іноземних мов є взаємодією між вчителем та учнями, де контроль виступає як важлива складова. Він включає виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок, оцінювання організації навчального процесу, діагностику труднощів у засвоєнні матеріалу та перевірку ефективності використаних методів навчання. Він виконує різноманітні функції, такі як

зворотний зв'язок, діагностична, оцінювальна, навчальна та розвивальна, і є необхідною частиною навчального процесу (Панова, 2010).

У викладанні англійської мови Б. Ходос (2010) виділяє прийоми групового спілкування, які можна розділити на три групи. Перша група спрямована на запит інформації або уточнення певних деталей, друга – на підтримку спілкування і навчання нестандартних висловлювань, а третя – на прийняття остаточного рішення. Наприклад, для виявлення схожих або протилежних позицій використовуються зв'язувальні репліки, такі як «*Right, I think the same*», «*As for me, I think...*», а для підтримки спілкування – запитання «*And if you were in his shoes would you act this way?*». Такі прийоми сприяють активному та продуктивному спілкуванню між учнями.

Однією з найпоширеніших усних форм контролю комунікативної компетенції є полілог. І. Домрачева (2018) у авторському посібнику «Основи мовленнєвої діяльності» зазначає, що найважливіші характеристики полілогу включають ситуативну залежність від контексту спілкування, високий рівень спонтанності, рівномірну участь у комунікації всіх учасників, широкий спектр змістовних та формальних зв'язків між репліками, а також значущість правил. Він виконує кілька функцій, зокрема, контролює знання, навички та вміння учнів, стимулює їхню самостійну пізнавальну та творчу діяльність, а також сприяє розвитку ключових компетентностей, мінімізації участі вчителя і формуванню рефлексії.

Суть полілогу, як прикладу інтерактивного навчання і контролю, полягає у постійній активній взаємодії всіх учнів. Дослідниця О. Пометун (2004) визначає такий тип як співнавчання, коли учень і вчитель є активними учасниками навчального процесу, свідомо виконують завдання, рефлексують над своїми знаннями та вміннями. Головна увага при цьому зосереджена на учнівській взаємодії, де результати досягаються завдяки взаємним зусиллям, а діти беруть на себе відповідальність за свій навчальний прогрес.

Найбільш ефективним способом організації групового спілкування на уроці дослідники визначають навчальну групову дискусію (Ходос, 2010). Цей

підхід передбачає аналіз наданої інформації та прийняття обґрунтованого рішення. Дискусія стимулює активну розумову діяльність і сприяє засвоєнню навичок полілогічного спілкування. Проте для досягнення ефективного рівня мовленнєвої співпраці необхідно не лише обрати відповідний метод організації групового спілкування, але й мати цікаву і близьку до учнів змістову основу мовленнєвої діяльності.

У методиці навчання іноземної мови виділяють низку різновидів проведення полілогу (Пометун, 2004; Ходос, 2010; Wallace, 2001), серед яких «Карусель», «Акваріум», комунікативні рольові ігри, робота в малих групах, мозковий штурм, дебати, метод ПРЕС, метод кейсів тощо. Найоптимальнішим способом комунікативного контролю є оцінювальна дискусія, під час якої учні не лише вчаться грамотно і структуровано висловлювати власні думки, а й оцінюються вчителем за результатами роботи під час проведення полілогу.

В умовах дистанційного навчання, педагог стикається з викликами проведення групової роботи, оскільки ускладнюється аудіовізуальна можливість спостереження за всіма учасниками водночас, а також обмежується вибір методів проведення полілогу. З іншого боку, для учнів це може мати певні позитивні моменти, оскільки колективна робота передбачає переважно лише обговорення, без тісного фізичного контакту й іноді навіть без увімкнених камер, що створює більш комфортні умови для інтровертних особистостей. Втім, це не означає що таким чином учень здатен ухилятися від колективної участі у навчальному процесі, відтак, вчитель має привертати увагу, зацікавлювати, проявляти ініціативу і навіть деколи наполегливість для забезпечення загальної залученості в процес контролю комунікативної компетентності групи.

Для оцінки вміння говорити іноземною мовою використовуються рейтингові шкали, які включають такі критерії, як словниковий запас, точність, швидкість, зв'язність тощо. Одна з найпоширеніших шкал – шестирівнева (Ніколаєва, 2003), розроблена на замовлення Ради Європи. Вона включає розподіл від початківця до носія, де А1 – це найнижчий, а С2 – найвищий рівень володіння мовою відповідно.

Отже, підбиваючи підсумок аналізу питання розвитку і контролю комунікативної компетентності засобами полілогу, можна зазначити, що він є одним із найефективніших прийомів організації іншомовного спілкування. Він дає змогу тренувати вимову учнів, будувати граматичні і лексичні конструкції, передавати емоції й почуття, посилює бажання вивчати іноземну мову. Крім того, це універсальний метод групового контролю рівня знань учнів, який забезпечується шляхом імплементації різних видів колективної інтерактивної діяльності на уроках.

Список використаних джерел:

Домрачева, І. & Аксьонова, І. (2018). Основи мовленевої діяльності. ДонНУ ім. Василя Стуса.

Ніколаєва, С. (2003). Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Ленвіт.

Ніколаєва, С. (2013). Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Ленвіт.

Панова, Л., Андрійко, І., & Тезікова, С. (2010). Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. ВЦ «Академія».

Пометун, О. & Пироженко, Л. (2004). Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Видавництво А.С.К.

Ходос, Б. (2010). Полілог на уроках англійської мови як засіб реалізації комунікативного підходу до навчання. *Рідна школа*, (4–5), 55–58. http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2010_4-5_22

Wallace, M. (2001). *Action Research for Language Teachers*. Cambridge University Press.

Науковий керівник – Швачко С.О., доктор філологічних наук, професор, академік АН Вищої школи України, професор кафедри германської філології Сумського державного університету.

Krasulia A.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2048-1879>

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor,
Department of Germanic Philology,
Faculty of Foreign Philology and Social Communications,
Sumy State University
Sumy, Ukraine

Koval T.I.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3401-8754>

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
Department of Pedagogy and Methods of Teaching Foreign Languages,
Philological Faculty of Educational Technologies,
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine

HARNESSING ADVANCED AI PROMPTING TO FOSTER CRITICAL AND ANALYTICAL SKILLS IN TRANSLATORS

In the fast-paced world of AI and its growing role in education, Translation Studies students must develop robust critical thinking and analytical skills. These skills are crucial to mastering advanced generative AI prompting techniques (Brownell, 2023; Dux Speltz, Anders, 2024) indispensable for staying updated with technological progress, obtaining accurate and insightful data, and improving the caliber of their studies, research, and translation projects. A series of practical classes were crafted to deepen students' proficiency in interacting with AI prompts, thus empowering them to utilize these techniques in more innovative and exhaustive translation studies endeavors. Ultimately, the classes' primary goal was to advance students from a fundamental understanding of AI tools to a more sophisticated level of expertise, enabling them to apply advanced prompting techniques skillfully. More than just learning new skills, these classes focused on their practical implementation in translation studies settings.

The classes began with a brief lecture introducing 13 advanced AI prompting techniques, each accompanied by a sample prompt pattern to provide tangible examples for application (see Table 1). We used ChatGPT 4.0 to generate examples of prompts.

Table 1

13 Advanced Generative AI Prompting Techniques

Advanced Generative AI Prompting Techniques	Prompt pattern
1. The Persona Pattern	From now on, act as [specific persona]. Pay close attention to [details to focus on]. Provide translations that [persona] would produce regarding the input.
2. Step-by-step or Iterative Queries	Translate [text] step-by-step. Start with [initial segment], then proceed to [next segment], and continue until the entire text is translated.
3. Asking the Model to Think Aloud	Explain your thought process as you translate [text]. Describe each step and the reasoning behind your choices.
4. Prompting the Model to Debate or Consider Multiple Perspectives	Consider [translation challenge] from multiple perspectives. What are the arguments for and against using [specific translation method]?
5. Self-Correction Requests	Translate [text] and then review your translation for errors or improvements. Correct any mistakes and explain the corrections.
6. Iterative Refinement	Generate a draft translation of [text]. After reviewing the draft, make refinements and improvements. Repeat this process until the final version is polished.
7. Using Analogies and Hypotheticals	Explain [translation concept] using an analogy or hypothetical situation that simplifies the idea. Use this analogy to clarify the key points.
8. Meta-Questions	Before translating [text], consider what additional information or context would be necessary to provide a complete translation. List these meta-questions and answer them first.
9. Creating a Feedback Loop	Provide an initial translation of [text]. Then, based on [specific feedback or criteria], refine and improve your translation in a series of iterations.
10. The Flipped Interaction Pattern	From now on, I would like you to ask me questions to gather information about [translation project]. When you have enough information, create a [final translation].
11. The Question Refinement Pattern	From now on, when I ask a question about [translation task], suggest a better version of the question that incorporates specific details and ask me if I would like to use your question instead.
12. The Cognitive Verifier Pattern	When I ask you to translate [text], generate three additional questions that would help you provide a more accurate translation. When I have answered the three questions, combine the answers to produce the final translation.
13. The Reflection	When you provide a translation of [text], please explain the reasoning and

Pattern	assumptions behind your choices. Use specific examples or evidence to support your decisions and address any potential ambiguities.
----------------	---

In our coursework, we implemented an *individual assignment* designed to deepen students' expertise in AI prompting techniques. Students were instructed to select a topic relevant to their research or interest. They then applied 13 advanced prompting techniques to generate specific prompts related to their chosen subject. These prompts were input into an AI tool, and students documented the responses. They created a table that detailed their individually tailored prompts alongside the AI-generated responses to organize their findings. Finally, they were asked to reflect on how this exercise enhanced their understanding and application of AI prompting techniques within their field of study. This structured approach improved their critical thinking and analytical skills and fostered a deeper engagement with AI tools in their academic and professional pursuits.

In a *group activity*, we utilized the pedagogical strategy *Think-Pair-Share (TPS)*, where students worked in pairs to apply advanced prompting techniques with generative AI tools to develop strategies for specific scenarios. This exercise aimed to enhance their ability to use AI prompting techniques in translation studies, promoting collaboration, critical thinking, and the practical application of theoretical knowledge. Students began by reviewing *three scenarios* such as (1) *AI-assisted translation for legal documents*, (2) *literary translation*, and (3) *localization for multimedia content*, and selecting one that aligned with their interests or research area, formulating questions to clarify their understanding (see Table 2). They then partnered to discuss their chosen scenario, using 3 to 5 advanced AI prompting techniques to develop a detailed strategy, documenting their prompts and AI responses. Finally, they prepared and presented summaries of their strategies and findings to the class, focusing on applying advanced AI techniques. This structured approach allowed students to deeply engage with AI tools, fostering a collaborative learning environment where theoretical knowledge was seamlessly integrated with practical application.

Table 2

Group Activity: Think-Pair-Share

Scenario	Objective	Task
Scenario 1: AI-Assisted Translation for Legal Documents	Develop a strategy for using AI to assist in translating complex legal documents accurately and efficiently.	<ul style="list-style-type: none"> ●Identify the specific challenges in translating legal documents. / ●Use AI to improve accuracy and consistency in legal terminology./ ●Address the ethical implications and confidentiality issues in legal translations.
Scenario 2: AI in Literary Translation	Create a plan for utilizing AI to translate literary works while preserving the original style and nuances of the text.	<ul style="list-style-type: none"> ●Select a literary work for analysis and translation. / ●Use AI to maintain the author's voice, style, and cultural nuances in the translation. / ●Evaluate the impact of AI on the creativity and authenticity of literary translations.
Scenario 3: AI-Driven Localization for Multimedia Content	Design a strategy for using AI to localize multimedia content (e.g., videos, games) for different cultural and linguistic audiences.	<ul style="list-style-type: none"> ●Identify the key elements that need localization in multimedia content. / ●Use AI to adapt content for different cultural and linguistic contexts. / ●Address the challenges and ethical considerations of using AI for localization.

By the end of the classes, students were proficient in recognizing, distinguishing, and applying various advanced AI prompting techniques. They seamlessly integrated AI tools into different research and academic task phases. Through practical exercises and guided instruction, they honed their skills using 13 generative AI prompting techniques to devise creative solutions to complex issues in Translation Studies. This methodology encouraged them to think creatively and enhance the value of their research and translation efforts. We observed that students started independently utilizing these techniques, tailoring them to their specific needs. In class reflections, students highlighted three instrumental and versatile techniques: *asking the model to think aloud, meta-questions, and step-by-step or iterative queries*. The activities successfully motivated students to experiment with advanced prompting techniques and deepened their understanding of AI's potential in creative contexts.

References:

Dux Speltz, E., Anders, A. Applying Advanced Generative AI Prompting Techniques. Retrieved May 22, 2024.
<https://wac.colostate.edu/repository/collections/continuing-experiments/january->

[2024/prompt-engineering/applying-advanced-generative-ai-prompting-techniques/](https://www.prompt-engineering.com/2024/prompt-engineering/applying-advanced-generative-ai-prompting-techniques/)

Brownell, B. (2023, July 28). 5 advanced prompts to get better answers from ChatGPT. Retrieved May 21, 2024. <https://www.descript.com/blog/article/5-advanced-prompts-to-get-better-answers-from-chatgpt>

Nabok M.M.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9422-730X000>

Ph.D. of Philology

Associate Professor of the Department of Language Training for Foreign Citizens

Sumy State University

Sumy, Ukraine

USING THE CASE STUDY METHOD IN RESEARCH WORK WITH STUDENTS

The project Strategy for Reforming Higher Education in Ukraine until 2020 envisages the integration of higher education and science by improving the quality of research and innovation activities in higher educational institutions, the introduction of international educational and research projects in Ukraine. It will create an attractive and competitive national educational system of Ukraine integrated into the European Higher Education Area and the European Research Area (2014). Recently, on the pages of scientific journals scientists often refer to the general concept of the research work of students during the last years, when in the higher educational institutions of Ukraine continuous pedagogical training was introduced in the combination with special courses and special practice from the first to the fifth courses (Divinska, 2016). However, often such special courses were not a guarantee of a further creative, scientific activity of students. So, it is necessary to introduce innovative ideas and technologies related to the progressive ideas of world pedagogical practice. For example, integration of art into the learning process has been introduced into educational process of the USA for many years already, that allows to develop creativity, creative thinking in students (Margaret-Mary Sulentic, Dowell & Christian

Z. Goering, 2018; Alfredo Bautista, Liang See Tan, Letchmi Devi Ponnusamy & Xenia Yau, 2016). Not the «blind» imitation of a foreign should be the basis for introducing a new one into the educational process, but only those teaching methods that mutually complement each other, expand the multicultural space, preserve national and cultural life.

One of these new approaches in the study of Ukrainian folk dumas is the *case study* method. Its appearance is associated with Harvard University. Its theory and practice in the USA and EU countries are the most developed. Here, this method has become an institutional phenomenon that is widely used both in learning and research. Since the 90's of the last century the case-method has started to be used in the countries of Eastern Europe and Ukraine. In Ukraine the case study method was introduced in 1992 by the specialists of the School of Public Administration named after J. Kennedy of Harvard University at the Institute of Public Administration and Local Government (now the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine). The use of this method in research work allows a student to formulate and analyse problems independently, ask questions, give answers to them, prepare speeches and presentations, express different points of view, hold presentations, etc. (Surmin, 2017). This method provides information not only in the process of reading or retelling the text of Ukrainian dumas, but immersing characters in a life situation, in a figurative system of folk works. To implement this method in practice we propose the following: students form groups, each of which will have a creative task. The first group of students, for example, will explore **Block-1** – «Symbolic System of Dumas in Comparison with Other Genres of Folklore». The task of a teacher is to help students to understand the meaning of symbols offering relevant literature to the topic: Kostomarov «Slavonic Mythology» (1994), Sosenko «Cultural and Historical Figure of Old-Ukrainian Holidays of Christmas and a Lovely Evening» (1994), Bratko-Kutinsky «The Phenomenon of Ukraine» (1996), Dmytrenko «Symbols of Ukrainian Folklore» (2011) and others. So, studying carols (Christmas songs), students learn the meaning of the symbols of Falcon, Dove, Cuckoos, Eagle, Swallow, which, according to the ancient beliefs of Ukrainians, were symbols of living fire and mystical creative

power. Ancestors of Ukrainians understood the world as a mobile, variable, cyclic, formed according to the law *birth-dying- resurgence*. In Duma «Falcon», the image of this bird is a symbol of strength, courage, fidelity. Comparing these symbols students should realise that in Ukrainian folk duma in the personified images of the Falcon and the Eagle the people's morality gave such character traits to the soldiers, who defended them. That is the main direction of creative consciousness in the duma «Falcon» is no longer a fantasy, fiction, but a close connection with the environment, the synthesis of morality, psychology and ethics, the understanding of concepts «native – foreign», «we – they».

The next group of students will have a task to investigate **Block-2** «Images of the heroes of dumas about captivity» («Marusya Boguslavka», «Crying of the Slaves»). Their opponents may be students who will study Block-3, entitled «Images of Heroes of Dumas of the Heroic Cycle» («Cossack Golota», «Ivan Konovchenko», «Three Brothers of Samara»). For what purpose do we unite these two blocks? Such scientific research is focused on the definition of a national psychotype, the national character of Ukrainians. If the heroes of the slave cycle have such features of a national character as emotionality, sentimentalism, lyricism, drama then the heroes of another cycle of thoughts possess such features as courage, strength of spirit, rebelliousness in front of the enemy.

In universities and school programs a considerable amount of hours are devoted to Ukrainian folk dumas of the slave cycle and artistic works in which «the fountain of hopelessness and poetry flutters». Therefore, as Kononenko (2016) rightly observes, «texts of optimistic sound, with the glorification of the heroism of the past and present, rarely fall into the sight of the authors of textbooks on Ukrainian literature» (p. 52). You can read about this and more in the article Nabok (2020) «Teaching Ukrainian folk dumas at University: analysis in context of intercultural communication».

So, such research work in which the case-method is used allows students independently to carry out a comparative analysis of two ethnotypes of Ukrainians, which will greatly broaden the idea of Ukraine's national identity. Students must understand that the emotional component of the character of the slave cycle heroes is

not only in suffering, but also in the intellectual comprehension of the surrounding world as a whole.

References:

Divinska, N. (2016). Professional competence of the lecturer as a condition for effective organization of research activities of students. *Педагогіка та психологія*, 1, 41–45.

Margaret-Mary Sulentic Dowell & Christian Z. Goering. (2018). On the promise and possibilities of arts integration in education. *Pedagogies. International Journal*, 2, 85–91. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1554480X.2018.1449180>

Surmin, Yu. (2015). Case method: formation and development in Ukraine. *Visnyk*, 2, 19–27.

Kononenko, V. (2016). Integracija gumanitarnoi' nauky j osvity v procesah derzhavotvorennya [Integration of the humanities and education in the processes of state-building]. *Pedagogika i psihologija*, 2, 49–56.

Nabok, M. (2020). Teaching Ukrainian folk dumas at University: Analysis in context of intercultural communication. *Advanced Education*, 7(16), 4–8. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.184554>

Jerotijević-Tišma D.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4973-0405>

Associate Professor of English Language and Linguistics, English Department

Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac

Kragujevac, Serbia

STRATEGIES FOR LEARNING PRONUNCIATION ONLINE: SERBIAN EFL LEARNERS' PERSPECTIVE

The unexpected and sudden changes introduced to the educational system due to the COVID-19 pandemic, caused lasting and irreversible reconsideration of the traditional classroom setting making the virtual component almost indispensable even

in the aftermath (Moser et al., 2021). With the re-evaluated role of pronunciation in speech recognition, pronunciation is no longer the most neglected area of English language teaching (Derwing, 2018).

The digital environment offers numerous opportunities for pronunciation practice, the effectiveness of which is yet to be assessed and confirmed. For example, Inceoglu (2020) found that online pronunciation practice benefits fluency and segmental production, but does not improve accent ratings by native speakers. It is only with specifically designed pronunciation training that the production actually improves even in online settings (Martin, 2020). Furthermore, studies report more positive results in face-to-face classroom settings than online (Cralidis & Salley, 2020), with the majority of students expressing a preference for face-to-face pronunciation practice or a combination with online tools (Malpartida, 2023).

The current study aims to investigate the strategies employed by Serbian EFL learners at the tertiary level of education specifically targeted at online pronunciation practice. The study aspires to potentially fill in the gap of existing research and enhance the teaching practice in Serbia in particular, and possibly extend beyond its borders. A total of 105 English-major students at the Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac, Serbia, participated in the study. The sample comprised 57 first-year students and 48 second-year students attending *English Phonetics* and *English Phonology* courses respectively, at B2 and C1 level CEFR. Throughout the courses, the participants were introduced to various methods for practising pronunciation both face-to-face and online.

The primary instrument used for collecting data was a questionnaire specifically designed for the purpose of the present research. It was adapted from several sources, keeping the specific aims and needs of the participants in mind. The questionnaire contained three parts. The first part contained questions related to the participants' biographical data and basic information on English language learning (5 questions related to gender, age, proficiency level, age of onset of learning English and the number of hours spent daily on the Internet). The second part of the questionnaire contained 5-point Likert scale statements related to the pronunciation improvement

strategies employed in educational settings offline. The statements were adapted from the *Strategies for Pronunciation Improvement (SPI) Inventory* (Sardegna, 2012) containing a total of 15 statements in three groups: strategies for improving sounds (items 1-5), strategies for improving polysyllabic words (items 6-10) and strategies improving phrases (items 11-15). The strategies in the former inventory were mostly cognitive, with a few items related to compensation and social strategies. The original inventory was condensed to suit the needs of the present paper since the predominant focus was on pronunciation strategies online. Therefore, the third part of the questionnaire was modified to correspond to Oxford's (1990) framework of learning strategies and it contained a total of 30 5-point Likert scale statements (five per each of the strategies subgroups: memory, cognitive, compensation, metacognitive, affective and social). The questionnaire was distributed in person and online at the end of the winter semester and the beginning of spring semester 2023/2024 academic year.

The findings of the present study revealed important information about the strategies employed by Serbian English-major students for learning pronunciation. Dominant strategies for pronunciation practise in face-to-face classrooms seem to be the ones directed toward improving individual sounds and intonation. Hence, it can be concluded that both segmental and suprasegmental features are incorporated in their pronunciation instruction. Pertaining to the pronunciation learning strategies online, students from this particular sample seem to prefer cognitive and metacognitive strategies, which is in line with previous research (Alamsari, 2020). Social strategies seem to be less popular which confirms previous findings (Mahalingam & Yunus, 2016; Al-Kanza'leh, 2019). In general, a relatively even distribution of responses was noted for both ends of the scale for the majority of proposed strategies. About 50% of the investigated sample show dominant preference towards strategy implementation. The results underscore significant pedagogical implications related to pronunciation practice in the Serbian EFL context. Considering the frequency of use of smartphones and the Internet in general, structured pronunciation practice using online tools could introduced earlier on in education providing students with more opportunities for strategy development. Furthermore, more attention needs to be paid to the development

of social strategies in particular.

Potentially, the limitations of the present study lie in the chosen sample. A more diverse population, in terms of professional orientation, could have yielded different results. Future studies should focus on comparing the responses of students attending diverse faculties and investigating the benefits of particular online pronunciation tools.

References:

Alasmari, N. (2020). The mind of a good language learner: A case study of vocabulary-learning strategies. *International Journal of English Language Education*, 8(1), 34–46.

Al-Kaza'leh, B. (2019). Exploring language learning strategies of Saudi EFL learners at Saqra University, Saudi Arabia. *Advance in Language and Literary Studies*, 10(4), 63–71.

Cralidis, A. L., & Salley, S. W. (2020). A comparison of face-to-face versus online instruction in the correct pronunciation of anatomical terms in communication sciences and disorders. an initial investigation. *Teaching and Learning in Communication Sciences & Disorders*, 4(1). <https://doi.org/10.30707/TLCSD4.1/XPYX7774>

Derwing, T. M. (2018). Putting an accent on the positive: New directions for L2 pronunciation research and instruction. *International Symposium on Applied Phonetics*, 19–21 September 2018, Aizuwakamatsu, Japan.

Inceoglu, S. (2019). Exploring the effects of instruction on L2 French learner pronunciation, accentedness, comprehensibility, and fluency: An online classroom study. *Journal of Second Language Pronunciation*, 5(2), 223–246. <https://doi.org/10.1075/jslp.18004.inc>

Mahalingam, K., & Yunus. M. (2016). Good language learners and their strategies: An insight. *Proceeding of ICECRS, Indonesia 1(1)*, 359–366. <https://doi.org/10.21070/picecrs.v1i1.504>

Moser K.M., Wei, T., & Brenner, D. (2021). Remote teaching during COVID-19: Implications from a national survey of language educators. *System*, 97, 102431.

<https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102431>

Oxford, R. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. New York: Newbury House.

Sardegna, V. (2012). Learner differences in strategy use, self-efficacy beliefs, and pronunciation improvement. In J. Levis & K. LeVelle (Eds.), *Proceedings of the 3rd Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference* (pp. 39-53). Ames, IA: Iowa State University.

Malpartida, W. M. F. (2023). University students' perspectives of face-to-face and online education: A language learning comparison prior and during COVID-19. *International Journal of Instruction*, 16(4), 707–724. <https://doi.org/10.29333/iji.2023.16440a>

Зінченко А.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5672-2331>

кандидат філологічних наук

старший викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Веремієнко А.В.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2702-7299>

студентка кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Онлайн навчання є важливим компонентом сучасного освітнього процесу, що поєднує в собі відеоконференції, консультації, онлайн-уроки, індивідуальну та групову роботу, аудіозаписи тощо. Смірнова-Трибульська (2019) зазначає, що однією з найважливіших переваг є віртуальне середовище, що дозволяє брати

участь у процесі, навіть якщо учасників розділяє час. Дистанційне навчання передбачає використання інформаційно-освітніх середовищ, таких як таких як Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Canvas, Edmodo та Blackboard та інших.

Для підвищення мовленнєвих та педагогічних навичок безцінними ресурсами є Інтернет-платформи, що дозволяють організувати навчальний процес в асинхронному форматі. Наприклад, освітня платформа Coursera пропонує низку курсів, спрямованих на навчання і вивчення іноземних мов. Prometheus пропонує ігрові елементи, відео-уроки, спілкування з носіями мови та інші інноваційні методи для залучення учнів. Структурований підхід до вивчення і можливість отримати сертифікат від відомих університетів відповідають індивідуальним потребам учнів.

Найдьонова (2017) наголошує, що створення дидактичних матеріалів, таких як флеш-картки, кросворди, ребуси, текстові завдання і вправи, є вагомо важливим для педагогів. Наприклад, Wordwall має ключовий аспект – гнучкість у використанні. Вчителі можуть демонструвати завдання на інтерактивних дошках, або ж надавати посилання для домашніх завдань. Цей ресурс підтримує безліч форматів завдань, включаючи заповнення пропусків, відповідність, перегруповання слів та інші.

Слід зазначити, що численні освітні Інтернет-платформи застосовують гейміфікацію. Онлайн-платформа Kahoot! призначена для використання в освітніх установах і дозволяє проводити групові або самостійні заняття в реальному часі, підвищуючи залученість учнів елементами гри (бали, рейтинги, таймери тощо).

Використання віртуальних дошок дозволяє учню та вчителю взаємодіяти в режимі онлайн, забезпечуючи ефективну співпрацю. Зокрема, ресурси Miro і Jamboard знайшли широке застосування в сучасному педагогічному процесі – колективне створення словників або граматичних таблиць дозволяє учням спільно працювати над розширенням свого лексичного запасу та вивченням структури.

Отже, гнучкість, інноваційні методи для інтерактивного навчання роблять освітні Інтернет-платформи необхідним інструментом для успішного вивчення іноземних мов у сучасному світі.

Список використаних джерел:

Kommers, P. et al. (2019). Universities in the Networked Society: Cultural Diversity and Digital Competences in Learning Communities.

Найдьонова, А. (2017). Використання технологій WEB 2.0. для розробки дидактичних метаріалів. ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу».

Хмизова О.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8671-3727>

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету м. Ірпінь, Україна

СТРАТЕГІЇ І ПРАКТИКА ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Воєнний стан докорінно вплинув на всі аспекти життя українського суспільства. Не є виключенням і сфера вищої правничої освіти, метою якої є підготовка здобувачів до виконання професійних обов'язків у сфері права, зокрема, до захисту прав людини та основоположних свобод, утвердження верховенства права, дотримання високих етичних стандартів. У сучасних освітньо-професійних програмах підготовки правників увагу також приділено вивченню іноземної (англійської) мови для зростання конкурентоздатності випускників в умовах глобалізації на ринку правничих послуг. Так, складовою циклу загальної підготовки магістрів спеціальності 081 «Право» є обов'язкова навчальна дисципліна «Правнича іноземна мова», яка спрямована на

інтегрований розвиток мовленнєвих умінь, що є основою вільного усного і письмового спілкування фахівців правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи).

Мета доповіді – висвітлення стратегій і практики дистанційного викладання правничої іноземної мови в умовах воєнного стану в Україні (з досвіду роботи у Державному податковому університеті, м. Ірпінь).

Метою навчальної дисципліни «Правнича іноземна мова» є оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного, міжособистісного та професійного спілкування у різних сферах діяльності на рівні досвідченого користувача (C1) в усній та письмовій формах. Змістом курсу є інтегроване навчання різним видам мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання та письмо) у сферах професійного та наукового спілкування фахівців у галузі права. Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС (90 годин, з яких – 30 год. практичних занять, 58 год. самостійної роботи здобувачів та 2 год. індивідуально-консультаційної роботи для денної форми навчання). Дисципліна викладається на першому курсі магістратури та завершується складанням диференційованого заліку.

Автономія закладу вищої освіти, що визначена Законом України «Про вищу освіту» (2014), надає можливість оперативно реагувати на воєнні виклики, зокрема, у визначенні форми навчання, вибір якої безпосередньо пов'язаний з можливостями забезпечення збереження життя учасників освітнього процесу (Освіта України в умовах воєнного стану, 2022). В умовах воєнного стану основною формою навчання здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 081 «Право» у Державному податковому університеті є дистанційна, тобто індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (Наказ МОН України № 466, 2013). Цей процес передбачає не тільки наявність певного

матеріально-технічного забезпечення, доступу до мережі Інтернет, цифрової грамотності його учасників, а також майстерність викладача у використанні стратегій і технологій дистанційного навчання.

Викладання правничої іноземної мови у Державному податковому університеті здійснюється у синхронному та асинхронному режимах дистанційного навчання на платформі Moodle. Практика дистанційного викладання показує, що, навіть зважаючи на значні переваги, в умовах воєнного стану дистанційна форма навчання не спроможна повністю забезпечити рівномірність навчальної роботи. Зокрема, унеможливають синхронний режим повітряні тривоги та необхідність переміщення в укриття; відсутність електроенергії, зв'язку і доступу до мережі Інтернет тощо. Для забезпечення стабільної роботи сайт Moodle ДПУ було перенесено на хмарну платформу, що дозволило викладачам і здобувачам працювати у різних режимах на практичних заняттях, під час індивідуальних і групових консультацій, виконання самостійної роботи, проведення комп'ютерного тестування.

На платформу Moodle ДПУ завантажено робочу програму правничої іноземної мови, силабус, плани практичних занять; методичні рекомендації та вказівки до практичних занять, методичні рекомендації та вказівки до виконання самостійної роботи; електронний глосарій до кожного модуля; посилання на онлайн-словники та посібники; посилання на зовнішні ресурси; відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах; індивідуальні та диференційовані завдання і тести; завдання і тести для самоконтролю та тематичного контролю.

Дистанційне навчання може створювати певні виклики для здобувачів у дотриманні норм і правил академічної доброчесності. З метою недопущення проявів академічної нечесності магістранти вивчають Положення про академічну доброчесність в ДПУ (2024), а також на практичному занятті обговорюють англійською мовою юридичні аспекти цього поняття та основні положення етичного кодексу науковця. Розроблені диференційовані завдання для здобувачів (наприклад, граматичні і лексичні вправи рівнів B1, B2, C1), індивідуальні завдання, а також завдання, які передбачають висловлення власної

думки щодо запропонованих юридичних ситуацій також сприяють усвідомленому вибору стратегії академічної доброчесності.

Практика дистанційного викладання правничої іноземної мови показує, що в умовах магістерської підготовки, коли здобувачі значний обсяг навчального матеріалу мають опанувати самостійно, необхідно дотримуватись наступних стратегій, щоб забезпечити успішний освітній процес: на етапі планування – чітко визначити мету, завдання дисципліни, прогнозовані результати, критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів, обсяг навчального матеріалу; прогнозувати час на опрацювання завдань; на етапі розробки курсу – розробити модульну структуру (однаковий обсяг часу на опрацювання завдань одного модуля, єдина структура модулів, наявність електронного глосарію, презентаційних матеріалів і посилань на зовнішні ресурси, які охоплюють всі види мовленнєвої діяльності, індивідуальні завдання, диференційовані завдання, навчальні і контрольні тести (для вхідного і підсумкового контролю)); на етапі практичної реалізації в умовах воєнного стану – для активізації мотивації навчання, комунікативної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу необхідним є застосування активних і інтерактивних методів навчання, зокрема, ситуаційного аналізу (кейс-стаді), групових та індивідуальних проєктів, розв'язання проблемних завдань і проблемних ситуацій з фаху, залучення до дискусій (під час відеоконференцій і на платформі Moodle ДПУ), надання психологічної підтримки, прохання здобувачів про відгук (за потребою – по завершенню заняття, модуля; зазвичай – після складання заліку), використання доступних ресурсів (професійних форумів, сайтів юридичних фірм, навчальних платформ, сайтів юридичних видань, блогів відомих юристів тощо).

Список використаних джерел:

Закон України «Про вищу освіту» (2014). Відомості Верховної Ради України, (37-38), 2004. Взято 10 травня 2024 року з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний

збірник (2022). Взято 10 травня 2024 року з

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/>

Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (2013). Взято 10 травня 2024 року з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

Berezinska O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8542-4600>

senior lecturer of the Department of Foreign Languages for professional communication of the International Humanitarian University
Odesa, Ukraine

Maletska I.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1912-7397>

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate professor of the Department of Social Sciences and Humanities
Odesa State Agrarian University
Odesa, Ukraine

COACHING TO DEVELOP INNER PROCESSES THROUGH TEACHING

There has been remarkable growth in the use of coaching in educational settings over the last decade. Coaching is a conversational activity that aims to support people to learn and develop, thereby enhancing their ability to achieve more of their untapped potential. Coaching in education has been defined as «a one-to-one conversation focused on the enhancement of learning and development through increasing self-awareness and a sense of personal responsibility, where the coach facilitates the self-directed learning of the coachee through questioning, active listening, and appropriate challenge in a supportive and encouraging climate» (van Nieuwerburgh, 2012).

Coaching in education means partnering with students in a thought-provoking and creative process that inspires them to maximize their personal and academic potential. This way of understanding coaching highlights how it is perfectly aligned with the purpose of educational organizations. It is about creating the best possible environments for student to learn for themselves.

Coaching is now being used in schools, colleges and universities all over the world to support learners, educators and leaders to flourish. Research emerging primarily from the UK, the US, Australia and New Zealand is providing valuable academic support for this new field and it is continuing to develop rapidly.

If you can activate students' cognition through questions, motivation for the student will also increase as a bonus. This is because confidence in their own ability is strengthened (self-efficacy), which is important when studying, as awareness that effort in the studied area will lead to results.

Martin Seligman researched a phenomenon called learned helplessness, which means that individuals develop dysfunctional cognitive schemas, where the inner processes are negative thoughts, negative feelings, and inner images of failure in advance, leading to avoidance behavior (Seligman, 1978). Learned helplessness can also be reinforced by people in the environment. For example, if a student claims to be worthless at English grammar, which is reinforced and confirmed by parents through their personal episodes about how bad they are at grammar, a programming of the inner processes occurs. There is no reason to try to try to get better at grammar when there is so much evidence that it is not possible. But if the student could receive tasks and questions about situations when the student has demonstrated knowledge and skill in English grammar before, then it is possible that the power of learned helplessness diminishes, as the student realizes that it is actually possible to learn if the right methods are used and perhaps most importantly, the right mindset.

Carol Dweck describes the difference between a fixed or growth mindset, which is extremely important in the process of avoiding learned helplessness (Carol Dweck, 2006). If you have a fixed mindset, you have a fixed belief about what your strengths and weaknesses are and that this cannot be changed or is very difficult to change. For

example, you might be good at playing the piano, but bad at grammar. If you instead have a growth mindset, you are aware that with focused effort, you can develop in all areas, if you use the right method and a reasonable amount of time. When you give students feedback, it is also important to consider praising students' effort, so you do not reinforce a fixed mindset but rather cultivate a growth mindset. While it may feel good to hear, «You are so good at grammar», think about how «You are so bad at grammar» would feel to receive. If you instead can confirm the student's effort, «You have worked so diligently and with great focus and concentration, which has led to a great performance», you can ask yourself what this can lead to in terms of the student's mindset. Now imagine how you could formulate the student's need to practice more in a different way without saying, «You are bad at grammar».

Coaching can become extremely powerful when tools from psychology, mental training, and mindfulness are included. If you can give students tools to strengthen their self-image and confidence in their performances and self-esteem the student has about themselves, as well as the belief that most things can be solved with effort and GRIT, then you have given students tools to take responsibility for their own development. But you also need to be able to offer students tools to process their thoughts, feelings, and inner images. The work towards success should be done by the student themselves. If educators have a coaching approach in teaching, it means that students are provided with tools to work with self-coaching after their studies, which in turn means that lifelong learning is secured.

In summary, the coaching approach integrates psychological principles into teaching, focusing on students' inner processes and promoting a growth mindset, active learning, and mindfulness. This method aims to empower students not only academically but also in their personal growth and well-being, fostering a lifelong learning mindset.

If you also provide feedback that cultivates a growth mindset, the understanding and value of effort will become more apparent. Sure, it may be tempting to take a shortcut by letting AI write an assignment, and it may feel good to avoid a difficult challenge from a short-term perspective.

Probably, it is easier to achieve this state when students do something they truly love passionately, perhaps when they play an instrument or when they play video games. But with a growth mindset and GRIT, this state of consciousness can be reached more often when:

1. **There is a Holistic Approach to Education:** to adopt a holistic approach to education, viewing teaching as more than just imparting subject knowledge but also as a means of fostering emotional, social, and personal growth in students.
2. **There is an Integration of Coaching Skills:** to incorporate positive affirmations, mindset shifts, and coaching techniques into their teaching practice to address students' mindset, confidence, and resilience, particularly in challenging subjects like mathematics.
3. **There is a Focus on Student Empowerment:** the coaching approach aims to empower students by instilling confidence, promoting a growth mindset, and equipping them with life skills essential for academic success and personal development.
4. **There is an Engagement of Parents:** Acknowledging the crucial role of parents in a child's education, to involve parents in the learning process through an online course, fostering a collaborative and supportive environment that enhances the overall learning journey for students.

Learning about coaching wasn't an academic pursuit; it was a personal transformation. It wasn't about adding a tool; it was about building a new learning ecosystem, where trust, autonomy, and self-discovery thrive. A path of coaching was not paved with rigid formulas, but with endless possibilities, leading towards a future where every student, every teacher, every parent discovers the joy of learning.

References:

Dweck, Carol S. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. New York, NY: Random House.

Favilukis, J., Kohn, D., Sydney, C. Ludvigson and Stijn Van Nieuwerburghvan

Nieuwerburgh, C. (Ed.). (2012). *Coaching in education: Getting better results for students, educators, and parents*. Karnac Books.

Seligman, M. (1978). Comment and integration. *Journal of Abnormal Psychology*, 87(1), 165–179. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.87.1.165>

Ozminska I.

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6391-3822>

PhD in Philosophy, Associate Professor

Associate Professor of the Public Management and
Administration Department

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Ivano-Frankivsk, Ukraine

**DIGITAL INNOVATIONS FOR OVERCOMING LANGUAGE
LEARNING CHALLENGES IN EMERGENCY SITUATIONS**

Innovative information technologies are becoming increasingly prevalent in our lives, replacing traditional approaches to performing both daily duties and current educational and work tasks. Innovative technologies have become an integral part of education in the 21st century, which was particularly evident at the end of 2019, when the global pandemic began to spread around the world. For Ukraine, digital innovations have become a lifeline that helped keep thousands of students afloat and complete the academic year as the full-scale invasion began. Today we are at the brink of another challenge related to massive missile attacks of energy infrastructure and consequently, possible power outages during next academic year. Therefore, it is crucial to turn to the possible ways of overcoming challenges of education access.

The use of digital innovative technologies is indispensable in the field of foreign language acquisition, particularly with regard to English, which is likely to become a widely used language in a variety of public and social contexts in Ukraine in the near future.

As defined by Innovation4U (2024), innovative technologies are novel tools,

devices, systems, or methods that introduce significant changes or improvements to the existing technology in ways that are original and transformative. When it comes to digital technologies in language learning, we usually understand smartphones, mobile applications, various online learning platforms (British Council Learning English, Miro board, MOOC courses), online learning space (such as Google Classroom or Moodle), communication tools (Telegram, Viber, Zoom and Google Meet), which can not only facilitate the connectivity of a teacher and a learner but also provide access to the learning material regardless of the location of participants of an educational process. However, as argued by OECD (How 15-year-olds learn, 2024) digital technologies when used for educational purposes must have an added pedagogical value.

Multiple research studies state that innovative digital technologies can help develop all four skills (reading, listening, writing and speaking) necessary to communicate in the language effectively. The purpose of the abstract is to discuss the possible ways in which innovative digital technology can sustain language learning in emergencies, such as disrupted classes due to air alerts and power outages.

With the full-scale invasion of Ukraine, millions of people had to flee abroad and the universities faced the necessity to introduce an asynchronous mode of education for the students who left Ukraine for security reasons but wished to continue their studies under Ukrainian educational programs. This has become a significant challenge to both teachers and learners as: 1) the asynchronous mode of study increases the already heavy workload of teachers; 2) students need to study the material mostly independently with often insufficient guidance from the teacher; 3) effective language learning presupposes practicing communicative skills and in asynchronous mode it is rather challenging if a learner is not motivated enough to do it on their own.

This challenge can be solved with the help of online platforms, such as Flipgrid, which enables students to interact with each other within a teacher-created digital class through pre-recorded videos. The Flipgrid classroom can be even incorporated into Google Classroom, enabling the students on a synchronous mode of study to communicate with their classmates who are abroad or in different places in Ukraine. If

there is more than one asynchronous student, it is recommended to pair or group such students so that they can work on an assigned topic collaboratively via a personal Google Meet or Zoom conference platform while recording the session. This approach gives asynchronous students an opportunity to communicate with their peers on a particular topic and focus on practicing listening and speaking skills, which are recognized as the most crucial for modern employment. Moreover, the recording of such interaction provides for later assessment of the student's learning progress by the teacher.

However, teaching in emergency differs from planned distance education (Thumvichit et al., 2021) heavy reliance on technical means of training can become a challenge itself (Lazorenko, 2021), especially at times of unregulated power cuts. Thus, educators should address this issue when preparing learning materials for students. It is recommended that these resources be accessible not only when the device is connected to the internet, but also when it is offline. Google offers the option of using its resources offline, provided that the function is enabled in the account, and some applications and learning resources can be pre-loaded in advance. In the event of prolonged power outages, it might be advisable to prepare offline-accessible resources such as printed textbooks or copies of worksheets.

While emergency situations (air alerts, power outages, and lack of internet connectivity) present significant obstacles to education, digital technologies coupled with traditional approaches and teacher's innovativeness can help tackle these challenges and ensure that language learning remains resilient and effective.

References:

How 15-Year-Olds Learn English. (2024). OECD iLibrary. https://www.oecd-ilibrary.org/education/how-15-year-olds-learn-english_a3fcacd5-en

Lazorenko, L. (2021). Innovative Blended Learning Methodology in Teaching Students English for Professional Purposes. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*, 3(31). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/7651

Thumvichit, A., Varaporn, S., & Tuvachit, V. (2021). Language Education in Emergencies: A Systematic Review. *Journal of Language and Education*, 7(4), 183–197. <https://doi.org/10.17323/jle.2021.12462>

What is the difference between Innovative Technology and Advanced Technology? (2024). Innovations 4 EU. <https://innovations4.eu/english/innovation-glossary/what-is-the-difference-between-innovative-technology-and-advanced-technology/#Definitions>

Nazarenko O.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4134-1894>

lecturer of the department of Germanic philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Shcherbak A.Yu.

student of the department of Germanic philology

Sumy State University

Sumy, Ukraine

PECULIARITIES OF PROJECT-BASED LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Today's world is evolving rapidly, with all areas of life and activities undergoing enormous changes. Pedagogy is no exception. It is only possible to picture present-day education with compulsory learning of a foreign language, and it has become an integral part of the curricula of schools, colleges, and universities. In this abstract, we will discuss the application of project-based learning in the context of teaching foreign languages in the 21st century.

Teaching any discipline can be done using up to many methods. Educators are not limited to just one of them; they have the freedom to use them in combination or separately, to alternate, etc. One of them is project-based learning. Today, many researchers are addressing the issue of project-based learning in foreign language

classes, its importance, and the peculiarities of its application.

The method's name gives a clue to the central learning activity for one. The educator builds learning activities around project creation. It is all about developing students' critical thinking, cognitive, and creative skills and the ability to construct their knowledge and navigate the information environment (Слободяник, 2016). The factor of performance in a foreign language is of particular value. It is much easier to conduct a piece of research and present it in the native language than in English, for example, so project-based learning bridges this gap.

It is often assumed that project-based learning in the context of foreign language learning enables students to use specialized vocabulary, guarantees communication practice, and encourages creative work, processing, and arranging previously unknown material (Коваль, 2019). As far as we are concerned, this aspect can be attributed to its advantages. A significant percentage of countries prefer a communicative approach to language teaching. The teacher's task is to orient students to use lexical and grammatical units appropriately in different contexts and to respond quickly to changes in the process of communication.

Another feature worth mentioning is that project work encourages students to use their background knowledge. It is sorted in permanent memory and activated by the working memory in order to make it easier to process information (Farouck, 2016). This fact can be explained by the need to develop socio-cultural competence. This aspect is unique to foreign language learning, as other disciplines do not require this particular approach. It also includes the country research and linguographical elements, without which it is impossible to fully and comprehensively master the language of another country, as the lack of cultural context makes it difficult to comprehend it.

The 21st century poses many challenges to education, and over the past few years, distance learning has gained a foothold as an alternative to classroom-based learning. Modern technologies are an endless source of students' cognitive activity and the development of their creative abilities, interests, and other intellectual factors (Дроздова, Рогульська, Рудніцька, 2021). Since modern education is focused on providing knowledge of basic academic disciplines and skills that can be used in later

life, project-based learning successfully combines these two essential tasks for students' development.

Considering all of the above, project-based learning has an essential place in the system of teaching methods. When choosing it, a pedagogue should consider its use's peculiarities because foreign languages require a particular approach. Nevertheless, this method is highly effective and improves the understanding of new material, which is why it is pretty common.

References:

Дроздова, В., Рогульська, О., & Рудніцька, К. (2021). Особливості використання проектних технологій у процесі дистанційного навчання іноземної мови в ЗВО. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 1(48), 127–133.

Коваль, О. (2019). Проектна методика навчання іноземної мови студентів ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(63), 89–92.

Слободяник, О. (2016). Реалізація методу проектів засобами соціальних мереж. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 56(6), 30–39.

Farouck, I. (2016). A project-based language learning model for improving the willingness to communicate of EFL students. *Systemics, Cybernetics and Informatics*, 14(2), 11–18.

Козаченко Ю.С.

ORCID: orcid.org/0000-0001-9111-8220

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри іноземних мов та лінгводидактики

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПРИНЦИПИ ТА СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

XXI століття – епоха інновацій, технологій та вдосконалень, що стосуються й світових стандартів професійної підготовки, зокрема комунікативної культури майбутніх лікарів. Для вивчення прогресивного досвіду у цій сфері дослідимо основні процесуальні основи формування комунікативної культури майбутніх лікарів у ВНЗ Великої Британії та США.

Для визначення головних стратегій формування комунікативної культури зосередимо увагу на дослідженнях британо-американських вчених. Зазначимо, що однією із пріоритетних стратегій у формуванні комунікативної культури студентів Великої Британії та США є академічне партнерство. Цю стратегію активно впроваджують та застосовують всі медичні ВНЗ, що підтверджують американські вчені (Regulations, 2022).

Основна мета партнерства – налагодження стосунків навчальних закладів медичної освіти з професійними установами, що передбачає співпрацю з будь-якими спеціалістами, лікувальними закладами, корпораціями та урядовими організаціями. Актуальною та необхідною у формуванні особистості медиків є стратегія навчання упродовж життя. Мета цієї стратегії – постійне вдосконалення своїх знань, практичних та комунікативних навичок. Ця стратегія – неодмінна частина професіоналізму лікаря, так як різні випадки, конфліктні ситуації змушують лікарів знаходити нові методи та підходи для підвищення якості комунікативних навичок та і в цілому особистісної культури (Peters, 2000; Policies and Regulations, 2020).

Зосередимо увагу на принципах формування комунікативної культури майбутніх лікарів у Великій Британії та США. Викладачі всіх ВНЗ застосовують принцип індивідуалізації, що означає застосування індивідуального підходу до кожного студента. Звичайно, це допомагає сконцентруватися на питаннях комунікації та формування комунікативних умінь та навичок кожного окремого студента.

Другим принципом у формуванні комунікативної культури є принцип системності, який ґрунтується на принципах керівництва, менторства та тьюторства. Керівництво застосовується для формування комунікативної культури та взагалі навчання лікарів у Великій Британії та США. За допомогою цього принципу відбуваються організація та контроль навчального процесу. Варто зазначити, що цей принцип спрямований на підготовку студентів до самоорганізації, вмотивованості, формування лідерських умінь та навичок, а також тайм-менеджменту, чесності та добросовісності. Теорія лідерства присутня в усіх нормативних документах та рекомендаціях по формуванню комунікативної культури лікарів і, звичайно, по догляду і піклуванню за пацієнтами та робота в команді. Особлива увага під час навчання приділена чесності лікарів, про що свідчать методи оцінки й організації навчального процесу, які характерні для принципу керівництва: різноманіття методів контролю, ліміт часу та особливий контроль під час написання тестів, модулів що включає в себе заборону користуватися особистими речами та телефонами (Performance Standards, 2024; Regulations, 2022).

У медичних коледжах Великої Британії та США пильну увагу приділено проблемі академічної неуспішності студентів. Однією із психологічних проблем студентів, і не тільки лікарів, є стрес. Для допомоги студентам у вирішенні багатьох проблем існують тьютори та ментори, які особливо важливі для першокурсників. Зазначимо, що саме у програмах навчальних закладів значна увага зосереджена на комунікативній культурі майбутніх медиків за допомогою таких принципів як тьюторство та менторство (Children's High Dependency Nursing, 2024).

Отже, можемо зазначити, що саме академічне партнерство, навчання протягом життя, принцип індивідуалізації, менторство та тьютерство допомагають у формуванні комунікативної культури майбутніх лікарів.

Список використаних джерел:

Children's High Dependency Nursing. Oxford Brookes University (2024). <http://www.chc.brookes.ac.uk/courses/post-qualifying/sc/childrens-high-dependency-nursing>.

Performance Standards (2024). Valdosta state university, College of nursing and health sciences.

Peters, J. (2000). *Speaking Into the Air: A History of the Idea of Communication*. Chicago: University of Chicago Press.

Policies and Regulations: behavior code (2020). Chaffey college. Rancho Cucamonga: CCP.

Regulations: governing the practice of nursing ; Virginia board of nursing. – Henrico: VSA, 2022.

Milenković B.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6754-8754>

Assistant Professor of Applied Linguistics and ELT, English Department

Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac,

Kragujevac, Serbia

L2 COLLABORATIVE WRITING VIA INSTRUCTIONAL TECHNOLOGY IN SERBIAN TERTIARY EDUCATION

Contemporary ELT classroom demonstrates significant changes under the influence of the digital era and instructional technology. According to Becker (Becker 2000, in Ahmadi Reza 2018: 116), computers are regarded as an important instructional instrument in language classes, and teachers rely on technology as a medium to deliver courses, either fully online or as a complementary resource used with the aim of adapting learning to the needs of the new generation, the *e-generation* (Gonzalez-Vera,

2016) The exponential growth of the Internet since 1994 is causing a revolution in learning (Blyth 1999) (Reid in Carter & Nunan, 2001) and the issues in computer-assisted language learning (CALL) have also evolved from an early emphasis on how to use the new technology to research on technology's effects on learning (Hanson-Smith in Carter & Nunan, 2001). At the same time the EFL classroom has experienced great changes and the use of technology in English L2 writing courses may be the foremost curricular change today (Reid in Carter & Nunan, 2001). The advancement of technology and its pedagogical implications have allowed teaching writing in an ELT classroom to develop beyond the isolated practice of writing, towards a more social experience. Collaborative writing is a recent pedagogical practice in ELT classroom relying on theoretical basis of Vygotskian notion of cooperating with others by contributing ideas with the goal of quality learning and growth to take place (Heidar, 2016).

Besides the writing task assigned to students, a great deal of the L2 writing activity is devoted to interaction and communication. Computer-mediated communication (CMC) refers to communication that takes place via networked computers. (Warschauer, Shetzer & Meloni, 2000) CMC may further be defined as *asynchronous* CMC, which relates to CMC that takes place in a delayed fashion or *synchronous* (or *real-time*) CMC, related to participants who must all be sitting at the computer at the same time and communication takes place instantly (Warschauer, Shetzer & Meloni, 2000). Activities that stimulate collaboration in the writing process via CMC allow the students to engage in the process of writing while exchanging ideas about their thinking processes and particular writing ideas and stages that they go through. They provide a meaningful context and increase activity motivation through the *ALIVE* process that stimulates Authenticity, Literacy, Interaction, Vitality and Empowerment. (Warschauer, Shetzer & Meloni, 2000):

This paper aims at exploring the possibilities for alternate ways of teaching the process of L2 writing, with a social component and a digital component being the central ones for the purpose of idea exchange and community writing experience. The research was designed for the junior undergraduate English language department

students at the University of Kragujevac in Serbia, during the winter semester of the 2020/2021 academic year. The collaborative writing activity was organized in the methodology course of *Testing and Assessment in ELT*. The group of 30 students who were involved in the activity were predominantly at the C1 English language proficiency level, according to CEFR and at the time of research they were in their third year of intensive writing course program, already familiar with the academic writing conventions and the rhetorical pattern of argumentative writing.

In groups students were assigned to compose a sample test for a designated English language proficiency level, and a follow-up task to write a one-page collaborative argumentative essay on the benefits and drawbacks of composing a test in a group format via technology. Students were instructed to engage in a collaborative writing activity that included the obligatory component of peer writing interaction via Google docs and chat box, and they were to have an asynchronous computer-mediated communication during the period of time of two weeks while writing the group essay and while being monitored by the instructor. The writing activity was followed up by a student questionnaire, including both the background information questions, qualitative and quantitative inquiries. The questions were composed based on the insight into the *ALIVE* process (Warschauer, Shetzer & Meloni, 2000) and based on the recent research development in the field of computer-assisted collaborative writing (facilitated execution of the activity, the motivation factor and the effectiveness of the activity) (Talib and Cheung, 2017). For the research we have adapted a modified four-component instrument questionnaire:

- 1) *Collaborative & communication skills* – facility in the execution of the collaborative activity;
- 2) *Writing skills* – motivation for enhancing the writing skills;
- 3) *Language skills* – developing and enhancing language skills;
- 4) *Digital competence skills* – technology use in the writing task.

The questionnaire results have indicated that the teaching practice does not end with stimulating and encouraging only language proficiency or development of different language skills. Students need instruction and support in developing social

and communicative skills, especially when they are in the role of autonomous, self-reliant learners and without the guidance of the teacher. The second research area was related to the motivation of students to develop further their writing skills in the online collaborative task. Students realized that the writing process is not a linear, but a recursive activity that is fueled by the feedback from others. This exchange in collaboration with others stimulates discussion on the thinking processes that are an indispensable part of their cognitive development and that provide them with maximum learning opportunity (Wang 2009 in Talib & Cheung, 2017). Also, researched showed that the students were more prone to discuss and develop their digital, writing, communicating and social skills and any language that may have been regarded was closely related to the writing process and skill. Resorting to the issues of higher-order thinking and writing, the language resources equated with the writing resources, which was to an extent expected as the academic writing is viewed as a communicative social act, practicing discourse conventions and problem-solving issues (Reid in Carter & Nunan eds. 2001: 29) Regardless of the expected e-generation to resort to digital communication (Oblinger & Oblinger in Gonzalez-Vera, 2016), students in addition emphasized the importance of obtaining full communicative feedback when face-to-face, with both linguistic and paralinguistic components. They believed that all higher thinking and writing processes such as negotiation, agreement, arguing and persuading may be more productive when they are in an on-site format of activity and that the computer inevitably places an obstacle in achieving full communicative potential with group members.

References:

Ahmadi, M.R. (2018). The Use of Technology in English Language Learning: A Literature Review, *International Journal of Research in English Education*, 3:2, 115–125.

Bajrami, L. (2015). Teacher's new role in language learning and in promoting learner autonomy, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 199, 423–427.

Carter, R. & Nunan, D. (2001). *The Cambridge Guide to Teaching English to*

Speakers of Other Languages, Carter & Nunan (eds.), Cambridge: CUP.

Gonzalez-Vera, P. (2016). The e-generation: the use of technology for foreign language learning, in: A. Pareja-Lora, C. Calle-Martinez & P. Rodriguez-Arancon (Eds.), *New perspectives on teaching and working with languages in the digital era*, 51–61.

Grabe, W. & Kaplan, R. B. (1996). *Theory and Practice of Writing, An Applied Linguistics Perspective*, Addison Wesley Longman.

Harmer, J. (1991). *The Practice of English Language Teaching*, London: Longman.

Heidar, D.M. (2016). ZPD-assisted Intervention via Web 2.0 and Listening Comprehension Ability. *English for Specific Purposes World*, 17(4), 1–17.

Kellogg, R. T. (1994). *The Psychology of Writing*, New York, Oxford: OUP.

Pinner, R.S. (2011). The importance of instructional technology in language teaching, *Modern English Teaching*, 20/1, 41–45.

Silva, T. (2001). *On Second Language Writing*, Silva (ed.), Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Talib, T. & Cheung, Y.L. (2017). Collaborative writing in classroom instruction: A synthesis of recent research. *The English Teacher*, 46(2), 43–57.

Warschauer, M., Shetzer, H & Meloni, C. (2000). *Internet for English Teaching*, Alexandria: U.S. Department of State & TESOL.

Weigle, S. C. (2002). *Assessing Writing*, Cambridge: CUP.

СЕКЦІЯ 4

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДИНАМІКИ: ПОГЛЯДИ З ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Давиденко О.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9932-2469>

аспірантка кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДИНАМІКИ У ФОРМУВАННІ ЖІНОЧОГО ЛІДЕРСТВА

Курс України на євроінтеграцію, фактично взятий керівництвом країни у 1994 році, сприяв необхідності формування і практичної реалізації політики гендерної рівності, що стало основою для розвитку жіночого лідерства у всіх сферах суспільно-політичного життя (Верховна Рада України, 1994). Ґрунтовне вивчення і детальне осмислення суспільної динаміки поглядів українського суспільства на питання жіночого лідерства для глибокого та об'єктивного аналізу явища у наступні роки у перспективі необхідно здійснювати з використанням різних наукових методів та міждисциплінарних підходів. Міждисциплінарність передбачає взаємодію різних галузей наукового знання у вивченні одного й того ж об'єкта, при зосередженні на власному предметі. Міждисциплінарний підхід не обмежує знання, а створює умови для реалізації зв'язків між різними науками, що уможливорює отримання необхідних та достатніх знань при вивченні об'єкту дослідження; забезпечує інтеграцію наукових концепцій, теорій, інформації, фактів, методів, з метою отримання системного знання про реальні явища освіти; сприяє розв'язанню протиріччя між розрізненим засвоєнням знань та необхідністю їх синтезу задля цілісного та комплексного застосування у діяльності та житті людини (Желанова, 2021).

Беручи до уваги позиції А. Колота, маємо констатувати, що на практиці, міждисциплінарний підхід може реалізовуватися за двома основними форматами:

1. Неформальне об'єднання різних наук при збереженні їх самостійності й унікальності.
2. Створення нових інтегрованих проєктів, міждисциплінарних об'єктів дослідження (Колот, 2014).

В сучасних умовах важливо аналізувати динаміку суспільного сприйняття жіночого лідерства. Водночас, специфікою філософії лідерства постає її об'єктивне існування як однієї з прикладних галузей цілісної системи філософських знань і водночас як її суб'єктивного сприйняття й розуміння кожним конкретним лідером та її інтерпретації ним у вигляді світоглядних позицій, поглядів і підходів до вибору життєвих цінностей, розуміння своєї місії та діяльності, спрямованої на її ефективну реалізацію (Романовський, Пономарьов, Ніколає, 2020). Одним з показників, який дає можливість аналізувати жіноче лідерство як явище, є політична участь жінок. За даними «Радіо Свобода», перше скликання Верховної Ради вже незалежної України (яке було і останнім скликанням Верховної Ради УРСР) мало лише 12 жінок, що становило 2,5% від усього депутатського складу. Поступово цей показник зростає, і вже у 2012 р. частка парламентарок склала 9,6%. (Морозова, 2021). Поступова реалізація політики гендерної рівності з боку держави шляхом формування відповідної законодавчої бази та активна діяльність громадських інституцій, використовуючи інструменти громадянської освіти, призвели до змін суспільного сприйняття жіночого лідерства. За даними дослідження «Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу в Україні, грудень 2017», вперше більше половини українців (52%) підтримали рівне представництво чоловіків і жінок або більше жінок, ніж чоловіків у політичному житті (50vidsotkiv.org.ua, 2018). Сучасні дослідники політичного лідерства відмічають, що еволюція політичного лідерства завжди пов'язана з устремлінням заявити про себе, увійти в існуючу політичну систему, тобто, формалізувавшись,

розширити досягнутий статус, доповнити його керівництвом (Траверсе, 2006). Дійсно збільшення кількості жінок у складі депутатського корпусу створило можливості доступу жінок до керівних посад різного рівня та відкрила нові грані жіночого лідерства.

Події після початку повномасштабної агресії демонструють нові аспекти процесу розвитку жіночого лідерства і формування жінок-лідерок нового для України формату – військові лідерки. По-перше, стрімко зростає кількість жінок, котрі несуть військову службу. За даним агенства «Інтерфакс», станом на 20.11.2023 з числа жінок військовослужбовці – 43479 осіб (5,3%), зокрема: офіцерський склад – 7709 (6,6%); сержантсько-старшинський склад – 11732 (6,6%); солдати – 22704 (4,4%); курсанти - 1334 (18,1%); цивільний персонал – 18583 особи (48,2%). На керівних посадах перебувають 5160 військовослужбовців-жінок, зокрема: офіцерів – 2890 осіб; сержантів – 2270 осіб (Інтерфакс-Україна, 2023). По-друге, змінюється динаміка ставлення суспільства до жінок у війську: 85% громадян та громадянок України позитивно ставляться до жінок, які служать у ЗСУ, 81 % опитаних вважають, що жінка може командувати бойовим підрозділом, так само як і чоловік (Український ветеранський фонд, 2023). По-третє, хоч зростання кількісного показнику жінок у ЗСУ не є безумовним якісним показником формування лідерок нового типу, проте є тенденцією створення умови для його формування.

Вивчення природи лідерства філософами сучасності і минулого демонструє різні точки зору на явище. Частина науковців доводить, що лідерство є фрагментарним та ситуативним, інші дотримуються думки про послідовність та стратегії у формуванні лідерських якостей. Водночас обидві сторони підкреслюють важливість як практичних навичок, так і теоретичного знання. До повномасштабного вторгнення науковці, котрі досліджують умови розвитку лідерських якостей, виокремлювали тренінг як ефективний та активний метод отримання та переробки нової інформації та застосування її в практичній діяльності з виконанням освітніх, розвивальних, мотиваційних, навчально-виховних, релаксаційних та комунікативно-компенсаторних функцій (Павлюк,

2023). Можна стверджувати, що в часи повоєнної відбудови емпіричний досвід буде вважатись невід'ємною складовою процесу формування лідерського потенціалу в процесі реалізації стратегії розвитку громадянської освіти.

Громадянська освіта є невід'ємним чинником розвитку як лідерського потенціалу, так і демократичного суспільства в цілому. Діяльність інститутів громадянського суспільства за роки існування Незалежної України сформувала покоління жінок-лідерок у різних сферах соціально-політичного життя, що як соціальне явище потребує ґрунтовного аналізу та вивчення з використанням міждисциплінарних підходів.

Список використаних джерел:

Желанова, В. (2021). Впровадження стратегії міждисциплінарності в сучасній вищій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, Випуск 1(48), 477–480.

<https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.477-480>

Закон України «Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами». 1994. № 237/94-ВР.

Закон України N 46, ст. 415 (1994):
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Інтерфакс-Україна (2023). Чисельність жінок у ЗСУ – понад 62 тис. осіб, близько 5 тис. виконують завдання в районі проведення бойових дій. [Прес реліз]. Взято 25 квітня 2024 року з

<https://interfax.com.ua/news/general/948798.html>

Колот, А. (2014). Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності. *Соціальна економіка*. 2014 (1).76–83.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2014_1-2_15

Морозова, А. (2021). Жінки у політиці: як змінювалося їхнє представництво у владі незалежної України. Радіо Свобода, 2021. Взято 25 квітня 2024 року з <https://www.radiosvoboda.org/a/zhinky-u-vladi-henderna-kvota-nezalezhnist%CA%B9/31415103.html>

Павлюк, О. (2023). Умови розвитку лідерських якостей майбутніх психологів у період воєнного стану із застосуванням валеологічних принципів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Педагогіка. Психологія»*, 1 (22), 126–135. <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/59866>

Романовський, О., Пономарьов, О., Ніколає, І. (2020). Два аспекти філософії лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами*, № 3, 76–87. DOI: 10.20998/2078-7782.2020.1.07

Траверсе, О. (2006). Сучасні інтерпретації дослідження політичного лідерства. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім І.Ф. Кураса НАН України: збір. наук. праць, № 32, 391–401. Взято 22 квітня 2024 року з <http://surl.li/tcmkp>

Український ветеранський фонд. Дослідження «Питання дискримінації різних соціальних груп у ЗСУ». 2023. 27. Взято 26 квітня 2024 року з https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/RG_032023_CATI_NAKO.pdf

Жінки – це 50% успіху України (2018). Дослідження «Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу в Україні, грудень 2017. 12. Взято 25 квітня 2024 року з <https://50vidsotkiv.org.ua/mozhливosti-ta-pereshkodi-na-shlyahu-demokraticznego-perehodu-v-ukrayini/>

Котенко О.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1865-5422>

кандидат економічних наук, доцент

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Москаленко А.Ю.

здобувачка вищої освіти освітнього ступеня бакалавр

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Охріменко І.В.

здобувачка вищої освіти освітнього ступеня бакалавр

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ІВЕНТ-КОМАНД

Діяльність закладів культурно-освітньої сфери, зокрема публічних бібліотек, має особливе значення для акумуляції, зберігання, популяризації та тиражування художніх творів, інформаційних та мультимедійних матеріалів, музичних творів тощо. Сьогодні бібліотеки отримали додаткові функції: соціалізація і єднання людей; можливість доступу до видань та відеоматеріалів, які читачі інколи не можуть собі дозволити; можливість культурного проведення часу, дещо відволікаючись від повсякденних проблем та труднощів тощо.

Разом з тим, з часом стає очевидним факт зниження уваги до їх діяльності через збільшення навантаження на людей в їх професійній діяльності, скорочення, відтак, вільного часу, відносно невеликою вартістю інтернет послуг, що роблять доступними літературні та культурні надбання для читання, перегляду чи прослуховування навіть не виходячи із власного будинку. Особливо актуальною ця тенденція є для молодшої цільової аудиторії.

Тому завдання сучасного менеджера – керівника бібліотечного закладу є створення нових послуг та видів активностей, які б привертали додаткову увагу до їх діяльності та розширювали цільову аудиторію.

На нашу думку, для сучасного професійного планування та організації різного роду соціокультурних заходів з елементами розваг та більш серйозних публічних заходів доцільно залучати діяльність івент-команд. Під івент-командою ми пропонуємо розуміти групу однодумців, які на професійному рівні здійснюють проектну діяльність по організації розважальних та серйозних публічних заходів (Повалій, 2021). Показово, що учасниками таких команд можуть бути також і студенти, що забезпечить їх практичну реалізацію теоретичних знань ще під час періоду навчання. Івент-команди можуть брати на себе функції планування, організації, просування, проведення соціокультурних заходів у публічних бібліотеках, популяризуючи тим самим самі бібліотеки. Такими заходами можуть бути: літературні вечори, квести, сторітейлінгові проекти, вечори музики та кінофільмів, тематичні зустрічі, виставки-продажі книг тощо. Фінансування діяльності івент-команд можна здійснювати за рахунок спонсорських коштів (Ніколюк, 2021).

Здобувачі Сумського державного університету вже мають позитивний досвід не лише безпосередньої організації та проведення соціокультурних заходів, але і долучення до них у якості сторонніх підрядників.

Разом з тим, варто відмітити певну специфічну особливість при заснуванні івент-команди – це необхідність наявності високих лідерських якостей голови даної команди. Як правило, учасниками такої команди є людьми творчими, мають різні темпераменти, різне бачення креативу та інноваційного процесу. Завдання лідера в такій спільноті людей зводиться не лише до класичних функцій менеджменту (планування, організація, мотивація та контроль), але і пошук шляхів для встановлення психологічної сумісності, вміння створити робочу обстановку у творчому оточенні. Це представляє собою якісно новий рівень залученості менеджера у творчий процес: і як учасника, і як лідера, що може стати проблемою для працівників соціально-освітніх закладів (зокрема,

публічних бібліотек), які працюють за застарілими підходами до менеджменту

Таким чином, ми вважаємо, що використання послуг івент-команд може відкрити широкі перспективи для популяризації та примноження діяльності публічних бібліотек, а також збереження їх для прийдешніх поколінь.

Список використаних джерел:

Ніколюк, О., Дьяченко Ю., Савченко, Т. (2021). Особливості розвитку івент-менеджменту в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, № 6, 98–103.

Повалій, Т. (2021). Івент-менеджмент: навч. посіб. Суми: СумДУ.

Коляда Н.В.

ORCID: 0000-0002-6108-3482

кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Клименко А.М.

бакалавр Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПОДОЛАННЯ ДЕСТРУКТИВНИХ ТИПІВ ПРИВ'ЯЗАНОВСТІ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ МЕТОДАМИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ

Актуальність теми деструктивних типів прив'язаності неможливо недооцінити особливо серед осіб юнацького віку. Це пов'язано з тим, що на сьогоднішній день все більшої важливості набуває запит молодих людей щодо складності формування психологічно здорових взаємовідносин на фоні відсутності в них якостей, характерних для надійного типу прив'язаності.

Відомо, що первинний зв'язок, який формується в перші роки життя з найближчими людьми, є майже константним (Крижановська). Взаємодіючи зі

своїми друзями в школі та в більш пізньому віці, більшість дітей демонструють той тип прив'язаності, який був сформований в ранньому дитинстві. Тому формування надійного типу прив'язаності зумовлює ймовірну успішність побудови комунікативних зв'язків та взаємодії з людьми в цілому.

На сьогодні існує невелику кількість емпіричних досліджень в галузі психології щодо успішної корекції деструктивних типів прив'язаності. У зв'язку з цим нами було вирішено розробити програму корекції деструктивних типів прив'язаності осіб юнацького віку з різними дитячо-батьківськими стосунками на основі когнітивно-поведінкової терапії (КПТ).

Когнітивний напрямок – це напрямок у психотерапії, який орієнтується на вивчення когнітивних процесів психіки людини: сприйняття, мислення, мовлення, увага, уява, інтелект – тобто усі процеси, завдяки яким людина набуває, структурує, використовує та відтворює отриману інформацію. Загалом у когнітивній психокорекції велика увага приділяється пізнавальним (когнітивним) структурам психіки з упором саме на особистість, її особистісні конструкти та здатності до логіки та аналітики. Когнітивний напрямок дозволяє вивчати, інтерпретувати процес сприйняття; пояснювати поведінку через опис процесів пізнання людиною навколишнього середовища; розпізнавати образи; досліджувати процес та механізми побудови соціальної картини світу у свідомості людини; досліджувати процес несвідомого пізнання та сприйняття. Значущими в процесі корекції є зміни у сприйнятті себе та навколишнього середовища. Знання про себе та навколишній світ впливають на поведінку людини, а сама поведінка, її наслідки впливають на уявлення людини щодо себе та світу.

Розглядаючи когнітивну психокорекцію А. Бека було виявлено, що основним та вирішальним фактором у виживанні організму є перероблення інформації. На основі перероблення, аналізу, синтезу інформації, яка надходить з оточуючого середовища, формуються програми поведінки, людина планує власні дії, спираючись на аналіз (Андрушко, 2017). Психолог, який застосовує когнітивно-поведінкову терапію, допомагає людині у створенні нових

поведінкових патернів, які дають змогу налагодити екологічну міжособистісну взаємодію (Симоненко, 2007).

Також одним із ключових аспектів когнітивно-поведінкової терапії є її опора на чітко визначені протоколи, що підвищує її потенційну ефективність (Симоненко, 2007).

Цей підхід виділяється своєю короткою терапевтичною тривалістю та встановленим графіком вирішення проблем клієнтів, на відміну від довгострокових сесій, типових для інших напрямків психології.

Мета роботи – коригувати тривожний або уникаючий тип прив'язаності, тим самим усвідомити правила неадекватного синтезу та обробки інформації, на які спирається людина та замінити їх. Таким чином, програма направлена на те, щоб замінити негативні копінг-механізми клієнта, які негативно впливають на його стосунки та психологічне благополуччя на більш конструктивні.

Крім того, програма передбачає модифікацію дій людини. Адже неправильні когнітивні установки безпосередньо негативно впливають на поведінку, а точніше, на побудову міжособистісних стосунків, у тому числі дружніх і подружніх. Розроблена нами програма корекції прив'язаності ґрунтується на цій моделі і складається з п'яти 90-хвилинних сеансів і одного розширеного 120-хвилинного сеансу.

Виходячи з нашого аналізу, видається вкрай важливим зосередитися на розумінні генезису шкідливої динаміки взаємодії між людьми та їхніми близькими дорослими (Bowlby, 2008), які демонструють тривожний або уникаючий стиль прихильності. Це передбачає заглиблення в когнітивні процеси та розкриття індивідуальних можливостей. Розширення репертуару поведінки також є важливим для досягнення здорової форми прив'язаності. Таким чином, когнітивно-поведінкова терапія є ефективним варіантом для вирішення цієї психологічної проблеми.

В межах когнітивно-поведінкової терапії нами були виокремлені окремі вправи на корекцію деструктивних типів прив'язаності. По-перше, це вправа «Запуск моделі надійної прив'язаності», яка базується на принципах когнітивно-

поведінкової терапії, зокрема на техніках розвитку позитивних когнітивних патернів та саморегуляції. Учасник вправи активно працює над своїми думками, емоціями та поведінкою, переорієнтовуючи їх у бік позитивних та надійних взаємин. Такий підхід є ключовим для КПТ, який спрямований на зміну негативних когнітивних переконань та научіння здоровим стратегіям мислення та дії.

По-друге, це вправа «Лист кривднику», в якій використовується техніка розкриття та аналізу негативних емоцій та переконань. Учасники вправи пишуть листи, в яких відверто висловлюють свої негативні емоції та думки щодо осіб, які спричинили болісні почуття. Ця техніка дозволяє учасникам зосередитися на своїх внутрішніх переживаннях і негативних уявленнях, а також допомагає їм почати процес прийняття та формування нових установок. Учасники аналізують свої почуття та емоції і розглядають можливі способи формування нових установок або підходів до взаємодії з цими особами. Такий процес переоцінки своїх переконань та емоцій є класичним підходом у КПТ для зміни негативних когнітивних схем і розвитку позитивних стратегій мислення та поведінки.

По-третє, це вправа «Сходишки зрад», де використовується техніка ідентифікації та аналізу деструктивних поведінкових установок. Учасники перераховують неприємні ситуації зрад, образ які спіткали їх протягом життя, починаючи з найближчих днів до раннього дитинства. Вони аналізують свої емоції та відчуття, що виникали в цих ситуаціях, і розглядають, які деструктивні установки вони можуть мати у відповідь на ці ситуації. Такий підхід сприяє ідентифікації негативних когнітивних схем та поведінкових шаблонів, що можуть бути деструктивними для особистості. Учасники розглядають альтернативні стратегії дій та варіанти відповіді на подібні ситуації, що допомагає їм почати процес зміни своїх поведінкових реакцій та розвивати позитивні підходи до взаємодії з подібними ситуаціями у майбутньому.

Таким чином, оскільки кожна людина формує власну концепцію себе та інших, а також концепцію свого існування в світі, яка у подальшому підкріплюється власним досвідом, застосування розробленої нами програми

сприятиме усвідомленню правил неадекватної обробки інформації щодо взаємодії з оточуючими і заміні їх правильними.

Список використаних джерел:

Крижановська, З. Типи прив'язаності та їх корекція.
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20380/3/metod_rec.pdf

Симоненко, А. (2007). Структура особистості, 1–13.

Bowlby, J. (2008). Attachment Volume One of the Attachment and Loss Trilogy. *Penguin Random House*, P. 177–198. https://mindsplain.com/wp-content/uploads/2020/08/ATTACHMENT_AND_LOSS_VOLUME_I_ATTACHMENT.pdf

Андрушко, Я. (2017). Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС. <http://surl.li/hyfs1>

Повалій Т.Л.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5821-9775>

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

Болотаєва А.Н.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2755-9105>

студентка кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ХОРЕОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У СФЕРІ МИСТЕЦЬКО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мистецько-оздоровча діяльність поєднує в собі дві, на перший погляд, непов'язані галузі «мистецтво» та «оздоровлення». Проте, у поєднанні ці дві галузі створюють унікальну та ефективну методологію, яка спрямована на

досягнення психічного, емоційного та фізичного здоров'я людини за допомогою використання мистецьких засобів та технік.

Як зазначають М. Романич, О. Власюк та О. Демчук мистецтво має великий вплив на психічний стан людини, сприяючи виділенню ендорфінів та поліпшенню настрою. Арт-терапія є корисною для зменшення стресу та напруги, надаючи можливість виразити свої емоції через творчість. Вона допомагає людям краще розуміти себе, використовуючи креативність для аналізу власних почуттів та емоцій, а також – розібратися та впоратися з травматичними подіями для подальшої нормальної життєдіяльності. Для тих, хто має труднощі у висловленні своїх почуттів словами, арт-терапія може стати важливим способом спілкування (Романич, 2024).

Хореотерапія, що є одним із видів арт-терапії, являє собою унікальний підхід до використання руху і танцю для покращення психічного та емоційного стану людини. Цей метод поєднує в собі елементи фізичної активності та творчого самовираження, дозволяючи вільно виразити емоції та дослідити внутрішній світ через рух та танець. Для багатьох людей, хореотерапія стає не лише засобом релаксації, але й інструментом самопізнання та зцілення. Розглянемо цей підхід детальніше, а також його потенціал у підтримці психічного здоров'я та добробуту.

Хореотерапія як метод оздоровлення та психокорекції має давню історію, але її наукове дослідження розпочалося лише у ХХ столітті. За цей час було проведено багато досліджень, які свідчать про: ефективність хореотерапії у лікуванні та профілактиці різних захворювань; її позитивний вплив на фізичне та психічне здоров'я людей різного віку та з різними потребами.

Дослідження з хореотерапії можна поділити на декілька груп:

- теоретичні дослідження, які вивчають теоретичні основи хореотерапії, її механізми дії та методики проведення;
- експериментальні дослідження, які досліджують ефективність хореотерапії у лікуванні та профілактиці різних захворювань;

– прикладні дослідження, які розробляють методики та програми хореотерапії для різних категорій населення.

Хореотерапія як напрям арт-терапії, складовий елемент музикотерапії, різновид терапії фізичною активністю, має свої завдання. Саме тому, Ю. Тараненко зазначає, що хореотерапія покликана:

- підвищити рухову активність;
- організувати комунікативний тренінг та соціотерапевтичне спілкування;
- отримати діагностичний матеріал для аналізу та самопізнання;
- звільнити від негативних думок, станів тощо;
- сприяти зростанню особистості (Тараненко, 2017).

Важливим є зазначити, що хореотерапія має свої різновиди. Серед них варто виділити танцювально-рухову терапію (використання руху і танцю для сприяння фізичного та емоційного здоров'я, сприйняття та виразу емоцій, збудження самовираження та розвитку особистості), танцювальну психотерапію (використання руху та танцю як засобів підтримки психічного здоров'я, вираження емоцій, розроблення інсайтів та підтримки процесу самовдосконалення та відновлення), етнотанцювальну терапію (використання традиційних танцювальних рухів та музики різних культур для сприяння емоційного виразу, самовираження, інтеграції особистості та психологічного зцілення), інтегративну терапію (комбінація різних методів та технік хореотерапії, які використовуються для досягнення більш комплексного та індивідуалізованого підходу до терапії) та інші.

Думки згаданих вище вчених підтверджує і Л. Мова за словами якої танцювально-рухова терапія є одним із найважливіших трансляторів та генераторів актуальних культурних значень і смислів (Мова, 2020). Відтак, танцювально-рухова терапія стає тілесною практикою, яка надає можливість повернутися до мудрості тіла та через рухи віднайти гармонію поєднання тіла та свідомості.

Список використаних джерел:

Мова, Л. (2020). Танцювально-рухова терапія як засіб формування творчого потенціалу хореографів. *Наукові записки*, 148, 130–138. <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.16>

Романич, М., Власюк, О., & Демчук, О. (2024). Інтеграція танцю та образотворчого мистецтва в арт-терапії. *Перспективи та інновації науки*, 36 (2), 812–820. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2\(36\)-812-820](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2(36)-812-820)

Тараненко, Ю. (2017). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів. *Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти*. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=VHM6R98AAAAJ&citation_for_view=VHM6R98AAAAJ:UeHWp8X0CEIC

Котенко О.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1865-5422>

кандидат економічних наук, доцент

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Ложечник В.В.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Кохно А.С.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АРТ-ТЕРАПІЇ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Етап переходу до пенсійного статусу може мати доволі серйозний вплив на психологію та свідомість людини, викликати певні зміни в повсякденній

поведінці, знижувати рівень її соціальної адаптації. Такі тенденції можуть призводити і до зниження фізичної активності, а відтак і здоров'я в цілому.

Ми вважаємо, що поєднання напрацювань культурної сфери та соціальної роботи може сформувати інструментарій підвищення рівня соціальної адаптації людей пенсійного віку. Одним із напрямків такого симбіозу можна вважати елементи арт-терапії. Під арт-терапією прийнято розуміти спосіб роботи з клієнтами будь-якого віку, що передбачає їх соціальну адаптацію, саморозкриття, самовираження, розвиток особистості, заснований на мистецтві та творчості (Калька, 2020).

Сьогодні люди похилого віку стикаються із великою кількістю повсякденних проблем: недостатнє пенсійне забезпечення, недостатній доступ до державних та комунальних послуг, відсутність або недостатність соціальних контактів та постійний стрес, викликаний війною.

Разом з тим, створюючи певні образи на папері у вигляді малюнків, скетчів, схем тощо, людина отримує можливість побачити свої проблеми з другої чи третьої сторони, зрозуміти їх, зробити графічну заміну їх відображення на носії та у свідомості, поділитися з іншими людьми та побачити можливість певних позитивних змін. Інструменти арт-терапії використовуються сьогодні доволі активно.

Психологи та соціальні працівники вважають їх надзвичайно дієвими при роботі із дітьми з числа внутрішньо переміщених осіб. Разом з тим, ми вважаємо, що при роботі із людьми пенсійного віку, як вразливою категорією населення, також доречно використовувати інструменти арт-терапії. Хоча, дещо з іншим контекстом. Якщо для дітей – це більше питання ментального та психологічного здоров'я, то для людей пенсійного віку – це саме соціальна адаптація, тобто їх пристосування до зміни умов соціального середовища (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text>).

Таким чином, певні арт-терапевтичні вправи, які ми вже успішно використовуємо у роботі із дітьми із числа внутрішньо переміщених осіб, з певними змінами, можуть бути використані вже пройшли апробацію зокрема

такі: «Безлюдний острів» – в рамках цієї вправи дітям пропонувалося на аркуші А3 зобразити острів, хвилі навколо нього (хвилі можуть бути різної сили та інтенсивності), на якому відобразити все ті умови, які необхідні для виживання: житло, одяг тощо. Після чого, ведучий оголошує певні проблеми (стихійні лиха, наявність на острові хижих звірів тощо) та пропонує подумати над тим, як виходити із цих ситуацій наявними ресурсами. На основі відповідей учасників можна робити висновки щодо ментального здоров'я, стресостійкості, соціалізації; «Малювання пальцями» – друга методика. Вправа, що передбачає створення малюнків фарбою, використовуючи лише пальці. Малюнки можуть бути як індивідуальними, так і колективними. Зображення, як правило, створюються учасниками доволі яскравими. Вони також дають можливість людям єднатися навколо спільних проблем, соціалізуватися, шукати спільні інтереси.

Може скластися враження, що такі техніки можливі лише для застосування в колі з дітьми, але ми переконані, що з відповідною адаптацією, наприклад, з використанням відповідної («дорослої») тематики, можна отримувати надзвичайно позитивні результати і серед цільової аудиторії людей похилого віку. Заняття з арт-терапії можуть проводитися в групах у містах та громадах: як на базі спеціалізованих або інтернатних закладів, так і в приміщеннях комунальних культурно-освітніх закладів (музеїв, публічних бібліотек, палацах для дітей та юнацтва, громадських клубів тощо).

Такі заняття, зокрема, можуть включати в себе вправи, пов'язані із відтворенням шедеврів світового мистецтва, що не лише допоможе підвищити рівень соціальної адаптації та комунікації, а і слугуватиме інструментом загальної культурної обізнаності, розвиватиме творчий та художній смак.

З цих позицій, ми вважаємо, що симбіоз практик соціальної роботи та можливостей культурної сфери може слугувати потужним інструментом соціальної адаптації людей пенсійного віку до нового статусу.

Список використаних джерел:

Калька, Н. (2020). Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС.

Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації : Наказ М-ва соц. політики України від 18.05.2015 р. № 514 : редакція від 13 жовтня 2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text> (дата звернення: 22.04.2024р.)

Сахно П.І.

ORSID: orcid.org/0000-0003-4010-689

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Глазун С.О.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

РОЛЬ АРТ-ТЕРАПІЇ В СПІЛКУВАННІ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ВИСОКИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ

Актуальність теми визначається необхідністю дослідити роль методів когнітивно-поведінкової терапії, арт-терапії в спілкуванні з особами юнацького віку з високим рівнем тривожності. Так як цей віковий період, який є сензитивним для формування світогляду, а професійне та особистісне самовизначення є провідним видом діяльності юнаків, часто супроводжується таким проявом емоційного стану як тривожність. Вплив тривожності на самооцінку осіб юнацького віку має велике значення в розвитку особистості, оскільки феномен тривоги, який переживає індивід, пов'язаний з особливостями інтелекту, певними характеристиками сприйняття та рівнем потреб.

Інтенсивне життя та соціально-економічні зміни в суспільстві провокують непередбачуваність та невизначеність майбутнього і, як наслідок, виникнення

тривожності.

Проблема впливу тривожності на самооцінку осіб юнацького віку залишається не достатньо дослідженою. Юнацькі роки – це не простий віковий період людини остаточного формування фізичного та психічного розвитку людини. Високий рівень ситуативної та особистісної тривожності може зашкодити успішному формуванню адекватної самооцінки у юнацькому віці. Юнаки та юначки все частіше звертаються за психологічною допомогою в зв'язку з високим рівнем тривожності на тлі заниженої самооцінки. Даний стан безпосередньо пов'язаний з ростом невротизації, психосоматичними дисфункціями, різного роду відхиленнями у поведінці і соціальній дезадаптації.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити особливості тривожності осіб юнацького віку, розробити методичне забезпечення програми корекції тривожності осіб юнацького віку.

Об'єкт дослідження: ситуативна та особистісна тривожність.

Предмет дослідження: роль когнітивно-поведінкової терапії, арт-терапії у спілкуванні зі студентами з високим рівнем тривожності.

Згідно мети наукової роботи були висунуті наступні завдання:

1. Визначити теоретичні засади тривожності осіб юнацького віку.
2. Емпірично дослідити тривожність у осіб юнацького віку;
3. Розробити та частково апробувати програму корекції тривожності осіб юнацького віку.

Гіпотеза: застосування методів когнітивно-поведінкової терапії, арт-терапії сприятиме корекції особистісної тривожності осіб юнацького віку.

Теоретична значущість дослідження. Проаналізувавши наукові джерела, можна засвідчити, що існує розбіжність у поглядах на феномен тривожності та її впливу на самооцінку. Тема потребує нових досліджень.

Практична значущість дослідження роботи полягає у розробці програми корекції тривожності осіб юнацького віку методами когнітивно-поведінкової терапії та арт-терапії.

У науковій психології цікавість до проблеми тривожності проявили вчені:

Б. Кочубей, О. Захаров, Е. Еріксон, З. Фрейд, К. Хорні, К. Юнг.

Тривожність – це особистісна риса, яка виявляється в нахилі людини до частого та інтенсивного переживання стану тривоги, а також в низькому порозі її виникнення. Це психологічна особливість, яка може бути як результатом формування особистості, так і властивістю темпераменту, що зумовлена слабкістю нервових процесів (Ліхі, 2020).

Тривожність має складну структуру, яка включає когнітивний, емоційний та операційний (поведінковий) аспекти. Емоційний аспект вважається домінуючим, через емоції ми розпізнаємо прояви тривожності.

Е. Еріксон стверджує, що соціально-культурний контекст дитинства є початком виникнення тривожності. Розвиток особистості, що має негативний характер, грає ключову роль, оскільки він призводить до формування залежності, почуття провини та недовіри до світу, низької самооцінки, нерозуміння власної соціальної ролі і, як результат, до появи тривожності.

Юнаки можуть відчувати тривожність в новій школі перед невідомим середовищем та новими однокласниками; з приводу свого вигляду; перед важливим матчем, виступом; коли відчуває, що його не приймають; якщо не може виконати завдання або отримує погані оцінки.

Нині найнебезпечніший фактор, який впливає на стан юнаків – це військовий стан. Він може створювати особливі умови, які призводять до підвищеної тривожності. Вони знаходяться у середовищі, де їм доводиться стикатися зі значними змінами, новими викликами та стресом.

У юнацькому віці тривожність може трансформуватися в інші проблеми і проявлятися несподіваними способами. Основними ознаками тривожності є пасивність під час навчального процесу, ригідність при відповідях на питання і збентеження при найменшому зауваженні від інших. У вільний час тривожні юнаки не можуть знайти собі заняття, перебувають осторонь, не вступають в контакт з товаришами. Через інтенсивне розумове навантаження виникають психосоматичні розлади, а через тривожність знижується опірність імунної системи, що негативно позначається на емоційному стані особистості (Лебедева

2000).

Високий рівень тривожності може свідчити про недостатню адаптованість до певних соціальних ситуацій. Юнаки та юначки з високим рівнем тривожності схильні відчувати загрозу самооцінці та життю в різних ситуаціях і демонструють дуже напружені реакції.

Якщо особистості не вдається вирішити ці задачі, то формується неадекватна ідентичність, розвиток якої може відбуватися по таким лініям: уникнення близьких міжособистісних стосунків; нечітке відчуття часу, нездатність будувати життєві плани, страх дорослішання та змін; невміння мобілізувати внутрішні ресурси та зосередитися на діяльності; формування «негативної ідентичності», вибір негативних образів для наслідування.

Юнацький вік – це формування самосвідомості і світогляду, прийняття відповідальних рішень, підготовка до самостійного життя, формування цінностей, вибір професії, вибудовується система відносин з оточуючими.

Важливим у юнацькому віці є формування самосвідомості та формування стійкого образу «Я». На основі врахування поглядів інших, самостережень, самоаналізу власних якостей і здібностей, у юнаків формується самооцінка як універсальне ставлення до себе.

Високий рівень тривожності у юнаків може свідчити про їх недостатню емоційну пристосованість до різних соціальних ситуацій. Тривожні особи невпевнені в собі, мають нестійку самооцінку, відчувають страх перед невідомим, стають менш ініціативними та активними у соціумі.

Дослідження особливостей тривожності у осіб юнацького віку з різними рівнями самооцінки проводилося на базі Сумського державного університету. Участь у дослідженні взяли 76 осіб юнацького віку.

З отриманих результатів можна зробити висновок: у осіб юнацького віку домінує високий рівень ситуативної та особистісної тривожності – 52,63% та 51,31% відповідно, що описує їх як схильних до замкнутості, до відставання у навчанні, до конфліктів з оточуючими, до протидії та агресії. Середній рівень ситуативної та особистісної тривожності – 39,47% та 43,42%. Для даної вибірки

респондентів найбільш характерний високий та завищений рівень самооцінки, тобто 34,22% осіб юнацького віку мають реалістичну, адекватну самооцінку, а 35,52% мають такий рівень самооцінки, який може вказувати на певні відхилення у формуванні особистості.

Рівень домагань у нормі лише у 9,22% респондентів. У більшості – 53,95% завищений рівень домагань, але це цілком характерно для юнацького віку через соціальний тиск, очікування від батьків щодо свого майбутнього, своєї професійної та особистісної реалізації.

З отриманих результатів ми зробили висновок, що рівень тривожності має зворотній зв'язок з рівнем самооцінки. Тобто чим вище рівень тривожності, тим нижче рівень самооцінки і навпаки.

Застосування методів когнітивно-поведінкової терапії, арт-терапії сприятиме психологічній корекції особистісної тривожності осіб юнацького віку. Поняття «психологічна корекція» – це опис специфічної діяльності психолога. Психологічна корекція – це тактовне втручання в особистісний розвиток для виправлення відхилень, або діяльність з коригування особливостей психічного розвитку, що не відповідають оптимальній моделі.

Метою психологічної корекції тривожності є освоєння нових стратегій поведінки, уявлень про себе та їх інтеграція в повсякденне життя людини.

У стані тривожності думки можуть з'являтися безперервно і відчуються як негативні, нав'язливі та небажані. Варто уточнити, що нав'язливі думки регулярно виникають, привертаючи увагу індивіда і спонукаючи його до надмірних роздумів над ними. Важливо виявити стимули, що спричиняють появу нав'язливих думок.

Працюючи з клієнтами з високою тривожністю осіб юнацького віку ми обрали арттерапевтичний напрям. Арт-терапія використовує творчість та мистецтво як засіб для надання психокорекційної та психотерапевтичної допомоги. А. Прохоровим передбачається створення умов для вираження незавершених аспектів досвіду, який знаходиться у нашій підсвідомості. Це може відбуватися через різноманітні емоційні стани, які стимулюють творче

мислення і впливають на розумову та фізичну активність людини. Коли енергія стає надлишковою, людина може виразити її через творчу діяльність, використовуючи механізм перенесення. Це означає, що вони проєктують свій емоційний досвід на свої творчі продукти. Процес може тривати, доки людина не буде готова інтегрувати почуття у своє життя (Карапетова, 2020).

Арт-терапія вважається психотерапевтичним методом, в якому образотворче мистецтво виступає основним засобом корекції. Цей підхід вважається одним з найбільш ефективних у роботі з різними віковими групами та різними. Він сприяє саморозкриттю, самовихованню, розвитку та гармонізації особистості. Кожен індивід має можливість виявити свої почуття та емоції через творчість з задоволенням (Лебедєва, 2000).

Основною метою арт-терапії є гармонізація розвитку особистості, сприяння розвитку здатності до самовираження та самопізнання. Це важливо у період формування ідентифікації (Хоменко-Семенова, 2019).

Основною суттю арт-терапії є коригуючий вплив мистецтва на людину, який проявляється у перетворенні травматичного досвіду через творчу діяльність. Цей процес включає актуалізацію та виведення емоційного переживання через створення творчого продукту, сприяючи відтворенню нового, позитивного сприйняття. Людина може виражати свої почуття та думки через різноманітні творчі процеси, такі як танець, ляльки, малюнки, фотографії, пісок, ліплення, казки, драма, не використовуючи слова. Арт-терапія допомагає розкрити мову психіки, розуму, тіла через різні форми мистецтва. Коригувальна дія мистецтва ґрунтується на вірі у те, що візуальні образи можуть відобразити внутрішній світ людини, допомагаючи їй подолати страх, тривожність та неприємні переживання.

Корекція за допомогою методів арт-терапії сприяє подоланню труднощів у спілкуванні, розвитку емоційного інтелекту та формуванні адекватної самооцінки. Арт-терапевт має створити комфортну атмосферу та забезпечити почуття повного прийняття для людини (Карапетова, 2020).

Арт-терапія може вимагати інтеграції з іншими методами терапії, тому ми

обрали КПТ та арт-терапію. Для корекції тривожності в осіб юнацького віку нами була розроблена тренінгова програма, яка складається з 7 занять по 80 хвилин кожне. Нами було проведено 4 заняття. Учасники отримали новий досвід та певні навички від занять, після математичного аналізу спостерігаються певні позитивні зміни, відгуки від учасників тренінгу щодо роботи були позитивними.

Список використаних джерел:

Карапетова, О. (2020). Використання методів арт-терапії у роботі психолога з корекції тривожних станів особистості. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*, № 2 (20). С. 34–39. <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/5.pdf>

Лебедева, Л. (2000). Педагогічні аспекти арт-терапії. *Лоіро*.

Ліхі, Р. (2020). Техніки когнітивної-терапії. *Науковий світ*.

Хоменко-Семенова, Л., Дарійчук, О. П. (2019). Psychological features of image development future practical psychologists. *Proceedings of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology*, No. 15. <https://doi.org/10.18372/2411-264x.15.14411>

Невесела А.В.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3022-9481>

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

КОНФЛІКТИ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ

У сучасному світі трудові відносини є складною та значимою частиною соціального життя. Незважаючи на безліч позитивних аспектів співпраці на робочому місці, конфлікти в трудових відносинах залишаються неодмінною складовою. Для того, щоб забезпечити продуктивність і єдність на робочому місці, важливо знати, як виявляти та ефективно розв'язувати такі конфлікти.

Мета даного дослідження – виявити основні способи вирішення трудових

конфліктів на основі врахування існуючих класифікацій.

Об'єктом дослідження є конфлікти в трудових відносинах, що виникають на робочому місці. Предметом – взаємозв'язок між способами врегулювання трудових конфліктів та їх різновидами, що виявляються на основі встановлених критеріїв. Конфлікт (з лат. *conflictus* – зіткнення) – це зіткнення протилежно спрямованих, несумісних між собою тенденцій у свідомості окремої особи, у взаємодіях між людьми або групами, що супроводжується вираженими негативними емоціями. Цими тенденціями можуть бути розбіжності у поглядах, незгоди, різні думки, потреби, бажання, стилі життя та поведінка, очікування, інтереси, особистісні риси тощо (Прищак & Мацко, 2013, с. 90).

Трудовий конфлікт – це розбіжності між сторонами соціально-трудова відносин щодо різних аспектів. Він походить із боротьби між людьми чи групами за досягнення або збереження засобів виробництва, економічної позиції, влади та інших цінностей, які мають суспільне визнання, а також за підпорядкування, нейтралізацію та усунення супротивника, який є реальним чи уявним. Конфлікт виконує такі основні функції, як інтеграційна, інформаційна, сигналізаційна, стабілізаційна, інноваційна, трансформаційна та соціалізаційна (Кушнір, 2016). Кожен конфлікт базується на суперечності, яка може призвести як до позитивних наслідків, наприклад, покращення динаміки і розвитку групи, так і до негативних, таких як розкол колективу. Найчастіше джерелом конфліктів у колективі стає розбіжність між особистими переконаннями та поведінкою індивіда, моральними принципами і очікуваннями інших членів групи.

Залежно від сторін, що залучені в боротьбу, трудові конфлікти можна класифікувати як міжособистісні та міжгрупові. Виділяють такі типи трудових конфліктів: між адміністрацією та профспілкою, між трудовим колективом та адміністрацією, між трудовим колективом та профспілковим комітетом підприємства, між трудовими колективами різних підприємств, а також між трудовими колективами і державними управлінськими органами (Салій, 2017).

Залежно від сфери, в якій виникають протиріччя, конфлікти можуть бути зосереджені на трьох основних предметах:

- умовах праці, які включають технологію, нормування, режим, безпеку праці тощо;
- системі розподілу ресурсів, що охоплює виплату заробітної плати, використання фінансових коштів, розподіл заробленого прибутку та участь працівників у керуванні капіталом;
- виконанні угод, що включає взаємні поставки, розрахунки та погашення боргів (Назаров, 2023).

Конфлікти виконують такі функції:

- впливають на баланс індивідуальних, групових та колективних інтересів (наприклад, конфлікт між працівниками та адміністрацією може одночасно зміцнювати їхню конфронтацію та підвищувати згуртованість персоналу);
- відображають гострі протиріччя в житті трудового колективу;
- стимулюють інноваційність, творчий потенціал, що допомагає подолати перешкоди на шляху економічного, соціального або духовного розвитку колективу;
- сприяють змінам соціально-психологічного клімату, згуртованості, авторитету та взаємної поваги (Салій, 2017).

У соціології розглядають вирішення трудового конфлікту як процес управлінського впливу, спрямований на усунення причин суперечок та їх негативних наслідків. Основними методами вирішення соціальних конфліктів на виробництві є компроміс, переговори, застосування сили та відступ (Кушнір, 2016). Компроміс є методом вирішення суперечки, при якому обидві сторони задовольняють свої інтереси за рахунок взаємних поступок. Це може бути поступка слабшій стороні, або тій, що змогла аргументовано виправдати свої вимоги перед опонентом, який добровільно погодився відмовитись від частини своїх домагань.

Переговори відносять до стратегії співробітництва. Переговори є інституційованим способом врегулювання конфліктів. Переговори забезпечують механізм управління відносинами між взаємозалежними суб'єктами, проте, водночас, такі суб'єкти мають розбіжності в інтересах.

Переговорам сприяють такі фактори:

- участь сторін із різними цінностями, які прагнуть до протилежних чи відмінних цілей;
- участь у сферах діяльності зі спільними інтересами;
- різні підходи до обговорюваної проблеми, що вказує на глибокі відмінності у вирішенні конфлікту;
- сильне бажання сторін досягти прийнятної для обох угоди;
- різні оцінки ситуації, очікуваних результатів і співвідношення сил між собою та опонентом.

Використання сили відбувається, якщо сторони вірять у свою здатність нав'язати власне рішення опоненту. Формами застосування сили є використання інформації? досвіду взаємодії з різними суб'єктами, соціальний статус, офіційні повноваження при прийнятті рішень, репутація та особистісний потенціал тощо. Важливо пам'ятати, що стратегія використання сили припускає заподіяння збитків опоненту або усунення його підтримки з боку третіх сторін.

Ще одним методом вирішення конфліктів, якщо одна зі сторін має значну перевагу в силі чи переконливішу позицію, є стратегія відступу. Іноді буває корисніше здійснити відступ із певними втратами, ніж залишатися непоступливим і ризикувати втратити все (Салій, 2017).

Таким чином, конфлікти можуть бути функціональними, сприяючи підвищенню ефективності організації, або дисфункціональними, що призводять до зниження особистого задоволення, групової взаємодії та продуктивності виробництва (Кушнір, 2016). Головним є реагувати на конфліктну ситуацію та можливий подальший конфлікт своєчасно, шукати шляхи вирішення з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін (Колот, 2023).

Запобіганню колективних трудових спорів сприяє проведення комплексу заходів, які передбачають розроблення та впровадження правових, соціально-економічних, організаційно-технічних та інших ініціатив з метою врегулювання розбіжностей між сторонами. Також важливо проводити оцінку стану соціально-трудових відносин, шукати конструктивні правові рішення для вирішення

конфліктних ситуацій, своєчасно реагувати на можливість виникнення колективних трудових спорів, стихійних страйків та акцій соціального протесту. Варто здійснювати моніторинг, спостереження та інші дослідження для прогнозування та запобігання ескалації конфліктних ситуацій, сприяння розвитку соціального діалогу (Антонова, Тихончук, & Ковальова, 2024).

Отже, трудові конфлікти виникають через розбіжності між очікуваннями і реальними умовами праці, між інтересами роботодавців і працівників. Трудові конфлікти можуть мати різноманітні форми виявлення – від індивідуальних скарг до колективних страйків чи протестів. Ефективного вирішення трудових конфліктів можна досягнути глибоким розумінням суті конфлікту, інтересів учасників, а також вмілим володінням різними методами їх вирішення.

Швидке реагування на конфліктні ситуації в трудовому колективі підприємства, установи чи організації, ефективне використання посередництва та, за потреби, залучення представників виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, впливають на оперативне розв'язання трудових спорів і пошук компромісів.

Завершувати вирішення трудових конфліктів потрібно з усвідомленням, що кожен з них несе в собі потенціал для змін та покращень у системі трудових відносин. Таке усвідомлення допомагає перетворити конфлікт із руйнівного процесу в конструктивний, здатний налагодити відносини та оптимізувати трудове середовище.

Список використаних джерел

Антонова, С. Є., Тихончук, Л. Х., & Ковальова, К. Ю. (2024). Запобігання виникненню колективних трудових спорів (конфліктів) та сприяння своєчасному їх вирішенню. *Економічні науки*, 3, 31–41. <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/1313>

Колот, А. (2023). Вирішення соціально-трудова конфліктів на засадах партнерства та соціальної відповідальності. *Економіка та суспільство*, 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-14>

Кушнір, А. (2016). Трудові конфлікти та способи їх вирішення. У *Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання* (с. 120). Б. в. https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/16461/2/Conf_2016v2_Kushnir_A-Labor_conflicts_and_their_solutions_120.pdf

Назаров, Н. (2023). Дослідження соціально-трудових конфліктів в контексті теорії людського розвитку. *Економіка та суспільство*, 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-22>

Пришак, М., & Мацко, Л. (2013). *Психологія*. ВНТУ.

Салій, М. (2017). Трудові конфлікти та методи їх вирішення. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/257.pdf>

Науковий керівник: Опанасюк В. В. – доцент, кандидат політичних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Бондарєв А.В.

аспірант, викладач-стажист кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Індивідуальні форми соціокультурного буття стали можливі лише з виходом на історичну арену ранніх форм європейського капіталізму. Одним з наслідків модерних процесів є поява «масової людини», яку від народження інтегрували в рамки офіційного санкціонованого суспільного простору з урахуванням його станової, класової, етнічної та релігійної приналежності. Подібна форма буття суттєво впливала на рівень самобутності та соціально-культурної варіативності особистості. Тим не менш, відчуття ідентичності усвідомлюється в ситуації кризи, коли в процесі співставлення зі встановленими зразкам виникають труднощі з самовизначенням. В інших випадках ідентичність

є несвідомою.

Тобто персональна ідентичність виступає як особлива форма повсякденної соціальної практики в якій когнітивне пов'язане з комунікативним. Саме до такого висновку дійшов автор терміну «ідентичність» Ерік Еріксон. У своїй книзі «Ідентичність: юність і криза» він писав, що ідентичність – процес «...одночасного відображення та спостереження, що протікає на всіх рівнях психічної діяльності, за допомогою якого індивід оцінює себе з точки зору того, як інші, на його думку, оцінюють його ...водночас він оцінює їхні судження про нього з погляду того, як він сприймає себе в порівнянні з ними та з типами, значущими для нього» (Erikson, 1968).

Подібний процес обумовлений специфічною динамікою в епоху постмодерну, однією з головних особливостей якої є безперервний темп змін, що постійно зростає. В процесі цих змін попередні фундаментальні цінності переглядаються та критикуються, що призводить до їх знецінення. Форми та механізми інформаційного буття людини розмивають цілісну структуру персональної ідентичності. Масова культура з характерними для неї агресивними політичними та рекламними технологіями пропонують безліч заздалегідь вибудованих смислів, цінностей, життєвих орієнтирів та моделей поведінки. У подібній ситуації персональна ідентичність неминуче набуває вкрай нестійкого і навіюваного характеру.

Особливий вплив на формування персональної ідентичності здійснює цифрове середовище та віртуальна реальність, які вплетені у контекст щоденного повсякденного досвіду. У постмодерній соціальній реальності процес ідентифікації індивіда перебуває у багатовимірному просторі, який створений інтерактивними цифровими технологіями. Людина у процесі віртуальної комунікації опиняється на перетині значної кількості різноспрямованих інформаційних потоків. В даному просторі людина перебуває у процесі постійного вибору, що суттєво впливає на цілісність особистості. В той же час людина відчуває необхідність звертатися до пошуку стійких позицій, які могли б зробити її орієнтацію ясною і визначеною. Це призводить до того, що

самоідентифікація стає актом індивідуальної волі, який відбувається множинні комунікативні відносини (Абисова, 2024).

У даному контексті варто розглянути процес національної самоідентифікації особистості. Національна ідентичність – це форма колективної свідомості, яка заснована на культурних традиціях, засвоєних через історичну рефлексію. На думку прихильників націоналізму одна і та ж людина з точки зору націоналізму може бути носієм однієї культури. Якщо людина не усвідомлюватиме своєї національної приналежності, то це перешкоджатиме формуванню державності, оскільки нації створює людина. Водночас в цифровому світі люди обирають екзистенційну ідентичність із міжкультурного досвіду. Це розмиває межі національних культур настільки, що актуалізація та поширення національних наративів сприймається індивідами як нав'язування.

Тим не менш, незважаючи на високий рівень критичного дискурсу варто зазначити, що «...в структурі ідентичності постмодерну існують два взаємопов'язані елементи: традиційна ідентичність із пріоритетом соціального над індивідуальним та постмодерністська ідентичність із пріоритетом індивідуального над соціальним» (Абисова, 2024). Таким чином, поняття ідентичності позначає твердо засвоєний і особистісно прийнятий образ себе в усьому багатстві ставлення особистості до навколишнього світу, що виражається у почутті адекватності та стабільного володіння особистістю власним «я» незалежно від зміни ситуації. Саме через подібну призму людина здатна до повноцінного вирішення завдань, що виникають перед нею на кожному етапі її розвитку.

Список використаних джерел:

Erikson, E. (1968). *Identity Youth and Crisis*. WW Norton Company.

Абисова, М. (2024). До проблеми ідентичності в умовах постмодерну. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія Філософія культури.

Коляда Н.В.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6108-3482>

кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Тарасова Т.Б.

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0353-7199>

кандидат психологічних наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Песоцька А.В.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ

Відомо, що юнацький етап вікового розвитку є чи не найбільш відповідальним у житті людини. Цей перший етап вікового періоду дорослості характеризується виключно важливими та складними характеристиками соціальної ситуації розвитку, центральною ланкою яких є необхідність адекватного життєвого та професійного самовизначення. Саме тому юнацтво відрізняється низкою істотних психологічних змін, однією з яких стає підвищена емоційна чутливість і вразливість. Проблема особливостей емоційної сфери особистості набуває особливої актуальності коли йдеться про студентські роки, в яких навчально-професійна діяльність стає провідною та, без перебільшення, визначає, весь наступний життєвий шлях людини. Ці обставини зумовили вибір проблеми дослідження.

Мета дослідження полягала у визначенні особливостей емоційної сфери студентів, яка зумовила постановку та розв'язання наступних завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до проблеми особливості емоційної сфери студентів;
- провести емпіричне дослідження особливостей емоційної сфери студентів;
- підібрати психодіагностичні методики для дослідження емоційної сфери студентів.

У свій час питаннями емоційної сфери особистості займалися багато зарубіжних науковців, серед яких Р. Вудвортс, Д. Ліндслі, П. Фрес, К. Ізард, Е. Клапаред та інші. Проблемі особливостей розвитку емоційної сфери особистості приділяли увагу такі українські педагоги, як К. Ушинський, А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський та докладно досліджували вчені-психологи С. Максименко, І. Бех, О. Запорожець, Г. Ващенко, О. Кульчицька, Я. Неверович та інші. Проте проблема емоційної сфери особистості, у юнацькому віці зокрема, залишається однією з найскладніших і заплутаних у сучасній психологічній науці та практичній діяльності психологів.

На сьогоднішній день емоційна сфера для людини розглядається психологами як один із структурних елементів загального психологічного здоров'я особистості (Кацавець, 2021). Аналіз наукової літератури свідчить, що емоційна сфера особистості розуміється, як відображення суб'єктивного ставлення до предметів і явищ, які важливі для людини. Вона є цілісним класом явищ, що охоплює примітивні захоплення та складні форми емоційного життя. Завдяки їй проходить здійснення активації, спонукання та афективна оцінка дійсності, яка організує цілісні форми поведінки людини і дозволяє вирішити прості та складні адаптаційні завдання (Скрипченко, 2023).

Вчені виділили основні компоненти емоційної сфери людини: емоції, почуття, емоційні стани. Вони взаємопов'язані та утворюють складну систему. Походження терміну «емоція» походить від латинського слова «*emovere*», що означає хвилювати, потрясати та збуджувати. У психологічному тлумачному

словнику вказується, що емоція – це психічне відображення у формі безпосереднього упередженого переживання сенсу життєвого явища чи ситуації, зумовленого ставленням об'єктивних властивостей до потреб індивіда. Термін «почуття» трактується як особлива форма психічного відображення, коли відображенням є об'єктивні відносини феноменів до потреб людини. Емоційний стан – це складне для особистості психічне явище, яке складається не тільки з однієї, але і більше емоцій. Виникнення емоційного стану відбувається на стадії оцінки особистістю важливості актуальної потреби.

Як вже було сказано раніше, інтерес до емоційної сфери з'явився у вчених ще багато століть тому. Сучасні вчені не відстають та продовжують та продовжують справу своїх попередників (Лазуренко, 2018). Деякі дослідники класифікують теорії виникнення емоцій за трьома категоріями: неврологічні, фізіологічні та когнітивні. Перші стверджують, що мозкова діяльність впливає на емоційну реакцію. Другі засновані на концепції про те, що реакції тіла породжують емоції. Треті наполягають на тому що мислення та ментальна діяльність людини особистості відповідають за емоції.

Дослідники в сфері психології емоцій (Чудаєва, 2017) наголошують, що варто зупинитися на одній відомій теорії – теорія Р.Лазаруса, яка була розроблена в 1990-х роках затверджено, що перш ніж з'являється емоція або фізіологічна активація, виникає думка. Таким чином, людина має оцінити ситуацію, у якій опинилась, перш ніж відчує будь-яку емоцію. Теорія Р.Лазаруса передбачає, що емоції та фізіологічна активація виникають одночасно.

Оскільки емоційна сфера значною мірою впливає на функціонування і соціалізацію особистості, які мають надзвичайно важливе значення особливо для юнацького періоду життя людини, була обрана тема дослідження: «Особливості емоційної сфери студентів». Дослідження було проведено в 2022 році за допомогою платформи «Google форми». Загалом у дослідженні взяли участь 80 студентів 1-4 курсів з Сумського державного університету. З них у дослідженні прийняло участь 67% осіб жіночої статі і 33% осіб чоловічої статі віком від 17 до 22 років. Було використано методику «Дослідження диференціальних емоцій»

К. Ізарда в адаптації О. Леонової, М. Капіци (Зливков, 2016). За цією методикою визначається три шкали (індекси) емоційних станів людини (позитивні емоції, гострі негативні емоції та тривожно-депресивні емоції) які, в свою чергу можуть мати слабкий, помірний, виражений та сильний рівень переживань.

За індексом позитивних емоційних переживань встановлено, що домінуючим рівнем таких переживань є слабкий, який визначено у 37,03% досліджуваних. На другому місці стоїть помірний рівень 33,34% у досліджуваних, третє місце посідає – виражений рівень, він зустрічається лише у 29,63% респондентів.

За індексом гострих негативних емоцій встановлено, що домінуючим є помірний рівень, який визначено у 40,75% досліджуваних. На другому місці стоїть сильний рівень 29,62% у досліджуваних, а третє місце посідає – виражений рівень 22,23%, і останнє за слабким, ми виявили його лише у 7,4% досліджуваних.

За індексом тривожно-депресивних емоцій встановлено, що домінуючим їхнім рівнем є помірний рівень – 44,44% досліджуваних. На другому місці стоїть сильний 33,33%, третє місце закріплює виражений рівень кількості у 18,51 %, і останнє за слабким – 7,4% виявився у меншій кількості.

Таким чином, внаслідок проведеного дослідження було отримано певні відомості щодо психологічних особливостей емоційної сфери студентів, які можуть слугувати основою для подальших досліджень у галузі соціальних та поведінкових наук а також слугувати основою для пошуків у сфері практичної психології.

Список використаних джерел:

Зливков, В., & Лукомська, С., Федан, О. (2016). Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Педагогічна думка.

Кацавець, Р. (2021). Психологія особистості. Алерта.

Лазуренко, О. (2018). Психологія емоцій. Книга плюс.

Скрипченко, О. & Долинська, Л. & Огороднійчук, З. (2023). Загальна

психологія. Каравела.

Чудаєва, Н. & Шулдик, Г. (2017). Емоційний світ людини. Візаві.

Сімакова А.О.

студентка Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КОУЧИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СІМ'ЯХ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Складні життєві обставини, викликані бойовими діями та вимушеним переселенням на нове місце, ставлять перед внутрішньо переміщеними особами ряд проблем, серед яких, соціальна інтеграція у суспільство та нове середовище займає особливе місце.

Проблема соціальної інтеграції сімей ВПО полягає в необхідності забезпечення їхнього успішного включення в нове соціокультурне середовище, що вимагає комплексного підходу та використання новаторських методів, зокрема індивідуального коучингу.

Внутрішньо переміщені особи є групою, яка стикається зі значними викликами та труднощами у процесі адаптації до нового середовища після пережиття бойових дій та вимушеного переміщення. Часто ці особи відчувають стрес та тривогу внаслідок пережитого конфлікту та втрати, що може впливати на їхню загальну психічну стабільність.

Коучинг – це сучасна технологія, яку створили для розвитку потенціалу людей і команд, задля досягнення заздалегідь узгоджених цілей та докорінної зміни моделей поведінки, що призводить до розкриття внутрішнього потенціалу особистості (Нежинська, & Тименко, 2017). Коучинг спрямований на досягнення конкретних цілей, розвиток потенціалу і забезпечення особистих чи професійних результатів.

Сімейний коучинг – це системна робота як із цінностями окремо взятого члена сім'ї, так і з цінностями всієї родини в цілому (Нежинська, & Тименко,

2017). Сімейний коучинг поєднує методи індивідуального коучингу з урахуванням сімейних динамік, щоб допомогти членам сім'ї досягти гармонії, вирішувати конфлікти та створювати позитивну атмосферу у домі. Також він націлений на покращення якості життя всієї сім'ї, допомагаючи їй стати більш згуртованою та гармонійною.

Задля досягнення мети соціальної інтеграції родини внутрішньо переміщених осіб, яка спрямована на покращення сімейних зв'язків та підтримку індивідуального розвитку, важливо використовувати ефективні методи та техніки втручання. Ми розглянемо практичні підходи, спрямовані на досягнення поставлених цілей, а саме зміцнення сімейних зв'язків та підтримку професійного зростання. Розглянемо дві вправи, які відображаються на різних аспектах життя: перша спрямована на покращення взаємовідносин у родині, а друга – на підтримку змін у сфері роботи та кар'єрного розвитку.

Одним із ефективних інструментів у цьому контексті є вправа «Міцність сім'ї на основі сильних сторін», спрямована на визначення, аналіз та використання сильних сторін кожного з членів родини для підтримки та зміцнення сімейних зв'язків (Семигіна & Столярик, 2024). Перший крок в цій вправі – намалювати сімейне дерево, використовуючи символи для представлення кожного члена сім'ї та їхніх взаємозв'язків. Другий крок полягає у переліку сильних сторін кожного члена сім'ї. За допомогою спільного обговорення та аналізу учасники визначають три основні сильні сторони кожного члена сім'ї, що дає змогу кожному члену відчути свою важливість та унікальність. Фінальний крок – це сімейне обговорення, під час якого учасники обговорюють вплив сильних сторін на міцність сімейних відносин.

Даний підхід може бути особливо корисним для родин, які переживають труднощі чи мають проблеми в комунікації, оскільки він сприяє розробці конструктивних рішень та стратегій пристосування.

Вправа «Цикл Уолта Діснея» є потужним інструментом для індивідуального розвитку та створення інноваційних ідей і проектів. Ця вправа допомагає розглянути його ситуацію з різних кутів з метою знайти нові шляхи

розвитку і відновлення кар'єрних перспектив. Вправа базується на трьох ролях: «Мрійник», «Реаліст» і «Критик». Кожна з цих ролей відображає різні аспекти особистості і може допомогти у збагаченні ідей та плануванні дій. «Мрійник» відображає здатність до креативного мислення та уяви. «Реаліст» допомагає перетворити ці мрії на конкретні цілі і дії. «Критик» відповідає за аналіз та оцінку ідеї з практичної точки зору.

Дана вправа допомагає збалансувати креативність з практичністю та критичним мисленням, що є ключем до успіху в будь-якій сфері життя, включаючи кар'єрний розвиток.

Отже, ми вважаємо, що застосування технології коучингу для роботи з сім'ями внутрішньо переміщених осіб має свої проблеми, такі як складність виявлення та врахування їхніх специфічних потреб, обмежені можливості доступу до коучингових послуг та відсутність уніфікованих підходів. Однак цей метод також має значний потенціал, сприяючи активному залученню сімей у вирішення їхніх проблем, покращенню якості життя та розвитку позитивних міжособистісних відносин.

Список використаних джерел:

Нежинська, О., & Тищенко, В. (2017). Основи коучингу. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС». https://lib.iitta.gov.ua/710073/1/Основи%20коучингу_розміщення%20в%20ел.бібліотеку.pdf

Семигіна, Т., & Столярик, О. (2024). Розвиток сильних сторін клієнтів соціальної роботи. Teadmus. https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/974477/mod_resource/content/1/111122995.pdf

Науковий керівник – Котенко О.О., кандидат економічних наук, доцент, старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Дмітренко Н.Є.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3556-0003>

доктор педагогічних наук

професор кафедри іноземних мов

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО

Для успішної професійної реалізації і кар'єрного зростання кожен фахівець повинен володіти необхідними професійними вміннями і знаннями, що в сучасній психологічній літературі називаються *hardskills* (жорсткими або професійними навичками). Саме цьому навчають майбутніх фахівців у ЗВО, а після – теоретичні знання вже шліфуються на практиці.

Проте, як демонструють реалії життя, досягнення кар'єрних висот залежить не лише від суто теоретичних знань і професійних навичок, але і від наявності так званих *soft skills* – гнучких або м'яких навичок, що представляють собою комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, необхідних для ефективної та успішної професійної діяльності. Зазначені навички є необхідними і надзвичайно важливими в самореалізації кожної людини будь-якого віку, як молоді, так і дорослих.

Особливо «прокачка» *soft skills* актуальна для студентів, що навчаються та готуються стати майбутніми фахівцями. Згідно з результатами досліджень внесок м'яких навичок в професійну успішність фахівця складає 85%, а жорстких – 15 %.

Згідно з висновками економічного форуму в Давосі, до найбільш затребуваних м'яких навичок, яких потребує сучасний фахівець на ринку праці, віднесено: аналітичне мислення і інноваційність, активне навчання і стратегії навчання, розв'язання складних проблем, критичне мислення та аналіз тощо.

Відповідно, у системі освіти України зростає попит на м'які навички, що

забезпечать у майбутньому здатність особистості адаптуватися до стрімких змін і перетворень мінливого життя, встановлювати необхідні для особистісного й професійного зростання контакти, вибудовувати різнопланові та різнорівневі соціальні зв'язки тощо. За даними досліджень, такі м'які навички пов'язані з: когнітивною регуляцією (контроль уваги / робоча пам'ять / планування, когнітивна гнучкість тощо); емоційними процесами (знання / вираження і регулювання емоцій / поведінка, емпатія / сприйняття перспективи); соціальними / міжособистісними навичками (розуміння соціальних сигналів, вирішення конфліктів, просоціальна поведінка); додатковими навичками (критичне й системне мислення та іншими).

Інструментом формування і розвитку таких навичок є соціально-емоційне навчання (СЕН) завдяки якому здобувачі розуміють та керують емоціями, ставлять та досягають позитивних цілей, відчувають та виявляють співпереживання до інших, встановлюють та підтримують позитивні стосунки та приймають відповідальні рішення.

СЕН побудовано на трьох вимірах: (1) усвідомленість, (2) співпереживання, (3) залученість. Кожен із цих вимірів можна розглядати на трьох рівнях: (1) особистісному, (2) соціальному та (3) системному. Щоб діяти конструктивно (як особистість чи колектив), потрібно спершу *усвідомити* проблему. Другий крок – включитися в неї емоційно: це мотивує до дії (*співпереживання*). І третій крок – діяти вміло (*залученість*). Щодо рівнів, то перший рівень СЕН, *особистісний*, який стосується турботи про себе. Другий рівень, *соціальний*, розширює цю турботу також на інших – стимулює розвиток емпатії й співпереживання, а також ефективних навичок міжособистісних взаємин і спілкування. І третій рівень – *системний*, орієнтований на те, щоб допомагати студентам розвивати усвідомленість, цінності та навички, скеровані на ширші громади, завдяки чому вони стають відповідальними громадянами світу.

Кожен з трьох вимірів СЕН містить певний набір компетентностей, яких можливо навчати окремо, але найкраще розглядати в спільному контексті та

можна застосовувати як під час занять, так і в позааудиторній діяльності:

1. Самосвідомість: здатність розуміти власні емоції, думки, цінності й те, як вони впливають на поведінку в різних контекстах. Це включає в себе здатність визнавати свої сильні, слабкі сторони, а також такі особливості, як: інтеграція особистої та соціальної ідентичностей; виявлення особистих, культурних і мовних цінностей; визначення своїх емоцій; демонстрація чесності та порядності; зв'язок почуттів, цінностей і думок; спрямованість на самоефективність; усвідомлення необхідності саморозвитку; розвиток інтересів і цілеспрямованості.

2. Самоконтроль: здатність ефективно керувати своїми емоціями, думками та поведінкою в різних ситуаціях, досягати цілей і прагнень, що включає в себе такі уміння як: управління своїми емоціями; визначення та використання стратегій управління стресом; прояв самодисципліни та самомотивації; постановка особистих і колективних цілей; використання планових та організаційних навичок; прояв сміливості й ініціативи; демонстрація особистої та колективної волі.

3. Соціальна свідомість: здатність поставити себе на місце іншої людини, яка може мати інше походження чи культуру, ніж та, з якою ви виростили, діяти з емпатією та дотримуватися етичних норм у соціумі, а також: прийняття точки зору інших; визнання сильних сторін інших; демонстрація емпатії та співчуття; прояв турботи про почуття інших; розуміння і вираження подяки; сприйняття розмаїття соціальних норм; розпізнавання ситуаційних вимог і можливостей; розуміння впливу організацій і систем на поведінку.

4. Навички взаємодії з оточуючими, тобто здатність будувати та підтримувати здорові стосунки з людьми різного походження. Ця компетентність зосереджена на взаємодії з навколишнім світом та включає в себе такі аспекти, як: ефективне спілкування; розвиток позитивних стосунків; демонстрація культурної компетентності; практика командної роботи та спільного вирішення проблем; конструктивне вирішення конфліктів; протистояння негативному соціальному тиску; прояв лідерства в групах; пошук

або пропозиція підтримки та допомоги, коли це необхідно; відстоювання прав інших.

5. Прийняття відповідальних рішень: вибір того, як діяти чи реагувати на ситуацію, відповідно до певних правил поведінки, таких як етика, безпека, зважування наслідків і благополуччя тощо. Ця компетентність включає такі навички: демонстрація допитливості та відкритості; уміння робити обґрунтоване судження після аналізу інформації, даних і фактів; виявлення рішень особистих і соціальних проблем; передбачення та оцінка наслідків своїх дій; визнання того, наскільки навички критичного мислення корисні як у закладі освіти, так і поза ним; роздуми про свою роль у сприянні особистому, сімейному та спільному добробуту; оцінка особистого, міжособистісного, громадського та інституційного впливу (Дмітренко та ін., 2024).

Отже, розвиваючи СЕН компетентності здобувачі навчаються як 1) бути обізнаним в тому, що вони відчувають; 2) керувати / реагувати на свої емоції; 3) розуміти, що відчувають інші; 4) співпрацювати з іншими; 5) приймати правильні рішення.

Основна роль викладача на занятті з використанням СЕН – це роль фасилітатора, що в традиційній педагогічній практиці є додатковою, але в СЕН виходить на перший план. Фасилітатор скеровує, підтримує, похваплює та заохочує навчальну діяльність, але не виступає єдиним джерелом інформації й носієм авторитету.

Таким чином, зважаючи на сучасні вимоги суспільства до особистості, виникає необхідність використання ефективних та інноваційних підходів до навчання, які б враховували не лише когнітивні аспекти, але й соціально-емоційну сферу здобувачів освіти. Використання елементів СЕН стає актуальним і перспективним для підвищення якості освіти та розвитку відповідних компетентностей здобувачів на всіх рівнях здобуття освіти. Проте, важливо також враховувати індивідуальні відмінності студентів та адаптувати підходи до їхніх потреб. Успішна реалізація програми СЕН вимагає підтримки університетського менеджменту, адекватних ресурсів та постійного оновлення

педагогічних методик.

Список використаних джерел:

Дмітренко, Н., Панченко, В., Гладка, О., Школа, І., Девіцька, А. (2024). Застосування прийомів соціально-емоційного навчання у формуальному оцінюванні майбутніх учителів англійської мови. *Молодь і ринок*, 2 (222), 80–85. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.298742>

Данілова Д.Е.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1548-7496>

викладач-стажист кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО ВІДРЕАГУВАННЯ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

У доповіді розглядаються соціальні мережі як засіб емоційного відреагування під час повномасштабної війни. Частіше психологи у своїх дослідженнях описують негативний вплив соціальних мереж, зокрема: інформаційне перевантаження, зниження концентрації уваги, стомлення, стрес, відчуження, швидкий спосіб отримання уваги, фрустрацію, інтернет-залежність, прокрастинацію тощо. Одночасно з цим, з початком повномасштабних військових дій на території України значна частина населення стикається з гострими стресовими реакціями та травматичними переживаннями. Більшість із цих людей потребує психологічної допомоги, проте лише незначна частина звертається до спеціалістів. Саме соціальні мережі, такі як «Тік-ток» та «Інстаграм», стали засобом емоційного відреагування пережитих ситуацій. Соціальні мережі відіграють важливу роль у наданні емоційної підтримки, полегшенні спілкування та створенні спільнот для взаємодопомоги. У статті

проаналізовано популярні тренди соціальних мереж, які мали ефект емоційного відреагування та висвітлення важливих психологічних феноменів, таких як: втрата рідних, близьких, будинку, зв'язку, можливостей тощо. Висновки підкреслюють важливість соціальних мереж як інструменту психологічної допомоги під час кризи та способу проживання різних емоційних станів.

У час повномасштабної війни звичні речі для людей починають набувати нового змісту. Зокрема у даній роботі пропонується до розгляду вплив соціальних мереж на емоційне відреагування під час повномасштабної війни. Під емоційним відрегуванням ми розуміємо спосіб усвідомлення та вивільнення емоцій та почуттів, які завдають психологічного дискомфорту людині.

Емоційне відреагування послаблює інтенсивність негативних емоцій і може відбуватися в одній з двох форм: 1) розрядка емоційного переживання відбувається під час вирішення проблеми через дії, і відбувається катарсис (розрядка, знищення болісних і неприємних емоцій, їх перетворення на протилежні) під час дії; 2) емоційне відреагування і катарсис, яке звільняє мислення від афективного тиску, і вже потім дії – пошук рішення задачі, вирішення проблеми чи задоволення потреби (Сербова, 2023).

Зокрема, один із способів емоційного відреагування на сьогодні виступають і дописи у соціальних мережах. На просторах «Тік-ток» та «Інстаграм» є відео у яких користувачі виражають різні емоції та переживання пов'язані з війною (@leaaiiss, 2023, @bulavkalen, 2023). Наприклад, втрата дому – це важка та часто травматична подія, у соціальних мережах є ряд відео «Я скоро поїду додому, а ти коли?», де на цю тему знімають відео, про те, що домівка є зруйнованою. Люди, які втратили будинок, або їх місто зруйновані діляться схожими відео, або ж пишуть в коментарях слова підтримки. Такі відео є про Маріуполь, Донецьк, Херсон, Бахмут та інші міста, які знищила російська федерація.

Понад 8 тисяч українців перебувають у російському полоні (Interfax-Ukraine, 2024) і це теж величезний виклик для багатьох українців, які очікують на повернення своїх рідних. Люди знімають відео (@svitlana_shep, 2023), де

розповідають про те, що вони чекають на рідних та близьких людей. Такі відео носять не лише інформаційний характер, але в тому числі має ефект емоційного відреагування. Також, є відео у яких користувачі соціальних мереж діляться переживанням втрат рідних, останніми повідомленнями із загиблими (@tetianka__, 2023, @yana_kuzmenko1409, 2024).

Вище зазначені приклади вираження емоцій та почуттів користувачів читачів не є одиничними випадками, адже такі відео стають вірусними і завдяки алгоритмам соціальних мереж, вони частіше потрапляють у стрічку новин тим користувачам, які шукають або ж створюють дотичні тематичні дописи. Користувачі можуть виражати свої думки та емоції, які можуть бути знайомими й іншим користувачам, за рахунок чого люди:

1. Мають сміливість на широкий простір ділитися травматичним досвідом, емоційними подіями, переживаннями тощо.
2. Отримують зворотній зв'язок підтримки, співпереживання.
3. Стають прикладом для інших теж ділитися тим, що ймовірно тримали у собі, зокрема свої емоції, переживання та думки.

Отже, ми можемо зробити висновок, що соціальні мережі на сьогодні для певного числа українців стають способом екологічного вираження власних емоцій, почуттів та думок, що стає одним із варіантів їх емоційного відреагування на травматичні події.

Список використаних джерел:

Сербова, О. (2023). Емоційне відреагування як запорука збереження психологічного здоров'я в умовах воєнного часу.

@bulavkalen. (2023, 29 травня). TikTok. <https://vm.tiktok.com/ZMMEjKTuh/>

Interfax-Ukraine. (2024, 24 січня). Понад 8000 українців перебувають у російському полоні, включно з цивільними – Координаційний штаб. Інтерфакс-Україна. <https://interfax.com.ua/news/general/962624.html>

@leaaiiss. (2023, 30 травня). TikTok. <https://vm.tiktok.com/ZMME61tax/>

@svitlana_shep. (2023, 31 травня). TikTok. <https://vm.tiktok.com/ZMME6MocV/>
@tetianka __. (2023, 30 травня). TikTok. <https://vm.tiktok.com/ZMME6dwgK/>
@yana_kuzmenko1409. (2024, 7 травня). TikTok. <https://vm.tiktok.com/ZMMEjTSM3/>

Семенов В.М.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2796-9631>

кандидат наук з державного управління
доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

Сичов Н.О.

студент Сумського державного університету
м. Суми, Україна

АНАЛІЗ ТРЕНІНГОВИХ ЗАСОБІВ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Станом на сьогоднішній день, в умовах повномасштабної війни і окупації ворогом частини території нашої країни, що мало наслідком евакуацію частини населення питання соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб перетворюються у важливе завдання. З огляду на це, студії з питань адаптації внутрішньо переміщених осіб в сучасних реаліях є актуальним завданням. Це стосується, у тому числі і їх адаптації до життя в нових умовах шляхом тренінгових засобів.

Метою цієї публікації є аналіз можливостей тренінгових засобів як інструменту адаптації внутрішньо переміщених осіб до нових умов.

Тренінговим засобам сьогодні приділяється доволі значна увага. Так, зокрема, Л. Клевака зазначає: «Основними проблемами клієнтів соціальної сфери є проблеми спілкування, взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми.

Робота фахівців соціальної сфери – соціального педагога, соціального працівника – часто спрямована на навчання клієнтів навичкам, що дозволяють успішно справлятися з життєвими складнощами й, у першу чергу, комунікативним навичкам. Добре зарекомендував себе у цьому напрямі соціальної роботи тренінг: соціально-психологічний, соціальнопедагогічний та соціально-просвітницький» (Клевака, 2018).

О. Лобурцова наголошує на тому, що сучасний соціально-психологічний тренінг може враховувати потреби та перспективні життєві завдання особистості, допомагати їй у подоланні життєвих та професійних перешкод (Лобурцова, 2019).

Також О. Лобурцова говорить про те, що тренінгова робота може бути спрямована на зміни: у поведінці та конкретних діях у певних ситуаціях, у особистісній чи груповій динаміці, у стані учасників групи, у когнітивних аспектах поведінки, у певних навичках (Лобурцова, 2019).

Таким чином можна стверджувати, що основне завдання, яке вирішується у процесі тренінгу – це допомога учасникам у зміні поведінки, яка на час початку роботи тренінгової групи є не завжди ефективною і досконалою, і не дозволяє досягнути успіху. Саме ці проблеми можна вирішити шляхом проведення тренінгу.

Л. Клевака зазначає, що, профілактичний напрям тренінгової роботи спрямований на вирішення таких завдань: підвищення рівня поінформованості з актуальних проблем (пов'язаних із наркозалежністю, алкоголізмом, безпритульністю тощо); вироблення та розвиток навичок запобігання соціальним проблемам (алкоголізму, безпритульності, злочинності, насильству, зловживанню психоактивними речовинами, самогубству, соціальному сирітству та ін.); підвищення рівня поінформованості мікро- та макрооточення щодо певної проблеми; зміна ставлення людей до певної проблеми; розвиток навичок збереження здоров'я; формування мотивації до збереження здоров'я; надання достовірної інформації щодо певної проблеми; формування навичок поведінки, які попереджають виникнення проблеми (Клевака, 2018). Можна сміливо

стверджувати, що вирішення вище перелічених завдань можна цілком успішно використовувати і в роботі з соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб.

Таким чином можна сміливо стверджувати, що сучасні тренінги в галузі соціальної роботи і, зокрема, в роботі з внутрішньо переміщеними особами можуть допомогти розв'язати індивідуальні потреби та допомогти у вирішенні життєвих цілей людини. І завдяки цьому сприяти їй у подоланні перешкод на шляху особистісного та професійного зростання.

У цьому аспекті соціально-психологічний тренінг можна розглядати як ефективну комунікативну технологію, що базується на взаємодії між людьми. Тренінги мають різноманітні методи, що можуть охоплювати високі рівні морального самовдосконалення та сприйняття оточуючих, а також навички, необхідні для різних сфер життя.

Можна стверджувати, що тренінг є процесом запланованих змін, які спрямовані на особистісний і професійний розвиток людини, який використовує групову взаємодію. Він може бути корисним для людей з різними проблемами, включаючи проблеми спілкування, взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми. Тренінги можуть допомогти людям які перемістилися у нове середовище, у новій громаді, і ще не адаптувалися до нових умов проживання, і, відповідно, мають суттєве хвилювання та невпевненість щодо працевлаштування в новому колективі, складнощі із веденням розмови та ставленні себе у колективі. Перелічені вище фактори характерні саме для внутрішньо переміщених осіб. І тому, за нашим переконанням, тренінг може бути орієнтований на надання допомоги, підтримку конкретних людей або соціальних груп і зокрема, осіб, які за збігом обставин змінили місце проживання та роботи. Він може бути спрямований на зміни у поведінці, особистісній чи груповій динаміці, у стані учасників групи, у когнітивних аспектах поведінки, у певних навичках. Важливо чітко визначити статус та обов'язки організаторів навчання, а також врахувати індивідуально-психологічні та вікові особливості дорослих учасників. Їм потрібно дати можливість вільно висловлювати власні думки, брати активну участь у групових обговореннях, іграх, отримувати

зворотній зв'язок, здійснювати рефлексію.

Можна стверджувати, що використання тренінгових технологій може стати ефективним інструментом у адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці, а форми проведення таких тренінгів з зазначеною категорією стануть метою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

Клевака, Л. (2018). Використання тренінгу в практиці соціальної роботи з людьми похилого віку. *Соціальна робота в сучасному суспільстві: тенденції, виклики, перспективи*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Полтава, 28 лютого 2018 року. Полтава, 2018. С. 104–113.

Лобурцова, О. (2019). Специфіка тренінгової роботи з метою соціалізації учнівської молоді. *Студентський науковий вісник Ніжинського державного університету імені М. Гоголя*, № 22, 81–89.

Savchuk A.I.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6367-0409>

Master's student

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Movchan D.V.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3604-7057>

PhD in Philology

Associate Professor

Sumy State University

Sumy, Ukraine

A PRAGMATIC STUDY OF POLITICAL CARTOONS ON WORLD LEADERS

Political cartoons are a unique blend of art and commentary that leverage humour, satire, and symbolism to critique world leaders and political events. They play

a crucial role in media, offering insights into public sentiment and contributing to political discourse. This paper examines the pragmatic functions of political cartoons and their impact on the portrayal of world leaders.

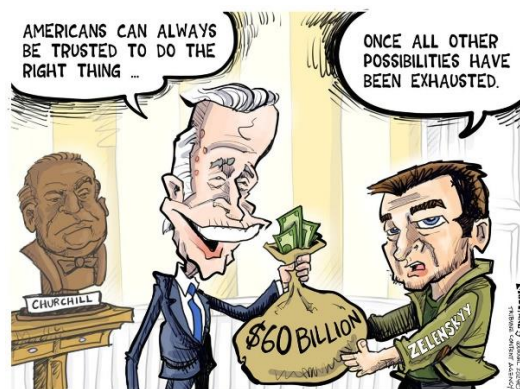
Pragmatics, a subfield of linguistics, deals with the context-dependent aspects of meaning that are not explicitly stated. In the context of political cartoons, pragmatics involves understanding the implied messages, cultural references, and the socio-political context in which the cartoons are created and interpreted (Cutting, 2016).

This study employs a qualitative content analysis of political cartoons published in American media company publishing news «U.S. News & World Report», specifically article «The Best Cartoons on World Leaders» (U.S. News & World Report, 2024). The cartoons are analysed for their pragmatic elements, including implicature, presupposition, and the use of visual and verbal metaphors.

In analysing political cartoons, implicature means inferring the underlying messages or criticisms conveyed by the images and captions. In analysing political cartoons, presuppositions involve understanding the underlying assumptions about political figures, events, or issues (Finch, 2015).

The analysis focuses on several contemporary political cartoons featuring world leaders such as Joe Biden, Volodymyr Zelenskyi, Vladimir Putin, Kim Jung Un, and Xi Jinping. Each cartoon is dissected to reveal the pragmatic strategies employed by the cartoonists.

The attached cartoon features Joe Biden handing a bag labelled «\$60 Billion» to Volodymyr Zelensky, with a bust of Winston Churchill in the background.

Implicature: Suggests U.S. aid to Ukraine is a reluctant last resort.

Presupposition: Assumes viewers are aware of the substantial U.S. financial aid

to Ukraine.

Visual and Verbal Metaphors: The money bag symbolizes aid, and the altered Churchill quote critiques American intervention policies.

A cartoon below depicts Vladimir Putin, shirtless, holding up both hands with the victory sign, surrounded by the text «FORTY MORE YEARS!»

Implication: The exaggerated features and the slogan suggest a critique of Putin's extended hold on power, possibly commenting on changes to term limits or political longevity.

Presupposition: The audience is expected to know about Putin's long tenure and recent political manoeuvres that could extend his rule.

Metaphor: The cartoon uses the visual metaphor of Putin making a victory sign, often associated with long-term dominance or victory, to underscore the idea of his prolonged rule.

On the next cartoon Kim Jong Un looks unhappy, with two soldiers explaining his discontent. The dialogue reads, «Why is the GREAT PRESIDENT so upset?» «For YEARS, he's wanted to destroy America, and Joe Biden beat him to it».

Implication: The cartoon implies a critique of Joe Biden's policies, suggesting they are detrimental to America, more so than the actions of adversarial leaders like Kim Jong Un.

Presupposition: The audience is assumed to understand the antagonistic relationship between North Korea and the U.S., and the controversial aspects of Biden's presidency.

Metaphor: The visual metaphor of Kim Jong Un being jealous of Biden for «destroying» America indicates a hyperbolic critique of Biden's impact on the country.

The last cartoon shows a reporter asking a group of people if they are better off since Joe Biden became president. The answers are «No» from various citizens and «Yes» from Xi Jinping.

Implication: The cartoon suggests that Biden's presidency has not benefited Americans, but it has been advantageous for China.

Presupposition: The audience is expected to understand the economic and political tensions between the U.S. and China, and the perception that Biden's policies may favour China.

Metaphor: The visual contrast between the unhappy American citizens and the

pleased Chinese leader metaphorically criticizes Biden's policies as being more favourable to China than to the U.S.

Political cartoons are a significant tool for political commentary, offering a blend of humour, criticism, and reflection. By analysing the pragmatic elements in cartoons of world leaders like Joe Biden, Volodymyr Zelenskyi, Vladimir Putin, Kim Jung Un, and Xi Jinping this study highlights how these visual narratives shape public discourse and influence perceptions.

References:

Cutting, J. (2016). *Pragmatics and discourse*. London: Routledge.

Finch, G. (2015). *How to Study Linguistics*. New York: Palgrave Macmillan.

Ramirez, M. (2024). *The Best Cartoons on World Leaders*. Taken on the 20th of May 2024. <https://www.usnews.com/news/world-report/cartoons/vladimir-putin-kim-jong-un-emmanuel-macron-and-more-political-cartoons-on-world-leaders>

Опанасюк В.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8235-3226>

доцент, кандидат політичних наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ КУЛЬТУРНИХ І КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Вплив сучасних світових тенденцій визначає державну політику у сфері культури. Роль культурних і креативних індустрій в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови в Україні зростатиме, що зумовлено цивілізаційними процесами та потребами економіки, особливо в контексті політики сталого розвитку.

Метою дослідження є виявлення та аналіз політичних механізмів впливу

на розвиток галузей культурних і креативних індустрії (далі – ККІ).

Практика використання механізмів стимулювання та розвитку ККІ залежить від моделей і ролі держави, що відображається в культурній політиці. Культурна політика визначає допустимість застосування поряд із державними недержавних механізмів стимулювання та розвитку ККІ, обмеження або заборони. В Україні діють механізми, що орієнтовані на досвід країн Західної Європи та інших країн із розвинутим сектором ККІ. Держава підтримує розвиток ККІ шляхом налагодження міжнародних партнерства, розроблення програм, підтримання місцевих ініціатив тощо.

Значимими для розвитку ККІ в Україні є механізми підтримки культурної політики з боку міжнародних організацій. Прикладом міжнародної співпраці в період повномасштабної війни є воркшоп, організований 7-8 березня 2024 р. у Брюсселі (Культура, б. д.). Воркшоп об'єднав представників ККІ з України, профільних структур Євросоюзу (Європейської комісії) і професійних європейських мереж. Захід, зорієнтований на мапування потреб ККІ в умовах війни, став майданчиком комунікації для впровадження ініціатив зацікавлених організацій та органів державної влади в Україні.

Механізмами підтримання культури є федеральні ради та агентства, державні фонди у сфері культури. Такими є, наприклад, Національний фонд мистецтв і гуманітарних наук у США, Український культурний фонд та ін. Ці організації визначають принципи та пріоритети підтримки культури, надають гранти на реалізацію культурних ініціатив і проектів, організують наукові заходи (конференції, круглі столи) тощо.

Ще одним механізмом формування та реалізації культурної політики в ККІ є експертні ради при органах влади, які визначають напрями культурної діяльності. Експертні ради функціонують як дорадчі органи. Хоча ці органи не приймають безпосередньо рішень у сфері, проте є механізмами донесення ідей до органів влади.

В Україні зростає роль експертних опитувань, адвокаційної діяльності, різноманітних форм індивідуальної та колективної підтримки культур окремих спільнот, культурних ініціатив, масових акцій підтримки тощо. Такі механізми

використовують ініціативні групи та громадські організації, зацікавлені в розвитку ККІ в Україні.

Отже, державна політика України в ККІ зорієнтована переважно на практику ЄС. Спільні заходи, консультації, реалізація програм ЄС на державному рівні враховують ініціативи та підтримку з боку громадянського суспільства. Застосовувані механізми включають діяльність Українського культурного фонду, грантову підтримку, просування місцевих ініціатив і політик, механізми взаємодії громадянського суспільства з органами державної влади різних рівнів.

Список використаних джерел:

1. Культура та креативні індустрії України: як працювати і зміцнювати країну (б. д.). Інститут стратегії культури. Взято 26 травня 2024 року з <https://isc.lviv.ua/kultura-ta-kreatyvni-industriyi-ukrayiny-yak-skladova-zmicznennya-suspilstva/>

Іванова Т.В.

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9394-8858>

кандидат психологічних наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

СИТУАТИВНА ДИСФОРІЯ: СТЕНІЧНІ ТА АСТЕНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Однією з визначальних особливостей сучасності є зростання рівня психічних розладів, зокрема поширення полі-емоційних відхилень різної нозології. Ця ситуація вимагає розробки додаткових підходів як для категоріального опису психоемоційних відхилень, так і формування необхідних психологічних втручань для роботи з такими розладами.

Прикладом таких порушень є дисфорія – психоемоційний розлад з широким спектром симптомів. У сфері афективних розладів термін «дисфорія» можна вважати парасольковим, оскільки він описує різноманітні негативні стани: туга, сум, субдепресія, поєднання тривоги та депресії, комплекс негативних емоцій та загального незадоволення (Blumer, Montouris, Davies, 2005). Таким чином, дисфорію можна охарактеризувати як стійкий негативний настрій без чіткого об'єкту, невмотивований, ригідний, дискомфортний стан, який формує негативне ставлення людини до світу, інших та себе (Liebowitz, Klein, 1979). При вивченні ситуативної дисфорії важливо визначити, які компоненти переважають: астенічні (туга, сум, пасивність) чи стенічні (лють, роздратування, конфліктність). Виділення цих компонентів допоможе розробити логічну тактику психологічної корекції (D'Agostino, Rossi, Starcevic, 2018). Саме це і було метою дослідження – вивчення співвідношення проявів ситуативної дисфорії з деякими стенічними та астенічними чинниками.

Дослідження було проведено у період з 26 вересня до 19 листопада 2022 року. У дослідженні прийняло участь 278 осіб у віці 18-32 роки, з них жінок – 154 (55,4%), чоловіків – 124 (44,6%).

У дослідженні були використані наступні методики: «Госпітальна шкала тривоги і депресії (HADS)» (Snaith, Zigmond, 1986), «Тест агресивності», опитувальник «Шкала ситуаційної дисфорії (SITDS)» (D'Agostino, Aportone, Monti, Starcevic, 2017).

Обробка результатів проводилась за допомогою програмного пакету Statistika10.

Показники практично за всіма шкалами всіх тестів знаходились у середніх межах, за виключенням показника «Тривога», який рівень якого був вище середнього. Результати кластерного аналізу видів агресії відобразили наявність трьох окремих груп ознак: першу групу склали предметна, емоційна та вербальна агресія, другу – фізична агресія, третю – самоагресія. Виділення самоагресії у якості окремого кластеру, вірогідно, пов'язане з тим, що вона, на відміну від інших, є Его-орієнтованою, тобто її деструктивність орієнтована не на

навколишній світ, а на самого суб'єкта. Інший показник – рівень фізичної агресії, відображає не ситуативні, а психопатологічні характеристики і тому відрізняється від інших форм та проявів агресії.

Результати кореляційного аналізу підтверджують раніше описану особливість дисфорії – поєднання стеничних та астенічних компонентів. Зокрема, є значуща кореляція між показником «Ситуативна дисфорія» та формами вербальної, предметної, емоційної агресії (стеничний модус), а також між показником «Ситуативна дисфорія» та параметрами – самоагресія, тривога та депресія (астенічний модус).

Аналіз підтвердив, що дисфорія є складним психологічним феноменом, який включає стеничні та астенічні елементи. При цьому не можна стверджувати, що існують окремі форми дисфорії, спрямовані на зовнішній світ чи на себе. Ситуативна дисфорія являє собою єдність стеничних та астенічних компонентів, де агресія переважно спрямована на предметний світ.

Ймовірно, в основі виникнення ситуативної дисфорії лежить механізм конструювання викривленої реальності, елементи якої у значній мірі відрізняються від об'єктивної дійсності. Вірогідно, уявний образ реальності більше слугує способом зменшення тривоги, ніж забезпечує ефективну взаємодію з нею. Коли образ ситуації не збігається з реальним перебігом подій, людина починає відчувати дисфорию. При цьому дисфоричні прояви прив'язані до конкретної ситуації і можуть не виявлятися за інших умов.

Таким чином, дисфорія перебуває між суб'єктивним полем її існування та поведінковою реакцією індивіда. Дисфорию можна описати як модуляторний механізм, що трансформує реальність суб'єкта на основі неадекватного відображення зовнішньої події чи сконструйованої викривленої реальності. Адекватна з точки зору суб'єкта реакція фактично є дисфоричною відповіддю, що формується в контексті цього неадекватного образу. Ці механізми модуляції реакції на зовнішні чинники при дисфорії стають нерегульованими, з втратою здатності контролювати власні емоції. Вони можуть підсилитись настільки, що людина повністю від них залежатиме. У важких випадках може статися

ототоження суб'єкта з власними емоційними реакціями, втрата відчуття реальності.

Список використаних джерел:

Blumer, D., Montouris, G., Davies, K. (2005). The interictal dysphoric disorder: recognition, pathogenesis, and treatment of the major psychiatric disorder of epilepsy. *Epilepsy Behav.*, 6. doi: 10.1016/j.yebeh.2004.08.003.

D'Agostino, A., Aportone, A., Monti, M. R., & Starcevic, V. (2017). Assessing situational dysphoria in borderline patients: Development and preliminary validation of the Situational Dysphoria Scale (SITDS). *Clinical Neuropsychiatry: Journal of Treatment Evaluation*, 14(6), 9.

Klein, D., Liebowitz, M. (1982). Hysteroid dysphoria. *Am J Psychiatry*. Nov;139(11):1520-1. doi: 10.1176/ajp.139.11.1520. PMID: 7137409.

D'Agostino, A., Rossi Monti, M., Starcevic, V. (2018). Models of borderline personality disorder: recent advances and new perspectives. *Curr. Opin. Psychiatry*. 2018. 31(1), 57–62.

Snaith, R., Zigmond, A. (1986). The hospital anxiety and depression scale. *Br. Med. J. (Clin. Res. Ed.)*. 292(6516)–344. doi: 10.1136/bmj.292.6516.344.

Яненко Я.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2468-6636>

доктор наук із соціальних комунікацій

доцент кафедри журналістики та філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

РЕКЛАМА У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Важливою характеристикою реклами в сучасному українському суспільстві є соціальна взаємодія індивідів із рекламними повідомленнями, з цінностями, які в них транслуються, а також репрезентація в українській рекламі

цінностей, що сформувалися в українському соціокультурному середовищі, та які можна розглядати у відповідному дискурсі.

Метою роботи є визначення особливостей реклами у соціокультурному дискурсі. Зокрема, ці особливості можна розглядати на основі теорії соціального обміну, феноменологічної парадигми, соціодраматургічного підходу, психоаналітичних теорій, парадигми структуралістського конструктивізму тощо.

На основі положень теорії соціального обміну (П. Блау, Дж. Хоманс, Р. Емерсон) рекламу в сучасному українському суспільстві можна розглядати як складову процесу соціальної взаємодії, внаслідок якої відбувається отримання певних вигод усіма акторами реклами у сучасному українському суспільстві. Замовники реклами з її допомогою отримують можливість впливати на продаж своїх продуктів, транслятори і виробники мають прибуток від виготовлення та розміщення, а споживачі реклами можуть підвищити свій соціальний статус через вибір популярних та розрекламованих брендів.

У рамках парадигми символічного інтеракціонізму (Дж.-Г. Мід, Г. Блумер, М. Кун) рекламу в сучасному українському суспільстві можна розглядати як процес трансляції символів та цінностей, характерних як для традиційної української культури, так і для глобалізованої західної культури (рекламні повідомлення українських та міжнародних брендів відповідно). Проте символічні засоби, за допомогою яких відбувається інтеракція, не дають можливості споживачам реклами чітко розділити рекламу українських та міжнародних брендів, які використовують схожі пріоритети та цінності.

Соціальні особливості реклами у сучасному українському суспільстві як форми адаптації індивіда до соціальної реальності можна розглядати й на основі соціодраматургічного підходу І. Гофмана та психоаналітичних теорій (З. Фрейд, Е. Фромм). На основі положень соціодраматургічної концепції рекламу в сучасному українському суспільстві слід трактувати як своєрідну гру, де акторами є герої реклами, «сценою» – соціальне середовище, а мотиви, що використовуються у рекламному повідомленні, виступають як «маска», що

приховує справжні цілі замовника реклами та надає їм привабливу форму. У рамках психоаналітичної концепції реклама є відображенням конфлікту особистості та суспільства, коли у рекламних повідомленнях пропонується усунути існуючі соціальні норми та заборони, отримавши натомість свободу та незалежність за допомогою придбання рекламованого продукту (наприклад, у рекламі брендів енергетичних напоїв). На думку М. Марк та К. Пірсон, такою рекламною «маскою» може бути й архетип, зокрема, ці авторки пропонують власну класифікацію з дванадцяти архетипів для успішних брендів (Mark, 2001).

У межах феноменологічної парадигми реклама в сучасному соціокультурному середовищі розглядається як соціальний феномен, який створюється індивідами. Участь у процесі конструювання феномена реклами беруть її замовники, транслятори, виробники та споживачі. Феномен сучасної реклами характеризується мультикультурністю, яка трансліюється за допомогою рекламних повідомлень міжнародних брендів.

Соціальні практики реклами у сучасному суспільстві спрямовані на створення та трансляцію рекламних повідомлень, що у рамках парадигми структуралістського конструктивізму (П. Бурдьє) формують зміни у структурі капіталу в індивіда. Трансляція цінностей у рекламі також впливає на такі зміни: наприклад, придбання дорогих товарів чи престижне споживання сприяє нарощуванню капіталу індивіда. У контексті постмодерністської теорії Ж. Бодрієра «трансляція в рекламі соціальних актів, образів, ідей та цінностей забезпечує формування та розповсюдження «симулякрів» (Бодрієр, 2004), споживання яких є символом належності індивіда до певної соціальної групи.

Отже, у межах соціокультурного дискурсу рекламу можна визначити передусім як соціальну комунікацію. Основні особливості реклами у сучасному соціокультурному середовищі відповідають різним формам адаптації індивідів до соціальної реальності.

Список використаних джерел:

Mark, M., Pearson, C. (2001). *The Hero and the Outlaw: Building Extraordinary*

Brands Through the Power of Archetypes. New York: McGraw Hill.

Бодріяр, Ж. (2004). Симулякри і симуляція. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи».

Федорієнко В.А.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0921-3390>

кандидат технічних наук

начальник науково-дослідного відділу інституту стратегічних комунікацій

м. Київ, Україна

Прокопенко О.С.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5482-0317>

доктор філософії

начальник науково-дослідної лабораторії

Національного університету оборони України

м. Київ, Україна

Кульчицький О.С.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4901-0192>

начальник науково-дослідної лабораторії

Національного університету оборони України

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЛІНГВІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Сьогодні, групи методів Data Science та аналітики текстових даних, є найпоширенішими, і вони використовуються для обробки природної мови зокрема, для проведення моніторингу, аналізу та прогнозування змін в інформаційному просторі. Практичне застосування цих технологій полягає у вирішенні задач в сфері стратегічних комунікацій, зокрема для автоматизації процесів моніторингу інформаційного простору, що сприяє підтримці прийняття рішень. Очевидно, для цього важливими є пошук закономірностей певних подій

та явищ в інформаційному просторі, які стають більш доступними лише після залучення до аналізу великого масиву текстових та медіа даних, які є доступними в Інтернеті. Визначення штучного походження «всплесків» публікацій може свідчити про прояви інформаційно-психологічних операцій з боку рф, які мають на меті викликати негативні емоції у населення України. Для такого пошуку використовуються програмні веб платформи моніторингу інформаційного простору, які стали набувати все більшого поширення з початку повномасштабного вторгнення рф на територію України. Такі інструменти використовуються, для швидкої візуалізації динаміки змін за рахунок аналізу текстових повідомлень, у тому числі із соціальних мереж (Прокопенко, 2023). Серед них такі веб платформи як, YouScan, Attack Index, Brand24, Looqme, SemanticForce тощо. Адже використання ефективних механізмів пошуку російського впливу в інформаційному просторі за ключовими словами на основі методів машинного навчання у текстових повідомленнях є актуальним завданням.

Загалом, в інформаційному просторі міститься інформація у різних об'ємах, форматах тощо. З цієї інформації можна відшукати російські наративи направлені проти України, які стали особливо агресивними від початку повномасштабного вторгнення. Цільовими аудиторіями розповсюдження російських інформаційно-психологічних продуктів стали аудиторії: українська, російська, країн члені НАТО. Для ефективного пошуку наративів у подібних системах береться до уваги усі доступні дані, у тому числі, ті, які включають зображення, географічні назви, описи, теги, відомості про самі джерела інформації тощо. Досить широкого розповсюдження набув метод комп'ютерного зору, який допомагає у вилученні текстів із зображень. Також, можна мати уявлення і про особливості цільові аудиторії шляхом аналізу коментарів у соціальних мережах та поширенні відео. Зібрана під час моніторингу та якісно проаналізована інформація необхідна для прийняття рішення на верхньому рівні.

Ранжування або сортування інформації у каталозі тем із подальшим

формуванням сюжетів може містити механізми лінгвістичного перекладу контенту на основі автоматичної модерації (NLTK, 2024), що дозволяє фактично здійснювати категоризацію новин чи дописів, визначення дублікати повідомлень та їх штучне їх приховування. Візуальний пошук базується на використанні обробки тексту і містить доволі великий набір технологій та засобів для роботи з ними з подальшим моделюванням цих даних і представленням певних тенденцій розвитку.

Варто зазначити, що обробка природної мови базуються на роботі з текстовими документами, що є базовим об'єктом функціонування системи автоматизованого моніторингу. Ці тексти можуть мати довільний вигляд, а в залежності від предметної області вони різняться, також вони не мають накладеного стандартного обмеження на розмір. Тобто, це може бути, як одне слово, так і, наприклад, законодавчий акт на тисячі і десятки тисяч слів. Це фактично інформація записана людиною і є виражена словами, цифрами розділовими знаками тощо. Але зазвичай цікавлять не поодинокі документи, а набори текстових документів, які називаються корпусами. Приклад, такого корпусу з кількох документів містить назви тем, які включають різну інформацію про кількісно-якісні характеристики кожної із теми для такої моделі.

Характеристики можуть містити композитні особливості документів. Їх формування та пошук необхідний для побудови моделі алгоритмів чи правил за якими робиться аналіз і певне передбачення, що може бути необхідним для вирішення певної прикладної чи дослідницької задачі. При цьому, самі текстові документи містять неструктурованою інформацією і цей текст потрібно подробити для того щоб алгоритм міг сприйняти це на вхід у формі певних числових векторів. Але перш, ніж перетворити у числове представлення різнорідних текстів варто зосередити увагу на їх «токенізації» (це процес який ділить один суцільний рядок на набір, так званих, атомарних будівельних блоків, які називаються токени). У залежності від задачі і специфіки алгоритму - це можуть бути різні структури. В даному випадку, це просто слова розділені за пробілом, у яких зберігся, в тому числі, в складі їхніх реєстрів, їх форма, яка

може змінюватися. Це пояснюється тим, що токенами можуть бути як окремо взяті символи, так, і склади, де можуть враховуватися реєстри, а в певних задачах – формуватися звуження словника унікальних слів. Токени далі схематизуються, тобто приводяться до певної нормальної форми, де іменники переводяться в однину та називний відмінок, дієслова в інфінітив (якщо це можливо). Після цього, такий текст стає менш зашумленим і наслідуює менше різноманітних форм одного і того самого терміну. Це досягається за допомогою використання певних спеціальних словників і структур даних. Але така техніка включає набір технік, і зокрема, алгоритми прогнозування, що потребують числове введення.

Якщо набір слів впорядкований, то він стає більш зрозумілим, а наступним етапом стає використання способів конвертації. Вони передбачають адаптацію до більшості унікальних слів і формування потрібних корпусів. Далі будується впорядкований словник для кожного документу в заданому корпусі. Через цей словник пропускаємо і отримуємо числові вектори фіксованої розмірності. Тобто, вектори визначаються двійковими значеннями (без слів – нулі, наявність слів – одиниця). За кількістю появи слів, які зустрічаються у такому документі, виходить векторне представлення має досить розріджений вид. З таким алгоритмом працювати простіше зокрема, використовувати його для прогнозування на основі, наприклад, логістичні регресії. Адже, якщо за допомогою цієї моделі можна зробити класифікацію текстових даних за визначенням якоїсь категорії, і для кожного документу є змога його «натренувати» або навчити автоматичним змінам. Це можливо досягти шляхом оптимізації ваги цієї лінійної моделі на наборі розріджених векторів. Після цього, отримується алгоритм, який має на вхід такий же розріджений вектор, що відповідає нормальному розподілу ймовірностей. Для цього переліку категорій можливо застосувати принцип найбільшої правдоподібності, щоб визначити, якій саме категорії відповідає обраний текстовий документ. У даному прикладі найвища ймовірність вважається переможем у цьому змаганні. А на практиці це вчасне реагування на зміни в інформаційному просторі та протидія ворожому

інформаційному впливу, за рахунок визначення найбільш чітких тем, які відповідають російським наративам.

Список використаних джерел:

Documentation. Natural Language Toolkit (2024). <https://www.nltk.org/>

Прокопенко, О., Федорієнко, В., Кульчицький, О. (2023). Підхід щодо виявлення і аналізу інформаційних загроз національній безпеці України у системі стратегічних комунікацій. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України, № 2 (73)*. 35–43. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-2-78/35-43>

СЕКЦІЯ 5

МОВНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Теліженко Л.В.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4558-513X>

доктор філософських наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

КОМЕМОРАЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Для нас питання національної ідентичності є винятково важливим та водночас складним. Важливим, тому що в умовах російсько-української війни воно стосується самої можливості подальшого існування українського народу та його держави, складним, оскільки в осмисленні постає багатофакторним конструктом, що поєднує в собі як зовнішні, так і внутрішні чинники, як об'єктивні ознаки приналежності до нації (територія, на якій живуть люди; мова, якою вони спілкуються; релігія, до якої вони себе відносять; культура, цінності і традиції якої вони поділяють), так і суб'єктивні (ким себе відчуває людина, її почуття приналежності до певної нації). У зв'язку з цим у якості ключових факторів формування національної ідентичності науковці виділяють ту чи іншу її сторону або навіть одну із їх складових. Так, наприклад, І. Огієнко (Огієнко, 1991) українську мову вважав ознакою всього національного, його душею, найціннішим скарбом, врешті-решт, самим життям, без якого немає народу і національності. Водночас Е. Ренан (Ренан, 2000) наполягав на тому, що «мова запрошує до єднання, але не змушує до нього. ...Мови – це історичні витвори, які дають мало вказівок про кров тих, що ними говорять, і які в кожному разі не

могли б накласти кайданів на людську свободу, коли треба означити родину, з якою поєднуються на життя і на смерть».

Складність представляє і той факт, що ідентичність не є чимось безкінечно постійним, незмінним та тотожним самосвідомості індивідів, хоча як термін латинського походження (*identicus*) вона й означає «тотожний», тобто такий, що цілком подібний комусь або чомусь, або зберігає подібність самому собі. Проте в ситуації мультикультурності українського суспільства, його розвитку та постійних змін, насамперед самої людини як динамічної істоти, національна ідентичність як сталість у принципі не можлива. Більше того, в певних кризових точках соціокультурного простору вона навіть стає перервною, набуваючи після цього нових ознак та вимірів. Тому для її формування та збереження в надзвичайно складних обставинах сьогодення стає необхідним звернення до більш глибоких засад національної ідентичності, укорінених у самій сутності людини, дуальної за своєю природою та змінної в стані своєї цілісності. Та людині властиві і такі атрибутивні якості, здатні стимулювати її зовнішню і внутрішню діяльність, як пам'ять, почуття, ставлення до когось чи чогось і т. д. Змінювані, але невід'ємні від неї як динамічна сталість, вони мають значення певного позачасового та позапросторового індикатора особистості, за яким вона ідентифікує себе як частину цілого (групи, суспільства, нації тощо) у будь-який час та в будь-якій ситуації (близьке мені чи ні, моє чи не моє, важливе – неважливе тощо). Як писав Х. Ортега-і-Гассет (Ортега-і-Гассет, 1941), «людина – це не річ, а драма, її життя – чиста і універсальна подія, яка відбувається з кожним із нас, і в цьому звершенні кожний, в свою чергу, є подія». А подія як незвичайний хід життя закарбовується в пам'яті (людини чи всього суспільства), викликає емоції, а разом з ними думки та спогади. То ж, національна ідентичність – це і є своєрідна «збірка пам'яті» (В. Липинський, 1926), створена «на основі стійкого емоційного зв'язку, що виникає у результаті сформованої системи уявлень, а також прийняття групових норм і цінностей» (Стегній, 2020).

Зрозуміло, що сьогодні у цій «збірці» має фіксуватися колективна пам'ять про війну, що триває, навантажена змістом подій, болем втрат, усвідомленням

цінності та короткочасності людського життя. І в цьому сенсі комеморація війни стає фактором впливу на формування та збереження національної ідентичності. Адже комеморація, як це доводить П. Нора (Нора, 2014), полягає у створенні спільних спогадів через вироблення ритуалів увічнення певних осіб і подій, конструювання «місць пам'яті» в різних площинах, на рівні окремої людини, сім'ї, суспільства, нації.

Комеморація виникає з бажання суспільства вже зараз підтвердити свою національну єдність через ставлення до війни, зафіксувати у пам'яті спільні болючі спогади про неї, що поділятимуться наступними поколіннями як їх власне минуле, утворюючи тим самим живий ланцюг єдності минулого, теперішнього та майбутнього. Це і мав на увазі Е. Ренан, коли говорив, що «героїчне минуле, великі люди, слава – ось головний капітал, на якому ґрунтується національна ідея. Мати спільну славу в минулому, спільні бажання в майбутньому, здійснити разом великі вчинки, бажати їх і в майбутньому – ось головні умови для того, щоб бути народом» (Ренан, 2000).

Та комеморація – це тривалий колективний процес, що передбачає не тільки монументальну, матеріально-втілювану практику пам'яті, а і формування відповідного світогляду, інформаційно-медійного простору, державної політики тощо. І ось тут важливо, щоб у створюваній моделі пам'яті як формі національної ідентичності не було ніякої несправедливості, «придушеної», «переінакшеної» пам'яті чи превалюванням монополії держави на неї (Додон, 2022), оскільки в структурі національної ідентичності це може стати підривним «елементом смислового виправдання сьогодення» (К. Майноут, 2000) вже завтра.

Список використаних джерел:

Dodonov, R. (2022). Transformation of commemorative practices in Ukrainian historical discourse. *Skhid*, 3(1), 5–14. [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2022.3\(1\).253628](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2022.3(1).253628).

Майноут, К. (2000). Анатомія націоналізму. В кн. *Націоналізм: антологія* (с. 255-256). Смолоскип.

Нора, П'єр. (2014). *Теперішнє, нація, пам'ять* (А. Рєпа, Пер.). Клію.

Огієнко, І. (1991). *Українська культура. Абрис*. (Оригінал опубліковано 1918 р.).

Ортега-і-Гассет, Х. (1941). *Історія як система*. Взято 23 травня 2023 року з https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gasset/ist_sist.php.

Ренан, Е. (2000). *Що таке нація?* (М. Залізняк, Пер.). Смолоскип.

Стегній, О. І. (2020). Національна ідентичність. *Енциклопедія Сучасної України*. Взято 17 травня 2023 року з <https://esu.com.ua/article-71062>.

Панасенко Є.О.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7643-8194>

доктор філософії

старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ТЛО УКРАЇНИ У ВИМІРІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

У науковій розвідці здійснено спроби проаналізувати вплив російської агресії на соціологічне середовище в Україні. Повномасштабне вторгнення держави-агресора поставило під загрозу існування України як держави, а імперська політика РФ взагалі відмовляє українцям у праві на існування як окремої політичної нації, що ставить ще більше викликів для збереження державної мови та національної ідентичності в Україні. Дійсно, наша країна і суспільство перебувають на дорозі до глибоких трансформацій, які зачіпають і демографічний ландшафт, і мовно-культурне тло, яке набуває нових обрисів під зовнішніми чинниками.

Тут потрібно сказати, що багато українців в Україні впродовж двох років після повномасштабного вторгнення перейшли на українську мову, проте, як говорить Т. Шамайда, за кордоном українці часто обирають російську мову, а

їхні діти не розуміють української. Таким чином, він наголошує на провалі як мовної політики в Україні та за кордоном, так і провалі культурної дипломатії. Також Т. Шамайда стверджує, що 80 % українців на підконтрольній території української влади послуговуються українською, і більше 90 % вважають її рідною мовою (Шамайда, 2024).

У цьому річищі Т. Кремінь наводить дещо інші числа. За його словами, більше 60 % громадян спілкуються вдома українською (Кремінь, 2024).

Треба зауважити, що воєнна статистика може бути не репрезентативною, оскільки демографічні показники стрімко змінюються, в Україні наявно багато внутрішньо переміщених осіб, велика кількість громадян України перебувають за кордоном, що унеможлиблює проведення об'єктивного дослідження.

1. На сайті Уповноваженого із захисту державної мови йдеться, що за I кварталі 2024 року було отримано 569 звернень громадян про порушення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». «Попри те, що в сфері обслуговування ми досі бачимо найбільшу кількість порушень мовних прав громадян, варто відзначити і позитивну динаміку. Якщо порівняти ці дані із аналогічним періодом минулого року, то в абсолютних цифрах кількість скарг у цій сфері зменшилася більш, ніж удвічі. Скажімо, скарг на відсутність української версії сайтів інтернет-магазинів та інтернет-представництв в першому кварталі 2023 року надійшло понад 300, а щодо порушень безпосередньо під час обслуговування – 159», – каже Уповноважений із захисту державної мови Т. Кремінь (<https://mova-ombudsman.gov.ua/news/u-i-kvartali-2024-roku-upovnovazhenyi-otrymav-ponad-piv-tysiachi-zvernen-pro-porushennia-movnoho-zakonu>).

2. Загалом, найбільше порушень зафіксовано у м. Києві – понад 35 %, друге місце посідає Одеська область – 18 %, третю сходинку посідає Харківська область – 13 %, а далі – Дніпропетровська, Київська та Запорізька. Такий географічний розподіл у кількості звернень свідчить про давню, неспростовну тезу – схід і південь України є найбільше русифіковані. Також цікавим є розподіл за предметом скарг – найбільше їх за порушення мовного закону у сфері

Інтернет-представництва, реклами і обслуговування – тобто, сфера комунікації між громадянами (<https://mova-ombudsman.gov.ua/news/u-i-kvartali-2024-roku-upovnovazhenyi-otrymav-ponad-piv-tysiachi-zvernen-pro-porushennia-movnoho-zakonu>).

Досі в публічній площині присутнє маніпулювання термінами, зокрема, посиляючись на Європейську хартію регіональних мов або мов меншин, російська пропаганда прагне дестабілізувати ситуацію в Україні, намагаючись переконати західні країни в тому, що в Україні відбуваються утиски за мовною ознакою, начебто Україна обмежує в правах російську меншину, або, як вони наголошують, російськомовних громадян України. По-перше, варто підкреслити, що у правовому полі України не існує поняття «російськомовний громадянин», це громадяни України, які з певних причин послуговуються у побуті російською мовою, але закон їх не захищає окремо як певну категорію або спільноту. По-друге, зазначена хартія не спрямована захищати права національних меншин, а лише мови, які мають статус таких, що вимирають і перебувають на межі зникнення, і російська мова не входить до їхнього переліку.

Наразі спостерігається суспільно-політична трансформація громадян України і витіснення російської мови з публічного простору, яка превалювала протягом багатьох десятиліть в українському суспільстві. Найбільшою загрозою для наших громадян є повернення до російської орбіти, особливо у повоєнний час.

Список використаних джерел:

3. Кремінь Т. (б.д.) Статистика свідчить про мовну стійкість громадян України — Кремінь. Взято 10 травня 2024 року з <https://ukr.radio/news.html?newsID=103933>

4. У I кварталі 2024 року Уповноважений отримав понад пів тисячі звернень про порушення мовного закону. (б.д.) Взято 10 травня 2024 року з <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/u-i-kvartali-2024-roku-upovnovazhenyi-otrymav-ponad-piv-tysiachi-zvernen-pro-porushennia-movnoho-zakonu>

5. Шамайда Т. (б.д.) Мовна політика серед українців за кордоном і державна культурна дипломатія – провалені». Взято 10 травня 2024 року з <https://ukr.radio/news.html?newsID=103528>

Symonenko N.O.

<https://orcid.org/0000-0003-2994-3574>

Ph.D in Pedagogy

Lecturer of the Department of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Otroshchenko L.S.

<https://orcid.org/0000-0002-2333-333X>

Ph.D in Pedagogy

Associate Professor of the Department

of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

Gromak O. Ju.

student, participant of the English-speaking club «Start2Talk»

Sumy State University

Sumy, Ukraine

**THE EVOLUTION AND CHALLENGES OF POST-WAR
MEMORIALIZATION: FROM TRADITIONAL MONUMENTS TO
DIGITAL SPACES**

According to the UN Special Rapporteur, the increase in memorialization became «institutionalized between 1997 and 2005» (Beazley, 2021). Post-war memorialization as the performative act linked to remembrance was thoroughly investigated by many scientists (Hass, 1998; Prost, 2002; Login, 2012, 2015; Pinkerton, 2012; Robins, 2012; Amat, 2015; Billingsley, 2018; Lundqvist, 2019;

Atabay, 2022; Lee, 2023). T. Zaninovic, N. Omicevic et al emphasize that memorialization, in various forms, has been an integral aspect of human civilization throughout history. It highlights how monuments and symbols such as dolmens, pyramids, temples, churches, and chapels have served as means of memorialization and connection to places of significance. These elements not only represent human creativity but also function as historical tools for shaping and marking places (Zaninovic, 2023).

The practice of memorialization, particularly prevalent in post-conflict societies, has evolved into a widespread cultural phenomenon. Influenced by Western memorial models, memorialization has become a means for societies to reckon with past tragedies and mass atrocities publicly. Memorialization is portrayed as a vital component of struggles for human rights, reparations, and democratic consolidation in societies emerging from conflict. While often viewed as a tool for reconciliation, the process is not without its challenges (Beazley, 2021). Memory theorists suggest that the increase in memorialization may stem from a fear of forgetting, particularly in an era marked by rapid technological change.

O. Beazley and C. Cameron raise critical questions about the goals and timing of memorial initiatives. Despite its potential benefits, memorialization also presents risks, including conflicting interpretations of history and the potential for social discord. State-sanctioned memorialization efforts very often serve political agendas and shape collective memory, create new myths and commemorative practices according to national ideologies (Beazley, 2020). The difficulties surrounding memorialization should be thoroughly analysed. We should call for a critical examination of memorialization practices' motives, methods, and consequences, emphasizing the need for sensitivity, inclusivity, and historical accuracy in commemorating past traumas.

From the large number of studies reviewed, the conclusion can be drawn that post-war memorialization is understood as a process through which societies collectively and publicly express mourning over those lost in armed conflicts, crimes against humanity, and other violations of human rights. Post-war memorialization

serves multiple purposes, including honoring the memory of those who served and sacrificed, educating future generations about the realities of war, fostering a sense of national identity and unity, and promoting peace and reconciliation. It is a complex and ongoing process that evolves as societies come to terms with their past and reinterpret its significance in the present.

At the same time, in terms of digitalization and visualization of data in various fields of human activity, online memorialization enables commemorating past events and people in geographically diverse and interactive ways. Indeed, online memorialization as collective memory construction in digital form has been introduced in the works of many scientists (Sothoren, 2004; Mitchell, 2012; Christensen, Gotved, 2015; Fan, 2022; Lee, 2023; Bai, 2021; Bultmann, 2022). Online memorialization allows the representation and sharing of distinct historical narratives online, becoming increasingly prevalent and offering new ways for people to remember, honor, and engage with the past.

According to the research of *Zucker E. (lecturer in Anthropology, Columbia University) and Simon D. (senior lecturer in Political Science, Yale University)*, digital technologies have transformed the landscape of memorialization, particularly in commemorating mass atrocities. The proliferation of virtual memorial sites, such as web pages, blogs, and social media platforms, facilitates sharing photos, memories, and reflections about historical events among individuals and communities. These technologies, such as holograms, artificial intelligence, and virtual and augmented reality, have globalized memorialization practices, challenging the traditional control of the states over historical narratives.

In the pre-digital era, memorialization was confined mainly to geographical spaces controlled by states, serving their narratives of legitimacy. However, virtual memorialization has disrupted this control, allowing individual and community-driven initiatives that transcend national boundaries. This shift has provided historians with new sources and perspectives on historical events (Zucker & Simon, 2020).

Online memorial sites serve as personal platforms for engaging with memories, often challenging the dominance of state narratives. They facilitate global connections

and shared experiences among geographically dispersed communities affected by wars, genocides, and mass atrocities. Moreover, advancements in digital technologies have expanded the reach of physical exhibits, allowing for immersive experiences that transcend physical limitations and bring historical contexts to life.

Overall, digitizing memorialization processes connects the past with the present locally and globally, offering new opportunities for remembrance, reflection, and historical understanding. It signifies a profound evolution in how societies remember and commemorate their past while posing essential questions about the ethics and implications of digital memorialization in shaping collective memory.

References:

Beazley, O., Cameron, C. (2020). *Study on sites associated with recent conflicts and other negative and divisive memories*.
<https://whc.unesco.org/archive/2021/whc21-44com-inf8.2-en.pdf>

Zaninovic, T., Omicevic, N., Šcitaroci, B. (2023). (De)Linking with the Past through Memorials. *Architecture*, 3, 627–657. <https://doi.org/10.3390/architecture3040034>

Yale University. *YaleGlobal Online*. <https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/digital-memorialization-global-age>

Tatsenko N.N.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2604-2340>

Doctor of Philological Sciences, Professor

Head of the Department of Foreign Languages and Linguistics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

CULTURAL HERITAGE AND NATIONAL UKRAINIAN NARRATIVES

Historical and cultural monuments are unique witnesses of our past. Among many problems our modern Ukrainian society tries to solve, there is one connected

with overcoming our post-colonial experience that still exists in objects of public memorialization. Unfortunately, during the years of Ukrainian independence, we still have not formed full-fledged national narratives. However, the war with Russia should accelerate this process, including cleaning the public space from the so-called imperial markers and Russian narratives.

In 2023, a team of researchers from Sumy State University won the competition «Science for the Reconstruction of Ukraine in the War and Post-War Periods», having received a collective grant support from the National Research Fund of Ukraine for the implementation of the scientific research project «Digital Archiving of Monuments as Objects of Public Memorialization for the Preservation of the Cultural Heritage of Ukraine».

The work aims to develop a methodology for collecting attributive information, description, systematization, analysis, and interdisciplinary interpretation of data regarding the physical condition and socio-political indicators of monuments through their digital archiving on a bilingual website to ensure the sustainable development of Ukrainian society. The scientific contribution involves analysis, conclusions, and recommendations regarding the preservation of individual objects and attention to the historical, political, national, social, and gender narratives of the Ukrainian community.

The collected visual (photo) and historiographic (textual) information will provide Ukrainian and international institutions with the possibility of quick access to the database for the purpose of protection, conservation, and restoration of objects. It will also provide a statistical analysis that reflects the development of Ukrainian statehood represented in objects of public memorialization over the centuries.

During the project's first stage in 2023, the team performed extensive research on many issues. In addition to selecting monuments from the State Register of Immovable Monuments of Ukraine of national and local significance, their meaningful, in-depth analysis had to be conducted. We explored the monuments (except those located at cemeteries), collected photos and data about their physical condition, and analyzed their historical, political, social, and gender narratives. During the first stage, we studied the monuments and memorials of Sumy, Poltava, Kyiv, and Chernihiv

regions. In the outlined study, we selected the following types of monuments: a sculptural group, a triumphal arch, a column, a statue, a bust, and a memorial sign. Data on these regions were systematized through their digital archiving on an easy-to-use bilingual website.

In the process of research, we developed an electronic record card, which is a working hypothesis of the effectiveness of monument description in public space of Ukraine (location, monument name, year of creation, creator (s), physical classification of the object, presence of the text (and text language), content classification of the object (narrative), statistical information, the state of monument conservation at the time of the research, and the researcher's textual comment on the features of the object). The record card template was developed considering the requirements for digital archiving files and compiled according to the rules of information availability, information transparency, high-quality visual support, and digital file storage format. Monument cards are represented in Ukrainian and English. The new digital record cards have been developed with the function of automatic data analysis, namely, the automatic summary of the number of monuments for each of the researched categories and the ability to search for monuments by main indicators.

More than two thousand cards have already been created and put on the site (<http://uamonuments.sumdu.edu.ua/ua/index.html>).

Analyzing Sumy region, we studied 839 monuments of cultural heritage included in the State Register of Immovable Monuments of Ukraine, of which 7 were of national register and 832 – of local register. The analyzed objects belong to the following types, in particular: architectural monuments – 4 (1%), historical monuments – 759 (90%), monumental art – 75 (8%), and scientific and technical monuments – 1 (1%).

Most monuments (94%) were erected during the Soviet period (1922-1991). A significantly lower result of the installation of monuments – 6% – is observed in other periods: the ancient period – until the end of the 17th century – 1%; the imperial period from the 18th century till 1918 – 2%; the period of the Ukrainian revolution and the struggle for the preservation of Ukrainian statehood (1917-1921) – 1%; independent

Ukraine since 1991 – 1%; the period of Russian aggression since 2014 – 1%. Of the total number of objects, 96% are monuments to real people. Most of the monuments are represented by a mixed group of gender – 80%, which mainly include mass graves from the period of the Second World War. Of the total number, 5% is devoted to objects to which gender does not apply: windmills, cars, tractors, etc. Therefore, Sumy region is mainly represented by monuments of the mixed gender group, which were erected in the Soviet period in honor of real people and events of the war period and commemorate the culture of war and the memory of the dead.

In Poltava region, we can also see the domination of memorial objects in honor of fellow soldiers. There are also 179 objects of cultural heritage that have Russian and imperial symbols, including monuments, memorial plaques and inscriptions dedicated to Russian and imperial military leaders, scientists, and writers. In general, in the Soviet period (1922-1991), 94% of monuments were established in Sumy region, in Poltava region – 97%, in Chernihiv region – 43%, in Kyiv region – 51%. On the one hand, this proves the fact about the immutability of existing registers over the past decades. On the other hand, it tells us about society's lack of interest in addressing its history and memorialization.

Therefore, we recommend removing imperial symbols from the list of cultural heritage and registers. And although we have examples of dismantling monuments to Soviet figures and events, the analysis shows that this is not enough. Despite the war, society should do the difficult task of removing the notion of the «Soviet monolith» from our consciousness. The existing registers are old, they should be reviewed, and Ukrainian monuments reflecting patriotic concepts should be entered into the new registers. It is essential to rethink narratives for the sake of reviving our national identity, which is what this project is about.

References:

Діджитальна архівація пам'ятників як об'єктів публічної меморіалізації
задля збереження культурної спадщини України.

<http://uamonuments.sumdu.edu.ua/ua/index.html>

Міщинська І. В.

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5232-4811>

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

м. Хмельницький, Україна

Глухманюк О. В.

викладач кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

м. Хмельницький, Україна

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Події останніх років поставили низку викликів перед Україною як європейською державою. Входження до європейського простору на всіх рівнях стало екзистенційною необхідністю для Української Держави. Водночас проблеми міжкультурної комунікації вимагають їх вирішення на основі діалогу культур, що вимагає взаєморозуміння та співвідношення представників різних культур у процесі соціально-культурної комунікації. Головним інструментом цього процесу є мова, оскільки знання мови є основною передумовою для розуміння іншої культури, адже мова як засіб спілкування та національна культура, сформована за допомогою цієї мови, взаємопов'язані і знаходяться у постійній взаємодії.

Мова є відображенням усіх історичних, ідеологічних та політичних змін в суспільстві, до якого вона належить. Мова не лише відтворює культуру, але й зберігає її для майбутніх поколінь. Вивчаючи рідну мову, діти набувають узагальнений культурний досвід попередніх поколінь. Мова є інструментом культури, оскільки вона формує особистість за допомогою світосприйняття, ментальності та ставлення до людей. Цей інструмент формує етнос, а відтак і націю, котра зберігає і транслює свою культуру, традиції та колективну

свідомість певної мовної спільноти. Взаємовідносини зі світом переважно позначаються на мові, якою говорить нація, оскільки нація формується цією мовою. Як зазначають вітчизняні дослідники, «Мова – це своєрідний «код нації», відображення картини світу і основних культурних і моральних цінностей народу. Мова, культура, цінності тісно пов'язані між собою та впливають на домінуючі ціннісні орієнтири окремої особи» (Желуденко, Сабітова, 2021).

Отже, мова, мислення та культура тісно пов'язані між собою й не здатні функціонувати поодиноці. Вони співвідносяться з реальним світом, протистоять йому і залежать від нього, одночасно формуючи власне бачення особистості стосовно подій навколо неї.

Кожен народ проходить власним шляхом від реальних життєвих об'єктів до понять і далі – до їх словесного віддзеркалення, зумовленого розбіжностями в його історичному розвитку та умовах життя, а також специфікою його колективної свідомості. Відповідно, мовні картини світу різних народів різні. Цей факт знаходить вираження в основних категоріях граматики та словникового складу в різних мовах а також у теоретичних дослідженнях науковців. Зокрема, В. Гумбольдт розглядав кожну мову як організм, усі частини якого перебувають у гармонійних відносинах між собою і в певному зв'язку з інтелектуальним та емоційним розвитком нації, яка нею розмовляє.

Коли людина вивчає іноземну мову, вона одночасно вивчає нову для себе концепцію транспортування понять з іншої культури у власний світогляд. Англійська мова почала набувати значення глобальної мови в Британській імперії, яка складалася зі значної кількості територій. У середині ХХ століття англійська мова затвердила свій статус як мова супердержави, яка мала вплив на світові процеси. Діяльність міжнародних організацій вимагає використання однієї мови. Водночас застосування всесвітньої мережі Інтернет сприяло швидкому впровадженню англійської мови як глобальної мови.

Процес глобалізації зумовлює перетворення у сфері мови нації. Ця сфера ускладнюється, а мовна картина світу змінює свої кордони. Мова набуває нових функцій, стаючи найважливішим засобом міжкультурного спілкування. Саме це

сприяє взаєморозумінню між представниками націй, а також стабільності та культурним взаєминам в умовах культурного розмаїття та нових технологій освіти. Така ситуація вимагає нового сприйняття сучасної мовної освіти як засобу соціалізації молоді, що передбачає формування світогляду молодих людей як наслідок розвитку комунікативних навичок.

Рада Європи розглядає освіту як багатомовну, оскільки така освіта забезпечує повагу до національної та культурної специфіки мов та інших народів, розвиває здатність міжкультурного спілкування та вчить використовувати навички, яких людина набуває в міжкультурному спілкуванні. Вивчення іноземних мов вимагає впровадження навчальних планів з єдиним підходом до мовної освіти.

Процес глобалізації висуває ряд викликів для людства. Культурна різноманітність світу, його національне, мовне та культурне об'єднання є найбільш серйозними проблемами. Збереження культурного різноманіття залежить від культурної та освітньої політики держави, від її здатності вирішити проблему мовної освіти. Тому вивчення мови розглядається як засіб для забезпечення можливостей життя в світі, зберігаючи його культурне різноманіття. Ідея декількох ідентичностей є базовою для багатомовної та багатокультурної Європи. Ця ідея використовувалася у міжнародних відносинах при координації мовної та культурної політики держав із метою збереження та підтримки мовної та культурної різноманітності. «Всесвітня декларація про вищу освіту в ХХІ столітті» (Париж, 1998) стала пріоритетом, що визначає стратегічні цілі розвитку національних систем освіти, таких як збереження, розвиток та розуміння національних та історичних культур на основі культурної множинності, адаптація інформації за допомогою комунікаційних технологій до національних проблем. Зростаючий рівень міграції та змішування націй вимагає спільних засобів міжнародного спілкування.

Таким чином, мова та освіта були і є взаємопов'язаними; мова, мовлення, діалог та обговорення – це не просто знаряддя передачі знань, а систематичні чинники розвитку особистості, її соціалізації та трансформації, соціального

буття, а також вирішення проблем, які постають перед суспільством.

Список використаних джерел:

Желуденко, М., Сабітова, А. (2021). Мова як індикатор моральних цінностей та чинник формування культури нації. Взято 15 травня 2024р. з: https://www.researchgate.net/publication/349608140_MOVA_AK_INDIKATOR_MORALNIH_CINNOSTEJ_TA_CINNIK_FORMUVANNA_KULTURI_NACII

Саконова Я.Ю.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9249-448X>

доктор філологічних наук, доцент

завідувач кафедри загального мовознавства і романо-германської філології

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

м. Харків, Україна

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ МЕХАНІЗМІ РЕФЕРЕНЦІЇ В ТЕКСТАХ ЖАХІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Страх завжди був об'єктом наукового інтересу гуманітаріїв: не тільки філософів, а й психологів, а також культурологів і соціологів, семіологів і дослідників прагматики. Поняття жахливості стає одним із важливих елементів виявлення страхів перед знищенням кордонів (реальних чи уявних) або трансгресії, іншими словами – перед змішуванням з новим – девіантним чи потойбічним. Історична пам'ять українців перенасичена знищенням кордонів української території і культурної, мовної та релігійної ідентичності, що вплинуло на світосприйняття українців, бо в різні періоди часу на різних теренах української держави українці жили (і, на жаль, живуть) на колонізованій території. Це створило травматичний досвід, який вплинув, зокрема, на те, як в українській лінгвокультурі здійснюється референція монстрів у текстах жахів. Ф. Фанон наголошував на травматичному характері колоніалізму та його подальшому впливі на психологічний стан людей. Ми вважаємо страх одним із побічних продуктів колоніалізму, спричинених історичною пам'яттю нації та

виявлених через культурні артефакти, такі як тексти дискурсу жахів.

Постколоніальні дослідження зазвичай зосереджуються на щоденниках чи інших свідченнях тих, хто пережив цей травматичний досвід. Тексти дискурсу жахів не належать ані до постколоніальних романів, ані до наративів-свідчень; вони належать до дискурсу пристрасті (поняття, уведене А. Греймасом та Ж. Фонтанієм (Greimas, Fontanille, 2007), яке представлене полемічними структурами, що визначають світ емоцій, іншими словами, ці тексти являють собою формулювання однієї з можливих емоційних реакцій колонізованої нації до гнобителів, коли збалансований світ зазнає втручання і онтологічна основа світосприйняття руйнується. Британські дослідники текстів про привидів, наприклад, С. Хей, доводять важливість суспільно-історичного впливу на створення історій про привидів в англійській літературі: він стверджує, що «привид — це щось, що повертається, залишок якоїсь травматичної події, з якою не впоралися, і тому воно повертається, як завжди повертається травма. Бути стурбованим історіями про привидів означає бути стурбованим стражданням, історичною катастрофою і проблемами пам'яті та оплакування» (Нау, 2011). Дж. Вітлок стверджує, що «постколоніальна критика часто звертається до філософії історії, яка відбиває постійну присутність минулого» (Whitlock, 2015).

Перший факт, який вплинув на референцію страхітливих об'єктів в українській лінгвокультурі – історичне тло становлення України як держави: різні частини України були підпорядковані Російській імперії чи Австро-Угорській імперії до Першої світової війни та СРСР після Другої світової війни, тож і референти джерел страху в українських текстах жахів – представники відповідних «домінувальних» націй.

У сучасній психології розрізняють кілька функцій страху: первинну біологічну, а потім соціальні (культурну, когнітивну та онтологічну (Turenko, 2006). Страшним і загрозливим для існування українця може бути представник, наприклад, Німеччини або Австрії, хто узагальнено асоціювався з імперією Габсбургів:

– Григорій! – проказав ледь чутно. – Чулисте вчора мою історію. Будьте

*так добрі переказати преподобному отцю, коли мені Бог не дасть подужати... Ох! Вся кара Божя спала уже на мене! Той **німчик** не дає ми нігде супокою! <...> Та ж він ту щочочі... зубатий, шклоокій... кров п'є... з ме...* (І. Гавришкевич, Страхи)

Очевидно, що в рамках дискурсу жахів це посилення не означає співвіднесення з об'єктом «німець». Ми класифікуємо цей тип референції як ідентифікаційну референцію-уособлення, де колективні страхи виражають наслідки історичної травми поневолення іншою нацією.

Подібні тексти здебільшого створені у XVIII-XIX століттях і мають дидактичну мету: показати, що будь-які стосунки з представниками нації-гнобителя і її культури шкодять національній чи релігійній самоідентифікації українця (зазвичай це молода жінка, спокушена оманними обіцянками іноземця). Це яскраві приклади пригніченого бажання зберегти національну ідентичність і не розчинитися в «домінувальних» на той час націях. Тексти жахів засвідчили, що чоловіки-брехливі іноземці – це поляки чи татари:

*Не поганий вітер повіяв, і не лихе око зиркнуло, і не чаклуни зурочили її: у Києві, наповненому тоді ляхами, <...> Хтозна, що на душі в **іновіря**, в католика? А мо' ще й таке трапитися <...>, що у личині польського пана з'являвся тобі лихий спокусник.* (О. Сомів, Русалка)

Більше того, кореферентний ланцюжок *польський пан – лихий спокусник* імпліцитно вказує на ототожнення поляка (з вищих соціальних верств) з чортом.

Сучасні тексти жахів представляють новий спосіб вираження історичного травматичного досвіду через референцію джерела страху. По-перше, це відбито екстралінгвальними чинниками – в українських текстах ця референція представляє посттоталітарну чи контрідіологічну опозицію. Посттоталітарну опозицію знаходимо в тексті «Хліб із хрящами» М. Бриниха, де джерело страху – це зомбі, репрезентація яких не характерна для української культури. Очевидно, текстова актуалізація європейської міфологічної істоти зомбі робить цей текст сучасним і зрозумілим ширшому колу читачів, але лише на поверхні. Розшифровка посттоталітарного та міжгенераційного посилу письменника

залежить від спільного історичного походження читача: зомбі з'являються з могил, похованих у спеціальному місці – селі Мічне, де земля була постійним місцем поховання. Згадується загибель місцевих жителів за часів монголо-татар, поміщицького роду Струтицьких (поляки), графа Штехейнаура (німець), поміщика Рильського (росіянин). Пізніше пролетарська соціалістична влада вбивала місцевих жителів у 1930-х роках, але переломним моментом в історії цього села став Голодомор 1932–1933 років. Земля, що породила монстрів (зомбі), була умиловивлена плоттю і кров'ю місцевих жителів. Текст передає множинне зло, і референт джерела страху прихований у минулому, але розкривається в сьогоденні. Мовне втілення цього референта не передбачуване через розвиток тексту, але зрештою джерело страху вербалізується як *істота, гниляк, літній чоловік – один із небагатьох, у кого на обличчі збереглися обидва ока, у зотлілій енкаведистській шкірянці*. Ця істота очолює решту своєї армії, яка голодна і пожирає будь-кого на своєму шляху.

Контраідеологічне протистояння між джерелом і об'єктом страху можна спостерігати в тексті роману Г. Пагутяк «Слуга з Добромиля», який починається дуже промовисто:

Пізнали небезпеку спершу із Заходу, коли вступили до Польщі, а тепер зі Сходу, про який мало що чули, й не зичили собі ані мобілізації, ані конфіскації, ані безчестя дівок і молодниць, бо від діда-прадіда добре знали, чим обертається для простих людей війна. За два місяці при більшовиках зрозуміли, що сам Антихрист ступив у їхні Бескиди <...>

Радянський тоталітаризм залишив шрами на нашому суспільстві, і потрібен час, щоб їх позбутися, особливо коли це стосується самоповаги чи розвитку активної соціальної позиції особистості. Про це роман «Сновида» О. Мігель. Зловісний привид відвідує людей вночі, після чого вони помирають дивною смертю, якщо не спали. Привид одягнений у чорну шкіряну куртку і важкі чоботи (типовий атрибут агентів КДБ), він має доступ до будь-якої квартири, і, як не крути, він прийде – так що краще спати і все буде добре. У привида є ціла армія подібних – людей із кам'яними восковими обличчями,

мовчазних і втомлених, агресивних і всюдисущих.

Тексти хоррор-дискурсу репрезентують своєрідний спосіб збереження історичної пам'яті про репресивну політику імперій; демонструють уже опрацьований і пережитий травматичний досвід. Час і місце створення текстів впливають на референцію і омовлення джерела страху, хоча сенс універсальний – він виражає антиколоніальну, антитоталітарну та контрідіологічну тенденцію у світосприйнятті українців.

Список використаних джерел:

Туренко, О. (2006). Страх. Спроба філософського усвідомлення феномена. Київ: Парапан.

Fanon, F. (2004). On National Culture. Mutual Foundations for National Culture and Liberation Struggles. In: F. Fanon. The Wretched of the Earth. New York: Grove Press.

Greimas, A., Fónanille, J. (1993). The Semiotics of Passions: From States of Affairs to States of Feeling. University of Minnesota Press,

Hay, S. A. (2011). History of the Modern British Ghost Story. Palgrave Macmillan.

Whitlock, G. (2015). Testimonial Transactions. Oxford University Press.

Бойко О.П.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8484-6625>

доктор філософських наук

професор кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

м. Суми, Україна

МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВШАНУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА

Те, що суспільство сьогодні знаходиться в процесі повсякчасних змін, не викликає ніяких сумнівів, а тому зрозуміло і з'являються нові реалії та атрибути,

які вимагають їх осмислення та усвідомлення. В Україні становлення і розвиток громадянського суспільства зумовлює зростання самосвідомості особистості, розширення сфери її соціально значимих ініціатив, адже розвинене громадянське суспільство передбачає досягнення високого рівня самореалізації особистості, реально дієвого механізму захисту прав людини, її вільного самовизначення, а також захист демократичних прав і свобод. Тому, вкрай важливо, здійснити історико-філософський аналіз основних понять, які є основою для формування сучасних наративів в українському суспільстві. Розуміючи те, що наративи є м'якою силою («soft power»), але, водночас, впливають на формування суспільної думки, на формування самосвідомості українців, а отже на становлення української нації, потрібно не допускати маніпуляції масовою свідомістю та підмін понять.

Проблема меморіалізації пам'яті є однією з найважливіших у культурно-мистецькій практиці та становить коло наукових інтересів фахівців різних галузей. Тому, в рамках реалізації проєкту № 2020.01/0372 «Діджитальна архівація пам'ятників як об'єктів публічної меморіалізації задля збереження культурної спадщини України» НФДУ, одним з головних понять для розуміння та дослідження проблеми є поняття «меморалізація». Усвідомлення меморалізації як феномену та, одночасно, як процесу дозволяє зберігати та презентувати культурні цінності нації та пам'яті, а отже здійснювати на їх основі формування суспільної свідомості.

Досліджуючи дану проблематику, нам насамперед потрібно чітко з'ясувати значення поняття «меморіалізація». Цікавою є позиція экс-директорки зі стратегії Меморіального центру Голокосту «Бабин Яр» Яни Барінової яка наголошує, що меморіалізація є, так званим «глибоким бурінням». Тобто, це робота з громадською думкою, робота з нащадками тих, кого вбили, робота з профільними музеями.

Також цікава думка директорки Ківерцівського краєзнавчого музею О. Суцук (Суцук, 2023), яка вважає, що меморіалізація є певним комплексом заходів, процесом, який уособлює декілька складових: дослідження,

встановлення та спорудження пам'ятного знаку, освітній процес, практику вшанування та інформування, догляд. У цьому сенсі меморіалізація є подібною до комеморації – створенні спільних спогадів через вироблення ритуалів увічнення (вшанування, святкування тощо) певних осіб і подій, конструювання «місць пам'яті». Але якщо до комеморації відносять різноманітні артефакти, ідеї, тексти, то предметом меморіалізації є виключно діяльність у сфері збереження пам'яті.

У контексті вище зазначеного дослідження увага приділяється диференціації меморіалізації на локальному, національному та глобальному рівнях. Пам'ятники як об'єкти меморіалізації аналізуються з точки зору нарративу, які характеризуються національною виключністю чи вбудовуються в загальнолюдський нарратив меморіалізації трагедій. Дебати про «національну пам'ять» завжди привертають увагу в засобах масової інформації, оскільки оперують поняттями геноциду, етнічних чисток, віктимізації й відповідальності. Більше того, меморіалізація в сучасному світі балансує між травматичною пам'яттю й комерційними медіа. Так, комерціалізація пам'ятників з метою приваблення туристів, є зразком комерціалізації та проявів масової культури.

У контексті нашого дослідження розглядаємо меморіалізацію як механізм формування суспільної свідомості, процес збереження пам'яті про певну історичну подію або про певних історичних особистостей. Зокрема, означений процес може здійснюватися за допомогою використання наступних джерел інформації, а саме: книжок та фільмів про подію чи героїв, публікацій, теле і радіоефірів, творів живопису та скульптурних пам'ятників, монументів та архітектурних ансамблів тощо. У свою чергу, зазначені джерела виступають для менеджера соціокультурної діяльності інструментами, за допомогою яких вони реалізують одне із окреслених вище професійних завдань – збереження культурних цінностей нації та пам'яті про них.

Зауважимо, що меморіалізація включає в себе процеси створення нових місць пам'яті, що передбачає вшанування загиблих. Так, серед них можна назвати: появу одиноких могил, секторів військових поховань, меморіальних

кладовищ, спорудження пам'ятників, пам'ятних знаків.

Виділяють три рівні меморіалізації:

Місця пам'яті – це не лише матеріальні пам'ятки, що нагадують про певні історичні події. Кожне місце пам'яті виконує функцію консолідації українського народу довкола героїчних або трагічних сторінок історії України. Такі місця можуть мати локальне або загальнонаціональне значення.

Отже, місця пам'яті – це матеріальні маркери української ідентичності, що покликані виконувати функцію консолідації Українського народу довкола важливих подій та постатей вітчизняної історії. Так, наприклад, Український інститут національної пам'яті пропонує трирівневу модель функціонування місць пам'яті:

- український національний пантеон;
- національний військовий меморіальний комплекс;
- сектори військових поховань, окремі могили, пам'ятники та пам'ятні знаки.

У контексті пам'ятників та монументального мистецтва термін «меморіалізація» вказує на процес створення або встановлення пам'ятників, монументів чи інших меморіальних споруд для вшанування конкретних подій, осіб або ідей. Це може включати створення пам'ятників для відзначення історичних подій, пам'яті загиблих військових, видатних особистостей чи інших значущих аспектів культури та історії.

Меморіалізація має важливе культурне і історичне значення, оскільки вона допомагає утримувати історію та спадщину певного народу чи спільноти. Ці пам'ятники можуть виступати не лише як символи вшанування, але і як спосіб передачі певних значень та ідей майбутнім поколінням через культуру і архітектуру.

Прикладами меморіалізації можуть бути пам'ятники на майданах міст, меморіальні парки, стелі або будь-які інші монументальні твори, створені для відзначення історичних подій або вшанування певних осіб.

Соціокультурна ідентичність кожного конкретного суспільства

демонструє багатогранний спектр культурних досягнень народу, які протягом певного періоду часу зазнали історичні трансформації і на виході сформували унікальний тип соціокультури, властивий саме цьому народу. Сукупність цих цінностей формує загальний фундамент для всіх членів суспільства, але водночас вона є неповторною для кожного окремого індивіда. На її основі формуються соціокультурні цінності суспільства, які впливають на індивідуальну ціннісну систему кожної особи.

Список використаних джерел:

Суцук О. Що потрібно знати про Голокост, місця пам'яті та меморіалізацію. <https://history.rayon.in.ua/news/340406-shcho-potribno-znati-pro-golokost-mistsia-pamiati-ta-memorializatsiiu>

Український

інститут

пам'яті.

<https://uinp.gov.ua/memorializaciya#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%BC%20%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D1%8C%20%D0%BF%D0%B0%D0%BC,%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%B4%D1%96%D0%B9%20%D0%BC%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%20%D0%BC%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%94%D1%8E>

Козьменко О.І.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7063-2324>

доктор педагогічних наук, професор

професор кафедри іноземної філології та перекладу

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

м. Київ, Україна

LANGUAGE AND NATIONAL IDENTITY

The problem of national identity is extremely relevant for virtually all multinational and multiethnic states, as their population often differs in terms of language and culture, ideological beliefs and religious beliefs, traditions, values, political preferences, lifestyle, socio-economic orientations and other accompanying or situationally generated contradictions. The solution to this extraordinary problem is among the top priorities of any country's domestic policy.

The variety of forms of national identity is realised through the functions it performs. Among them, L. Nagorna identifies the following: 1) cognitive function, which forms the perception of the outside world, a sense of unified citizenship and patriotism; 2) communicative function, which determines the ways of social interaction between its members and mechanisms of socialisation of individuals; 3) emotional function creates a sense of common interests, involvement in high cultural values; 4) compensatory function, which is manifested in a certain compensation for losses arising in the process of performing formal social roles by an individual; 5) the ideological function creates not only a sense of involvement in the historical fate of the group, but also the possibility of changing it; 6) the instrumental function creates a mechanism for consolidating a positive identity in the mind, fostering self-respect (Нагорна, 2003).

In the scientific literature, it is customary to distinguish three stages of national identity formation. The first stage (6-7 years) is when a child learns about his or her ethnicity. The second stage is associated with children aged 8-9, when national feelings first emerge as a response to the knowledge and moral experience they have gained:

children confidently identify themselves with their ethnic group, place of residence, nationality of their parents, mother tongue, etc. The third stage is associated with younger adolescents (10-11 years old). This period of a child's life is characterised by the formation of national identity at the country level. The younger adolescent is aware of the typical features inherent in the people with whom he or she identifies: the peculiarities of the country's historical development, specific traditions, everyday and high culture (Кириченко, 2017). The formation of national identity can also have the following periods: the first stage (6-10 years) – acquaintance with the language and culture of the nation, the second stage (11-15 years) – awareness of one's own ethnicity, interest in the history, geography and socio-economic features of the nation with which the student identifies, and only at the third stage (16-17 years) self-identification with a particular nation is consolidated, the motivation for choosing a nationality is substantiated, and attitudes towards other ethnic groups are formed (Сергеевкова et al, 2012).

Thus, the main factors influencing the formation of national identity are the historical territory, common language and culture, common economic space, religion and common myths and historical memory, common laws and obligations for all members, and others. The factors that influence the formation of national identity include geopolitical and external factors, including the presence of external threats.

Current realities demonstrate the importance of taking these factors into account for the formation of the national identity of Ukrainians. Now, more than ever, the support of society is needed, and the state language policy should ensure the protection and support of the national language. Fortunately, Ukrainian society has a clear understanding that the issue of language is as important as the issue of the territorial integrity and sovereignty of the Ukrainian state.

Undoubtedly, language has a direct impact on national identity. Language reflects the peculiarities of an ethno-cultural space because each language has a certain way of perceiving and encoding the world, which has developed under the influence of historical and cultural traditions and norms of communication between people in that territory. Language transmits the socio-cultural experience of generations, forms a

unified system of views, a collective philosophy that is assimilated by all speakers of a given language. It is known that language, as the most important means of national identification, shapes the culture, logic, and self-awareness of a people, and is the treasure trove of their knowledge about the world, nature, human beings and society, and the norms of behaviour. It is the language that preserves and systematises the experience of previous generations, especially in times of instability and destruction of traditional norms of collectivity. It transmits a layer of culture and participates in regulating human behaviour and structuring the nation's communication space. Language influences the formation of national identity as a mechanism for connecting the past and the present, the general and the particular. Language also organises social experience, which contributes to the preservation of culture. Thanks to the expansion of the information field of modern civilisation, language ensures functional interaction of various subsystems of society. In modern conditions, due to its culture-creating and culture-preserving features in the development of society, language is increasingly taking on a leading role in the transmission of socio-cultural experience and the construction of national identity (Косович, 2019).

Thus, national identity is formed in different age periods and under the influence of many factors, among which language is the main factor. Preserving and honouring language norms and traditions, spreading and improving elements of the literary language contributes to a clear understanding of one's own national identity and forms a worthy citizen of the state.

Список використаних джерел:

Кириченко, Т. (2017). Етнопсихологія. LAP LAMBERT Academic Publishing

Косович, О. (2019). Мова та національна ідентичність: монографія Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В.

Нагорна, Л. (2003). Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі. *Політичний менеджмент*, № 2.

Сергеєнкова, О., Столярчук, О., Коханова, О., Пасєка, О. (2012). Вікова психологія. Київ: Центр учбової літератури.

Aksentijević L.D.

Master of Phylology (italian language and literature)

Lecturer for the narrower scientific field Italian language and linguistics

Department of Italian Studies Faculty of Philology and Arts University of

Kragujevac, Serbia

**ENDANGERMENT OF THE ORIGINAL MEANINGS OF SERBIAN
SOMATIC PHRASEOLOGISMS – GOOD AND BAD TRANSLATION
PRACTICE ON THE EXAMPLES OF THE TRANSLATION OF
ELENA FERRANTE'S NEAPOLITAN TETRALOGY**

The aim of this paper is to present the ways in which an inadequate translation of somatic phraseologisms from one language to another can jeopardize the meanings of expressions in the source language as well as in the target language.

Using Ivir's (1985) division, we will define three basic ways of translating somatic phraseology, that is, phraseology with a body part component. Using the examples extracted from four books by Elena Ferrante, *La mia amica geniale*, *Storia del nuovo cognome*, *Storia di chi fugge e di chi resta* and *Storia della bambina perduta*, of which the so-called Neapolitan Tetralogy of this author consists of, we will show good and bad translation practices.

While the theoretical part will show what are actually the basic characteristics of phraseologisms, what separates them from other polylexical structures, as well as the challenges faced by a translator who comes across some of these expressions, which are not rare at all and represent a field of research for a whole other branch of science, we will also show the solutions that are available to the translator, whether an adequate translation is possible with a full phraseological equivalent in the target language, a partial one, or a phraseological translation is unavailable in the given context. We will also look at the process of creating neophraseologisms and the role of translators in that

process.

Then, in the practical part of the work, we will show on selected examples how the aforementioned solutions look in practice and see examples of good and bad translation practice. We will pay special attention to examples in which we consider it to be an inadequate translation, a translation that can compromise the meaning of both the phraseology from the source language and the phraseology in the target language, be it the use of inadequate phraseological translation equivalents, or to some of the non-phraseological solutions. Subject to availability, we will also offer potential alternative translation solutions to consider.

References:

Ивир, В. (1985). *Теорија и техника превођења - уџбеник за III и IV разред средњег образовања преводилачке струке*. Нови Сад: Центар «Карловачка гимназија», Сремски Карловци и Завод за издавање уџбеника у Новом Саду.

Ferrante, E. (2012), *La mia amica geniale*, Roma: Edizioni e/o.

Ferrante, E. (2012), *Storia del nuovo cognome*, Roma: Edizioni e/o.

Ferrante, E. (2013), *Storia di chi fugge e di chi resta*, Roma: Edizioni e/o.

Ferrante, E. (2014), *Storia della bambina perduta*, Roma: Edizioni e/o.

Феранте, Е. (2017), *Моја генијална пријатељица*, превела с италијанског Мирјана Огњановић, Београд: Бука

Феранте, Е. (2017), Е. Феранте, *Прича о новом презимену*, превела с италијанског Јелена Брборић, Београд: Бука

Феранте, Е. (2017), Е. Феранте, *Прича о онима који одлазе и онима који остају*, превела с италијанског Јелена Брборић, Београд: Бука

Феранте, Е. (2018), Е. Феранте, *Прича о изгубљеној девојчици*, превела с италијанског Јелена Брборић, Београд: Бука

Molhamova L.O.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6707-9791>

University Teacher, PhD Student in Philology

Department of Foreign Languages and Linguodidactics

Sumy State University

Sumy, Ukraine

THE MULTIFACETED EVOLUTION OF NATIONAL IDENTITY IN THE GLOBAL VILLAGE

The «Global Village» a concept introduced by Marshall McLuhan (1962), describes how media and communication technologies have created a closely interconnected world. This interconnectedness offers both opportunities and challenges for linguistic diversity and national identity.

So far there have been heated debates on how the global village impacts linguistic diversity and national identity. For example, Lorbiecki (2002) discusses the impacts of globalization on national identity and cultural diversity. Snell-Hornby (2010) explores the effects of globalization on language and cultural identity. Davies and Dubinsky (2018) analyze how globalization impacts cultural identity formation and the challenges that arise.

Media and technology enable exposure to diverse cultures and languages, fostering global understanding and cross-cultural communication. This can enrich lives by broadening cultural and linguistic horizons.

However, global interconnectedness can threaten national identities. Dominant cultures, spread through global media, may overshadow local traditions and languages, leading to linguistic homogenization and a dilution of unique cultural expressions.

In response, countries and individuals often reaffirm their national identities. Efforts to preserve and promote unique cultural values and linguistic heritage can lead to cultural renaissance, emphasizing the importance of safeguarding national languages and traditions.

The global village impacts linguistic diversity and national identity through

interconnectedness and cultural exposure. While there are challenges, the resilience of cultural identities allows for the coexistence and thriving of linguistic diversity and national identities. Recognizing and addressing these challenges fosters a global environment where both can flourish.

References:

Davies, W.D., Dubinsky, S. (2018). *Language and National Identity*. In *Language Conflict and Language Rights: Ethnolinguistic Perspectives on Human Conflict*. Cambridge University Press.

Lorbiecki, A. (2002). *Globalization and the Effects of Diversity and National Identity — with Illustrations from Three British Companies*. In Geppert, M., Matten, D., Williams, K. (Eds), *Challenges for European Management in a Global Context – Experiences from Britain and Germany*. Palgrave Macmillan, London.
https://doi.org/10.1057/9780230510180_12

McLuhan, M. (n.d.). In Wikipedia. Retrieved May 25, 2024 from https://en.wikipedia.org/wiki/Global_village

Snell-Hornby, M. (2010). *Communicating in the Global Village: On Language, Translation and Cultural Identity*. *Current Issues In Language and Society*, 6, 103–120. 10.1080/13520529909615539.

Тімченко Д.С.

магістрантка кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ НІМЕЦЬКИХ НАЗВ КАЗКОВИХ СТВОРІНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Процес перекладу літературних творів, зокрема казок та фантастичних творів, є складним і багатогранним завданням, яке вимагає ретельного вивчення та аналізу. Німецька література багата на казкові оповідання, в яких фігурують різноманітні міфічні створіння, назви яких часто викликають труднощі під час

перекладу на українську мову. Адекватна передача назв цих казкових істот є важливою складовою успішного перекладу, оскільки вони несуть у собі глибоке культурне та міфологічне значення, яке необхідно зберегти.

Актуальність роботи полягає у важливості дослідження способів передачі назв німецьких казкових створінь українською мовою задля забезпечення якісного перекладу літературних творів. Правильний переклад цих назв дозволяє зберегти атмосферу, колорит і культурну спадщину німецької літератури, а також сприяє кращому розумінню та інтерпретації художніх творів для українського читача.

Аналіз сучасного стану проблеми засвідчує, що питання перекладу назв казкових створінь залишається актуальним і вимагає ґрунтовного вивчення. Серед вчених, які досліджували цю тематику, варто відзначити праці таких авторів, як Бариш І., Дудик П., Колегаєва, І., Харченко М., Матієв І. та інші. Вони висвітлили різні аспекти перекладу, зокрема культурних та міфологічних елементів, проте проблема перекладу назв казкових створінь німецької літератури українською мовою ще не отримала всебічного висвітлення.

Метою дослідження є вивчення та систематизація способів перекладу назв німецьких казкових створінь українською мовою, а також розробка рекомендацій для перекладачів щодо оптимальних стратегій у цій сфері.

Казкові істоти – це вигадані персонажі, які населяють світ казок, міфів, легенд і фольклору. Вони відрізняються від реальних тварин і людей надзвичайними здібностями, незвичайним зовнішнім виглядом та магічними властивостями.

Для перекладу власних назв використовуються різні методи, такі як транскрипція, транслітерація, калькування, транспозиція або комбінація цих методів. Вибір конкретного методу залежить від мовної та культурологічної компетенції перекладача (Альошина, 2013).

Транслітерація – це процес передачі слів, фраз або імен з одного алфавіту в інший шляхом збереження фонетичного подібності між словами у різних мовах. Транслітерація може бути використана для передачі назв казкових

створінь, особливо якщо точна вимова оригінальної назви є важливою.

Основними правилами транслітерації з німецької на українську мову можуть бути наступні: збереження буквальності. Основний принцип транслітерації – зберегти буквальність оригінального написання, дотримуючись правил транслітерації (Ємельянова, 2019).

Виділяють чотири основні способи перекладу власних імен: транслітерація, транскрипція, калька (калькування), транспозиція. Загальним правилом при перекладі іншомовних власних назв є транскрипція або транслітерація власного імені.

Літерація за фонетикою: Українські літери вживаються так, щоб вони звучали максимально близько до оригінальної вимови. Наприклад, німецьке „Sch“ може бути транслітероване як «Ш», а „Ü“ – як «Ю».

Урахування особливих символів: Особливі символи в німецькій мові, такі як "ß" або "ä," можуть бути транслітеровані на українську мову аналогічно або замінені відповідними літерами.

Якщо власна назва вже знайома носіям, слід зберегти її затверджену, традиційну форму. Приклади німецьких назв казкових створінь, які можуть бути транслітеровані на українську мову:

Rumpelstilzchen (Румпельштільцхен): У цьому прикладі «Rumpelstilzchen» транслітерується як «Румпельштільцхен» зберігаючи фонетичну подібність (Die Märchen der Brüder Grimm Band 1, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Hänsel und Gretel (Гензель і Гретель): Тут «Hänsel» стає «Гензель» а «Gretel» – «Гретель.» (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Транслітерація може бути важливим методом передачі назв казкових створінь, особливо коли важлива вимова чи звучання назви в контексті казки. Однак варто пам'ятати, що в деяких випадках перекладач може вирішити використовувати інші методи передачі назв, залежно від конкретного контексту і цільової аудиторії.

Фонетичний переклад (або транслітерація за фонетикою) може бути

використаний для збереження звучання назв казкових створінь, а також їхньої вимови в оригінальній мові. Цей підхід передбачає використання літер і символів, які звучать схоже або ідентично з оригіналом, замість повного перекладу. Прикладом фонетичного перекладу німецьких назв казкових створінь на українську мову може бути Rapunzel (Рапунцель). Фонетичний переклад може залишити назву як «Рапунцель» оскільки вона вже досить схожа за звучанням на німецьку оригінальну назву (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Фонетичний переклад дозволяє зберегти автентичність назви та звучання для читачів або слухачів, які можуть бути знайомі з оригіналом або бажають зрозуміти вимову. Однак важливо бути уважним при використанні цього методу, оскільки він може призвести до труднощів для осіб, які не знайомі з оригіналом або які не мають досвіду вимови інших мов.

Переклад на основі значення (або семантичний переклад) використовується для передачі сенсу або значення слів або назв, а не їхньої буквальної форми. Цей підхід може бути корисним, коли точна фонетична передача або звучання назви не є найважливішою частиною перекладу, і коли важливо передати концепцію або ідею за словами. Приклади перекладу на основі значення німецьких назв казкових створінь на українську:

Rotkäppchen (Червона шапочка): замість буквального фонетичного перекладу, перекладач може вибрати «Червона шапочка» оскільки ця назва передає конкретний образ та асоціації, пов'язані із головним персонажем (Die Märchen der Brüder Grimm Band 1, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Der gestiefelte Kater (Кіт у чоботях): замість фонетичного перекладу, можна використовувати «Кіт у чоботях», що є популярною назвою цієї казки в українському контексті і передає сюжет та характер головного героя (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки братів Грімм, 2021).

Schneewittchen (Білосніжка): у цьому випадку, переклад на основі значення – «Білосніжка» – передає образ головної героїні, яка має білу шкіру, як сніг, та відображає її основну рису (Die Märchen der Brüder Grimm Band 3., 2021), (Казки

для дітей та родини, 2009).

Переклад на основі значення може бути важливим при відтворенні сюжету, асоціацій та символіки казок. Він дозволяє перекладачеві зосередитися на передачі суті та концепції твору, зберігаючи при цьому сенс і значення назви.

Створення нових українських аналогів для німецьких назв казкових створінь може бути творчим і цікавим завданням. Для цього важливо враховувати семантику, характер та основну ідею казки, щоб нова назва відображала сутність і контекст персонажа чи подій. Одним із прикладів може бути *Der Froschkönig*. М.Харченко переклав його як «Королевич-Жаба». Ця назва точно вказує на головного персонажа казки, а також зберігає загальний зміст, а от Матієв перетворив його на «Жаб'ячого Короля», що вже не так точно дає нам розуміння чи то сам Королевич є жабою, чи то він тільки править іншими жабами (*Die Märchen der Brüder Grimm Band 1*. 2021), (Казки для дітей та родини, 2009), (Казки для дітей та родини, 2009).

Створення українських аналогів може бути корисним, коли оригінальна назва незручно вимовляється або має мало відомих асоціацій для українських читачів або глядачів. Такі аналоги можуть допомогти зрозуміти суть казки та зберегти її автентичність у новому культурному контексті.

Список використаних джерел:

Альошина, К.О. (2013). Способи перекладу «промовистих» імен у художній літературі (на матеріалі англійських та українських перекладів науково-фантастичних творів І. Єфремова). *Мовні і концептуальні картини світу*, № 46/1, 33–42.

Ємельянова, Д. В. (2019). Синтаксичні особливості автоматизованого перекладу науково-технічної літератури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, № 43, Т. 5, 59–62.

Казки для дітей та родини / переклад з нім. Матієв Р.І., Кульчицька О.Я. Тернопіль: Навчальна книга, 2009.

Казки братів Грімм в чотирьох томах з 180 малюнками / переклад

М. Харченка, Ф. Супруна, Д. Корзуна та ін. Київ –Відень, 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 1. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 2. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 3. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Науковий керівник – Кобякова І. К., кандидат філологічних наук, професор Сумського державного університету.

Глуховцева К.Д.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5581-2204>

доктор філологічних наук

професор кафедри української мови

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

МОВА – ДЖЕРЕЛО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ (А. БОРТНЯК ПРО МОВУ)

Ім'я А. А. Бортняка – відомого українського поета, публіциста, перекладача, літературознавця, громадського діяча – знане в усій Україні, адже він як «великий майстер слова» (А. Гарманюк), небайдужий до нагальних питань суспільства, діставав «живу воду з колодязя тисячоліть» (В. Базилевський). На думку А. Подолинного, «Провідна тематика його творчості – це історія й сучасне життя рідного краю, моральні та етичні проблеми, філософське осмислення людського буття, виховання національної гідності, екологічної культури» (Заря, 2008). Турбували поета й питання мови, її структури та нормативності. Якщо говорять про художню майстерність А. Бортняка, то зауважують, що він «облюбовує відгранені строфічні структури, предметні образи, скріплені живою думкою, що пульсує... Він проникає в дійсність, а не розмальовує її»

(П. Осадчук) (Заря, 2008).

Насамперед хочемо відзначити, що А. Бортняк – автор неповторних лінгвістичних мініатюр, створених для того, щоб полегшити вивчення окремих правописних правил, зрозуміти сутність граматичних явищ. Це передусім вірші про «непоказний пом'якшувальний знак», про узгодження, керування і прилягання як типи синтаксичного зв'язку між словами в реченні та ін. Скажімо, у вірші про м'який знак згадано майже всі правила уживання цієї графеми на письмі, а також випадки, коли знак м'якшення використовувати не треба. Для цього поет створює алегоричний образ доброї літери з м'якою вдачею, що здатна все пом'якшувати: *«На ниві орфографії усяк / несе свій хрест, наскільки це можливо. / непоказний пом'якшувальний знак / до кожного підійде співчутливо»*.

Через те, що знак м'якшення не позначає жодного звука, автор називає його неговірким, але щедрим і скромним, що, згідно з традиційними уявленнями, завжди цінувалося в людині: *«Тому до нього тягнуться здавен, / тяжіють в словотворчому пориві / і «ел», і «ес», і «те», і «де», і «ен», / а також різні суфікси пестливі. Стояти поруч в труднощах, біди – / мети у нього іншої немає. / І подобріє слово **біль** тоді / і слово **радість** сонячно засяє»*. Зважаючи на змістову вичерпність, наукову достовірність, значний лінгводидактичний потенціал і художню досконалість лінгвістичних мініатюр А. Бортняка, їх активно використовують у шкільній практиці на уроках мови.

Письменник є автором численних сентенції про сутність мови та її особливості, які також широко використовуються в освітній практиці. В одній з них він використовує гру словами *мова* і *язик* для того, щоб розвіяти фейк про другосортність, нерозвиненість окремих мов, до яких українофоби іноді наважуються віднести й українську мову. Тому поет зауважував: *«Мов поганих не існує в світі, є лише погані язики»*.

Довгий час учені стверджували, що основна функція мови – комунікативна, забуваючи про відомий когнітивний, енциклопедійний, культурний, духовний, естетичний, емоційний, магічний потенціал слова. Щоб

довести важливість сукупності інформаційних свідчень, закодованих у слові, А. Бортняк констатував: *«Мова не просто інформативний засіб спілкування, хоч і важливий. Вона – це глибоке джерело художньо-естетичних цінностей, постійний і невичерпний акумулятор духовності, емоційності, високої моральності»* (Бортняк, 1994).

Глибоко знаючи мову свого народу, володіючи мистецтвом слова, письменник створює своєрідну програму для пересічного користувача мови, у якій він відзначає, що треба з побожністю ставитися до кожного слова, яке ми вживаємо, треба жити словом, тобто сповідувати моральні принципи, проголошені в народних прислів'ях і приказках, фразеологізмах, оволодівати культурними цінностями, які століттями закарбовувалися в слові. Поет закликає вивчати мову, користуватися її багатствами, відкривати для себе все нові й нові смисли вже відомих понять, пізнавати неповторність рідної мови: *«Моліться ж на рідне слово, а не ганьте його, як це подекуди буває. Бо нерідних слів Бог не вручав жодному народу. Я не закликаю ставати на коліна й бездумно бити перед словом поклони. Треба жити ним. А щоб життя було повноцінним, щоб воно було щедрим, як земля, і високим, як небо, слід знати своє Слово, любити його, шанувати, боронити, розвивати, вкладаючи в нього свій розум, свій дух, своє сумління»* (Бортняк, 1994).

А. Бортняк акцентує увагу на тому, що цікавитися мовними питаннями повинен кожен: *«Рідна мова, в усіх її нюансах, півтонах, в усьому багатстві, в усій красі, повинна цікавити кожну людину, яка вважає себе чи прагне стати особистістю. А власне «я» ... можна висловити тільки рідною мовою»* (Бортняк, 1994); *«Мова в устах небайдужого до неї мовлянина завжди – художнє відкриття. Ширше чи локальніше, більше чи менше»* (Бортняк, 1994). Він радить: *«Намагайтеся уникати бюрократичного «язичія», і до вас повернуться живі, соковиті, точні слова – з бабусиних казок, з батьківської розмови, з мудрих порад учительки, з глибин художньої літератури»* (Бортняк, 1994); *«Простота мови не означає спрощеність»* (Бортняк, 1994); *«Справжньою таємницею є чиста, ніжна, щира мова. Та, що підносить і облагороджує»* (Бортняк, 1994).

Досягненням української культури А. Бортняк вважає багатство вітчизняної фольклорної спадщини: *«Українська мова особливо щедро наділена прислів'ями, приказками, крилатими висловами, пісненими примовками. Вони – то філософськи роздумливі, то бадьоро-жартівливі, то святково-урочисті, то ліричні, поетично-таємничі... У них – спостережливість, досвід, життєві поняття та уявлення багатьох поколінь»* (Бортняк, 1994).

Цінними для освітньої практики є також бесіди поета про культуру української мови. У них на широкому фактичному матеріалі, узятому з усного мовлення, періодичної преси, художнього стилю, розглянуто питання функціонування власних і загальних назв у мові. Значну увагу письменник приділяє плутанині з наголосами в українських словах, застерігаючи від типових помилок у наголошуванні слів *український, батьківщина і Батьківщина, батьківський* тощо.

Поет намагається розкрити секрети «надзвичайної чарівності нашої мови». Це, по-перше, несприйняття українцем незграбних дієприкметників із суфіксами -ущ-, -ющ-, -ящ-, -вш-, що, на думку письменника, видовжують слова, утворюють звуки, які нагадують *зловісне шипіння*. По-друге, це боротьба з «суржигом», утворюваним невмотивованим запозиченням слів із російської мови.

У полі зору письменницьких розповідей – звукове калькування, порушення норм сполучуваності українських слів та особливості дієслівного керування, розрізнення паронімів, уживання розмовних варіантів чоловічих та жіночих імен, функціонування кличного відмінка.

Отже, майстер образного мовлення, шанувальник щедрого і щирого рідного слова, А. Бортняк створив неповторні лінгвістичні мініатюри, позначені фактичною точністю та філігранністю сформульованої думки. Поет є автором багатьох сентенцій про українську мову, які мають усі ознаки афоризму, що позначені стислістю і образністю. Письменник намагався запобігти численним помилкам, що поширені в усному і писемному українському мовленні. Цю мету він сповідував, створюючи науково-популярні розповіді про культуру

української мови, у яких порушував актуальні для нашого часу мовні питання.

Список використаний джерел:

Бортняк, А. (1994). Ну щоб, здавалося, слова...: Бесіди про культуру української мови. Київ : Український письменник.

Заря, Л. (уклад.). (2008). «Просіваю мову, як зернини...»: до 70-річчя від дня народження А. А. Бортняка, українського поета і публіциста: бібліографічний список. Вступне слово А. Подолінного. <https://library.vn.ua/e-library/katalog/prosivayu-movu-yak-zernini>

Глуховцева І.Я.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3265-4733>

кандидат філологічних наук

доцент кафедри журналістики та українознавчих студій

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

м. Київ, Україна

МОВА – НЕ НАРОД, А НАЦІЯ Й ДЕРЖАВА (ДМИТРО ПАВЛИЧКО ПРО МОВУ)

Скупі слова з біографії Дмитра Павличка про те, що він – *український поет, перекладач, літературний критик, публіцист, шістдесятник, громадсько-політичний діяч*, Герой України (2004), не здатні вмістити й передати всієї багатогранності професійної, громадської і політичної діяльності цієї людини-епoxy, як називали поета його соратники й послідовники. І навіть відомості про конкретний внесок Дмитра Павличка в розбудову зовнішньої і внутрішньої політики України (один з організаторів Народного руху України, Демократичної партії України, перший голова Товариства української мови імені Шевченка, один з авторів Декларації про державний суверенітет України та ін., перекладач творів на українську з англійської, іспанської, італійської, французької, португальської, їдиш та багатьох слов'янських мов) не здатні вповні показати ентузіазм майстра слова в боротьбі за право мати свою самостійну державу, бути

господарем у ній, розвивати свою мову, адже «мова..., – за його глибоким переконанням, – це нація і держава». У віршах про мову, а їх у поета більше сімдесяти, Д. Павличко порушує цілу низку важливих і актуальних питань функціонування української мови як мови титульної нації в Україні.

Наголошуючи на мислеоформлюючій функції мови, «**бо мова – то не звук, а думка боготворна**, // *Зерно, що хліб дає й життя снагу святу*», поет усвідомлює, що, ігноруючи українську мову, ненависники мріють «*обернути в спуз духовну повноту*» (ПД, с. 56), тобто перетворити духовну культуру українців на попіл (див.: *спуз* ‘попіл’, *спузар* ‘пастух, в обов’язки якого входить підтримувати вогонь, заготовляти дрова, носити воду’ (СУМ, т. 9, с. 611)).

Д. Павличко вважає мову ідентифікатором держави, у якій проживає нація на своїй землі, багатій на землеробські традиції та мовні й культурні здобутки: «*Все пам’ятає нація здорова, // І тями в неї ти не відбереш! // Держава – територія і мова, // Земля і слово – те одне і те ж!*». Поет бачить свій народ багатомовним, бо це збагачує націю, але й застерігає, що без самобутньої мови нація загине: «*Як світ, багатомовним будь, народе, // Та рідне слово бережи, як твердь // Своєї невмирущості й свободи, – // Бо другу мову приймеш ти, як смерть!*» (ПД, с. 75); «*Молиться Оранта, ставши на коліна, // Повторяймо, браття, стоячи навкруг: // Мова – то свобода, мова – то Вкраїна, // Мова – то держава, то безсмертя дух!*» (ПД, с. 80). Народ здатен розвивати свій потенціал лише тоді, коли він має високорозвинену рідну мову: «*Без мови ти – ніхто, // А з мовою – титан, // Титан, неподоланий // В боротьбі*» (ПД, с. 101); «*В нас мова, наче скарб, мов ланцюжок на шиї, // Хто може зняти з нас ту найдорожчу річ?*» (ПД, с. 123).

У вірші про мову поет уводить чимало відомих лінгвістичних понять, сутність яких розкриває завдяки зображенню образної картини життя українського народу в різні історичні періоди, створенню окремих сюжетів. Це передусім поняття *рідна мова*, над яким письменник роздумує у вірші «*Ти зрікся мови рідної*»: «*Ти зрікся мови рідної. // Твоя земля родити перестане, // Зелена гілка в лузі на вербі // Від доторку твого зів’яне! // Ти зрікся мови рідної. Заріс //*

*Твій шлях і зник у безіменнім зіллі... // Не маєш ти на похороні сліз, // Не маєш пісні на весіллі! // Ти зрікся мови рідної. Твій дух // На милицях жадає танцювати. // Від ласк твоїх закаменіє друг // І посивіє рідна мати. // Ти зрікся рідної мови. Віки // Ти йтимеш, як сльота осіння. // Від погляду твого серця й зірки // Обернуться в сліпе каміння. // Ти зрікся мови рідної. Ганьба // Тебе зустріне на шляху вузькому... // Впаде на тебе, наче сніг, журба – // Її не понесеши нікому! // Ти зрікся мови рідної. Нема // Тепер у тебе роду, ні народу. // Чужинця шани ждатимеш дарма – // В твій слід він кине сміх-погорду! // Ти зрікся – мови рідної...» (ПД, с. 12). У тексті прикметник *рідний* стає опозитом до означення *чужий*, хоча останнє вербального вираження не має, а проступає лише в однокореневому слові *чужинець*. Але з контексту розуміємо, що для людини, яка зреклася рідної мови, усе рідне стає чужим.*

Рідну мову Д. Павличко бачить у державних клопотах, вона у віршах поета постає маяком, книгою правди. Відсутність рідної мови означає занепад рідної пісні і культури. Щоб застерегти суспільство від цього, поет створює строфи-заклики, форма і зміст яких традиційна – уживання звертання, форм дієслів наказового способу, створення метафоричних образів, використання антонімічних протиставлень, лексичних опозицій, зокрема, *рідна мова*: *хахлацький брудний суржик*: «**Мово рідна**, радосте й тривого, // Піднімайсь, як сонце, понад мряч // Суржика хахлацького, брудного! // Смійся! Будь печальна, та не плач» (ПД, с. 78). Звертають на себе увагу строфи, у яких висловлено віру в подальшому розвитку рідної мови: «*Я вірю в Україну, в рідну мову, // Що в кігтях двоголового орла // Вмирала й воскресала знову і знову, // І в муках нашу душу зберегла*» (ПД, с. 84).

Поняття *українська мова* нерідко у віршах асоціюється з словосполученням *материнська мова*: «*Навіщо вам державні атрибути, // Тризуби й синьо-жовті прапори, // Як мови материнської не чути // У ваших душах: не „поглянь” – „смотри”*» (ПД, с. 50)». Як окремий художній прийом і образний засіб, Д. Павличко у віршах нерідко використовує звертання до Бога: «*Боже, порятуй нас, поверни нам знову // Материнську мову, єдності можуть, //*

А як ні, то кинь нас, як стару підкову // У вогонь в тій кузні, де мечі кують» (ПД, с. 82).

Поширеними є сполучення *наша мова, моя мова, своя мова*, які надають тексту ситуативно зумовлених смислів. Скажімо, поняття *наша мова* виступає синонімом до словосполучення *українська мова*, у тексті воно актуалізує сему 'мова, спільна для всіх українців', 'мова, що має багаті літературні традиції, започатковані Т. Шевченком і продовжені Лесею Українкою та Іваном Франком': *«Жити буде наша мова, // Зоряниця Кобзаря, // Зірка Лесина й Франкова, // Рильського ясна зоря!»* (ПД, с. 35). В іншому тексті поет, уживаючи метафору *не змовкає кров предків*, підкреслює, що українська мова має давню історію, славні сталі традиції: *«Ні, ми не двомовні люди-недоріки, // Ми – із цього світу, знаєм сотні мов. // Але наша мова, дана нам навіки, // То – земля, де предків не змовкає кров»* (ПД, с. 81).

Словосполучення *моя мова* інтимізує зміст висловлювання, робить його більш переконливим, чуттєвим: *«Моя мова там, а не в дисплеї, // Не в комп'ютері і не в TV, // А в плодючості землі моєї, // В кожній мною названій траві...»* (ПД, с. 68); *«Все можете. Доба казкова. // Та все ж я знаю, лікарі, // Що мусить бути моя мова, // Моя душа десь там, внутрі»* (ПД, с. 69).

Поєднання займенника *своя* з іменником *мова* створене для підкреслення окремішності української мови, наголошуванні на тому, що українська мова, як і всі, має свої неповторні риси. Тому займенник *свій* стає опозитом до *ваш*, а сама опозиція стає основою для протиставлення: *«Я не ваш, не ваш, панове, // Не до вас я чарку п'ю! // За життя своєї мови // Власним словом постою»* (ПД, с. 34); *«А ким ти будеш, скинувши кайдани // Своєї мови, пісні і землі? // Чужий народ твоїм для тебе стане, // І житимеш ти в іншій кабалі»* (ПД, с. 42); *«Вертайтесь до своєї мови, // Мої засліплені братове!»* (ПД, с. 44).

У вірші «Якби я втратив очі, Україно» створено поетичний образ милозвучної й красивої української мови, яку може пізнати навіть сліпа людина, бо вона здатна почути «сяйво» українських слів. Значно гірше, на думку автора поезії, бути глухим, бо така людина не зможе почути материнської мови, що

рівнозначне смерті: «У глибині моїх темнот і снів // Твоя лунала б мова солов'їно, // Твій світ, що ти дала мені у віно, // Від сяйва слова знову б заяснів» (ПД, с. 28).

Текстотворчу функцію виконують словосполучення *Шевченкова мова*, *правдива мова*, *пресвятая мова*. Перше з них ужите у вірші «Вечір Максима Рильського у Варшаві», який написано і прочитано Богданові Рильському у Варшаві після майже безлюдного заходу у Спілці письменників Польщі. Малу кількість охочих послухати вірші М. Рильського й віддати шану письменникові автор розглядає як зневагу до української мови, якою творив Шевченко: «Як мало вас прийшло! Агей, панове, // Чи це ліниство, чи стара пиха, // Зневага до Шевченкової мови, // Чи це епоха темна і глуха?» (ПД, с. 22).

У поезії Д. Павличка «Цитата з твору Павла Тичини» йдеться про архівний рукопис вірша класика української літератури, який потім став знаний як автор твору «Партія веде». «Помоліться, праві й ліві, Хай рукопис цей не згине», – захоплено вигукує Дмитро Васильович, адже у первісному варіанті вірша поет-пророк (П. Тичина) говорить про московських блазнів, котрих називає хохлами, бо вони ладні закопати все українське, якби лише догодити московитам. Автор вірша називає «барда української революції» великим генієм, він пише цю поезію для того, щоб відкрити правду про П. Тичину і повідомити, який вірш задумав пророк: «Без патріотичних казань // Вибухла **правдива мова**: // «Всіх хахлів до 'дної ями // Холуїв за холуями // Будем, будем бить!» Так писав, а я цитую // Тую мову **пресвятую**, // Що в руці горить!» (ПД, с. 111). Саме ці слова П. Тичини Д. Павличко називає *пресвятою правдивою мовою*.

У вірш «Чия це проповідна мова?», присвячений Анатолієві Мокренкові, Д. Павличко влітає кимось сказані заспокійливі слова, у яких їхній автор намагається довести, що не варто витратити так багато зусиль на боротьбу за процвітання української мови, адже «Що має згинуті, загине, // Що має жити, буде жити!». Проте видно, що Дмитро Васильович не погоджується з такою філософією громадянської позиції. Тому перша строфа вірша звучить іронічно саме завдяки словосполученню *проповідна мова*: «Чия це **проповідна мова** //

*Вчувається мені під ніч, // Коли безмежність лазурова // Очима багатьох сторіч
// На мене дивиться, неначе // Мене згори хтось пізнає, // І, слово мудре, вічне,
зряче // Заселює в єство моє?»* (ПД, с. 112).

Ліричний герой вірша «У дитячому серці жила Україна» переповідає історію багатьох справжніх патріотів України, відданих українській мові і культурі (як і сам поет), яких хотіла зламати система, хоч вони не бажали зрікатися ні мови, ні пісні. Поширюване на той час поняття про українську мову як про *мужицьку*, селянську виявилось пропагандистським засобом боротьби за розширення інформаційного простору російської мови. Поет майстерно вводить у свою оповідь антонімічні перифрази: з одного боку, українська мова для більшості українців – це *материнські веселі й журливі пісні*, а з іншого, для українофобів – це *мужицька мова*: «У дитячому серці жила Україна – // Материнські веселі й журливі пісні, // Та за **мову мужицьку** не раз на коліна // Довелося у школі ставати мені» (ПД, с. 8).

Об'єктом опису вірша «Між горами в долинах – білі юрти» стала звичаєвість монголів, за якою цей кочовий народ зберігає вірність своїм традиціям, мові: «Якби сказав їм Бог: – беріть пів світу, // Я вам Європу й Азію даю, // А ви мені віддайте **дзвінковиту**, // **Пісенну мову** прадідну свою, – Вони сказали б: „Схаменися, Боже, // Не треба нам ні Азій, ні Європ” // Де інструмент, що передати може // Дощу шептання й туменів галоп?» (ПД, с. 40).

Отже, у поезіях Д. Павличка про мову розглянуто чимало питань функціонування української мови в Україні. Для цього він в образній формі розтлумачує поняття *мова*, оперує словосполученнями *рідна мова*, *українська мова*, *наша мова*, *моя мова*, *своя мова*, *материнська мова*, *солов'їна мова*, *Шевченкова мова*, *правдива мова*, *пресвятая мова*, *проповідна мова*, *пісенна прадідна мова* та ін. Кожне словосполучення, ужите письменником, має свою внутрішню форму, створювану й наповнену автором або окремим сюжетним описом, його контекстним використанням, що стає ґрунтом для формування внутрішньої форми поетичного тексту. Майстерність Д. Павличка як поета вбачаємо у створенні оригінальних опозицій, що нерідко стають основою

протиставлень чи зіставлень, ядром метафоричних образів.

Список використаних джерел:

ПД – Павличко, Д. (2019). Мова: поезії. Київ: Ярославів Вал.

СУМ – Словник української мови, (1978). Т. 9. Київ: Наукова думка.

